

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

Turfmarkt 147
Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Kenmerk
2017-0000583491

Bijlagen
2

Datum **12 JUN 2018**
Betreft Beslissing op uw Wob-verzoek

Geachte

Bij brief van 14 november 2017 heeft u bij mijn ministerie een verzoek ingediend als bedoeld in artikel 3, eerste lid, van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob).

Uw verzoek heeft betrekking op: alle informatie over de inspanningen tot op 14 november 2017 van de politieke leiding en het ambtelijk apparaat van BZK – externe medewerkers daarbij nadrukkelijk inbegrepen – om te komen tot een herdenking van de uitbreiding van zowel actief en passief kiesrecht in de periode van 1917 tot en met 1919.

In een gesprek op 30 november 2017 bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) heeft u de inhoudelijke afbakening van uw verzoek nader toegelicht. U heeft aangegeven op zoek te zijn naar informatie over de besluitvorming omtrent de herdenking van 100 Jaar Kiesrecht, specifiek over de gemaakte afweging om die herdenking te starten in 2017. U wilt graag weten hoe BZK het belang van de invoering van het actief kiesrecht voor vrouwen in 1919 heeft gewogen. U liet weten dat de uitvoeringstechnische aspecten van de viering buiten uw verzoek vallen, tenzij deze documenten toch gaan over uw hiervoor genoemde interessegebied.

Achtergrond informatie over de organisatie van de herdenking tussen 2013 en 2017

In 2013 is er een stuurgroep opgericht om de herdenking van 100 jaar algemeen kiesrecht vorm te geven. De stuurgroep is tot stand gekomen op gezamenlijk eigen initiatief van hoogleraren, ProDemos, BZK/Constitutionele Zaken en Wetgeving en de Kiesraad; de Kiesraad voerde tevens het secretariaat. De stuurgroep had geen officiële status. Omdat de organisatie van de herdenking op een gegeven moment niet goed liep, heeft BZK/afdeling Democratie in maart 2017 – op verzoek van de minister van BZK en van de stuurgroep zelf – de organisatie van de geplande bijeenkomst in de Ridderzaal van december 2017 op zich genomen. De stuurgroep is toen omgevormd tot een klankbordgroep die door BZK is betrokken.

Procedure

Bij brief van 15 november 2017 heb ik de ontvangst van uw verzoek aan u bevestigd. In het gesprek op 30 november 2017 is besproken dat het, gezien de omvang van het verzoek, niet haalbaar zou zijn om binnen de door de Wob bepaalde termijnen van twee maal vier weken over uw verzoek te besluiten. U gaf aan dat niet bezwaarlijk te vinden. We hebben daarom met u afgesproken dat we uw verzoek buiten de termijnen van de Wob, maar wel zo snel als mogelijk is, zouden behandelen.

Wettelijk kader

Uw verzoek valt onder de reikwijdte van de Wob. Voor de relevante Wob-artikelen verwijs ik u naar bijlage 1.

Inventarisatie documenten

Op basis van uw verzoek zijn in eerste instantie 74 documenten aangetroffen. In overleg met u zijn al deze 74 documenten geselecteerd waarvan u om openbaarmaking verzoekt. Later zijn nog vijf relevante documenten aangetroffen. Uw Wob-verzoek strekt zich derhalve uit tot 79 documenten.

De 79 documenten zijn opgenomen in een inventarislijst die deel uitmaakt van dit besluit. U treft de inventarislijst aan als bijlage 2 bij dit besluit. In dit besluit wordt verwezen naar de corresponderende volgnummers uit de inventarislijst, zodat per document duidelijk is wat is besloten.

Zienswijzen

Er zijn verzoeken om een zienswijze uitgegaan naar negen belanghebbenden. Deze belanghebbenden zijn in de gelegenheid gesteld hun zienswijze te geven. In dit besluit heb ik rekening gehouden met hun zienswijzen.

Besluit

De documenten met de nrs. 5.a, 6.a, 8, 10, 12, 13.a, 19.a, 20.a, 21 en 25 bevatten passages over een uitvoeringstechnisch aspect van de viering, te weten de publicatie van een aantal boeken. Deze passages gaan niet over de besluitvorming omtrent de herdenking van 100 Jaar Kiesrecht en vallen daarmee buiten het bereik van uw Wob-verzoek. Deze passages maak ik daarom niet openbaar.

Ik heb besloten de documenten met de nrs. 2.e, 3.b, 3.c, 3.d, 16, 33.a, 33.b, 34.c en 34.d volledig te verstrekken.

Verder heb ik besloten de documenten met de nrs. 1, 1.a, 2, 2.a, 2.b, 2.c, 2.d, 3, 3.a, 3.e, 4, 4.a, 4.b, 4.c, 5, 5.a, 5.b, 5.c, 6, 6.a, 6.b, 7, 8, 9, 9.a, 10, 11, 11.a, 11.b, 11.c, 12, 13, 13.a, 14, 14.a, 14.b, 15, 17, 17.a, 17.b, 18, 18.a, 19, 19.a, 20, 20.a, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 29.a, 30, 30.a, 30.b, 30.c, 30.d, 30.e, 31, 32, 33, 33.a, 33.b, 34, 34.a, 34.b, 34.c en 34.d gedeeltelijk openbaar te maken. Voornoemde documenten bevatten gegevens die vallen binnen de persoonlijke levenssfeer. Die gegevens maak ik niet openbaar op grond van artikel 10, tweede lid, aanhef en onder e, van de Wob.

De documenten met nrs. 17.b en 30 bevatten ook aspecten die kunnen leiden tot een onevenredige bevoordeling of benadeling. Deze aspecten maak ik niet openbaar op grond van artikel 10, tweede lid, aanhef en onder g, van de Wob.

Verder bevatten de documenten met de nrs. 9.a, 11.c, 18.a, 22, 23, 24, 26.a, 28, 29.a, 30, 30.a, 31, 32, 33 en 34 passages die zijn te kwalificeren als persoonlijke beleidsopvattingen in het kader van intern beraad. Ik heb ook besloten om deze passages niet openbaar te maken op grond van artikel 11, eerste lid, van de

Wob. Het document met nr. 20.b maak ik om dezelfde reden in zijn geheel niet openbaar.

Voor de motivering verwijs ik naar het onderdeel "Overwegingen" van dit besluit.

Overwegingen

Informatie die buiten het bereik van het Wob-verzoek valt

Zoals hierboven reeds vermeld, heeft u tijdens een gesprek op 30 november 2017 bij het ministerie van BZK laten weten dat de uitvoeringstechnische aspecten van de viering buiten uw verzoek vallen, tenzij deze documenten toch gaan over uw hiervoor genoemde interessegebied. De documenten met de nrs. 5.a, 6.a, 8, 10, 12, 13.a, 19.a, 20.a, 21 en 25 bevatten passages over een dergelijk uitvoeringstechnisch aspect van de viering, namelijk verkennende gesprekken en afspraken met uitgevers omtrent de publicatie van een aantal boeken. Deze passages gaan niet over de besluitvorming omtrent de herdenking van 100 Jaar Kiesrecht en vallen daarmee buiten het bereik van uw Wob-verzoek. Deze passages maak ik daarom niet openbaar.

Algemene overweging: openbaarheid t.a.v. een ieder

Ingevolge artikel 3, vijfde lid, van de Wob, wordt een verzoek om informatie ingewilligd met inachtneming van het bepaalde in de artikelen 10 en 11.

Het recht op openbaarmaking op grond van de Wob dient uitsluitend het publieke belang van een goede en democratische bestuursvoering. Het komt iedere burger in gelijke mate toe. Daarom kan ten aanzien van de openbaarheid geen onderscheid worden gemaakt naar gelang de persoon of de bedoeling of belangen van de verzoeker. Bij de te verrichten belangenafweging worden dan ook betrokken het algemene belang bij openbaarmaking van de gevraagde informatie en de door de weigeringsgronden te beschermen belangen, maar niet het specifieke belang van de verzoeker.

Evenmin kent de Wob een beperkte vorm van openbaarmaking. Dit betekent dat openbaarmaking van de gevraagde documenten uitsluitend aan u op grond van de Wob niet mogelijk is. Indien ik aan u de betreffende documenten verstrek, moet ik deze ook aan anderen geven indien zij daarom verzoeken. In dat licht vindt de onderstaande belangenafweging/vinden de onderstaande belangenafwegingen dan ook plaats.

De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer (art. 10, lid 2, sub e, Wob)

Op grond van artikel 10, tweede lid, aanhef en onder e, van de Wob blijft verstrekking van informatie achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen het belang dat de persoonlijke levenssfeer wordt geëerbiedigd.

In de documenten met de nrs. 1, 1.a, 2, 2.a, 2.b, 2.c, 2.d, 3, 3.a, 3.e, 4, 4.a, 4.b, 4.c, 5, 5.a, 5.b, 5.c, 6, 6.a, 6.b, 7, 8, 9, 9.a, 10, 11, 11.a, 11.b, 11.c, 12, 13, 13.a, 14, 14.a, 14.b, 15, 17, 17.a, 17.b, 18, 18.a, 19, 19.a, 20, 20.a, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 29.a, 30, 30.a, 30.b, 30.c, 30.d, 30.e, 31, 32, 33, 33.a, 33.b, 34, 34.a, 34.b, 34.c en 34.d komen persoonsgegevens voor.

Hoewel derden, ambtenaren en andere bij de besluitvorming betrokken personen in hun beroepshalve functioneren als zodanig niet ten volle een beroep kunnen doen op de persoonlijke levenssfeer, geldt dit volgens vaste rechtspraak wel voor gegevens als namen, telefoonnummers (werk en privé), e-mailadressen en handtekeningen en parafen. Namen en andere naar een persoon herleidbare gegevens zijn immers persoonsgegevens en het belang van eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer kan zich tegen het openbaar maken van dergelijke informatie verzetten. Van openbaarmaking van deze informatie wordt in beginsel

afgezien indien het personen betreft, die niet uit hoofde van hun functie in de openbaarheid treden (zie de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (Afdeling) van 31 januari 2018, ECLI:NL:RVS:2018:321). Een uitzondering geldt voor namen van ambtenaren in besluiten die zij krachtens mandaat hebben ondertekend, omdat deze ambtenaren in beginsel hebben te aanvaarden dat met deze bevoegdheid hun namen naar buiten komen (zie de uitspraak van de Afdeling van 29 september 2014, ECLI:NL:RVS:2014:3494).

De persoonsgegevens in de voornoemde documenten betreffen onder andere namen, telefoonnummers, e-mailadressen, parafen en handtekeningen. Die gegevens hebben onder andere betrekking op ambtenaren evenals op de leden van de stuurgroep, die niet in het kader van hun functie in de openbaarheid treden. Naar mijn oordeel weegt de persoonlijke levenssfeer van deze personen zwaarder dan het algemene, publieke belang van openbaarheid van deze informatie.

Gelet op het voorgaande heb ik de persoonsgegevens in de voornoemde documenten verwijderd.

Voorkoming van onevenredige bevoordeling of benadeling (art. 10, lid 2, sub g, Wob)

Op grond van artikel 10, tweede lid, aanhef en onder g, van de Wob blijft verstrekking van informatie achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen het belang van het voorkomen van onevenredige bevoordeling of benadeling van bij de aangelegenheid betrokken natuurlijke personen of rechtspersonen dan wel van derden.

De documenten met de nrs. 17.b en 30 bevatten passages die in geval van openbaarmaking kunnen leiden tot onevenredige benadeling. De passage in het document met nr. 17a betreft een btw-nummer, ook wel btw-identificatienummer genoemd. Het btw-nummer bestaat onder andere uit een RSIN/fiscaal nummer of burgerservicenummer. In geval van diensten en producten die worden geleverd aan consumenten dient een dergelijk nummer openbaar te zijn. In het geval van de desbetreffende organisatie is geen sprake van dergelijke producten en diensten. Het btw-nummer is daarom nog niet openbaar. Net als een burgerservicenummer dat voor oneigenlijke doeleinden kan worden gebruikt, bestaat dat risico ook voor een btw-nummer. Dit kan leiden tot een onevenredige benadeling van de desbetreffende organisatie. Ik weeg het belang van juist gebruik van dit nummer zwaarder dan het belang van de openbaarheid. Ik maak dit gegeven dan ook niet openbaar.

De passage in het document met nr. 30 heeft betrekking op het Hoge College van Staat. De benadeling bestaat uit het feit dat de opgenomen informatie achteraf een onjuiste voorstelling van zaken bleek weer te geven. Ik ben van oordeel dat in deze het belang van de beschermen van de bestuurlijke verhoudingen zwaarder moet wegen dan het belang van openbaarheid. Ook dit gegeven maak ik dan ook niet openbaar.

Documenten ten behoeve van intern beraad (art. 11, lid 1, van de Wob)

Artikel 11, eerste lid, van de Wob bepaalt dat in geval van een verzoek om informatie uit documenten, opgesteld ten behoeve van intern beraad, geen informatie wordt verstrekt over daarin opgenomen persoonlijke beleidsopvattingen.

Op grond van artikel 1, onder c, van de Wob wordt onder intern beraad verstaan het beraad over een bestuurlijke aangelegenheid binnen een bestuursorgaan, dan wel binnen een kring van bestuursorganen in het kader van de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor een bestuurlijke aangelegenheid. Volgens artikel 1, onder f, van de Wob is een persoonlijke beleidsopvatting een opvatting, aanbeveling of conclusie van één of meer personen over een bestuurlijke aangelegenheid en de daartoe door hen aangevoerde argumenten.

Alle documenten van intern beraad worden blijkens de toelichting op de Wob en bestendige jurisprudentie o.a. aangemerkt: nota's van ambtenaren aan hun politieke en ambtelijke leidinggevers, correspondentie tussen ministeries of andere bestuursorganen onderling en concepten van stukken. Ook documenten afkomstig van externe personen of organisaties die bij de beleidsvorming en besluitvorming worden betrokken, kunnen als documenten bestemd voor intern beraad worden aangemerkt (zie de uitspraak van de Afdeling van 20 december 2017, ECLI:NL:RVS:2017:3497). Deze beperking op de informatieverplichting is in de Wob opgenomen omdat een ongehinderde bijdrage van ambtenaren en van hen die van buiten bij het intern beraad zijn betrokken bij de beleidsvorming en -voorbereiding gewaarborgd moet zijn. Zij moeten in alle openhartigheid onderling en met bewindspersonen kunnen communiceren. Staatsrechtelijk zijn slechts de standpunten die het bestuursorgaan voor zijn rekening wil nemen relevant.

De documenten met nummers 9.a, 11.c, 18.a, 20.b, 22, 23, 24, 26.a, 28, 29.a, 30, 30.a, 31, 32, 33 en 34 zijn opgesteld ten behoeve van intern beraad en bevatten persoonlijke beleidsopvattingen. Ik verstrek daarover geen informatie. Ik acht het niet in het belang van een goede en democratische bestuursvoering indien deze standpunten zelfstandig worden betrokken in de publieke discussie. Deze persoonlijke beleidsopvattingen heb daarom ik uit de documenten verwijderd.

Daarbij komt dat – voor zover – document 20.b ook feitelijke informatie bevat, die informatie zodanig is verweven met de persoonlijke beleidsopvattingen dat die daar niet los van kan worden gezien. Ik heb daarom besloten dit document in zijn geheel te weigeren.

Openbaarmaking

Dit Wob-besluit wordt enkele werkdagen na toezending geanonimiseerd gepubliceerd op de website www.rijksoverheid.nl.

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES,
namens deze,

Secretaris-generaal

Belanghebbenden kunnen binnen zes weken na bekendmaking van dit besluit brief bezwaar maken bij de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Secretaris-generaal Cluster, Directie Constitutionele Zaken en Wetgeving, Postbus 20011, 2500 EA Den Haag. Het bezwaarschrift moet zijn ondertekend, voorzien zijn van een datum alsmede de naam en het adres van de indiener en dient vergezeld te gaan van de gronden waarop het bezwaar berust en, zo mogelijk, een afschrift van het besluit waartegen het bezwaar is gericht. In het geval bezwaren zijn gericht tegen met elkaar samenhangende deelbesluiten zullen de bezwaren gelijktijdig worden behandeld.

Bijlage 1 – Relevante artikelen uit de Wob

Artikel 1

In deze wet en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:

- a. document: een bij een bestuursorgaan berustend schriftelijk stuk of ander materiaal dat gegevens bevat;
- b. bestuurlijke aangelegenheid: een aangelegenheid die betrekking heeft op beleid van een bestuursorgaan, daaronder begrepen de voorbereiding en de uitvoering ervan;
- c. intern beraad: het beraad over een bestuurlijke aangelegenheid binnen een bestuursorgaan, dan wel binnen een kring van bestuursorganen in het kader van de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor een bestuurlijke aangelegenheid;
- d. niet-ambtelijke adviescommissie: een van overheidswege ingestelde instantie, met als taak het adviseren van een of meer bestuursorganen en waarvan geen ambtenaren lid zijn, die het bestuursorgaan waaronder zij ressorteren adviseren over de onderwerpen die aan de instantie zijn voorgelegd. Ambtenaren, die secretaris of adviserend lid zijn van een adviesinstantie, worden voor de toepassing van deze bepaling niet als leden daarvan beschouwd;
- e. ambtelijke of gemengd samengestelde adviescommissie: een instantie, met als taak het adviseren van één of meer bestuursorganen, die geheel of gedeeltelijk is samengesteld uit ambtenaren, tot wier functie behoort het adviseren van het bestuursorgaan waaronder zij ressorteren over de onderwerpen die aan de instantie zijn voorgelegd;
- f. persoonlijke beleidsopvatting: een opvatting, voorstel, aanbeveling of conclusie van een of meer personen over een bestuurlijke aangelegenheid en de daartoe door hen aangevoerde argumenten;
- g. milieu-informatie: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 19.1a van de Wet milieubeheer;
- h. hergebruik: het gebruik van informatie die openbaar is op grond van deze of een andere wet en die is neergelegd in documenten berustend bij een overheidsorgaan, voor andere doeleinden dan het oorspronkelijke doel binnen de publieke taak waarvoor de informatie is geproduceerd;
- i. overheidsorgaan:
 - 1°. een orgaan van een rechtspersoon die krachtens publiekrecht is ingesteld,
 - 2°. een ander persoon of college, met enig openbaar gezag bekleed.

Artikel 3

1. Een ieder kan een verzoek om informatie neergelegd in documenten over een bestuurlijke aangelegenheid richten tot een bestuursorgaan of een onder verantwoordelijkheid van een bestuursorgaan werkzame instelling, dienst of bedrijf.
2. De verzoeker vermeldt bij zijn verzoek de bestuurlijke aangelegenheid of het daarop betrekking hebbend document, waarover hij informatie wenst te ontvangen.
3. De verzoeker behoeft bij zijn verzoek geen belang te stellen.
4. Indien een verzoek te algemeen geformuleerd is, verzoekt het bestuursorgaan de verzoeker zo spoedig mogelijk om zijn verzoek te preciseren en is het hem daarbij behulpzaam.
5. Een verzoek om informatie wordt ingewilligd met inachtneming van het bepaalde in de artikelen 10 en 11.

Artikel 6

1. Het bestuursorgaan beslist op het verzoek om informatie zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk binnen vier weken gerekend vanaf de dag na die waarop het verzoek is ontvangen.
2. Het bestuursorgaan kan de beslissing voor ten hoogste vier weken verdagen. Van de verdaging wordt voor de afloop van de eerste termijn schriftelijk gemotiveerd mededeling gedaan aan de verzoeker.
3. Onverminderd artikel 4:15 van de Algemene wet bestuursrecht wordt de termijn voor het geven van een beschikking opgeschort gerekend vanaf de dag na die waarop het bestuursorgaan de verzoeker mededeelt dat toepassing is gegeven aan artikel 4:8 van de Algemene wet bestuursrecht, tot de dag waarop door de belanghebbende of belanghebbenden een zienswijze naar voren is gebracht of de daarvoor gestelde termijn ongebruikt is verstreken.
4. Indien de opschorting, bedoeld in het derde lid, eindigt, doet het bestuursorgaan daarvan zo spoedig mogelijk mededeling aan de verzoeker, onder vermelding van de termijn binnen welke de beschikking alsnog moet worden gegeven.
5. Indien het bestuursorgaan heeft besloten informatie te verstrekken, wordt de informatie verstrekt tegelijk met de bekendmaking van het besluit, tenzij naar verwachting een belanghebbende bezwaar daar tegen heeft, in welk geval de informatie niet eerder wordt verstrekt dan twee weken nadat de beslissing is bekendgemaakt.
6. Voor zover het verzoek betrekking heeft op het verstrekken van milieu-informatie:
 - a. bedraagt de uiterste beslistermijn in afwijking van het eerste lid twee weken indien het bestuursorgaan voornemens is de milieu-informatie te verstrekken terwijl naar verwachting een belanghebbende daar bezwaar tegen heeft;
 - b. kan de beslissing slechts worden verdaagd op grond van het tweede lid, indien de omvang of de gecompliceerdheid van de milieu-informatie een verlenging rechtvaardigt;
 - c. zijn het derde en vierde lid niet van toepassing.

Artikel 7

1. Het bestuursorgaan verstrekt de informatie met betrekking tot de documenten die de verlangde informatie bevatten door:
 - a. kopie ervan te geven of de letterlijke inhoud ervan in andere vorm te verstrekken,
 - b. kennisneming van de inhoud toe te staan,
 - c. een uittreksel of een samenvatting van de inhoud te geven, of
 - d. inlichtingen daaruit te verschaffen.
2. Het bestuursorgaan verstrekt de informatie in de door de verzoeker verzochte vorm, tenzij:
 - a. het verstrekken van de informatie in die vorm redelijkerwijs niet gevegd kan worden;
 - b. de informatie reeds in een andere, voor de verzoeker gemakkelijk toegankelijke vorm voor het publiek beschikbaar is.
3. Indien het verzoek betrekking heeft op milieu-informatie als bedoeld in artikel 19.1a, eerste lid, onder b, van de Wet milieubeheer, verstrekt het bestuursorgaan, zo nodig, en indien deze informatie voorhanden is, tevens

informatie over de methoden die zijn gebruikt bij het samenstellen van eerstbedoelde informatie.

Artikel 10

1. Het verstrekken van informatie ingevolge deze wet blijft achterwege voor zover dit:
 - a. de eenheid van de Kroon in gevaar zou kunnen brengen;
 - b. de veiligheid van de Staat zou kunnen schaden;
 - c. bedrijfs- en fabricagegegevens betreft, die door natuurlijke personen of rechtspersonen vertrouwelijk aan de overheid zijn meegedeeld;
 - d. persoonsgegevens betreft als bedoeld in paragraaf 2 van hoofdstuk 2 van de Wet bescherming persoonsgegevens, tenzij de verstrekking kennelijk geen inbreuk op de persoonlijke levenssfeer maakt.
2. Het verstrekken van informatie ingevolge deze wet blijft eveneens achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen de volgende belangen:
 - a. de betrekkingen van Nederland met andere staten en met internationale organisaties;
 - b. de economische of financiële belangen van de Staat, de andere publiekrechtelijke lichamen of de in artikel 1a, onder c en d, bedoelde bestuursorganen;
 - c. de opsporing en vervolging van strafbare feiten;
 - d. inspectie, controle en toezicht door bestuursorganen;
 - e. de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer;
 - f. het belang, dat de geadresseerde erbij heeft als eerste kennis te kunnen nemen van de informatie;
 - g. het voorkomen van onevenredige bevoordeling of benadeling van bij de aangelegenheid betrokken natuurlijke personen of rechtspersonen dan wel van derden.
3. Het tweede lid, aanhef en onder e, is niet van toepassing voor zover de betrokken persoon heeft ingestemd met openbaarmaking.
4. Het eerste lid, aanhef en onder c en d, het tweede lid, aanhef en onder e, en het zevende lid, aanhef en onder a, zijn niet van toepassing voor zover het milieu-informatie betreft die betrekking heeft op emissies in het milieu. Voorts blijft in afwijking van het eerste lid, aanhef en onder c, het verstrekken van milieu-informatie uitsluitend achterwege voor zover het belang van openbaarmaking niet opweegt tegen het daar genoemde belang.
5. Het tweede lid, aanhef en onder b, is van toepassing op het verstrekken van milieu-informatie voor zover deze handelingen betreft met een vertrouwelijk karakter.
6. Het tweede lid, aanhef en onder g, is niet van toepassing op het verstrekken van milieu-informatie.
7. Het verstrekken van milieu-informatie ingevolge deze wet blijft eveneens achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen de volgende belangen:
 - a. de bescherming van het milieu waarop deze informatie betrekking heeft;
 - b. de beveiliging van bedrijven en het voorkomen van sabotage.
8. Voor zover het vierde lid, eerste volzin, niet van toepassing is, wordt bij het toepassen van het eerste, tweede en zevende lid op milieu-informatie in aanmerking genomen of deze informatie betrekking heeft op emissies in het milieu.

Artikel 11

1. In geval van een verzoek om informatie uit documenten, opgesteld ten behoeve van intern beraad, wordt geen informatie verstrekt over daarin opgenomen persoonlijke beleidsopvattingen.
2. Over persoonlijke beleidsopvattingen kan met het oog op een goede en democratische bestuursvoering informatie worden verstrekt in niet tot personen herleidbare vorm. Indien degene die deze opvattingen heeft geuit of zich erachter heeft gesteld, daarmee heeft ingestemd, kan de informatie in tot personen herleidbare vorm worden verstrekt.
3. Met betrekking tot adviezen van een ambtelijke of gemengd samengestelde adviescommissie kan het verstrekken van informatie over de daarin opgenomen persoonlijke beleidsopvattingen plaatsvinden, indien het voornemen daartoe door het bestuursorgaan dat het rechtstreeks aangaat aan de leden van de adviescommissie voor de aanvang van hun werkzaamheden kenbaar is gemaakt.
4. In afwijking van het eerste lid wordt bij milieu-informatie het belang van de bescherming van de persoonlijke beleidsopvattingen afgewogen tegen het belang van openbaarmaking. Informatie over persoonlijke beleidsopvattingen kan worden verstrekt in niet tot personen herleidbare vorm. Het tweede lid, tweede lid is van overeenkomstige toepassing.

Bijlage 2 – Lijst met documenten

Nr.	Document	Datum doc.	Bijzonderheden	Beoordeling	Wob-grond
1.	E-mail: Agenda vergadering STUURGROEP 100 JAAR ALGEMEEN KIESRECHT op 12 september, 11.00 uur	13 09 05	E-mail met 5 bijlagen, waarvan 1 relevant voor het Wob-verzoek	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e
1.a	Verslag bijeenkomst stuurgroep 100 jaar algemeen kiesrecht, dd. 22 mei 2013	Onbekend	Bijlage bij mail 1	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e
2.	E-mail: Agenda en vergaderstukken STUURGROEP 100 JAAR ALGEMEEN KIESRECHT, maandag 10 februari 12.30 uur	14 02 06	E-mail met 6 bijlagen, waarvan 5 relevant voor het Wob-verzoek	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e
2.a	Verslag 12092013 stuurgroep 100 jaar algemeen kiesrecht	Onbekend	Bijlage bij mail 2	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e
2.b	Concept Uitnodiging Startbijeenkomst 100 jaar Algemeen kiesrecht – DEF a	14 02 10	Bijlage bij mail 2	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e
2.c	Adreslijst Startbijeenkomst Algemeen Kiesrecht voorjaar 2014	Onbekend	Bijlage bij mail 2	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e
2.d	E-mail: FW: herdenking vrouwenkiesrecht	14 02 03	Bijlage bij mail 2	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e
2.e	Ideeën activiteiten	Onbekend	Bijlage bij mail 2	Volledig verstrekken	N.v.t.
3.	E-mail: Agenda en vergaderstukken STUURGROEP 100 JAAR ALGEMEEN KIESRECHT op maandag 28 april 2014	14 04 24	E-mail met 12 bijlagen, waarvan 5 relevant voor het Wob-verzoek	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e
3.a	Verslag bijeenkomst stuurgroep 100 jaar algemeen kiesrecht, dd. 10 februari 2014	Stuurgroep 100 Jaar Algemeen Kiesrecht	Bijlage bij mail 3	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e
3.b	Tijdljn	Stuurgroep 100 Jaar Algemeen Kiesrecht	Bijlage bij mail 3	Volledig verstrekken	N.v.t.
3.c	Oplegnotitie tijdljn en tijdsafbakening	Stuurgroep 100 Jaar Algemeen	Bijlage bij mail 3	Volledig verstrekken	N.v.t.

		Kiesrecht			
3.d	Schematisch overzicht kiesrecht	Stuurgroep 100 Jaar Algemeen Kiesrecht	Bijlage bij mail 3	Volledig verstrekken	N.v.t.
3.e	Bijdrage over de viering van 100 Jaar Vrouwenkiesrecht	Stuurgroep 100 Jaar Algemeen Kiesrecht	Bijlage bij mail 3	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e
4.	E-mail: Agenda en vergaderstukken STUURGROEP 100 JAAR ALGEMEEN KIESRECHT op maandag 8 december 2014	14 12 04	E-mail met 6 bijlagen, waarvan 3 relevant voor het Wob-verzoek	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e
4.a	Verslag bijeenkomst stuurgroep 100 jaar algemeen kiesrecht, 28 april 2014	Onbekend	Bijlage bij mail 4	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e
4.b	Concept tijdlijn met activiteiten en publicaties	Onbekend	Bijlage bij mail 4	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e
4.c	100 jaar Vrouwenkiesrecht voorstel	14 04 09	Bijlage bij mail 4	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e
5.	E-mail: Agenda en vergaderstukken STUURGROEP 100 JAAR ALGEMEEN KIESRECHT op maandag 8 juni 2015	15 06 04	E-mail met 7 bijlagen, waarvan 3 relevant voor het Wob-verzoek	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e
5.a	Verslag stuurgroep 100 jaar alg. kiesrecht 8-12-2014	Onbekend	Bijlage bij mail 5	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e Een deel buiten bereik Wob-verzoek
5.b	100 jaar Vrouwenkiesrechtnotulen 4 febr 2015	Onbekend	Bijlage bij mail 5	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e
5.c	Opzet grote (publieks)bijeenkomsten 2017-2019	Onbekend	Bijlage bij mail 5	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e
6.	E-mail: Agenda en vergaderstukken STUURGROEP 100 JAAR ALGEMEEN KIESRECHT op maandag 14 september 2015	15 09 10	E-mail met 8 bijlagen, waarvan 2 relevant voor het Wob-verzoek	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e
6.a	Verslag bijeenkomst stuurgroep 100 jaar algemeen kiesrecht 8	Onbekend	Bijlage bij mail 6	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e Een deel

	juni 2015				buiten bereik Wob- verzoek
6.b	Grote bijeenkomsten 2017-2019	Onbekend	Bijlage bij mail 6	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e
7.	E-mail: Agenda en vergaderstukken STUURGROEP 100 JAAR ALGEMEEN KIESRECHT op maandag 9 november 2015	15 11 06	E-mail met 2 bijlagen, deze zijn niet relevant voor het Wob-verzoek	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e
8.	Verslag bijeenkomst stuurgroep 100 jaar algemeen kiesrecht, dd. 14 september 2015	Onbekend		Deels verstrekken	Artikel 10.2.e Een deel buiten bereik Wob- verzoek
9.	E-mail: 100 jaar	16 03 11	E-mail met 1 bijlage. Die is relevant voor het Wob-verzoek	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e
9.a	Grondwet en kiesrecht 20160311	16 03 11	Bijlage bij mail 9 Concept interne notitie om directeur CZW te informeren	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e Artikel 11.1
10.	Verslag bijeenkomst stuurgroep 100 jaar algemeen kiesrecht, dd. 9 november 2015	Onbekend		Deels verstrekken	Artikel 10.2.e Een deel buiten bereik Wob- verzoek
11.	E-mail: Agenda en vergaderstukken STUURGROEP 100 JAAR ALGEMEEN KIESRECHT op 14 maart a.s.	16 03 11	E-mail met 4 bijlagen, waarvan 3 relevant voor het Wob-verzoek	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e
11.a	E-mail: FW: start en slotbijeenkomsten 100 jaar Kiesrecht	16 03 09	Bijlage bij mail 11	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e
11.b	Start en slotbijeenkomsten 2017- 2019	16 02 16	Bijlage bij mail 11	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e
11.c	Projectplan	16 03 07	Bijlage bij mail 11	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e Artikel 11.1
12.	Verslag bijeenkomst stuurgroep 100 jaar algemeen kiesrecht, dd.	Onbekend		Deels verstrekken	Artikel 10.2.e Een deel

	25 januari 2016				buiten bereik Wob-verzoek
13.	E-mail: Agenda en vergaderstukken STUURGROEP 100 JAAR ALGEMEEN KIESRECHT op 13 juni a.s.	16 06 10	E-mail met 16 bijlagen, waarvan 1 relevant voor het Wob-verzoek en 15 niet	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e
13.a	Verslag bijeenkomst stuurgroep 100 jaar algemeen kiesrecht, dd. 14 maart 2016	Onbekend	Bijlage bij mail 13	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e Een deel buiten bereik Wob-verzoek
14.	E-mail: Nagekomen vergaderstuk STUURGROEP 100 JAAR ALGEMEEN KIESRECHT op 13 juni a.s. agendapunt 8.a	16 06 10	E-mail met 1 bijlage. Deze bijlage is relevant voor het Wob-verzoek. Over ontvangen memo van Atria.	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e
14.a	E-mail: Fw: Memo tbv STUURGROEP 100 JAAR ALGEMEEN KIESRECHT op 13 juni a.s. agendapunt 8	16 06 10	Bijlage bij mail 14. Ook deze mail heeft 1 bijlage die relevant is voor het Wob-verzoek.	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e
14.b	26.C Memo ivm mogelijke coördinatie van activiteiten 100 jaar vrouwenkiesrecht	16 06 10	Bijlage bij mail 14.a	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e
15.	E-mail: Algemeen kiesrecht	16 06 29	Over aandacht besteden aan 100 Jaar algemeen kiesrecht in de campagne voor de Tweede Kamerverkiezingen. E-mail zonder bijlagen.	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e
16.	Notitie voor directie communicatie	16 06 30	Antwoord op de vraag van e-mail 15	Volledig verstrekken	N.v.t.
17.	E-mail: FW: subsidieaanvraag 100 jaar kiesrecht	16 07 08	E-mail met 3 bijlagen, waarvan 2 relevant voor het Wob-verzoek	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e
17.a	Website 100 jaar kiesrecht – toelichting bij aanvraag	16 07 07	Bijlage bij mail 17	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e
17.b	Subsidieaanvraag BZK	16 07 07	Bijlage bij mail 17	Deels	Artikel

	website 100 Jaar Kiesrecht			verstrekken	10.2.e Artikel 10.2.g
18.	E-mail: Memo voor SG over herdenking 100 jaar algemeen kiesrecht	16 09 01	E-mail met 1 bijlage. Deze bijlage is relevant voor het Wob-verzoek.	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e
18.a	Memo voor SG	16 09 01	Bijlage bij mail 18	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e Artikel 11.1
19.	E-mail: Agenda en vergaderstukken STUURGROEP 100 JAAR ALGEMEEN KIESRECHT op 12 september a.s.	16 09 09	E-mail met 17 bijlagen, waarvan 1 relevant voor het Wob-verzoek en 16 niet (het zijn dezelfde als bij e-mail 13)	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e
19.a	Verslag bijeenkomst stuurgroep 100 jaar algemeen kiesrecht, dd. 13 juni 2016	Onbekend	Bijlage bij mail 19	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e Een deel buiten bereik Wob-verzoek
20.	E-mail: Agenda en vergaderstukken STUURGROEP 100 JAAR ALGEMEEN KIESRECHT op 14 november a.s.	16 11 11	E-mail met 2 bijlagen, waarvan 2 relevant voor het Wob-verzoek	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e
20.a	Verslag bijeenkomst stuurgroep 100 jaar algemeen kiesrecht, dd 12 september 2016	onbekend	Bijlage bij mail 20	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e Een deel buiten bereik Wob-verzoek
20.b	E-mail: Re: Agenda en vergaderstukken STUURGROEP 100 JAAR ALGEMEEN KIESRECHT op 12 september a.s.	16 11 03	Bijlage bij mail 20	In zijn geheel niet verstrekken	Artikel 11.1
21.	Verslag bijeenkomst stuurgroep 100 jaar algemeen kiesrecht, dd 14 november 2016	onbekend		Deels verstrekken	Artikel 10.2.e Een deel buiten bereik Wob-verzoek
22.	E-mail: Tweede Kamer	16 11 15	E-mail zonder bijlagen.	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e

					Artikel 11.1
23.	E-mail: Re: brief van voorzitter Tweede Kamer	16 12 19	3 mails, zonder bijlagen	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e Artikel 11.1
24.	E-mail: Re: Vergadering STUURGROEP 100 JAAR ALGEMEEN KIESRECHT op 6 maart a.s. om 11.15 uur	17 03 24	En onderliggende mailwisseling. Zonder bijlagen.	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e Artikel 11.1
25.	Nota 100 jaar kiesrecht	17 03 27	Aan SG	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e Een deel buiten bereik Wob-verzoek
26.	Nota 100 jaar kiesrecht nadere uitwerking	17 05 09	Aan MinBZK	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e
26.a	Bijlage bij nota (Discussiestuk startbijeenkomst 12 december 2017)	17 05 09	Bijlage bij nota 26	Deels verstrekken	Artikel 11.1
27.	Agenda Klankbordgroep 100 jaar kiesrecht	17 07 04	Agenda zonder bijlagen	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e
28.	Verslag Klankbordgroep 100 jaar kiesrecht	17 07 04		Deels verstrekken	Artikel 10.2.e Artikel 11.1
29.	Agenda Klankbordgroep 100 jaar kiesrecht	17 08 29	Agenda met 6 bijlagen, waarvan 2 relevant voor het Wob-verzoek. Daarvan is 1 dezelfde als document 28, dus niet nogmaals opgenomen	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e
29.a	Bijlage bij Klankbordgroep (Gender achtergrondnotitie 100 jaar kiesrecht)	17 08 29	Bijlage bij agenda 29	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e Artikel 11.1
30.	Nota - 100 Jaar Kiesrecht - contact voorzitter TK	17 09 06	Aan MinBZK	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e Artikel 10.2.g Artikel 11.1
30.a	Nota - 100 jaar kiesrecht: voortgang	2017 05 30	Aan MinBZK Bijlage bij nota 30	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e Artikel

					11.1
30.b	E-mail: Brief voorzitter TK Comité van aanbeveling	2017 06 21	Bijlage bij nota 30	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e
30.c	Brief: Comité van aanbeveling 100 Jaar Kiesrecht	2017 07 12	Bijlage bij nota 30	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e
30.d	E-mail: Comité van aanbeveling 100 Jaar Kiesrecht	2017 08 16	Bijlage bij nota 30	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e
30.e	Brief: Beschikbaarstelling Grafelijke Zalen op 12 december 2017	2017 08 31	Bijlage bij nota 30	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e
31.	Nota 100 Jaar Kiesrecht - afronding activiteiten	17 09 19	Aan MinBZK	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e Artikel 11.1
32.	Nota Stopzetten 100 jaar kiesrecht - verzoek tot bellen	17 10 03	Aan MinBZK	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e Artikel 11.1
33.	Nota 100 Jaar Kiesrecht - brieven parlement	17 10 06	Aan MinBZK	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e Artikel 11.1
33.a	Brief: 100 Jaar Algemeen Kiesrecht	17 10 13	Bijlage bij nota 33	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e
33.b	Brief: Comité van aanbeveling 100 Jaar Kiesrecht	17 10 13	Bijlage bij nota 33	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e
34.	Nota minBZK Viering 100 Jaar Kiesrecht	17 10 31	Aan MinBZK	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e Artikel 11.1
34.a	Bijlage bij nota (Brief RUG 2017.08.23)	17 08 23	Bijlage bij nota 34	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e
34.b	Bijlage bij nota (Getekende brief RUG Groningen)	17 11 07	Bijlage bij nota 34	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e
34.c	Bijlage bij nota (Getekende brief EK, aanbod RUG)	17 11 07	Bijlage bij nota 34	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e
34.d	Bijlage bij nota (Getekende brief TK, aanbod RUG)	17 11 07	Bijlage bij nota 34	Deels verstrekken	Artikel 10.2.e

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e
Cc: 10.2.e
Onderwerp: Agenda vergadering STUURGROEP 100 JAAR ALGEMEEN KIESRECHT op 12 september, 11.00 uur
Datum: donderdag 5 september 2013 11:48:39
Bijlagen: [100 JAAR: CvA concept-brief.docx](#)
[Startbijeenkomst 100 jaar Algemeen Kiesrecht lijst organisaties en inst....docx](#)
[Uitnodiging Startbijeenkomst 100 jaar Algemeen Kiesrecht \(versie 18-7-20....docx](#)
[Verslag bijeenkomst stuurgroep 100 jaar algemeen kiesrecht.docx](#)
[Routebeschrijving Kiesraad.docx](#)

Geachte leden van de stuurgroep 100 jaar algemeen kiesrecht,

Mede namens 10.2.e van ProDemos nodig ik u uit voor de **tweede vergadering van de stuurgroep op donderdag 12 september, 11.00 – 13.00 uur. De bijeenkomst vindt plaats in de Cees Bormanzaal van de Kiesraad, Herengracht 21 in Den Haag** (routebeschrijving bijgevoegd). **Voor een lunch wordt gezorgd.**

De concept-agenda ziet er als volgt uit:

1. Opening
2. Vaststellen agenda
3. Voorzitterschap Stuurgroep
10.2.e is aangezocht en bereid gevonden als voorzitter op te treden.
4. Samenstelling Comité van Aanbeveling
(concept-brief aan beoogde leden bijgevoegd)
5. Startbijeenkomst
 - Uit te nodigen organisaties
Verzoek aan de leden om suggesties te doen voor aanvulling van de lijst.
(lijst met namen organisaties / instellingen bijgevoegd)
 - Datum en locatie startbijeenkomst vastleggen
 - Uitnodiging aan organisaties / instellingen
(concept-brief bijgevoegd)
6. Projectleider 100 jaar algemeen kiesrecht en de financiering daarvan
7. Vastleggen volgende vergadering Stuurgroep (eind 2013)
8. Rondvraag

Voor de volledigheid voeg ik nogmaals het eerder toegestuurde verslag van de vorige stuurgroepbijeenkomst bij.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Onderzoeker Kiesraad

10.2.e @kiesraad.nl

Tel 10.2.e

Verslag bijeenkomst stuurgroep 100 jaar algemeen kiesrecht, dd. 22 mei 2013

Aanwezig: 10.2.e

(verslag)

10.2.e is verhinderd.

Werkwijze, vergaderfrequentie & vergaderdata

De Stuurgroep heeft een coördinerende en een aanjagende rol t.o.v. projecten die anderen op willen zetten en daarnaast een initiërende rol. De Stuurgroep zal zelf een beperkt aantal zaken op zich nemen. Gedacht wordt aan een uitgave en aan een wetenschappelijk symposium waarin wordt vooruitgekeken.

Vergaderfrequentie: de stuurgroep zal in september vergaderen. De startbijeenkomst met relevante instituten en instellingen wordt begin oktober gepland. Daarna zal de stuurgroep eind 2013 opnieuw vergaderen.

Samenstelling stuurgroep: vertegenwoordiging vakgebied geschiedenis

10.2.e zal 10.2.e (UVA) benaderen om in de stuurgroep zitting te nemen. (10.2.e heeft inmiddels toegezegd)

Leden stuurgroep	
Organisatie/ discipline	Toegezegd
Politicologie	10.2.e
Pro Demos	10.2.e
BZK	10.2.e
Kiesraad	10.2.e
Staatsrecht	10.2.e
Geschiedenis	10.2.e
Vrouwenkiesrecht	10.2.e

Over het voorzitterschap is nog geen beslissing genomen.

Het secretariaat van de stuurgroep zal worden gevoerd door 10.2.e (KR), tot midden 2015.

Comité van Aanbeveling

Het Comité van Aanbeveling zal bestaan uit 4 personen: de voorzitter van de Tweede Kamer, de voorzitter van het IPO, de voorzitter van de VNG en de voorzitter van de Kiesraad. Zij zullen hierover worden benaderd.

Startbijeenkomst

De bijeenkomst wordt gepland voor begin oktober. Een lijst met mogelijk uit te nodigen organisaties en instellingen wordt opgesteld en aan de Stuurgroep toegestuurd. (Actie: 10.2.e 10.2.e)

Activiteiten

Het Centrum voor Parlementaire Geschiedenis werkt in samenwerking met anderen aan een boek over 200 jaar Tweede Kamer onder redactie van 10.2.e e.a.. Het boek moet in 2015 verschijnen. Een inhoudelijke 'dubbeling' moet worden voorkomen. (Actie: 10.2.e legt contact met 10.2.e).

Toekomstige uitgaven/publicaties: relevante uitgeverijen benaderen om in beeld te krijgen wat de uitgeverijen de komende jaren 'op stapel' hebben staan.

Rondvraag

Het onderwerp projectleider en de financiering daarvan zal in de volgende vergadering van de Stuurgroep worden besproken.

Volgende bijeenkomst Stuurgroep

Donderdag 12 september, 11.00 – 13.00 uur

Actiepunten

- a. 10.2.e benadert 10.2.e om in de stuurgroep zitting te nemen.
(10.2.e heeft inmiddels toegezegd);
- b. 10.2.e stellen een brief op om de voorzitter van de Tweede Kamer, de voorzitter van de VNG, de voorzitter van het IPO en de voorzitter van de Kiesraad uit te nodigen om zitting te nemen in het Comité van Aanbeveling;
- c. 10.2.e zorgen voor een lijst met organisaties en instellingen om uit te nodigen voor de Startbijeenkomst;
- d. 10.2.e stellen een brief op om organisaties en instellingen uit te nodigen voor de Startbijeenkomst;
- e. 10.2.e neemt contact op met 10.2.e over de nog te verschijnen uitgave over 200 jaar Tweede Kamer;
- f. 10.2.e benaderen relevante uitgeverijen over de komende jaren te verwachten uitgaven.

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e
Cc: 10.2.e
Onderwerp: Agenda en vergaderstukken STUURGROEP 100 JAAR ALGEMEEN KIESRECHT, maandag 10 februari, 12.30 uur
Datum: donderdag 6 februari 2014 11:59:29
Bijlagen: [Verslag 12092013 stuurgroep 100 jaar algemeen kiesrecht.docx](#)
[Uitnodiging Startbijeenkomst 100 jaar Algemeen Kiesrecht - DFF a.pdf](#)
[Adreslijst Startbijeenkomst Algemeen Kiesrecht voorjaar 2014.docx](#)
[FW herdenking vrouwenkiesrecht.msg](#)
[Ideen activiteiten.docx](#)
[Routebeschrijving Kiesraad.docx](#)
Prioriteit: Hoog

Geachte leden van de stuurgroep 100 jaar algemeen kiesrecht,

Mede namens 10.2.e van ProDemos nodig ik u uit voor de **derde vergadering van de stuurgroep op maandag 10 februari, 12.30 – 14.00 uur.**

De bijeenkomst vindt plaats in kamer 1.00 van de Kiesraad, Herengracht 21 in Den Haag (routebeschrijving bijgevoegd). Voor een lunch wordt gezorgd.

De concept-agenda ziet er als volgt uit:

1. Opening
2. Verslag stuurgroepvergadering 12 september 2013 (bijgevoegd)
N.a.v. verslag:
 - Comité van Aanbeveling: de beoogde leden (vz TwK, vz VNG, vz IPO, vz KR) hebben zich bereid verklaard zitting te nemen in het CvA.
 - Startbijeenkomst: de brief aan organisaties en instellingen is aangepast en wordt verzonden
(bijgevoegd, evenals de lijst met namen van organisaties en instellingen)
3. Fondsenwerving
4. Communicatie
5. Projectleider
6. Herdenking vrouwenkiesrecht : mail dr. 10.2.e (bijgevoegd)
7. Mogelijke activiteiten 100 jaar Kiesrecht: aanzet groslijst activiteiten (bijgevoegd)
8. Startbijeenkomst
 - Datum (maand mei) en locatie startbijeenkomst vastleggen
9. Vastleggen volgende vergadering Stuurgroep
10. Rondvraag

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Onderzoeker Kiesraad

10.2.e [@kiesraad.nl](mailto:10.2.e@kiesraad.nl)

Tel 10.2.e

Verslag bijeenkomst Stuurgroep 100 jaar algemeen kiesrecht, dd. 12 september 2013

Aanwezig: 10.2.e (vz), 10.2.e
(verslag)

10.2.e en 10.2.e zijn verhinderd.

Opening

N.a.v. verslag stuurgroepvergadering 22 mei 2013

Uitgave CPG over 200 jaar Tweede Kamer: 10.2.e heeft van 10.2.e begrepen dat er geen sprake is van inhoudelijke overlap.

Vaststellen agenda

De agenda wordt vastgesteld

Voorzitterschap stuurgroep

10.2.e heeft het voorzitterschap van de Stuurgroep op zich genomen.

Samenstelling Comité van Aanbeveling

De brief aan de voorzitter van de Tweede Kamer, de voorzitter van het IPO, de voorzitter van de VNG en de voorzitter van de Kiesraad kan, na enige aanpassingen n.a.v. van het besprokene bij agendapunt 5, worden verstuurd.

Startbijeenkomst

-Uit te nodigen organisaties / instellingen

-Datum startbijeenkomst

-Uitnodiging aan organisaties / instellingen

De Stuurgroep besluit de te benaderen organisaties en instellingen eerst een brief te sturen en de reacties daarop af te wachten. De voorliggende conceptbrief wordt hierop aangepast; deze moet meer enthousiasmerend van toon zijn.

Organisaties die positief reageren zullen vervolgens worden uitgenodigd voor de startbijeenkomst. Deze zal in het voorjaar van 2014 worden gehouden.

De Stuurgroep wil op korte termijn meer bekendheid aan haar werkzaamheden geven. Dat zou evt. kunnen worden gerealiseerd met behulp van een eigen website of met een eigen pagina op een al bestaande website (bijv. de website van de Kiesraad). Geïnteresseerden kunnen zich dan abonneren op nieuwsbrieven.

De Stuurgroep wil kunnen beschikken over een eigen financieel budget: 10.2.e denkt aan een totaalbedrag van € 300.000,- voor de periode 2013 t/m 2017. Meerdere partijen zou om een financiële bijdrage /subsidie kunnen worden gevraagd, bij voorkeur meerjarig. Te denken valt o.a. aan: de Tweede Kamer, het IPO, de VNG, het ministerie van BZK, de Kiesraad en ProDemos. In het geval bij te benaderen partijen in het eerste jaar geen of weinig geld beschikbaar is, zou een bijdrage/subsidie in de latere jaren wellicht mogelijk zijn.

Met een eigen budget heeft de Stuurgroep ook iets te bieden aan organisaties / instellingen die een activiteit opnemen in hun programmering. Daarnaast zijn kosten te verwachten op het gebied van:

-projectleiding / website (pagina) / overhead;

-een startbijeenkomst / een symposium / publicaties (historisch en/of opiniërend); te denken valt aan 2 of 3 boeken / (bijdrage aan) een tentoonstelling.

In andere gevallen is het mogelijk om voor plannen die niet veel kosten (bijv. een reizende tentoonstelling langs gemeenten) de VNG en/of de betr. gemeente(n) te vragen om een beperkte financiële of personele bijdrage.

Bij het verwerven van gelden moet niet alleen aan bovengenoemde partijen worden gedacht maar ook aan bestaande grote fondsen (V-fonds, Prins Bernhard Cultuurfonds). Deze fondsen moeten in kaart worden gebracht, waarna de fondsen kunnen worden benaderd voor een oriënterend gesprek.

Met een eigen budget kan de Stuurgroep zelf activiteiten 'uitzetten' waarop andere partijen kunnen intekenen (matching); op deze manier kan een activiteit gezamenlijk worden gefinancierd.

10.2.e stelt voor dat ieder stuurgroeplid een lijstje maakt met ideeën die mogelijk geschikt zijn voor een activiteit. Zo kan een groslijst worden opgesteld

Projectleider 100 jaar algemeen kiesrecht en de financiering daarvan

Over de invulling (taken, persoon), de aanstelling (detachering?), het moment waarop een projectleider nodig is (2016?) en de financiering van de functie projectleider zal nog verder van gedachten worden gewisseld. 10.2.e laat weten dat ProDemos wellicht capaciteit beschikbaar kan stellen. Eventueel valt te denken aan een fasering van de inzet van de projectleider: in aanvang minder uren en vanaf een nader te bepalen moment meer uren / full time.

Het onderwerp 'Communicatie' zou wel op korte termijn moeten worden opgepakt.

Volgende bijeenkomst Stuurgroep

Maandag 9 december, 11.30 – 13.00 uur bij de Kiesraad (Herengracht 21, Den Haag). Voor een lunch wordt gezorgd. (Vergadering is uitgesteld tot 10 februari 2014.)

Rondvraag

Kort wordt gesproken over een evt. te ontwikkelen eigen logo om de Stuurgroep, vooral het onderwerp 100 jaar algemeen kiesrecht, een eigen gezicht te geven. Vanwege de te verwachten hoge kosten wordt hier niet direct actie op genomen.

PostNL ontwikkelt postzegelboekjes en 'bijzondere uitgifte' postzegels. Het ontwikkelen van een 'bijzondere uitgiftezegel' t.b.v. 2017 zou een mogelijkheid kunnen zijn om het onderwerp breed onder de aandacht te brengen.

Actiepunten

- a. 10.2.e verstuurt de brieven aan de beoogde leden van het CvA.
- b. 10.2.e passen de brief aan die naar de organisaties en instellingen wordt gestuurd.
- c. De stuurgroepleden maken een lijstje met ideeën die mogelijk geschikt zijn voor een activiteit. Het onderwerp wordt voor de volgende stuurgroepvergadering geagendeerd.
- d. 10.2.e gaan na welke grote fondsen evt. kunnen worden benaderd voor een verkennend gesprek over mogelijkheden v.w.b. een financiële bijdrage.
- e. 10.2.e bespreken met 10.2.e (secretaris-directeur Kiesraad) de mogelijkheden betr. het onderwerp 'Communicatie' /website (pagina).
- f. 10.2.e benaderen relevante uitgeverijen over in de komende jaren te verwachten uitgaven.

«Organisatie»

«Afdeling»

t.a.v. «Contactpersoon»

«Adres»

«Postcode» «Plaats»

Den Haag, 10 februari 2014

Geachte «Contactpersoon»,

In 2017 kent Nederland honderd jaar algemeen kiesrecht. De grondwetswijziging van 1917 maakte de weg vrij voor het kiesrecht van mannen én vrouwen. Om dit te herdenken heeft de Kiesraad samen met prof. dr. 10.2.e (Universiteit van Leiden), ProDemos en het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, verenigd in een Stuurgroep, het initiatief genomen tot een landelijke en divers in te vullen viering van 100 jaar algemeen kiesrecht in 2017.

De Stuurgroep hoopt op veel en uiteenlopende acties en initiatieven rond de viering van 100 jaar kiesrecht en nodigt u van harte uit hierbij aan te sluiten. Mogelijk heeft uw organisatie al plannen om aandacht aan het onderwerp te besteden en treft u voorbereidingen om een activiteit in uw programmering op te nemen. Door alle activiteiten onder een gezamenlijke paraplu te brengen, neemt de kans toe dat ze volop de aandacht van publiek en media trekken.

De Stuurgroep gaat dit jaar fondsen werven om de herdenking mogelijk te maken. Met het oog daarop wil zij daarom in een vroeg stadium in kaart brengen welke initiatieven rondom dit onderwerp worden voorbereid.

De Stuurgroep zal binnenkort, rond mei 2014, organisaties die plannen hebben rondom dit onderwerp uitnodigen om hierover van gedachten te wisselen in een Startbijeenkomst 100 jaar Algemeen Kiesrecht. Voor uw informatie voeg ik een lijst bij met namen van organisaties en instellingen die deze brief ook ontvangen.

Graag hoor ik van u of u ervoor voelt om met een activiteit deel te nemen en welke ideeën daarover wellicht al bij u leven. Met het oog op de komende voorbereidingen zie ik uw reactie graag tegemoet vóór 1 april a.s.

Het adres daarvoor is Secretariaat Kiesraad, t.a.v. mevr. 10.2.e , Postbus 20011, 2500 EA Den Haag, of via de mail naar 10.2.e @kiesraad.nl
Voor vragen over deze brief zijn 10.2.e en/of 10.2.e van het Secretariaat Kiesraad (10.2.e @kiesraad.nl tel 10.2.e , 10.2.e @kiesraad.nl tel. 10.2.e) beschikbaar voor nadere toelichting.

Met vriendelijke groet,

10.2.e
(Voorzitter Stuurgroep 100 jaar algemeen kiesrecht)

In de Stuurgroep hebben zitting:

10.2.e (Leiden);
10.2.e (Groningen);
10.2.e (Amsterdam, UVA)
10.2.e (Nijmegen);
10.2.e (Binnenlandse Zaken);
10.2.e (ProDemos);
10.2.e (Kiesraad).

Adreslijst t.b.v. brief startbijeenkomst Algemeen Kiesrecht voorjaar 2014

- Montesquieu Instituut
- Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen (DNPP)
- Centrum voor Parlementaire Geschiedenis
- Nationaal Archief
- Huygens Instituut
- Historisch Nieuwsblad
- Nederlandse Vereniging van Leraren Maatschappijleer (NVLM)
- Vereniging van docenten in Geschiedenis en Staatsinrichting in Nederland (VGSN)
- Vereniging van Nederlandse Debatcentra (VND)
- College voor de Rechten van de Mens
- Nederlandse Kring voor Wetenschap der Politiek
- Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid
- Redactie Andere tijden
- Stichting Entoen.nu
- EYE
- Rijksmuseum
- Haags Historisch Museum
- Koninklijke Bibliotheek
- Stichting Kiezersonderzoek Nederland (SKON)
- Eerste Kamer der Staten-Generaal
- Tweede Kamer der Staten-Generaal
- Huis van Europa
- Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)

- Interprovinciaal Overleg (IPO)
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)
10.2.e
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW)

Netwerk Vrouwengeschiedenis

Rijksuniversiteit Groningen
Centrum Genderstudies

Universiteit Maastricht
Centrum voor Gender
en Diversiteit

Instituut voor Gender Studies
Radboud Universiteit Nijmegen

Radboud Universiteit Nijmegen Afdeling geschiedenis

Erasmus Universiteit
Rotterdam
Faculteit Historische en Kunst- wetenschappen

Universiteit Utrecht
Graduate Gender Programme

10.2.e
p/a Huygens Instituut voor Nederlandse Geschiedenis

Universiteit voor Humanistiek

Vrije Universiteit
Opleiding Geschiedenis

Instituut voor Didactiek en Onderwijspraktijk (IDO/VU)

Wageningen Universiteit
Agrarische Geschiedenis/
Rural Gender Studies

Vrije Universiteit Brussel
Centrum voor Vrouwenstudies

Jaarboek voor
Vrouwengeschiedenis

Stichting Vrouwengeschiedenis
van de Vroegmoderne Tijd

Women Inc.

Atria, kennisinstituut voor emancipatie en vrouwengeschiedenis (v/h Aletta)

Netwerk Nutsvrouwen

Tijdschrift voor Genderstudies

Wetenschappelijke bureaus van politieke partijen (TwK)

- Wetenschappelijk Instituut voor het CDA
- Wiardi Beckman Stichting (PvdA)
- Prof. mr. B.M. Teldersstichting (VVD)
- Stichting Wetenschappelijk Bureau Socialistische Partij (SP)
- Bureau de Helling, wetenschappelijk bureau GroenLinks (GL)
- Mr. Hans van Mierlo Stichting, wetenschappelijk bureau Democraten 66 (D66)
- Wetenschappelijk Instituut ChristenUnie
- Wetenschappelijk Instituut voor de SGP
- Nicolaas G. Pierson Foundation (Partij voor de Dieren)

Politieke partijen zonder wetenschappelijk bureau (TwK)

- PVV (Partij voor de Vrijheid)
- 50PLUS
- BONTES

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e
Cc: 10.2.e
Onderwerp: FW: herdenking vrouwenkiesrecht
Datum: dinsdag 4 februari 2014 09:01:47

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: 10.2.e [mailto:10.2.e@let.ru.nl]

Verzonden: maandag 3 februari 2014 18:19

Aan: 10.2.e

Onderwerp: herdenking vrouwenkiesrecht

Beste 10.2.,
2

Een tijd geleden spraken we over de herdenking van 100 jaar vrouwenkiesrecht. Ik liet je toen weten dat ik interesse heb om daarmee aan de slag te gaan. Al eerder heb ik hierover contact gehad met 10.2.e (hoogleraar moderne geschiedenis RUG) en 10.2.e (eigen bedrijf in erfgoedsector). Wij willen hier alle drie serieus mee aan de slag (zijn hierover ook al langer in overleg) en willen graag een werkgroep (of subwerkgroep) vormen om in het kader van de grotere herdenkingsactiviteiten ook specifiek stil te staan bij het vrouwenkiesrecht. Wij stellen ons drie soorten van activiteiten voor: wetenschappelijk (internationaal), maatschappelijk en museaal. We doen dit allen vanuit onze specifieke deskundigheid en positie, waarbij ik nog wil aantekenen dat ik ook voorzitter ben van de Vereniging voor Gendergeschiedenis. Vanuit deze werkgroep willen we contacten met andere relevante gremia leggen. Wij beschikken zelf over een groot netwerk (met onder andere ingangen bij de universitaire en museale wereld, Atria en Nationaal Archief).

Ik hoop je daarmee op dit moment voldoende te hebben geïnformeerd en hoor graag meer,

Met vriendelijke groet,

10.2.

--

10.2.e

10.2.e <http://euparl.net> Radboud University | Erasmusplein 1 POB 9103 | HD Nijmegen T 10.2.e

Mogelijke activiteiten 100 jaar Kiesrecht

Wetenschappelijk boek

Publieksboek

Boek over verkiezingscampagnes (breder dan de eerder verschenen boeken over affiches)

Lesmateriaal voor geschiedenis, maatschappijleer en basisonderwijs

Lokaal onderzoek stimuleren, o.a. met een onderzoekshandleiding, die lokale historici (denk ook aan amateurhistorici in plaatselijke genootschappen) op weg moet helpen

Nationale tentoonstelling, bijvoorbeeld in Statenpassage in de Tweede Kamer (het Haags Historisch Museum heeft ook plannen voor een tentoonstelling in 2017)

Tentoonstelling voor gemeentehuizen met landelijk en lokaal deel, in de aanloop naar de raadsverkiezingen van 2018. Centraal kunnen we een algemeen, makkelijk reproduceerbaar deel van zo'n expositie samenstellen. Dat biedt gemeenten een eerste aanzet, raamwerk, waarmee ze zelf een expositie met daarnaast aandacht voor de lokale geschiedenis kunnen maken.

Essaywedstrijd over de toekomst van het kiesrecht (De Groene Amsterdammer heeft hier belangstelling voor)

Conferentie / symposium

Naspelen historische Kamerdebatten over kiesrecht

Andere tijden / OVT

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e
Cc: 10.2.e
Onderwerp: Agenda en vergaderstukken STUURGROEP 100 JAAR ALGEMEEN KIESRECHT op maandag 28 april 2014
Datum: donderdag 24 april 2014 15:30:08
Bijlagen: [Verslag bijeenkomst Stuurgroep 100 jaar algemeen kiesrecht 10-2-2014.pdf](#)
[Tijdslijn.pdf](#)
[Notitie 10.2.e .pdf](#)
[Schematisch overzicht kiesrecht.pdf](#)
[Lijst suggesties onderwerpen voor symposia etc..pdf](#)
[Oude groenlijst mogelijke activiteiten 100 jaar kiesrecht.pdf](#)
[Overzicht activiteiten 100 jaar kiesrecht.pdf](#)
[Kort verslag Beeld en Geluid.pdf](#)
[Overzicht reacties organisaties en instellingen.pdf](#)
[Ontvangen reacties organisaties en instellingen.pdf](#)
[Bijdrage 10.2.e 100 jaar Vrouwenkiesrecht.pdf](#)
[Lijst instanties die subsidies verstrekken.pdf](#)

Geachte leden van de stuurgroep 100 jaar algemeen kiesrecht,

Mede namens 10.2.e van ProDemos nodig ik u uit voor de **vierde vergadering van de stuurgroep op maandag 28 april, 12.30 – 14.00 uur.**

De bijeenkomst vindt plaats in de Kees Bormanzaal van de Kiesraad, Herengracht 21 in Den Haag. Voor een lunch wordt gezorgd.

De concept-agenda ziet er als volgt uit:

1. Opening

2. Verslag stuurgroepvergadering 10 februari 2014 (bijgevoegd)

N.a.v. verslag:

Actiepunten

- a. 10.2.e zal de SG van BZK voorstellen een meerjarige financiële bijdrage te leveren.

De SG van BZK heeft een principetoezegging gedaan voor een financiële bijdrage voor de jaren

2016 t/m 2019 van € 50.000,- per jaar. Dit onder de voorwaarde dat ook anderen moeten bijdragen.

- b. 10.2.e en 10.2.e overleggen over een informatiepagina op de website van ProDemos.

Wordt mondeling toegelicht.

- c. 10.2.e, 10.2.e en 10.2.e overleggen over het invullen van de functie projectleider.

Wordt mondeling toegelicht.

- d. 10.2.e zal een tijdlijn op papier zetten en een ontwerp-rompprogramma maken i.o.m. 10.2.e en 10.2.e.

Zie de stukken bij agendaptn 3. en 4.

- e. 10.2.e neemt contact op met 10.2.e over haar mail betr. herdenking vrouwenkiesrecht.

Zie bijdrage 10.2.e agendapt 5.

- f. 10.2.e neemt contact op met 10.2.e over de mogelijkheden voor drama en / of documentaire bij de omroep.

Wordt doorgeschoven naar eerstvolgende vergadering Stuurgroep.

- g. 10.2.e zal nagaan welk materiaal (film, documentaires) er beschikbaar is op het gebied van vrouwenkiesrecht.

Zie het kort verslag van 10.2.e over haar bezoek aan Beeld en Geluid, agendapt. 4.

- h. 10.2.e gaat na wat voor activiteiten in andere landen worden ondernomen.

Wordt mondeling toegelicht.

- i. Actiepunt uit vergadering 12 september 2013: 10.2.e / 10.2.e benaderen relevante uitgeverijen over de komende jaren te verwachten uitgaven.

Wordt mondeling toegelicht.

3. Tijdlijn en tijdsafbakening

Bijgevoegd:

- tijdlijn
- oplegnotitie 10.2.e met de **suggestie te kiezen voor de periode: 12 december 2017 (mannenkiesrecht) tot 15 mei 2019 (vrouwenkiesrecht)**
- schematisch overzicht Kiesrecht

4. Lijst suggesties onderwerpen voor symposia/lezingen/bundels/ essays etc.

Bijgevoegd:

- lijst symposia/lezingen/onderwerpen
- oude groslijst mogelijke activiteiten 100 jaar kiesrecht
- overzicht activiteiten 100 jaar algemeen kiesrecht (internationaal) en 150 jaar Grondwet (Nederland)
- kort verslag 10.2.e van haar bezoek aan Beeld en Geluid

5. Startbijeenkomst

- Reacties organisaties en instellingen

Bijgevoegd:

- een overzicht van de ontvangen reacties
- ontvangen reacties
- Bijdrage 10.2.e over de viering van 100 jaar vrouwenkiesrecht (*bijgevoegd*)
Noot: 10.2.e heeft laten weten 28 april niet aanwezig te zijn wegens verblijf in het buitenland.
- Bepalen datum (of data) startbijeenkomst (maand mei) en locatie

6. Fondsenwerving

Bijgevoegd: lijst instanties die subsidies verstrekken

7. Vastleggen volgende vergadering Stuurgroep

8. Rondvraag

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Onderzoeker Kiesraad

10.2.e [@kiesraad.nl](mailto:10.2.e@kiesraad.nl)

Tel 10.2.e

Verslag bijeenkomst Stuurgroep 100 jaar algemeen kiesrecht, dd. 10 februari 2014

Aanwezig: 10.2.e (vz), 10.2.e (stagiair BZK), 10.2.e (verslag).

10.2.e is verhinderd.

1. Opening

10.2.e introduceert 10.2.e, stagiaire bij het ministerie van BZK/DGBK.

2. Verslag stuurgroepvergadering 12 september 2013

N.a.v. het verslag :

Comité van Aanbeveling (CvA): alle vier de beoogde leden (vz TwK; vz VNG, vz IPO, vz KR) hebben zich bereid verklaard zitting te nemen in het CvA.

Het verslag wordt vastgesteld.

3. Fondsenwerving

10.2.e zal de SG van BZK voorstellen een meerjarige financiële bijdrage beschikbaar te stellen. Hij denkt aan € 50.000,- voor de periode 2016 t/m 2019: totaal € 200.000,-.

4. Communicatie

10.2.e heeft laten weten dat op de website van ProDemos een pagina met algemene informatie over 100 jaar algemeen kiesrecht met contactnamen en mailadressen kan worden opgenomen. 10.2.e meldt dat die mogelijkheid er – voorshands – bij de Kiesraad niet is. In de toekomst is het wellicht mogelijk een eigen website te realiseren, maar dat zal mede afhangen van het beschikbare budget en de resultaten van de fondsenwerving. De stuurgroep stemt ermee in te starten met een pagina op de website van ProDemos.

5. Projectleider

10.2.e heeft laten weten dat het voor ProDemos mogelijk is uren voor een projectleider in de begroting 2015 mee te nemen: ProDemos zou dan capaciteit kunnen leveren.

10.2.e geeft aan dat als gevolg van organisatieveranderingen, bij BZK mogelijk een geschikte kandidaat voorhanden is zonder dat de kosten daarvan op het budget van de stuurgroep komen te drukken. Daarnaast is 10.2.e beschikbaar om vanaf dit moment werkzaamheden die bijv. uit de stuurgroepvergadering voortkomen op te pakken. Dit onderwerp wordt verder besproken in gesprekken tussen 10.2., 10. en 10.2.e en tussen 10.2.e, 10.2., 10. en 10.2.e.

6. Herdenking vrouwenkiesrecht : mail dr. 10.2.e

Gesproken wordt over het moment van herdenken en de vraag hoe dit voorstel moet worden ingepast.

De stuurgroep is het erover eens dat de herdenking van 100 jaar algemeen kiesrecht een periode moet omvatten en kiest voor de jaren 2017 t/m 2019, zodat in het kader van de invoering van het algemeen kiesrecht accenten kunnen worden gelegd omdat de invoering van het mannenkiesrecht (1917) en het vrouwenkiesrecht (1919) niet gelijktijdig plaatsvond. Het is van belang een tijdlijn te ontwikkelen (venster in de tijd). Ook groeperingen die ijverden voor het kiesrecht moeten daarin worden meegenomen. De stuurgroep kan vervolgens haar eigen momenten kiezen.

V.w.b. het voorstel van 10.2.e is de stuurgroep het ervoor eens dat het meegenomen wordt in het totaaloverzicht van plannen en initiatieven, zonder dat de stuurgroep zich inhoudelijk met het voorliggende voorstel zal bemoeien. Ook andere organisaties (Atria, WomenInc) zullen naar verwachting met voorstellen komen. 10.2.e zal contact opnemen met 10.2.e

7. Mogelijke activiteiten 100 jaar Kiesrecht: aanzet groslijst activiteiten

Gesproken wordt over de mogelijkheid om iets te doen met het onderwerp in de sfeer van drama (of documentaire). Misschien is er een ingang bij de omroep(en).

V.w.b. de eigen plannen van de stuurgroep wordt gedacht aan:

in ieder geval 2 bijeenkomsten:

- een meer wetenschappelijke bijeenkomst, dec. 1917 (1917: afkondiging Grondwetsherziening); evt. internationaal;
- en een 'publieksevent' waarvoor ook de Koning wordt uitgenodigd, 2019 (1919 invoering vrouwenkiesrecht).

2 á 3 boeken:

- Boek over de geschiedenis van het (algemeen) kiesrecht.
- Een boek waarin wordt vooruitgekeken en evt. ook over Nederland in internationaal vergelijkend perspectief
- Verkiezingscampagnes
- burgerschap en kiesrecht na 1918; hoe werd er gedacht en gehandeld in de laatste eeuw; wat is de waarde van het stemmen; typen verkiezingen. Ook zal er aandacht moeten worden besteed aan kiesrecht voor gemeenteraad en Provinciale Staten.

De activiteiten die de stuurgroep zelf oppakt, moeten op de tijdlijn geplaatst worden.

V.w.b. de andere plannen:

Andere activiteiten kunnen worden 'uitbesteed' aan andere organisaties. De stuurgroep hoeft daar geen inhoudelijke bemoeienis mee te hebben, maar wil wel voorkomen dat er 'dubbeling' ontstaat.

8. Startbijeenkomst

De brief aan organisaties en instellingen kan na enkele aanpassingen en het akkoord daarop van de voorzitter, worden verstuurd.

Met het bepalen van een moment voor een bijeenkomst (of bijeenkomsten) wordt gewacht tot er meer duidelijkheid is over de aard en de omvang van de reacties van de aan te schrijven organisaties/instellingen.

9. Vastleggen volgende vergadering Stuurgroep

Maandag 28 april, 12.30 – 14.00 uur bij de Kiesraad (Herengracht 21, Den Haag), voor een lunch wordt gezorgd. 10.2.e zal de vergadering helaas niet kunnen bijwonen wegens verblijf in het buitenland.

10. Rondvraag

Actiepunten

- a. 10.2.e zal de SG van BZK voorstellen een meerjarige financiële bijdrage te leveren.
- b. 10.2.e en 10.2.e overleggen over een informatiepagina op de website van ProDemos.
- c. 10.2.e, 10.2.e en 10.2.e overleggen over het invullen van de functie projectleider.
- d. 10.2.e zal een tijdlijn op papier zetten en een ontwerp-rompprogramma maken i.o.m. 10.2.e en 10.2.
- e. 10.2.e neemt contact op met 10.2.e over haar mail betr. herdenking vrouwenkiesrecht.
- f. 10.2.e neemt contact op met 10.2.e over de mogelijkheden voor drama en / of documentaire bij de omroep.
- g. 10.2.e zal nagaan welk materiaal (film, documentaires) er beschikbaar is op het gebied van vrouwenkiesrecht.
- h. 10.2.e gaat na wat voor activiteiten in andere landen worden ondernomen.

12 december 2017:

Mannenkiezrecht en vrouwen kregen het passief kiezrecht. Het woordje 'mannelijk' werd uit de grondwet geschrapt.

8 maart 2019

Aletta Jacobs promoveerde + internationale vrouwendag. Hier zou het algemeen (vrouwen)kiezrecht internationaal gemaakt kunnen worden.

2019

In 1919 zijn de eerste gemeenteraadsverkiezingen en provinciale statenverkiezingen.

2023

Staten- en gemeenteraadsverkiezingen met vrouwenkiezrecht.

3 juli 2018:

Allereerste Tweede Kamerverkiezingen met mannenkiezrecht en evenredige vertegenwoordiging. Suze Groenenweg als eerste vrouw in de Tweede Kamer.

15 mei 2019

Wetsontwerp Marchant waarmee vrouwen dezelfde politieke rechten kregen. Initiatiefwet om het woordje 'mannelijk' nu ook uit de kieswet weg te halen.

5 juli 2022

Tweede Kamerverkiezingen met vrouwenkiezrecht

Aan de stuurgroepleden,

Het is van belang om aan de hand van een tijdlijn een tijdsafbakening te maken rondom het inhoudelijk cluster. De suggestie is 12 december 2017 (mannenkiesrecht) tot 15 mei 1919 (vrouwenkiesrecht), zodat we een spanningsboog van anderhalf jaar hebben. In de bijlagen is een aantal documenten vinden van vooronderzoek dat ik heb gedaan, een conceptagenda en suggesties voor een documentaire, bundels en lezingen.

Er zijn een aantal belangrijke punten die tijdens de vergadering aan bod moeten komen. Ten eerste is daar fondsenwerving. De secretaris-generaal van BZK heeft viermaal een halve ton toegezegd, met als voorwaarde dat andere instanties daar ook geld bij leggen. Hierbij kunnen we denken aan de Tweede Kamer, ministerie van Algemene Zaken, de VNG, het IPO, de Kiesraad, omroepen etc.

Ten tweede moet er nagedacht worden over welke concrete zaken we gerealiseerd zouden willen zien. Dit strekt van een wetenschappelijke bundel tot een populair boek tot een documentaire. Dit zou gescheiden kunnen blijven door puur wetenschappelijke bijeenkomsten te organiseren, en los daarvan het grote publiek middels andere wegen te bereiken. In de bijlage is een kort verslag opgenomen van een verkenning van beeldmateriaal in het Instituut voor Beeld en Geluid. Helaas is daaruit gebleken dat er erg weinig materiaal is te vinden, waardoor een documentairereeks niet mogelijk blijkt. Het idee is nu om één à twee documentaires/afleveringen in elkaar te (laten) zetten: in ieder geval over Aletta Jacobs (8 maart promoveerde zij, en is het toevallig ook internationale vrouwendag, dus wellicht is dat een mooie datum), de inhoud voor de andere aflevering die eerder uitgezonden zou moeten worden kan heel breed zijn: de strijd voor kiesrecht, maar ook latere verkiezingsmanifestaties of een analyse maken van wat mensen vroeger vonden van hun kiesrecht en wat men nu denkt. Dit zal dus een aflevering worden over algemeen kiesrecht, in het algemeen. Daarnaast zal er nagedacht moeten worden over welke onderwerpen en onderzoeken interessant zouden zijn voor essaybundels/boeken. Ervan uitgaande dat er waarschijnlijk tijdschriften zijn die een themanummer aan dit onderwerp zullen wijden, moet er van tevoren goed gecommuniceerd worden, zodat er niet twee soortgelijke onderzoeken plaatsvinden op hetzelfde moment.

Ten derde is het belangrijk dat er in die anderhalf jaar toegewerkt wordt naar een climax, dit zou een grote bijeenkomst kunnen zijn van belangrijke mensen die met het kiesrecht te maken hebben, in de Tweede Kamer bijvoorbeeld. De suggestie is om dat in 2019 te laten plaatsvinden.

Bijlagen:

- Schema belangrijke jaartallen in de ontwikkeling van het kiesrecht.
- Lijst suggesties onderwerpen voor symposia/lezingen/bundels/essays etc.
- Overzicht activiteiten.
- Lijst instanties die subsidies verstrekken voor series/documentaires.
- Kort verslag Beeld en Geluid.
- Tijdlijn.

Bijlage 1: Schematisch overzicht Kiesrecht

Datum	Gebeurtenis	Voorstel/uitleg
3 november 1848 3 november 2017	Eerste grondwet met censuskiesrecht. Eerste Kamerleden werden niet meer benoemd door de Koning en niet meer voor het leven.	3 november omdat de grondwet met kiesrechtuitbreiding besproken moet worden. Wellicht kan er ook 'iets' georganiseerd worden over de betekenis van democratie in Nederland en door de jaren heen.
23 maart 1883 2017?	Het college van b&w van Amsterdam wijzen verzoekschrift van Aletta Jacobs om op de kiezerslijst van Amsterdam geplaatst te worden af	Het zou interessant zijn om op dit moment originele documenten van Aletta Jacobs tentoon te (laten) stellen in het archief bijvoorbeeld. Ook zal het Atria waarschijnlijk wel een lezingenreeks of symposiumavond organiseren rondom de thema's 'Aletta Jacobs' en 'vrouwenkiesrecht'. Ik heb 2017 aangegeven omdat het beletsel voor vrouwenkiesrecht uit de grondwet verdwenen was.
1887	Vrouwen expliciet uitgesloten van verkiezingen door het woordje 'mannelijke' toe te voegen in de grondwet	
12 december 1917* 12 december 2017	Mannenkiesrecht. Vrouwen kregen het passief kiesrecht. 23 jaar en ouder. Het woordje 'mannelijk' werd uit de grondwet geschrapt waardoor het beletsel voor actief vrouwenkiesrecht ook wegviel, ware het niet dat de kieswet nog niet aangepast was. Pacificatie: rechts: openbaar en bijzonder onderwijs voortaan hetzelfde gefinancierd, links: algemeen kiesrecht in de grondwet.	Er zou ook aandacht besteed moeten worden aan het veranderde kiesstelsel. Dit heeft toch een aanzienlijke invloed gehad op de verkiezingsuitkomsten, op de democratisering van de Nederlandse politiek en op de standpunten van de politieke partijen. (CHU wilde bijvoorbeeld geen evenredig stelsel).
3 juli 1918* 3 juli 2018	Allereerste Tweede Kamerverkiezingen met mannenkiesrecht en evenredige vertegenwoordiging. Suze Groenenweg (SDAP) als eerste vrouw in de Tweede Kamer.	Waarschijnlijk zal de Tweede Kamer zelf ook aandacht besteden aan dit onderwerp. Het zou meer tot de verbeelding spreken als er egodocumenten beschikbaar zijn.
15 mei 1919* 15 mei 2019	Wetsontwerp Marchant waarmee vrouwen dezelfde politieke rechten krijgen. In een gewone wet. 15 mei 1919: initiatiefwet Marchant om het woordje 'mannelijk' te schrappen uit de kieswet. 8 maart promoveerde Aletta Jacobs, toevallig is dit ook de internationale vrouwendag. Er is geen betere dag dan deze om een groot symposium te organiseren over het vrouwenkiesrecht. 8 maart 2019 op een vrijdag. Tegelijkertijd zou er een belangrijke bundel uit kunnen komen betreffende vrouwenkiesrecht.	Hier de focus leggen op het actieve vrouwenkiesrecht. Het zou mooi zijn als er egodocumenten bestaan over deze periode van vrouwen die opeens dezelfde stemrechten kregen als mannen.

	Eerste gemeenteraadsverkiezingen en Provinciale Statenverkiezingen dit jaar.	
1920 2020	Voor het eerst een vrouw in de Eerste Kamer gekozen. Carry Pothuis-Smit.	
5 juli 1922 5 juli 2022	Allereerste Tweede Kamerverkiezingen met algemeen kiesrecht.	Ook hieraan zal de Tweede Kamer waarschijnlijk aandacht besteden.

1798 (art. 11)	20 jaar	Inboorlingen: 2 jaar vaste woonplaats in de Republiek, Vreemdelingen: 10 jaar vaste woonplaats in de Republiek. Tenzij zij de Republiek te lande of te water gediend hebben, dan 7 jaar.	Moeten de 'Nederduitsche Taal' beheersen. Moeten een eed afleggen tegen het stadhoudelijk bestuur.
1801 (art. 24)	20 jaar, of lidmaatschap Gewapende Burgermacht.	Inboorlingen: 1 jaar bestendige inwoning in de Republiek, Vreemdelingen: 6 jaar bestendige inwoning in de Republiek	Moeten de 'Nederduitsche Taal' beheersen. Eed afleggen van trouw aan de constitutie en de wet. Inschrijven Nationaal Stemregister van de woonplaats.
1806		Per wet geregeld.	
1848 (art. 76)	Meerderjarig		In het volle genot der burgerlijke en burgerschapsregten zijn. Directe belasting betalen die overeenkomstig is met de plaatselijke gesteldheid, maar niet beneden 20 gulden of boven 160 gulden.
1887 (art. 80)	23 jaar		Alleen mannelijke Nederlandse ingezetenen. Moeten door de kieswet te bepalen kentekenen van geschiktheid en maatschappelijke

			welstand bezitten.
1896	25 jaar		
1917 (art. 80)	23 jaar	Stemplicht	Ook vrouwen die aan gelijke voorwaarden voldoen.
1946	21 jaar		
1963	Actief kiesrecht: 21 jaar. Passief kiesrecht verlaagd van 30 naar 25 jaar		
1971 (art. 90)	18 jaar	Geen stemplicht meer	
1983	Actief kiesrecht: 18 jaar. Passief kiesrecht: 18 jaar		

*Inhoudelijk cluster van de viering. In deze periode kunnen lezingen gehouden worden en stukken gepubliceerd. Dan is er een spanningsboog van ongeveer anderhalf jaar.

Bijdrage 10.2.e

Geachte stuurgroep,

Zoals afgesproken heb ik gesproken met 10.2.e over de ideeën die er bestaan m.b.t. de viering van 100 jaar vrouwenkiesrecht. De ideeën van 10.2.e, 10.2.e en 10.2.e sluiten goed aan bij de ideeën van mijzelf over activiteiten m.b.t. het passief vrouwenkiesrecht en bij de ideeën van Prodemos over viering in de gemeenten.

In een bijlage heb ik de verschillende ideeën samengebracht. Wat ons betreft dienen deze ideeën verder te worden uitgewerkt – in een soort Bidbook – op basis waarvan dan subsidie voor de uitvoering van al deze activiteiten kan worden aangevraagd.

Omdat niet iedereen dit in werktijd kan uitwerken, ligt de vraag voor of er wat geld beschikbaar zou zijn t.z.t. vanuit de stuurgroep om iemand een dergelijk bidbook te laten samenstellen?

Mapping Women's Suffrage: voorlopige lijst van activiteiten

Een aantal wetenschappelijke, maatschappelijke en museale activiteiten vormen tezamen een programma Mapping women's suffrage.

Museaal:

1. Digitale tentoonstelling (augmented reality), bij voorkeur rond Binnenhof
2. Re-enactment of the Past: vrouwenkiesrecht demonstratie 18 juni 1916 in Amsterdam
3. Tentoonstelling Rijksmuseum / en of het Geheugenpaleis
4. Rijdende tentoonstelling voor de gemeente (Prodemos)
5. Tentoonstelling in het Kamergebouw over hoe Tweede Kamer is veranderd in de loop der tijd door intrede van – steeds meer - vrouwen. Aandacht voor individuele vrouwelijke Kamerleden, wetgeving (zwangerschap), aanpassing gebouw

Wetenschappelijk:

6. (Wetenschappelijk) onderzoek en publicaties , in combinatie met internationale conferenties.
 - A. Periode tot het verkrijgen van het kiesrecht (vrouwen – en mannen – die het mogelijk hebben gemaakt)
Bijvoorbeeld biografische portretten van de Vereniging voor Vrouwenkiesrecht / biografie van een beweging
 - B. Vrouwen die kiesrecht hebben verzilverd (kijken naar lokale, nationale, en Europese niveau). Bijvoorbeeld biografische portretten (afstemmen met nieuwe project Els Kloek).
Gemeenten erbij betrekken door hen zelf een zoektocht te laten starten naar vrouwen in de gemeentepolitiek (Prodemos)

Ook kijken naar de koloniën. Samenwerken met lokale historische verenigingen / VNG rond lokale kiesrechtstrijd. Onderzoek naar actief en passief kiesrecht. Samenwerken met Jaarboek voor Gendergeschiedenis / Tijdschrift voor Genderstudies / Vereniging voor Gendergeschiedenis.

C. Over het passief kiesrecht:

Populair-wetenschappelijk boek over 100 jaar vrouwelijke Kamerleden.

- a. Schets ontwikkeling: 1918-1946 'pioniers', 1946-1976 'tokens', 1976-1989 'feministen', 1989-2017 'spelers'.
- b. Eerste vrouwelijk Kamerlid
- c. Vrouwelijke Kamerleden na de Tweede Wereldoorlog
- d. Overzicht per partij
- e. Samenwerking vrouwelijke Kamerleden / Feminisme in de Tweede Kamer
- f. Vrouwelijke Kamervoorzitters / invloed op functioneren, gedrag, cultuur Kamer?
- g. Portretten van Kamerleden uit elke periode

Actualiteit en maatschappelijk debat:

7. Debatten en publiekslezingen: dit organiseren in samenwerking met Atria, Women's Inc, Demos, de Balie etc. etc

Overige.

8. TV Documentaire (Andere tijden?) die ook op scholen kan worden getoond

Nijmegen 9 april 2014

De ideeën van de volgende personen zijn hierin verwerkt:

10.2.e (hoogleraar moderne geschiedenis, RUG)

10.2.e (ondernemer, historicus, museale expertise)

10.2.e (historicus, Huygens Instituut Nederlandse Geschiedenis/ Centrum Parlementaire Geschiedenis Radboud Universiteit)

10.2.e (Prodemos)

10.2.e (lid Stuurgroep)

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e
Cc: 10.2.e
Onderwerp: Agenda en vergaderstukken STUURGROEP 100 JAAR ALGEMEEN KIESRECHT op maandag 8 december 2014
Datum: donderdag 4 december 2014 17:46:55
Bijlagen: [Verslag bijeenkomst stuurgroep 100 jaar algemeen kiesrecht, 28 april 2014....pdf](#)
[Concepttijdslijn met activiteiten en publicaties.docx](#)
[FW 100 jaar algemeen kiesrecht.msg](#)
[100 jaar Vrouwenkiesrecht voorstel.docx](#)
[STUURGROEP 100 JAAR ALGEMEEN KIESRECHT boekvoorstel.msg](#)
[Publicaties.docx](#)

Geachte leden van de stuurgroep 100 jaar algemeen kiesrecht,

Mede namens 10.2.e van ProDemos nodig ik u uit voor de **vijfde vergadering van de stuurgroep op maandag 8 december a.s., 12.30 – 14.00 uur.**
De bijeenkomst vindt plaats in de Kees Bormanzaal van de Kiesraad, Herengracht 21 in Den Haag. Voor een lunch wordt gezorgd.

De concept-agenda ziet er als volgt uit:

1. Opening

2. Verslag stuurgroepvergadering 28 april 2014 (bijgevoegd)

N.a.v. verslag:

Actiepunten

Invulling functie projectleider 100 jaar algemeen kiesrecht

Met ingang van 1 januari 2015 zal 10.2.e (ProDemos) de functie van projectleider vervullen. 10.2.e zal aanwezig zijn bij de stuurgroepvergadering op 8 december a.s.

N.a.v. verslag stuurgroepvergadering 10 februari 2014

10.2.e neemt contact op met 10.2.e over de mogelijkheden voor drama en / of documentaire bij de omroep.

3. Voorstellen 10.2.e

4. Fondsenwerving

Stand van zaken (Zie verslag vergadering 28 april, agendapunt 6)

5. Concept-tijdslijn met activiteiten en publicaties (bijgevoegd)

- Aanvullingen:

voorstel van 10.2.e, leerstoelgroep staats- en bestuursrecht UVA (bijgevoegd)

- Vaststellen datum voor startbijeenkomst en locatie

6. Bijdrage 10.2.e over de viering van 100 jaar vrouwenkiesrecht (bijgevoegd)

Agendapunt stond geagendeerd voor de vergadering van 28 april, maar is vanwege afwezigheid van 10.2.e op 28 april, doorgeschoven naar deze vergadering.

7. Voorstel 10.2.e voor een door politicologen te schrijven bundel
(bijgevoegd)

8. Publicaties en dossiereigenaren (bijgevoegd)

9. Vergaderrooster 2015

Voorstel aan de stuurgroep om 3 vergadermomenten in 2015 vast te leggen en daartoe een datum te kiezen in de maanden:

februari

juni

oktober

10. Rondvraag

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Onderzoeker Kiesraad

10.2.e @kiesraad.nl

Tel **10.2.e**

Verslag bijeenkomst stuurgroep 100 jaar algemeen kiesrecht, dd. 28 april 2014

Aanwezig: 10.2.e, 10.2.e, 10.2.e, 10.2.e (wnd vz), 10.2.e, 10.2.e (stagiair BZK) en 10.2.e (verslag)

10.2.e en 10.2.e zijn verhinderd.

1. Opening

Bij afwezigheid van de voorzitter zal 10.2.e de vergadering voorzitten.

Agendapunt 5: de bijdrage van 10.2.e over de viering van 100 jaar vrouwenkiesrecht wordt aangehouden tot de volgende vergadering van de stuurgroep, zodat het onderwerp in haar aanwezigheid kan worden besproken.

2. Verslag stuurgroepvergadering 10 februari 2014

Naar aanleiding van het verslag:

10.2.e meldt dat de SG van BZK een principetoezegging heeft gedaan voor een financiële bijdrage voor de jaren 2016 t/m 2019 van € 50.000,- per jaar. Dit onder de voorwaarde dat ook andere organisaties moeten bijdragen.

10.2.e laat weten dat op de website van ProDemos een informatiepagina over 100 jaar kiesrecht kan worden opgenomen. Een goed moment om daarmee te starten zou zijn wanneer er duidelijkheid is over kader en tijdlijn. Ook de aan te stellen projectleider kan hier een rol in vervullen.

10.2.e verwacht over enkele weken te weten of een geschikte kandidaat voor de functie van projectleider ook daadwerkelijk beschikbaar is. Mocht dat toch niet het geval zijn dan kan ProDemos vanaf 1 januari 2015 eventueel capaciteit leveren.

10.2.e heeft i.o.m. 10.2.e en 10. een tijdlijn en een ontwerp-rompprogramma gemaakt. Deze worden besproken bij de agendapunten 3. en 24.

De bijdrage van 10.2.e n.a.v. haar contact met 10.2.e over herdenking vrouwenkiesrecht is te vinden bij agendapunt 5. Deze bijdrage zal in de volgende vergadering van de stuurgroep worden besproken.

10.2.e neemt contact op met 10.2.e over de mogelijkheden voor drama en / of documentaire bij de omroep. Onderwerp wordt doorgeschoven naar de volgende vergadering van de Stuurgroep.

10.2.e is nagegaan welk beeldmateriaal (film, documentaires) er beschikbaar is op het gebied van vrouwenkiesrecht. Het verslag van haar bezoek aan Beeld en Geluid is gevoegd bij agendapunt 4.

10.2.e nagegaan welke activiteiten in andere landen worden ondernomen. Hij heeft contact gehad met de Raad van Europa waar men zich nog bezint of zij dit willen agenderen. Onderwerp moet nog besproken worden en dat kan wat tijd nemen.

Actiepunt uit vergadering 12 september 2013: 10.2.e heeft relevante uitgeverijen benaderd over in de komende jaren te verwachten uitgaven, maar deze hebben geen concrete plannen.

3. Tijdlijn en tijdsafbakening

De stuurgroep sluit zich aan bij het voorstel in de oplegnotitie om aan de hand van de tijdlijn een tijdsafbakening te maken rondom het inhoudelijk cluster en te kiezen voor de periode 12 december 2017 (mannenkiesrecht) tot 15 mei 2019 (vrouwenkiesrecht).

Discussie is er over de vraag of evenredige vertegenwoordiging als derde thema moet worden gekozen. Daarbij valt te denken aan 3 juli 2018 als moment waarop de eerste verkiezing plaatsvond onder het algemeen mannenkiesrecht en de evenredige vertegenwoordiging.

10.2.e stelt voor om verruiming van het algemeen kiesrecht m/v als uitgangspunt te kiezen. Daarbij kunnen eventueel andere percelen, zoals evenredige vertegenwoordiging, worden betrokken. Ook het internationale aspect moet aandacht krijgen.

10.2.e stelt voor evenredige vertegenwoordiging op de groslijst publicaties en symposia op te nemen.

In de tijdlijn en het schematisch overzicht is het van belang een kader aan te bieden met momenten en thema's.

Uitgaande van de juistheid van de momenten genoemd in de tijdlijn, wordt gekozen voor 12 december 2017 en 15 mei 2019. 10.2. zal de momenten nogmaals nagaan.

3 juli 2018 (eerste TwK-verkiezing met mannenkiesrecht en evenredige vertegenwoordiging) wordt voorgesteld als extra moment om de spanningsboog te versterken.

Voorlopig worden genoemde momenten aangehouden als kristallisatiepunt voor activiteiten. Buiten deze momenten ziet de stuurgroep voor zichzelf geen extra momenten voor een eigen activiteit.

10.2. stelt voor aan het schematisch overzicht actuele data toe te voegen (raadsverkiezingen 2018; EP-verkiezing 2019; etc.).

4. Lijst suggesties onderwerpen voor symposia/lezingen/bundels/ essays etc.

- Lijst symposia/lezingen/onderwerpen
- *oude groslijst mogelijke activiteiten 100 jaar kiesrecht*

De volgende onderwerpen worden genoemd:

Opkomstplicht en burgerschap: als subthema opnemen op de groslijst

Tweede Kamerverkiezing 1967 is in 2017 vijftig jaar geleden: opnemen op groslijst.

Opkomstplicht en mensen die principieel niet wilden stemmen;

Koloniën en Suriname: hoe ver reikte het nieuwe kiesstelsel: eventueel opnemen op groslijst.

Aandacht voor grenzen kiesrecht; uitsluitingen van kiesrecht;

2018: rol politieke partijen en partijdemocratie

Gemeenteraadsverkiezingen 2018: plan om voor gemeenten een tentoonstelling te maken met voor 2/3 deel een vast format, waarbij gemeenten eigen invulling kan geven aan het resterende deel.

Plan 10.2.e voor een tentoonstelling over verkiezingsaffiches; dit is eventueel te koppelen aan een evenement.

Evenredige vertegenwoordiging /partijstelsel 1918, waarbij wordt opgemerkt dat 10.2. en 10.2.e werken aan een boek. Wordt nog aan de stuurgroep voorgelegd.

10.2.e stelt de vraag bij welk moment dit wordt aangehaakt, bijv. in 2017 (in 1917 was de uitruil in kader van de Pacificatie: is daar wetenschappelijk materiaal over?). Vervolg vraag is: iets doen met koppeling algemeen kiesrecht met onderwijswet?

10.2.e doet het voorstel om met een klein clubje te kijken hoe de onderwerpen logisch te clusteren zijn. Dat kan daarna per mail worden toegestuurd en vervolgens aan verenigingen en organisaties worden aangeboden. Over eventueel uit te geven boeken vindt een gedachtewisseling plaats.

De groslijst zal n.a.v. suggesties worden aangevuld.

Van het overzicht activiteiten 100 jaar algemeen kiesrecht (internationaal) en 150 jaar Grondwet (Nederland) neemt de stuurgroep kennis.

Verslag 10.2.e van haar bezoek aan Beeld en Geluid

N.a.v. het eerstgenoemde punt van het verslag:

Het maken van een documentaire en het 'in de etalage zetten' van het toneelstuk over Aletta Jacobs zijn mogelijkheden.

Ook wordt genoemd:

iets te doen met verruiming van het kiesrecht in de jaren 50/60, bijv. onder jongeren en delinquenten;

interviews met vrouwen die voor het eerst gestemd hebben.

5. Startbijeenkomst

Een overzicht van de ontvangen reacties van organisaties en instellingen is bijgevoegd evenals de ontvangen reacties.

De stuurgroep besluit de startbijeenkomst op een moment na de zomer (september, na Prinsjesdag) te beleggen. Belangrijk is dat er dan een kader is. Tijdens de bijeenkomst kan het plan uiteen gezet worden.

Gedacht wordt aan een bijeenkomst van 2 à 3 uur met de mogelijkheid om in kleinere groepen in afzonderlijke zaaltjes te praten over deelonderwerpen als bijv. 'boeken' of 'documentaire' etc. 10.2. zal over de opzet nadenken. De bijeenkomst kan bij ProDemos plaatsvinden.

Voordat de bijeenkomst plaatsvindt, moet een concessielijst worden opgesteld, waarin ook degenen die niet aanwezig kunnen zijn worden opgenomen.

De bijdrage van 10.2.e wordt, zoals eerder al besloten, in haar aanwezigheid besproken in de volgende vergadering van de stuurgroep.

6. Fondsenwerving

Zie agendapunt 2 voor de principetoezegging van de SG van BZK voor een financiële bijdrage.

Gesproken wordt over te nemen acties om organisaties (o.a. TwK, VNG, IPO) te vragen bij te dragen. Besloten wordt om hierover met de voorzitter te overleggen.

10.2.e neemt contact op met de wnd SG van AZ.

10.2. benadrukt het belang van het goed en eenduidig regelen van de geldstromen in relatie tot de activiteiten.

Het heeft de voorkeur dat de donateur de financiële bijdrage rechtstreeks betaalt aan de instelling of organisatie die een activiteit uitvoert.

7. Vastleggen volgende vergadering Stuurgroep

Een datum voor de volgende vergadering, begin september, wordt nog vastgelegd.

Aandachtspunt is de voorbereiding van de startbijeenkomst, eventueel in kleinere kring.

Een afspraak daarvoor wordt gemaakt.

8. Rondvraag

Activiteit	12 december 2017 afkondiging Grondwet. Oprichting Kiesraad bij KB 12-12-1917. Van kracht 14-12.	3 juli 2018 eerste verkiezing algemeen mannenkiesrecht. Dit kan worden gecombineerd met de GR verkiezingen van 2018 waardoor de eerste GR verkiezingen 1919 hieronder gebracht. Ook aandacht voor PS 1919.	9/15 mei 2019 Vrouwenkiesrecht aangenomen in Tweede Kamer
Publicaties; Suggesties. Met mogelijke dossiereigena(a)r(en)	1)Burgerschap en Kiesrecht (10.2.e.); 2)Ontwikkeling kiesrecht(debat) 1848- ??; 3)Hoe ging het precies in 1917-1919? Een studie naar de parlementaire besluitvorming in het brede kader van de Pacificatie. Wat gebeurde daar nu precies?; 4)Internationale vergelijking EV/partijstelsel (10.2.e.); 5)Boekje met cartoons over verkiezingen en kiesrecht	1)Ontstaan en ontwikkeling verkiezingscampagnes (1848-nu). (De Jong, Kaal en Voerman); 2)Overgang districtenstelsel naar EV in combinatie met uitbreiding kiesrecht. Welke effecten?; 3)Lokale verkiezingen 1919	1)Invoering vrouwenkiesrecht en de effecten daarvan. Verrechtsing? Of vond die al eerder plaats n.a.v. Europese revoluties en onze eigen 'vergissing' door Troelstra?
Activiteiten	1)Publieksevenement. Bobogebeuren en eventueel de Koning; 2)Ev. In combinatie met 1: symposium. Historisch Nieuwsblad als mogelijke partner. Heeft daar ervaring mee; 3)Tentoonstelling archieven; Essaywedstrijd toekomst kiesrecht. Groene Amsterdammer heeft wellicht belangstelling; 4)Naspelen historische kiesrechtdebatten; 5)Speciale uitgave postzegels; 6)Toekomst kiesrecht? 7)Ontwikkelen lesmateriaal	1)Lokale historische verenigingen betrekken bij eerste directe verkiezingen GR 1919; ProDemos; 2)Symposium rond GR en PS verkiezingen; 3)tentoonstelling voor gemeenten. Vast format waarin gemeenten gedeeltelijk eigen invulling kunnen geven; 4)tentoonstelling verkiezingsaffiches (Voerman); 5)Andere Tijden; 6)Ontwikkelen lesmateriaal	1)Symposium rond vrouwenkiesrecht; 2)Film 1994 Aletta Jacobs; 3)Toneelstuk vrouwenkiesrecht in kader van 200 Jaar Koninkrijk; 4)Zie ook de bijlage 9 april 2014 van 10.2.e.); 5)Ontwikkelen lesmateriaal. 6)Filmavond/week rond thema kiesrecht en verkiezingen
Verenigingen		Vereniging van Nederlandse Debatcentra (debat nu en toen bij verkiezingen); Wetenschappelijk Instituut CDA	Atria (kennisinstituut voor emancipatie en vrouwengeschiedenis); Wilhelmina Drucker Fundatie;

		(geïnteresseerd in affiches en tentoonstelling	
--	--	--	--

Veel verenigingen, instituten e.d. zijn van zo algemene aard (Montesquieu Instituut, Huygebns Instituut, Centrum voor Parlementaire Geschiedenis) dat ze op meerdere plekken kunnen insteken.

Vraagpunt: waar kan passief vrouwenkiesrecht het best worden geplaatst? Chronologisch of thematisch?

Geachte stuurgroep,

Zoals afgesproken heb ik gesproken met 10.2.e over de ideeën die er bestaan m.b.t. de viering van 100 jaar vrouwenkiesrecht. De ideeën van 10.2.e, 10.2.e en 10.2.e sluiten goed aan bij de ideeën van mijzelf over activiteiten m.b.t. het passief vrouwenkiesrecht en bij de ideeën van Prodemos over viering in de gemeenten.

In een bijlage heb ik de verschillende ideeën samengebracht. Wat ons betreft dienen deze ideeën verder te worden uitgewerkt – in een soort Bidbook – op basis waarvan dan subsidie voor de uitvoering van al deze activiteiten kan worden aangevraagd.

Omdat niet iedereen dit in werktijd kan uitwerken, ligt de vraag voor of er wat geld beschikbaar zou zijn t.z.t. vanuit de stuurgroep om iemand een dergelijk bidbook te laten samenstellen?

Mapping Women's Suffrage: voorlopige lijst van activiteiten

Een aantal wetenschappelijke, maatschappelijke en museale activiteiten vormen tezamen een programma Mapping women's suffrage.

Museaal:

1. Digitale tentoonstelling (augmented reality), bij voorkeur rond Binnenhof
2. Re-enactment of the Past: vrouwenkiesrecht demonstratie 18 juni 1916 in Amsterdam
3. Tentoonstelling Rijksmuseum / en of het Geheugenpaleis
4. Rijdende tentoonstelling voor de gemeente (Prodemos)
5. Tentoonstelling in het Kamergebouw over hoe Tweede Kamer is veranderd in de loop der tijd door intrede van – steeds meer - vrouwen. Aandacht voor individuele vrouwelijke Kamerleden, wetgeving (zwangerschap), aanpassing gebouw

Wetenschappelijk:

6. (Wetenschappelijk) onderzoek en publicaties, in combinatie met internationale conferenties.
 - A. Periode tot het verkrijgen van het kiesrecht (vrouwen – en mannen – die het mogelijk hebben gemaakt)
Bijvoorbeeld biografische portretten van de Vereniging voor Vrouwenkiesrecht / biografie van een beweging
 - B. Vrouwen die kiesrecht hebben verzilverd (kijken naar lokale, nationale, en Europese niveau). Bijvoorbeeld biografische portretten (afstemmen met nieuwe project Els Kloek).
Gemeenten erbij betrekken door hen zelf een zoektocht te laten starten naar vrouwen in de gemeentepolitiek (Prodemos)

Ook kijken naar de koloniën. Samenwerken met lokale historische verenigingen / VNG rond lokale kiesrechtstrijd. Onderzoek naar actief en passief kiesrecht. Samenwerken met Jaarboek voor Gendergeschiedenis / Tijdschrift voor Genderstudies / Vereniging voor Gendergeschiedenis.

C. Over het passief kiesrecht:

Populair-wetenschappelijk boek over 100 jaar vrouwelijke Kamerleden.

- a. Schets ontwikkeling: 1918-1946 'pioniers', 1946-1976 'tokens', 1976-1989 'feministen', 1989-2017 'spelers'.
- b. Eerste vrouwelijk Kamerlid
- c. Vrouwelijke Kamerleden na de Tweede Wereldoorlog
- d. Overzicht per partij
- e. Samenwerking vrouwelijke Kamerleden / Feminisme in de Tweede Kamer
- f. Vrouwelijke Kamervoorzitters / invloed op functioneren, gedrag, cultuur Kamer?
- g. Portretten van Kamerleden uit elke periode

Actualiteit en maatschappelijk debat:

7. Debatten en publiekslezingen: dit organiseren in samenwerking met Atria, Women's Inc, Demos, de Balie etc. etc

Overige.

8. TV Documentaire (Andere tijden?) die ook op scholen kan worden getoond

Nijmegen 9 april 2014

De ideeën van de volgende personen zijn hierin verwerkt:

10.2.e (hoogleraar moderne geschiedenis, RUG)

10.2.e (ondernemer, historicus, museale expertise)

10.2.e (historicus, Huygens Instituut Nederlandse Geschiedenis/ Centrum
Parlementaire Geschiedenis Radboud Universiteit)

10.2.e (Prodemos)

10.2.e (lid Stuurgroep)

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e
Cc: 10.2.e
Onderwerp: Agenda en vergaderstukken STUURGROEP 100 JAAR ALGEMEEN KIESRECHT op maandag 8 juni 2015
Datum: donderdag 4 juni 2015 06:50:17
Bijlagen: [Verslag stuurgroep 100 jaar alg. kiesrecht 8-12-2014.pdf](#)
[100 jaar Vrouwenkiesrechtnotulen4febr2015 \(3\).docx](#)
[Grotebijeenkomsten2017-2019.docx](#)
[Opzet boek 100 jaar kiesrecht.docx](#)
[Opzet verkiezingscampagnes.doc](#)
[Honderd jaar evenredige vertegenwoordiging.docx](#)
[FW Rechtspersoon.msg](#)

Geachte leden van de stuurgroep 100 jaar algemeen kiesrecht,

Mede namens 10.2.e , projectleider 100 jaar algemeen kiesrecht, nodig ik u uit voor de zesde vergadering van de stuurgroep op maandag 8 juni a.s., 13.00 – 14.30 uur.

De bijeenkomst vindt plaats in de bibliotheek van de Kiesraad, Herengracht 21 in Den Haag. Voor een lunch wordt gezorgd.

De concept-agenda ziet er als volgt uit:

1. Opening

10.2.e , 10.2.e en 10.2.e zijn helaas verhinderd.

2. Verslag stuurgroepvergadering 8 december 2014 (zie bijlage)

N.a.v. verslag:

Actiepunten

- a. Overleg tussen KR en ProDemos over overdracht van werkzaamheden.

Het overleg heeft plaatsgevonden. Vanaf 1-1-2015 neemt de projectleider de werkzaamheden over. Ondersteuning vanuit de Kiesraad bestaat vanaf eerder genoemde datum alleen nog uit ondersteuning van de stuurgroepvergaderingen (agenda en verslag en beschikbaar stellen vergaderruimte). Op jaarbasis wordt door de KR gezien of dit mogelijk blijft.

- b. Brief aan voorzitter Tweede Kamer met het verzoek om een financiële bijdrage

- c. Inwinnen juridisch advies over mogelijkheid van 'eigen rechtspersoonlijkheid': 10.2.e .

Zie bijlage bij agendapunt 6.

- d. Notitie t.b.v. volgende vergadering over de contouren van de 2 te organiseren grote manifestaties: 10.2 .

Zie bijlage bij agendapunt 4.

- e. Opstellen vergaderrooster en datum startbijeenkomst: 10.2.e

Een datumlijstje voor 3 vergaderingen in 2015 en voor de startbijeenkomst is de leden toegestuurd. Op basis van de ontvangen reacties was het helaas niet mogelijk om vergaderingen en startbijeenkomst in te plannen

3. 100 jaar vrouwenkiesrecht in Nederland

Verslag van de bespreking van 10.2.e en 10.2.e met

vrouwenorganisaties op 4-2-2015 (zie bijlage)

4. Grote (publieks)bijeenkomsten

Notitie 10.2.e (zie bijlage)

10.2. zelf zal vanwege een conferentie in het buitenland niet aanwezig zijn, maar 10.2.e kan de notitie evt. toelichten.

5. Voorstel publicaties:

-Kiesraad: Boek Geschiedenis Kiesrecht (zie bijlage) te verschijnen eind 2017

-Kiesraad: Boek geschiedenis verkiezingscampagnes (zie bijlage) te verschijnen medio 2018

-10.2.e en 10.2.e: Honderd jaar evenredige vertegenwoordiging in 1918 – een symposium en een bundel (zie bijlage)

-Financiële ondersteuning van publicaties vanuit Stuurgroep

6. Fondsenwerving

-Bericht 10.2.e over 'eigen rechtspersoonlijkheid' (zie bijlage)

-Stand van zaken

7. Planning 2015

- Volgende vergadering
- startbijeenkomst

8. Rondvraag

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Secretariaat Kiesraad

Tel 10.2.e

Verslag bijeenkomst Stuurgroep 100 jaar algemeen kiesrecht, dd. 8 december 2014

Aanwezig: 10.2.e [] projectleider m.i.v. 1-1-2015), 10.2.e [] (vz),
10.2.e [], 10.2.e [], 10.2.e [], 10.2.e [], 10.2.e [] en
10.2.e [] (verslag)

1. Opening

10.2.e [] verwelkomt 10.2.e [] in de vergadering. 10.2.e [] zal met ingang van 1 januari 2015 de functie van projectleider 100 jaar Kiesrecht vervullen.

2. Verslag stuurgroepvergadering 28 april 2014

Het verslag wordt vastgesteld.

Naar aanleiding van het verslag:

10.2.e [] neemt nog contact op met 10.2.e [] over de mogelijkheden voor drama en / of documentaire bij de omroep.

3. Voorstellen 10.2.e []

10.2.e [] is werkzaam bij ProDemos 10.2.e []. Zij stelt zich kort voor.
Afgesproken wordt dat 10.2. [], 10.2. [], 10. [] en 10.2.e [] op korte termijn afspraken maken over de overdracht van werkzaamheden.

4. Fondsenwerving

10.2.e [] merkt op dat voorop moet staan dat de stuurgroep transparant moet omgaan met ontvangen middelen en dat t.z.t. een goede afweging moet worden gemaakt bij het koppelen van ontvangen middelen aan initiatieven. Initiatieven geïnitieerd door andere partijen moeten evenveel kans maken op een bijdrage als de initiatieven vanuit de stuurgroep.

Naast de toezegging van de SG van BZK voor een bijdrage zijn er nog geen andere toezeggingen voor financiële bijdragen. Op voorstel van 10.2.e [] wordt besloten om de voorzitter van de Tweede Kamer een brief te sturen waarin wordt gevraagd om een bijdrage vanaf 2016. In de brief kan worden opgenomen dat de voorzitter van de stuurgroep graag bereid is om het verzoek persoonlijk toe te lichten. Op een later moment, nadat de TwK heeft gereageerd, kan een vergelijkbare brief naar de voorzitter van de Eerste Kamer worden gestuurd. Ook de SG van het ministerie van AZ kan worden benaderd. In latere verzoeken aan anderen kunnen concrete activiteiten voorgesteld worden in het sponsorverzoek.

10.2. [] merkt op dat het de voorkeur heeft dat sponsorgelden rechtstreeks naar de uitvoerder van een initiatief gaan. Wat 10.2.e [] betreft moet er daarnaast ook een budget zijn dat niet op voorhand gekoppeld is aan activiteiten. 10.2. [] vraagt of de stuurgroep alleen als 'makelaar' tussen sponsor en uitvoerder van een activiteit moet fungeren of dat de stuurgroep moet kiezen voor een eigen rechtspersoonlijkheid. Voordat een definitieve beslissing wordt genomen zal 10.2.e [] hierover juridisch advies inwinnen. V.w.b. het besteden van het toekomstig budget wil de stuurgroep een gedeelte inzetten voor de algemene manifestaties en daarnaast bijdragen toekennen aan voorgenomen activiteiten of publicaties. Voorop staat dat initiatiefnemers eventueel een bijdrage ontvangen, maar dat zij ook zelf middelen moeten inzetten. 10.2.e [] merkt op dat er een begroting moet worden opgesteld zodra er zicht is op de omvang van de te ontvangen middelen en

dat een systematiek moet worden ontwikkeld voor de toedeling van gelden aan initiatieven. Na de zomer van 2015 zou een bijeenkomst met initiatiefnemers moeten worden belegd en daarna moet worden besloten welke initiatieven een financiële bijdrage zullen ontvangen.

5. Concept-tijdslijn met activiteiten en publicaties (bijgevoegd)

- Aanvullingen:

voorstel van 10.2.e , leerstoelgroep staats- en bestuursrecht UVA (bijgevoegd)

De stuurgroep besluit na bespreking dat het op basis van de tijdslijn voor de hand ligt om 2 grote manifestaties te organiseren; een manifestatie op 12 december 2017 en een manifestatie in mei 2019. 10.2 merkt op dat de datum 3 juli 2018 ook van belang is, vooral i.v.m. betrokkenheid van gemeenten (NB: GR-verkiezingen in maart 2018). In de volgende vergadering moet worden bepaald op welke datum in 2017, resp. in 2019 een manifestatie het beste kan worden belegd. V.w.b. de manifestaties in 2017 en 2019 ligt het voor de hand dat de Koning en/of de Koningin aanwezig is/zijn. Aandachtspunt is dat een verzoek daartoe – zodra de data van de manifestaties vastliggen – z.s.m. aan hen wordt voorgelegd. 10.2.e merkt op dat dit wellicht via het ministerie van AZ kan lopen. Eventueel zou de grote manifestatie in 2017 door TwK en EK gezamenlijk kunnen worden georganiseerd, waarbij de stuurgroep een adviserende rol zou kunnen hebben. T.z.t. zal hierover verder worden gesproken. Nagedacht moet worden over de inhoudelijke kant van de manifestaties. Afgesproken wordt dat in de volgende stuurgroepvergadering verder wordt gesproken over het invullen van de contouren van de 2 manifestaties aan de hand van een notitie van 10.2.

De concept-tijdslijn kan worden gevolgd en worden aangevuld met andere activiteiten. Het voorstel van 10.2.e kan meegenomen worden onder de ‘paraplu’ van de stuurgroep.

- Vaststellen datum voor startbijeenkomst en locatie

De stuurgroep wil de startbijeenkomst voor de zomer van 2015 beleggen.

Een datum zal worden bepaald, rekening houdend met de agenda's van de stuurgroepleden.

De organisaties die eerder positief hebben gereageerd zullen worden uitgenodigd, maar ook anderen kunnen worden uitgenodigd.

De bijeenkomst kan bij ProDemos plaatsvinden.

6. Bijdrage 10.2.e over de viering van 100 jaar vrouwenkiesrecht

Het stuk bevat verschillende ideeën voor activiteiten m.b.t. het passief vrouwenkiesrecht. Ideeën die ook aansluiten bij de ideeën van ProDemos over viering in de gemeenten.

Deze ideeën dienen nog te worden uitgewerkt in een soort Bidbook, op basis waarvan subsidie voor activiteiten kan worden aangevraagd. In de notitie wordt gevraagd of vanuit de stuurgroep t.z.t. een financiële bijdrage beschikbaar kan worden gesteld voor het laten samenstellen van het bidbook.

10.2.e laat weten dat het de bedoeling is dat in februari een bijeenkomst wordt belegd met degenen waarmee eerder is gesproken. Het initiatief daartoe ligt bij 10.2.e en bij ProDemos 10.2. Ook wordt overwogen om met de Tweede Kamer te gaan praten.

10.2 oppert integratie van de acties uit de paper van 10.2.e met kolom 3 van de c-tijdslijn.

10.2.e stelt voor dat eerdergenoemde groep, als deze tenminste representatief is voor dit onderwerp, samen met ProDemos kolom 3 van de c-tijdslijn met activiteiten en publicaties verder uitwerkt en dat 10.2.e en 10.2.e (evt. met nog iemand anders erbij) dit inhoudelijk trekken. De internationale component (enactment) wordt nog gemist. Ook zou kunnen worden gedacht aan het veralgemeniseren van het genderperspectief naar de strijd voor vrouwenkiesrecht in internationaal perspectief.

Een financiële bijdrage vanuit de stuurgroep voor het samenstellen van het bidbook is niet mogelijk omdat de stuurgroep niet over een budget beschikt.

7. Voorstel 10.2.e voor een door politicologen te schrijven bundel

Buiten bereik Wob-verzoek

8. Publicaties en dossiereigenaren

Het overzicht is indicatief en zal nog worden aangevuld.

9. Vergaderrooster 2015

Een datumlijstje voor 3 vergadermoment in 2015 zal per mail aan de leden worden voorgelegd.

Acties:

- a. Overleg tussen KR en ProDemos over overdracht van werkzaamheden.
- b. Brief aan voorzitter Tweede Kamer met het verzoek om een financiële bijdrage
- c. Inwinnen juridisch advies over mogelijkheid van 'eigen rechtspersoon': 10.2.e
- d. Notitie t.b.v. volgende vergadering over de contouren van de 2 te organiseren grote manifestaties: 10.2.
- e. Opstellen vergaderrooster en datum startbijeenkomst: 10.2.e

100 jaar Vrouwenkiesrecht in Nederland

Mogelijke activiteiten in het kader van de viering van 100 jaar kiesrecht 2017-2019

bijeenkomst 4 februari 2015, bij ProDemos, Den Haag

Aanwezig:

10.2.e (ProDemos, voorzitter), 10.2.e (lid Stuurgroep 100 jaar Kiesrecht, hoogleraar Vergelijkende Politicologie, notulen); 10.2.e (Nederlandse Vrouwenraad), 10.2.e (Nederlandse Vereniging voor Vrouwenbelangen), 10.2.e (NVvV, evenementenorganisator), 10.2.e (Centrum voor parlementaire geschiedenis), 10.2.e (Cultuur & Co), 10.2.e (beeldarchivaris, Atria), 10.2.e (onderzoeker, Atria), 10.2.e (lid Stuurgroep 100 jaar Kiesrecht, ProDemos), 10.2.e (directeur Vrouwen van Nu), 10.2.e (vrouwen van Nu) en 10.2.e (Vrouwen van Nu).

Afgemeld:

10.2.e (hoogleraar RUG), 10.2.e (PSC, Politiek Scholings Centrum), WomenInc

Achtergrond

10.2.e en 10.2.e schetsen de aanleiding van deze bijeenkomst. Het initiatief komt voort uit de Stuurgroep 100 jaar Kiesrecht met als doel het stimuleren en het coördineren van tal van activiteiten rond 100 jaar kiesrecht en 100 jaar Vrouwenkiesrecht in de periode 2017 – 2019 en zo mogelijk bemiddelen bij financiering van projecten.

Mapping Women's Suffrage: voorlopige lijst van activiteiten

(in deze lijst zijn de ideeën verwerkt van:

10.2.e (hoogleraar moderne geschiedenis, RUG)
10.2.e (ProDemos)
10.2.e (ProDemos)
10.2.e (lid Stuurgroep)
10.2.e (ondernemer, historicus, museale expertise)
10.2.e (historicus, Huygens Instituut Nederlandse Geschiedenis/ Centrum
Parlementaire Geschiedenis Radboud Universiteit)

1. Digitale tentoonstelling (augmented reality), bij voorkeur rond Binnenhof
10.2.e licht dit toe. Portretten van mannelijke politici kunnen dan bijvoorbeeld rond het Binnenhof worden opgehangen en met een bepaald apparaat veranderen deze portretten dan in vrouwenportretten. Dit zou samen met ProDemos kunnen worden opgezet. ProDemos organiseert dan wandelingen en verhuurt de apparaten.

2. Re-enactment of the Past: vrouwenkiesrecht demonstratie 18 juni 1916 in Amsterdam
Naspelen van de demonstratie op 18 juni 2016. Hier komt veel bij kijken, maar volgens de aanwezigen wel de moeite waard om te proberen dit op te zetten. Hier kunnen ook veel jongere vrouwen bij betrokken worden en misschien ook de Red Hats. Eventueel samenwerking met het Amsterdams Historisch Archief zoeken.
Aandachtspunt: liederen uit die tijd

3. Tentoonstelling Rijksmuseum / en of het Geheugenpaleis
10.2.e heeft hier al contact over gehad met 10.2.e Nederlandse Geschiedenis
Afdeling en 10.2.e. Zij gaat hiermee verder.

4. Tentoonstelling voor de gemeenten met landelijke en lokale invulling (ProDemos)

De bedoeling hiervan is om gemeenten te stimuleren om een eigen tentoonstelling op te zetten rondom 100 jaar vrouwenkiesrecht in hun gemeenten. ProDemos maakt een 'nationale' tentoonstelling die gemeenten kunnen gebruiken en daar dan omheen hun eigen tentoonstelling op te zetten. ProDemos heeft ook een handleiding geschreven over wat gemeenten kunnen doen bijvoorbeeld rond de eerste vrouwelijke raadsleden in hun gemeente.

In de discussie wordt nog geopperd om een oproep te doen aan alle gemeenten om de lokale historische verenigingen aan het werk te zetten en een biografie te schrijven over het eerste vrouwelijke raadslid (of raadsleden als het er meer zijn). Gemeenten kunnen inwoners ook oproepen om spullen die ze hebben uit de familie (oma's, overgrootmoeders, etc.) over de strijd voor vrouwenkiesrecht in te zamelen voor bij de plaatselijke tentoonstellingen.

Idee ATRIA : lokaal in groepen wiki's schrijven over deze eerste vrouwelijke raadsleden.

Financiële ondersteuning kan mogelijkerwijze worden gezocht bij het VNG.

5. Tentoonstelling in het Kamergebouw over hoe Tweede Kamer is veranderd in de loop der tijd door intrede van – steeds meer – vrouwen. Aandacht voor individuele vrouwelijke Kamerleden, wetgeving (zwangerschap), aanpassing gebouw.

Hier gaat het dan met name om het passief kiesrecht. Zou goed zijn als er aandacht komt bijvoorbeeld voor Suze Groeneweg, het eerste vrouwelijke Kamerlid. Hier is vooralsnog geen biografie over. Bij deze tentoonstelling zou ook aandacht moeten komen voor de ontwikkelingen rond vrouwenkiesrecht in de overzeese gebieden.

Er moet dus contact worden opgenomen met de Tweede Kamer. Dit kan in eerste instantie via de stuurgroep 100 jaar kiesrecht verlopen.

Onderdeel van de tentoonstelling kan een populair wetenschappelijke publicatie zijn over het passief kiesrecht van vrouwen. Zie verder onder 7 voor afstemming, coördinatie etc.

Populairwetenschappelijk boek of special issue tijdschrift over 100 jaar vrouwelijke Kamerleden met aandacht voor:

- a. Schets ontwikkeling: 1918-1946 'pioniers', 1946-1976 'tokens', 1976-1989 'feministen', 1989-2017 'spelers'.*
- b. Eerste vrouwelijk Kamerlid*
- c. Vrouwelijke Kamerleden na de Tweede Wereldoorlog*
- d. Overzicht per partij*
- e. Samenwerking vrouwelijke Kamerleden / Feminisme in de Tweede Kamer*
- f. Vrouwelijke Kamervoorzitters / invloed op functioneren, gedrag, cultuur Kamer?*
- g. Portretten van Kamerleden uit elke periode*

6. Activiteiten gericht op minimaal 40% vrouwen in de raad 'Kiezer zoekt Vrouw', bij de gemeenteraadsverkiezingen van 2018 (ProDemos, Vrouwen van Nu, Vrouwenbelangen, NVR, etc.), met publicatie voor (kandidatencommissies van) politieke partijen, trainingen, bijeenkomsten, publiciteit.

Deze activiteit sluit aan bij activiteit 4. Vrouwen van NU, Vrouwenbelangen, ProDemos, ATRIA en misschien ook nog Women's INC buigen zich hierover. ATRIA meldt dat zij een onderzoek zijn gestart, een survey onder raadsleden met als doel het in kaart brengen van de barrières die er zijn voor vrouwen om raadslid te blijven of om raadslid te worden. ProDemos gaat trainingen opzetten voor potentiële vrouwelijke raadsleden, Vrouwen van NU gaat haar leden interesseren en mobiliseren en Vrouwenbelangen richt zich op kandidatencommissies. ProDemos gaat dit coördineren. Wellicht financiering mogelijk bij BNG?

7. (Wetenschappelijk) onderzoek en publicaties, in combinatie met symposia en internationale conferenties.

Vanuit de Stuurgroep 100 jaar Kiesrecht staan een aantal wetenschappelijke publicaties op de rol. 10.2.e en 10.2.e hebben het voornemen om met een aantal politicologen een Nederlandstalig boek te schrijven over oorzaken, gevolgen en vooruitzichten. 10.2.e (VU) bereidt een meer historische publicatie voor en 10.2.e (Kiesraad) een monografie over het kiesrecht. In deze publicaties zal ook aandacht worden besteed aan het vrouwenkiesrecht.

Over specifiek het vrouwenkiesrecht zal 10.2.e (RU, CPG) in overleg met 10.2.e (RUG) contact zoeken met de redacties van het Jaarboek van Gender Geschiedenis en met de Vereniging voor Gendergeschiedenis over mogelijke publicaties. Een idee is bijvoorbeeld het schrijven van biografische portretten van leden van de Vereniging voor Vrouwenkiesrecht of een biografie van een beweging. Ander idee is een biografie van Suze Groeneweg. (denk ook aan nieuwe project Els Kloek).

Verder heeft 10.2.e contact gelegd met 10.2.e van de redactie van het Tijdschrift voor Genderstudies. Bij de eerstvolgende redactievergadering zal 10.2.e het voorstel van een special issue over 100 jaar vrouwenkiesrecht bespreken. 10.2.e en 10.2.e hebben nu het idee om te komen tot een meer populairwetenschappelijke uitgave over dit thema waarin op een toegankelijke wijze de wetenschappelijke inzichten zoals verwoord in tal van proefschriften over de strijd voor het vrouwenkiesrecht, over het effect van vrouwenkiesrecht voor de organisatie van vrouwen binnen politieke partijen, over het kiesgedrag van vrouwen (etc.) zullen worden beschreven. Een ander onderwerp dat werd geopperd is om meer in het algemeen een artikel te schrijven over de betekenis van vrouwenkiesrecht voor het goed functioneren van een democratisch politiek systeem. 10.2.e, 10.2.e, 10.2.e en 10.2.e coördineren dit onderwerp.

8. Debatten en publiekslezingen: dit organiseren in samenwerking met Atria, Women's Inc, ProDemos, de Balie, VND, etc.

Dit komt later in de periode aan de orde

9. TV Documentaire (Andere tijden?) die ook op scholen kan worden getoond; ook samenwerking zoeken met Movies that Matter en IDFA voor hun programmering in 2017 t/m 2019
10. Lesmateriaal voor scholen (ProDemos) ; evt. educatieve strip
11. Voor de doelgroep 16 – 18 jaar programma ontwikkelen
- 10.2.e wees op de mogelijkheid om een game te laten ontwikkelen over dit thema
12. (Al opgevoerd) Toneelstuk vrouwen kiesrecht in het kader van 200 jaar Koninkrijk
13. (Al aanwezig) Documentaire over Aletta Jacobs (1994)

Idee om een bijeenkomst bij ProDemos te organiseren en dan deze documentaire te tonen.

ALGEMEEN

- Op korte termijn moet er een website 100 jaar VROUWENKIESRECHT komen met een overzicht van betrokken organisaties en activiteiten, zodat mensen zich kunnen aansluiten of met nieuwe activiteiten kunnen komen. Wordt ingebracht in Stuurgroep.
- Belangrijk dat er een uitgebreid PR – plan komt
- ProDemos stuurt de kalender op met relevante data
- ProDemos maakt een format waarin alle activiteiten + planning kan worden opgenomen
- Voor een volgende keer vertegenwoordigers van migrantenvrouwenorganisaties uitnodigen, en vrouwenorganisaties van Surinaamse, Antilliaanse en Indonesische vrouwen.
- 10.2.e, WomenInc, VVAO en Sorooptimisten benaderen en vragen of zij ook belangstelling hebben.

Opzet grote (publieks)bijeenkomsten

Van: 10.2.e, ProDemos

Voor: Stuurgroep 100 jaar Kiesrecht, 8 juni 2015

Doel

Het is de bedoeling om op twee momenten in de periode waarin we 100 jaar algemeen kiesrecht vieren een grote bijeenkomst te organiseren, met een landelijke uitstraling. Die uitstraling bereiken we door een breed publiek uit te nodigen en/of door te streven naar brede aandacht in de media. (PS: bij de viering van 200 jaar Koninkrijk zijn enkele evenementen live op televisie uitgezonden, mede dankzij het inschakelen van tv-producenten. Daarmee was een aanzienlijk budget gemoeid.)

Organisatie

Het initiatief voor beide bijeenkomsten ligt bij de stuurgroep 100 jaar Kiesrecht. De feitelijke organisatie is in handen van een rechtspersoon. Dat kan het ministerie zijn, een universiteit of een organisatie zoals ProDemos. Zodra daarover meer duidelijk is zal de organisator een programma en bijbehorende begroting met dekkingsplan moeten opstellen.

Locatie

In eerdere vergaderingen is als locatie de Ridderzaal genoemd. Daaraan zijn enkele voorwaarden en beperkingen verbonden, waaronder:

- De bijeenkomst moet volgens de regeling beschikbaarstelling 'rechtstreeks uitgaan van en bijgewoond worden door de regering, het presidium van een hoog college van staat of een minister of staatssecretaris.
- Bij meer dan 550 genodigden, zoals bv op Prinsjesdag, moeten aan de buitenzijde extra vluchttrappen worden geplaatst. Dat brengt veel extra kosten met zich mee.
- Kosten voor zaalhuur, opbouw en beveiliging bedragen tenminste ca. € 20.000,-, excl. kosten voor organisatie en catering.

Verder bestaat de mogelijkheid dat de Ridderzaal in 2019 gesloten is in verband met de grote renovatie van Binnenhof. De planning daarvan is nog onzeker.

Alternatieve locaties met een vergelijkbare zaalcapaciteit in de nabijheid van het Binnenhof zijn o.a. de Koninklijke Schouwburg (600), de Nieuwe Kerk (600), de Grote Kerk (700) en Pathe Buitenhof (400). De kleinere theaters in de omgeving en bv Sociëteit De Witte, Nieuwspoor, ProDemos of de Raad van State (Balzaal & Gotische Zaal) beschikken alleen over kleinere zalen.

Mogelijke data

Dinsdag **12 december 2017**. Dit is de dag dat de nieuwe grondwet in werking trad waarbij mannen kiesrecht kregen.

Woensdag **9 mei 2018**. Eerste Tweede Kamerverkiezingen met mannenkiesrecht en evenredige vertegenwoordiging.

Woensdag **15 mei 2019**. Indiening wetsvoorstel Marchant.

Woensdag **10 juli 2019**. Wetsvoorstel Marchant aanvaard in de Eerste Kamer

Vrijdag **9 augustus 2019**. Wetswijziging in het Staatsblad

Opzet

Voor beide grote bijeenkomsten zou de aanwezigheid van de Koning en/of Koningin en/of een afvaardiging van het kabinet (MP, M.BZK) en bv. de Kamervoorzitters van grote toegevoegde waarde zijn, zowel symbolisch als voor de bredere uitstraling van de bijeenkomsten. Daarmee krijgen de bijeenkomsten een officieel karakter, waarbij aandacht voor protocol van belang is.

Tegen die achtergrond lijkt het logisch te kiezen voor compacte bijeenkomsten met een plenair programma. Maximale duur ca. anderhalf uur, zonder pauze. Mogelijke elementen in het programma zijn:

- Een of meerdere sprekers, evt. in de vorm van een gesprek / interview
- Cultureel onderdeel / optreden
- Audiovisuele presentatie (bv. korte film)
- Symbolische handeling / aanbidding / opening / onderzoek / boek / tentoonstelling

Elke bijeenkomst heeft een hoofdthema, dat tenminste vanuit drie invalshoeken aan bod komt:

- Verleden
- Toekomst
- Internationaal vergelijkend perspectief

Per bijeenkomst wordt bekeken in welke vorm een invalshoek aan bod kan komen: een spreker over de toekomst, een film over het verleden, buitenlandse artiesten, enz.

Thema's

2017 (of evt 2018) Algemeen mannenkiesrecht en/of evenredige vertegenwoordiging

- Geschiedenis van macht (wie heeft het? Hoe gelegitimeerd?)
- De geschiedenis van de kiesrechtstrijd
- Gevolgen van de evenredige vertegenwoordiging
- Partijen en hun visie op het kiesrecht
- Kiesrecht in de toekomst

2019 Vrouwenkiesrecht = algemeen kiesrecht

- Implicaties maatschappelijke orde door vrouwenkiesrecht
- Partijen en hun visies op het vrouwenkiesrecht
- Vrouwen in de politiek

Genodigden

De bijeenkomsten zijn nadrukkelijk niet uitsluitend bestemd voor hooggeplaatste genodigden. Bij de viering van het algemeen kiesrecht is een breed en divers samengesteld publiek van groot belang. Er kan bijvoorbeeld gedacht worden aan:

- Z.M. de Koning en de Koningin
- Kamervoorzitters, bewindslieden
- Burgemeesters vragen één persoon per gemeente (nu: 393 gemeenten) af te vaardigen; ook afvaardiging uit Caribisch Nederland.
- Genaturaliseerde personen die in hun land van herkomst geen stemrecht hadden
- Mensen die op 12 december 2017 achttien jaar worden (geboren 12 december 1999)
- De vrouwelijk leden van de Staten-Generaal (nu 83)
- Vrouwen die op 9 augustus 2019 achttien jaar worden (geboren 9 augustus 2001)

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e
Cc: 10.2.e
Onderwerp: Agenda en vergaderstukken STUURGROEP 100 JAAR ALGEMEEN KIESRECHT op maandag 14 september 2015
Datum: donderdag 10 september 2015 16:32:25
Bijlagen: [Verslag bijeenkomst stuurgroep 100 jaar algemeen kiesrecht 8 juni 2015.docx](#)
[Re STUURGROEP 100 JAAR ALGEMEEN KIESRECHT verzoek om 2 vergaderingen in uw agenda te noteren.msg](#)
[STUURGROEP 100 JAAR ALGEMEEN KIESRECHT verzoek om 2 vergaderingen in uw agenda te noteren.msg](#)
[Overzicht voorgestelde publicaties rond 100 Jaar Algemeen Kiesrecht.docx](#)
[proposal Kiesrecht voor Vrouwen ML.DOCX](#)
[e-brochure Elementaire Deeltjes-1.pdf](#)
[Brief Stuurgroep 100 jaar algemeen kiesrecht.pdf](#)
[Grotebijeenkomsten2017-2019.docx](#)

Geachte leden van de stuurgroep 100 jaar algemeen kiesrecht,

Mede namens 10.2.e , projectleider 100 jaar algemeen kiesrecht, nodig ik u uit voor de zevende vergadering van de **stuurgroep op maandag 14 september a.s., 12.00 – 14.00 uur.**

De bijeenkomst vindt plaats in de bibliotheek van de Kiesraad, Herengracht 21 in Den Haag.

Voor een lunch wordt gezorgd.

De concept-agenda ziet er als volgt uit:

1. Opening

2. Verslag stuurgroepvergadering 8 juni 2015 (zie bijlage)

N.a.v. verslag:

Actiepunten

- a. Voorstel publicatie over invoering algemeen kiesrecht in Caribisch Nederland doorsturen naar de leden: voorzitter.
Zie bijlage bij agendapunt 3.
- b. Verkennen van de mogelijkheid om het beheer van de financiële bijdragen onder te brengen bij BZK: 10.2.e .
- c. Brief aan voorzitter TwK met het verzoek om een financiële bijdrage: brief is verstuurd.
Voorafgaand aan verzending van de brief worden de stuurgroepleden die de vergadering van 8 juni niet hebben bijgewoond per mail geïnformeerd. Zie de mail van de voorzitter aan de leden dd. 10 juni jl. (bijlage).
- d. Brief aan andere organisaties met het verzoek om een financiële bijdrage: 10.2.e .
- e. Brief aan organisaties met verzoek om inbreng t.b.v. de algemene lijst met initiatieven en activiteiten.
Deze brief komt in de plaats van de Startbijeenkomst: 10.2.e .
- f. Stuurgroepleden informeren over vergadermomenten: 10.2.e . Zie de mail aan de leden dd. 10 juni jl. (bijlage).

g. Nagaan mogelijkheid tot declareren reiskosten: 10.2.e

3. Overzicht voorgestelde publicaties rond 100 jaar Algemeen Kiesrecht

- Overzicht 10.2.e (bijlage)
- Voorstel 10.2.e en 10.2.e voor uitgave 'Kiesrecht voor vrouwen', een boekje over 100 jaar vrouwenkiesrecht in de serie Elementaire Deeltjes (voorstel bijgevoegd evenals E-brochure over serie 'Elementaire deeltjes')
- Voorstel universiteit van Aruba voor project in het kader van 100 jaar algemeen kiesrecht (bijlage)

4. Grote (publieks)bijeenkomsten

Notitie 10.2.e (bijlage)

5. Fondsenwerving

- Beheer ontvangen bijdragen
- Stand van zaken

6. Planning 2015

Volgende vergadering: maandag 9 november, 12.00 – 14.00 uur

7. Rondvraag

Met vriendelijke groet,

10.2.e
Secretariaat Kiesraad
Tel. 10.2.e

Verslag bijeenkomst stuurgroep 100 jaar algemeen kiesrecht, dd. 8 juni 2015

Aanwezig, 10.2.e , 10.2.e (vz), 10.2.e , 10.2.e , en 10.2.e (verslag)

10.2.e , 10.2.e , 10.2.e en 10.2.e zijn verhinderd.

1. Opening

2. Verslag stuurgroepvergadering 8 december 2014

Het verslag wordt vastgesteld.

Naar aanleiding van het verslag:

-Opstellen vergaderrooster en datum startbijeenkomst:

Besloten wordt om, nu de periode 2017-2019 nadert, het aantal vergaderingen op te voeren naar 3 à 4 vergaderingen per jaar. Ook wordt afgesproken om tussentijds 'en petit comité' bijeen te komen (voorzitter, 10.2.e , 10.2.e , 10.2.e , 10.2.e).

-Het overleg tussen de KR en ProDemos heeft plaatsgevonden. Vanaf 1-1-2015 neemt de projectleider de werkzaamheden over. Ondersteuning vanuit de Kiesraad bestaat vanaf eerder genoemde datum alleen nog uit ondersteuning van de stuurgroepvergaderingen (agenda en verslag en beschikbaar stellen vergaderruimte). Op jaarbasis wordt door de KR gezien of dit mogelijk blijft.

-Brief aan voorzitter Tweede Kamer met het verzoek om een financiële bijdrage: zie agendapunt 6.

-Inwinnen juridisch advies over mogelijkheid van 'eigen rechtspersoonlijkheid': zie de bijlage bij agendapunt 6.

-Notitie t.b.v. volgende vergadering over de contouren van de 2 te organiseren grote manifestaties: zie de bijlage bij agendapunt 4.

3. 100 jaar vrouwenkiesrecht in Nederland

Het stuk is een verslag van de bespreking van 10.2.e en 10.2.e met vrouwenorganisaties op 4 februari 2015.

De voorzitter merkt op dat het verslag een uitgebreid overzicht geeft van initiatieven en plannen. Het stuk ziet er veelbelovend uit. Vraag is wel wanneer selectie zal plaatsvinden. 10.2. laat weten dat keuzes mede afhankelijk zijn van het al dan niet beschikbaar komen van financiële middelen. Als voorbeeld wordt genoemd de tentoonstelling in het gebouw van de Tweede Kamer: daarvoor is geld nodig, maar onduidelijk is nog wie voor financiering kan zorgen.

Tot nu toe is het aantal toezeggingen van een financiële bijdrage aan de stuurgroep beperkt: alleen de SG van BZK heeft een meerjarige bijdrage toegezegd onder voorwaarde dat ook anderen zullen bijdragen. Besloten wordt het onderwerp financiën / fondsenwerving op de agenda van de volgende vergadering te zetten.

Een volgende bijeenkomst over 100 jaar vrouwenkiesrecht in Nederland wordt nog georganiseerd. 10.2.e merkt op dat de nog te organiseren Startbijeenkomst naar verwachting een vergelijkbaar overzicht van initiatieven en plannen zal opleveren voor het deel 'algemeen kiesrecht'.

4. Grote (publieks)bijeenkomsten

10.2.e voelt veel voor 2 grote bijeenkomsten. Daarmee kan de start en het slot van de viering van 100 jaar algemeen kiesrecht worden gemarkeerd.

De datum 12 december 2017 voor de eerste grote bijeenkomst in de Ridderzaal ligt wat hem betreft voor de hand. De tweede (slot)bijeenkomst zou buiten de Randstad kunnen plaatsvinden. Daarvoor valt te denken aan Groningen (Martinikerk). Hij merkt op dat er wellicht mogelijkheden zijn om ook de stad/de provincie Groningen financieel te laten bijdragen.

Naar vragen als: wie nodigt de Koning/Koningin uit (en voor welke grote bijeenkomst) en voor welke doelgroep(en) is/zijn de bijeenkomst(en) bestemd, moet nog worden gekeken.

10.2.e oppert dat de viering van de Grondwetdag misschien het thema 100 jaar Vrouwenkiesrecht mee kan krijgen.

De grote bijeenkomsten, maar ook de voorbereiding daarvan, zullen menskracht en geld vragen: daarvoor moet een budget beschikbaar worden gesteld.

Besloten wordt dat 10.2.e de notitie verder uit zal werken en dat daarop vervolgens in de septembervergadering van de stuurgroep een beslissing kan worden genomen.

5. Voorstel publicaties

Buiten bereik Wob-verzoek

[Redacted content]

6. Fondsenwerving

In een eerdere mail heeft 10.2.e laten weten dat een 'eigen rechtspersoonlijkheid' voor de stuurgroep niet goed mogelijk is.

De voorzitter merkt op dat het wel noodzakelijk is dat er een 'eigenaar' komt voor het fonds. Kiesraad en ProDemos zijn daarvoor niet beschikbaar. De voorzitter vraagt 10.2.e naar de mogelijkheden bij BZK. 10.2.e zegt toe dit intern te zullen bespreken.

Wellicht is het mogelijk om alle te ontvangen financiële bijdragen bij BZK te laten binnenkomen, zodat deze bij BZK kunnen worden beheerd en dat op basis van de begroting van de stuurgroep bijdragen kunnen worden toebedeeld aan derden.

10.2.e zorgt voor brieven aan organisaties met het verzoek om een financiële bijdrage, te beginnen met de brief aan de voorzitter van de Tweede Kamer. 10.2.e merkt op dat het belangrijk is dat deze brief voor de zomervakantie (reces TwK) wordt verzonden. De brieven aan anderen (OCW, V&J, Aruba, Curaçao, etc.) kunnen dan op een later moment worden verstuurd. Wanneer deze brieven na de septembervergadering van de stuurgroep worden verstuurd is er misschien in de brieven een koppeling te maken met een gerelateerde activiteit.

Voordat de brieven worden verstuurd wordt door 10.2.e een mail aan de afwezige stuurgroepleden gestuurd om hen te informeren en te horen of zij hiermee instemmen.

10.2.e merkt nog op dat voor een (pagina op) een website waarop informatie over 100 jaar algemeen kiesrecht wordt aangeboden ook geld nodig is.

7. Planning 2015

-Startbijeenkomst

V.w.b. het vrouwenkiesrecht is er een goed overzicht van initiatieven en plannen (agpt. 3). Het is de vraag of een Startbijeenkomst veel zal opleveren. 10.2.e stelt voor te bundelen wat er al is aan voorstellen en plannen en de organisaties eventueel opnieuw schriftelijk te bevragen; dan kan evt. themagericht worden uitgevraagd. Het overzicht van het vrouwenkiesrecht en de activiteitenkalender kunnen worden meegestuurd, zodat een ieder daarnaar kan kijken. Als termijn voor het insturen van een reactie zou kunnen worden gedacht aan insturen vóór 1-10-2015.

Op basis van de ontvangen reacties kan dan worden afgewogen welke initiatieven/activiteiten de stuurgroep onder de eigen paraplu wil brengen.

Vast staat dat de stuurgroep niet alles kan en wil coördineren/regelen.

-Auteursbijeenkomst

10.2.e houdt in augustus een eerste auteursbijeenkomst voor 'Geschiedenis kiesrecht'.

Bij de voorgenomen publicaties kan worden gewerkt met het format van 10.2.e

-Volgende vergadering

Onderstaande 2 momenten worden in de agenda vastgelegd voor een stuurgroepvergadering:

- maandag 14 september, 12.00 – 14.00 uur, bij de Kiesraad
- maandag 9 november, 12.00 – 14.00 uur, bij de Kiesraad

De leden ontvangen daarover per mail bericht.

Datum voor stuurgroepbijeenkomst en petit comité:

- maandag 5 oktober, 12.00 – 14.00 uur, bij de Kiesraad.

8. Rondvraag

De vraag wordt gesteld of gemaakte reiskosten voor het bijwonen van de vergaderingen van de stuurgroep kunnen worden gedeclareerd.

10.2.e zal nagaan of het mogelijk is om daarvoor bij BZK een declaratie in te dienen.

Acties:

- a. Voorstel publicatie over invoering algemeen kiesrecht in Caribisch Nederland doorsturen naar de leden: 10.2.e
- b. Verkennen van de mogelijkheid om het beheer van de financiële bijdragen onder te brengen bij BZK: 10.2.e
- c. Brief aan voorzitter TwK met het verzoek om een financiële bijdrage.
Deze wordt voorafgegaan door een mail aan de stuurgroepleden die de vergadering van 8 juni niet hebben bijgewoond: 10.2.e
- d. Brief aan organisaties met verzoek om inbreng t.b.v. de algemene lijst met initiatieven en activiteiten. Deze brief komt dan in de plaats van de Startbijeenkomst: 10.2.
- e. Stuurgroepleden informeren over vergadermomenten: 10.2.e.
- f. Nagaan mogelijkheid tot declareren reiskosten: 10.2.e

Opzet grote (publieks)bijeenkomsten 100 jaar Kiesrecht

Voor: Stuurgroep 100 jaar Kiesrecht

De Stuurgroep sprak de afgelopen vergadering - op basis van de notitie van 10.2. - over de twee centrale bijeenkomsten in 2017 en 2019. Naar aanleiding van die bespreking is de notitie door 10.2.e aangepast. Afgesproken is dat we uiterlijk in de septembervergadering van de Stuurgroep de knoop definitief doorhakken over de twee bijeenkomsten.

Doel van de grote bijeenkomsten

Het is de bedoeling om op twee momenten in de periode waarin we 100 jaar algemeen kiesrecht vieren een grote bijeenkomst te organiseren, met een landelijke uitstraling. Hiermee worden de start en het einde van de viering van 100 jaar Kiesrecht gemarkeerd.

De landelijke uitstraling bereiken we door een breed publiek uit te nodigen en/of door te streven naar brede aandacht in de media. (PS: bij de viering van 200 jaar Koninkrijk zijn enkele evenementen live op televisie uitgezonden, mede dankzij het inschakelen van tv-producenten. Daarmee was een aanzienlijk budget gemoeid.)

Organisatie

Het initiatief voor beide bijeenkomsten ligt bij de stuurgroep 100 jaar Kiesrecht. De feitelijke organisatie is in handen van een rechtspersoon. Dat kan het ministerie zijn, een universiteit of een organisatie zoals ProDemos. Zodra daarover meer duidelijk is zal de organisator een programma en bijbehorende begroting met dekkingsplan moeten opstellen. Als richtbedrag kan gesteld worden dat voor het organiseren van dergelijke grootschalige bijeenkomsten zeker 100.000 euro per bijeenkomst nodig is (e.e.a. afhankelijk van zaalhuur, aantal gasten, programma, organisator, etc).

Locaties

Voor **de startbijeenkomst op 12 december 2017** is als locatie de Ridderzaal genoemd. Daaraan zijn enkele voorwaarden en beperkingen verbonden, waaronder:

- De bijeenkomst moet volgens de regeling beschikbaarstelling 'rechtstreeks uitgaan van en bijgewoond worden door de regering, het presidium van een hoog college van staat of een minister of staatssecretaris'.
- Bij meer dan 550 genodigden, zoals bv op Prinsjesdag, moeten aan de buitenzijde extra vluchtrampen worden geplaatst. Dat brengt veel extra kosten met zich mee.
- Kosten voor zaalhuur, opbouw en beveiliging bedragen tenminste ca. € 20.000,- excl. kosten voor organisatie en catering.

Er is inmiddels namens de voorzitter van de Stuurgroep een brief gestuurd naar de voorzitter van de Tweede Kamer met het verzoek financieel bij te dragen aan de viering van 100 jaar Kiesrecht, waaronder de startbijeenkomst in de Ridderzaal. Concreet is een bedrag van € 200.000,- verspreid over meerdere jaren gevraagd.

Voor **de slotbijeenkomst in 2019** wordt in het kader van 100 jaar Vrouwenkiesrecht gedacht aan het houden van de viering in de Martinikerk in Groningen, de stad waar Aletta Jacobs studeerde. De mogelijkheid dient zich aan dat hiervoor een fonds beschikbaar zou kunnen komen uit het

lustrumbudget voor de RUG in 2019.

We willen de slotbijeenkomst houden op de VN Dag van de Democratie op 14 of 15 september 2019. De data waarop het wetsvoorstel is aangenomen en gepubliceerd vallen in vakantietijd.

Belangrijke data

Dinsdag 12 december 2017: de startbijeenkomst in de Ridderzaal. Dit is de dag precies 100 jaar geleden dat de nieuwe grondwet in werking trad waarbij mannen kiesrecht kregen.

Laatste zaterdag van maart 2019: groots opgezette viering van het Grondwetfestival in Den Haag, met als thema 100 jaar (Vrouwen)Kiesrecht.

Zaterdag 14 september of zondag 15 september 2019: Viering VN Dag van de Democratie; slotbijeenkomst in de Martinikerk in Groningen.

Overige data:

- Woensdag 9 mei 2018: Eerste Tweede Kamerverkiezingen met mannenkiesrecht en evenredige vertegenwoordiging.
- Woensdag 15 mei 2019: Indiening wetsvoorstel Marchant.
- Woensdag 10 juli 2019: Wetvoorstel Marchant aanvaard in de Eerste Kamer.
- Vrijdag 9 augustus 2019: Wetswijziging in het Staatsblad.

Genodigden

Insteek is om voor beide bijeenkomsten de koning en de koningin te vragen, waarbij op de eerste bijeenkomst de koning zou kunnen acteren en op de tweede de koningin. *(Daarbij rees de vraag of het laatste staatsrechtelijk is toegestaan. We gaan daar advies op vragen bij AZ.)*

Verdere genodigden voor de startbijeenkomst: een afvaardiging van het kabinet (MP, M.BZK) en bv. de Kamervoorzitters zijn van grote toegevoegde waarde, zowel symbolisch als voor de bredere uitstraling van de bijeenkomsten. Daarmee krijgen de bijeenkomsten een officieel karakter, waarbij aandacht voor protocol van belang is.

De bijeenkomsten zijn nadrukkelijk niet uitsluitend bestemd voor hooggeplaatste genodigden. Bij de viering van het algemeen kiesrecht is een breed en divers samengesteld publiek van groot belang. Er kan verder bijvoorbeeld gedacht worden aan:

- Burgemeesters vragen één persoon per gemeente (nu: 393 gemeenten) af te vaardigen; ook een afvaardiging uit Caribisch Nederland
- Genaturaliseerde personen die in hun land van herkomst geen stemrecht hadden
- Mensen die op 12 december 2017 achttien jaar worden (geboren 12 december 1999)

En voor de bijeenkomst in 2019 bijvoorbeeld ook:

- De vrouwelijk leden van de Staten-Generaal (nu 83)
- Vrouwen die op 9 augustus 2019 achttien jaar worden (geboren 9 augustus 2001)

Programma

Tegen die achtergrond lijkt het logisch te kiezen voor compacte bijeenkomsten met een plenair programma. Maximale duur ca. anderhalf uur, zonder pauze. Mogelijke elementen in het programma zijn:

- Een of meerdere sprekers, evt. in de vorm van een gesprek / interview

Bij de startbijeenkomst kan een lezing worden gehouden op basis van (en de presentatie van?) één van de publicaties/onderzoeken in het kader van 100 jaar Algemeen Kiesrecht. Tijdens de slotbijeenkomst kan in een lezing worden teruggeblikt op de impact voor grotere betrokkenheid bij democratie (stemrecht) van de activiteiten en de viering van 100 jaar Kiesrecht.

- Cultureel onderdeel / optreden : eventueel een of meerdere cultureel ambassadeurs voor de viering vinden ; wedstrijd uitschrijven onder schoolbands?
- Audiovisuele presentatie (bv. korte film) ; samenwerking aangaan met Andere Tijden?
- Symbolische handeling / aanbieding / opening / onderzoek / boek / tentoonstelling

Rode draad door de bijeenkomsten heen is wat 100 jaar Algemeen Kiesrecht heeft betekend voor een grotere betrokkenheid van de burger bij de democratie en gebruik van het stemrecht. Elke bijeenkomst heeft een hoofdthema, dat tenminste vanuit drie invalshoeken aan bod komt:

- Verleden
- Toekomst
- Internationaal vergelijkend perspectief

Per bijeenkomst wordt bekeken in welke vorm een invalshoek aan bod kan komen: een spreker over de toekomst, een film over het verleden, buitenlandse artiesten, enz.

Thema's

2017 (of evt 2018) Algemeen mannenkiesrecht en/of evenredige vertegenwoordiging

- Geschiedenis van macht (wie heeft het? Hoe gelegitimeerd?)
- De geschiedenis van de kiesrechtstrijd
- Gevolgen van de evenredige vertegenwoordiging
- Partijen en hun visie op het kiesrecht
- Kiesrecht in de toekomst

2019 Vrouwenkiesrecht = algemeen kiesrecht

- Implicaties maatschappelijke orde door vrouwenkiesrecht
- Partijen en hun visies op het vrouwenkiesrecht
- Vrouwen in de politiek.

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e
Cc: 10.2.e
Onderwerp: Agenda en vergaderstukken STUURGROEP 100 JAAR ALGEMEEN KIESRECHT op maandag 9 november 2015
Datum: vrijdag 6 november 2015 10:40:20
Bijlagen: [Brief TwK aan vz Stgr 100 jr kiesrecht dd 29092015.pdf](#)
[RE 100 jaar vrouwenkiesrecht.msg](#)
Prioriteit: Hoog

Geachte leden van de stuurgroep 100 jaar algemeen kiesrecht,

Mede namens 10.2.e, projectleider 100 jaar algemeen kiesrecht, nodig ik u uit voor de achtste vergadering van de **stuurgroep op maandag 9 november a.s., 12.00 – 14.00 uur.**

De bijeenkomst vindt plaats in de bibliotheek van de Kiesraad, Herengracht 21 in Den Haag.

Voor een lunch wordt gezorgd.

De concept-agenda ziet er als volgt uit:

1. Opening / mededelingen

- Mededelingen 10.2.e

2. Verslag stuurgroepvergadering 14 september 2015 (volgt later vandaag)

3. Voorgestelde publicaties rond 100 jaar Algemeen Kiesrecht

Stand van zaken

- Een gesprek tussen enkele auteurs en een uitgever heeft plaatsgevonden. 10.2 zal daarover terugkoppelen.

4. Grote publieksbijeenkomsten

Stand van zaken

5. Fondsenwerving / verzoeken om een (project)subsidie

Stand van zaken

- Reactie TwK n.a.v. verzoek stuurgroep om een financiële bijdrage (bijlage)
- Brief aan organisaties met het verzoek om een financiële bijdrage (volgt zo mogelijk later vandaag)
- Verzoek van 10.2.e e.a. om een (project) subsidie t.b.v. 100 jaar vrouwenkiesrecht (bijlage)

3. Planning 2016

Voorstel voor vergaderdata 2016 (volgt later vandaag)

4. Rondvraag

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Secretariaat Kiesraad

Tel. 10.2.e

Verslag bijeenkomst stuurgroep 100 jaar algemeen kiesrecht, dd. 14 september 2015

Aanwezig: 10.2.e, 10.2.e (vz), 10.2.e, 10.2.e
10.2.e, 10.2.e en 10.2.e (verslag)

10.2.e en 10.2.e zijn verhinderd.

1. Opening

2. Verslag stuurgroepvergadering 8 juni 2015

Het verslag wordt vastgesteld.

Naar aanleiding van het verslag:

- a. Verkennen van de mogelijkheid om het beheer van de financiële bijdragen onder te brengen bij BZK: zie agendapunt 5.a.
- b. Brief aan voorzitter TwK met het verzoek om een financiële bijdrage: brief is verstuurd.
- c. Brief aan andere organisaties met het verzoek om een financiële bijdrage.
Voor a. en b. : zie agendapunt 5.a.
- d. Brief aan organisaties met verzoek om inbreng t.b.v. de algemene lijst met initiatieven en activiteiten: zie agendapunt 5.b.
- e. Stuurgroep leden informeren over vergadermomenten:
zie agendapunt 6.
- f. Nagaan mogelijkheid tot declareren reiskosten:
zie agendapunt 3.

3. Overzicht voorgestelde publicaties rond 100 jaar Algemeen Kiesrecht

Buiten bereik Web-verzoek

[illegible]

Buiten bereik Web-verzoek

4. Grote (publieks)bijeenkomsten

De door Gerda aangepaste notitie wordt besproken.

Voor beide bijeenkomsten wil 10.2.e de Koning en de Koningin uitnodigen; per bijeenkomst zullen andere accenten worden gelegd 10.2.e wil de mogelijkheid verkennen of het mogelijk is dat de Koning op de eerste grote bijeenkomst en de Koningin op de tweede bijeenkomst spreekt. 10.2.e zal contact opnemen met 10.2.e die hierover zowel v.w.b. de inhoud als de procedure kan adviseren.

Voor de startbijeenkomst in Den Haag wordt gedacht aan een compacte bijeenkomst van 1,5 uur zonder pauze. Op zich zou de minister van BZK de uitnodigende partij (en daarmee de organisator) kunnen zijn, maar het zou ook de Tweede Kamer kunnen zijn.

De slotbijeenkomst in Groningen zou het karakter van een actief, inhoudelijk, congres kunnen hebben. In de bijeenkomsten moet worden ingegaan op verleden, toekomst en het internationale aspect. Geopperd wordt om de nieuwe raadsleden (v) in Groningen uit te nodigen voor de bijeenkomst. Als datum voor de slotbijeenkomst wordt vrijdag 13 september 2019 genoemd. De voorzitter kan wanneer de stuurgroep instemt met de voorliggende opzet, contact opnemen met de rector van de RUG en met de commissaris van de Koning in Groningen. Mogelijk kan er met deze partijen een afspraak worden gemaakt over de verdeling van de kosten.

Het lijkt 10.2.e een goed idee om subgroepjes te maken voor beide bijeenkomsten.

5. a. Fondsenwerving

Op het verzoek aan de voorzitter van de Tweede Kamer om een financiële bijdrage is nog geen antwoord ontvangen. 10.2. zal bij de Tweede Kamer informeren.

Een brief met een verzoek om een financiële bijdrage moet in ieder geval worden gestuurd aan de 3 andere leden van het Comité van Aanbeveling.

Wat 10.2.e betreft moet bij de nog te versturen brieven aan organisaties als bijlage het activiteitenoverzicht worden meegestuurd. Aan de andere organisaties (o.a. Mama Cash, V-fonds) zou kunnen worden gevraagd of zij in beginsel bereid zijn om een activiteit voorgelegd te krijgen.

Wat 10.2.e betr. mag het iets persoonlijker en mag de bijlage met activiteiten wat concreter. Ook moet er aandacht zijn voor 'what's in it for them?').
10.2.e zal dit oppakken.

10.2.e laat weten dat hij binnen BZK heeft verkend of het beheer van de t.z.t. te ontvangen financiële bijdragen daar zou kunnen worden belegd. Het antwoord daarop is dat het niet mogelijk is. Het lijkt daarom het beste om de verschillende financiers zoveel mogelijk 'een op een' te koppelen aan een activiteit of een publicatie. De stuurgroep zou daarin de 'makelaarsfunctie' kunnen vervullen. Een initiatiefnemer zou dan een voorstel kunnen indienen bij de stuurgroep, waarna de stuurgroep bemiddelt richting de subsidiegever. Die subsidiegevers moeten nog wel worden gevonden.

10.2 stelt het beslissen over het toebedelen van de, als het goed is, t.z.t. ontvangen subsidies aan de orde. Voorkomen moet worden dat initiatiefnemers het gevoel krijgen dat de ontvangen bedragen voornamelijk binnen de stuurgroep worden verdeeld.
10.2.e merkt op dat hij hierop extra zal toezien.

5.b. Brief aan organisaties met verzoek om inbreng t.b.v. de algemene lijst met initiatieven en activiteiten

V.w.b. de aan de stuurgroep voorgelegde brief aan organisaties met het verzoek om inbreng t.b.v. de algemene lijst met initiatieven en activiteiten geeft 10.2.e aan dat deze kan worden verstuurd.

6. Planning 2016

Een datumlijst voor 2016 wordt voorgelegd aan de leden.

7. Rondvraag

De uitgifte van een herdenkingspostzegel of herdenkingsmunt t.g.v. 100 jaar kiesrecht wordt als mogelijkheid genoemd. 10.2 zal nagaan hoe de financiering van de uitgifte van een herdenkingsmunt in elkaar steekt.

10.2.e brengt in herinnering dat moet worden bekeken wanneer de gezamenlijke website 100 jaar algemeen kiesrecht beschikbaar moet komen.

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e
Onderwerp: 100 jaar
Datum: vrijdag 11 maart 2016 13:52:17
Bijlagen: [Grondwet en kiesrecht 20160311.docx](#)

10. ,
2

Ik heb mijn notitie een beetje aangepast. Kijk er svp ook nog even naar, dan stuur ik die maandagmorgen door naar 10.2.e .

10.2

Grondwet en kiesrecht.

In 2014 is voor het eerst (op eigen initiatief) een stuurgroep bijeen gekomen die de viering van het honderdjarig bestaan van het algemeen kiesrecht wilde gaan voorbereiden. Die stuurgroep bestaat inmiddels uit 10.2.e (RUG), 10.2.e (RUL), 10.2.e (UU), 10.2.e (KUN), 10.2.e (kiesraad), 10.2.e en 10.2.e (Prodemos), 10.2.e en 10.2.e (BZK). Eerder al besloot de S.G. om gedurende 4 jaar een bedrag van € 50.000 ter beschikking te stellen voor deze viering, mits ook anderen bereid bleken een bijdrage te leveren.

De vraag die zich nu aandient is hoe die viering verder vorm te geven en wat de betrokkenheid van BZK daarbij kan zijn. Er bestaat enige huiver weer een viering te organiseren met een (te) lange spanningsboog zoals bij 200 jaar Koninkrijk het geval was. 11.1

De gedachte is daarom ons te concentreren op een tweetal memorabele momenten, de grondwetsherziening van 1917 en de voltooiing van het algemeen kiesrecht met het inwerking treden van de initiatiefwet Marchant die het algemeen vrouwenkiesrecht regelde.

Bij belangrijke momenten in de geschiedenis van de Grondwet hebben wij altijd stil gestaan.

Het tweehonderdjarig bestaan van de thans nog steeds vigerende Grondwet vierden wij 2 jaar geleden met het Grondwet Festival in Den Haag. De herziening van 1848 werd in 1998 herdacht met het project 150 jaar Grondwet; in 2008 was er een symposium waarop werd terug geblikt op de algehele herziening van 25 jaar daarvoor. In dit licht bezien is er alles voor te zeggen in 2017 terug te blikken op 100 jaar pacificatie, waarbij ook het algemeen kiesrecht voor mannen werd geregeld. Verder is dit moment ook nu nog actueel gelet op het voornemen van de Eerste Kamer een staatscommissie in te stellen die zich gaat buigen over het functioneren van het parlementaire stelsel. Dat heeft alles te maken met het kiesstelsel dat wij kennen in ons land sinds 1917.

Het idee is van onze kant in ieder geval twee bijeenkomsten te organiseren die elk een belangrijk moment markeren. De eerste bijeenkomst is gepland voor 12 december 2017, de datum van de Grondwetsherziening van 1917. Locatie: Ridderzaal, Den Haag. Op die bijeenkomst zal centraal staan de belangrijkste stap voorwaarts die onze democratie 100 jaar daarvoor. Et is de bedoeling deze bijeenkomst te organiseren in samenwerking met de Staten-Generaal. En de tweede bijeenkomst is voorzien op 13 september 2019, het inwerking treden van de wet op het vrouwenkiesrecht. De verdiensten van het vrouwenkiesrecht zullen daar dan centraal staan en de positie van de vrouw nu in het publieke domein. Dit kan gebeuren in samenwerking met de RijksUniversiteit Groningen en de gemeente Groningen. Beoogde locatie: Martinikerk, Groningen.

Uiteraard zullen er ook allerlei private initiatieven zijn in die periode, publicaties (al dan niet wetenschappelijk), debatten, tentoonstellingen, symposia, culturele uitingen. Dat is alleen maar

positief vanuit ons perspectief. De betrokkenheid van BZK kan hierbij zijn dat wij die initiatieven een podium geven door het laten ontwikkelen van een website met historische gegevens waarop ook alle informatie komt over de private activiteiten die worden georganiseerd. Vanuit de directie communicatie kan hierover worden geadviseerd. De komende periode (dit kalenderjaar) kan worden gebruikt om mogelijke private initiatiefnemers te informeren over de beoogde plannen.

10.2/20160311
e

Verslag bijeenkomst stuurgroep 100 jaar algemeen kiesrecht, dd . 9 november 2015

Aanwezig: 10.2.e, 10.2.e, 10.2.e, 10.2.e (wnd vz), 10.2.e
en 10.2.e (verslag)

10.2.e, 10.2.e en 10.2.e zijn verhinderd.

1. Opening / mededelingen

10.2.e vertelt dat zij is uitgenodigd door de Kiesraad om later vandaag in de vergadering van de Kiesraad iets te vertellen over de Stuurgroep 100 jaar algemeen kiesrecht. Zij zal de Kiesraad ook informeren dat het er voor wat betreft de fondsenwerving niet gunstig voor staat.

2. Verslag stuurgroepvergadering 14 september 2015

Het verslag wordt vastgesteld.

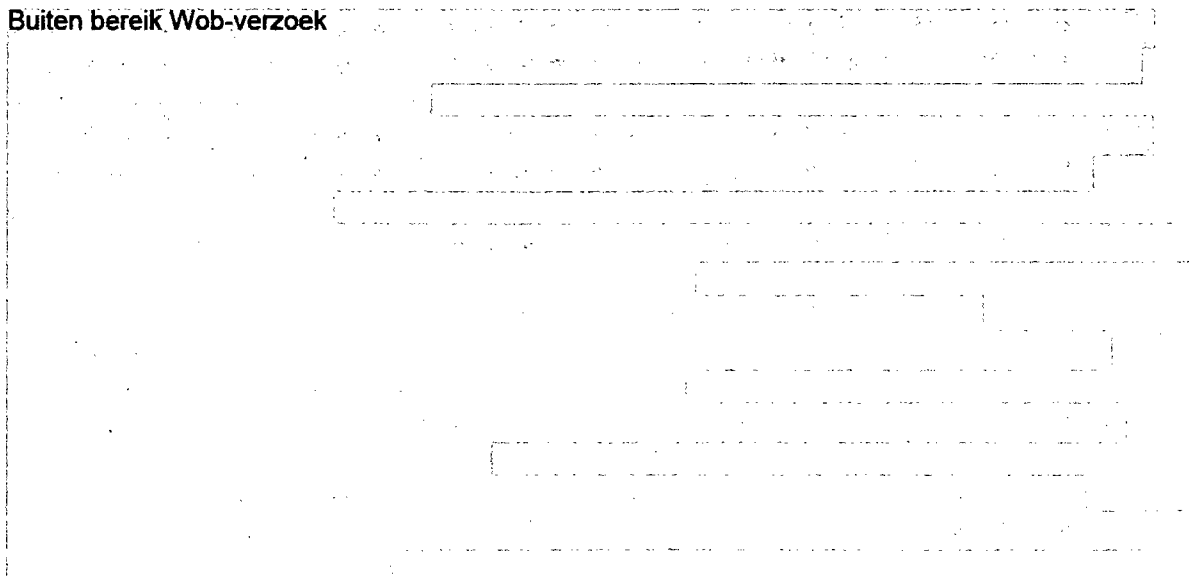
Naar aanleiding van het verslag:

10.2.e laat weten dat BZK voor de jaren 2016 t/m 2019 een bedrag van € 10.000 op jaarbasis beschikbaar stelt (naast de al eerder toegezegde € 50.000 per jaar voor de periode 2016 t/m 2019). Voor het jaar 2015 stelt BZK € 1.000 beschikbaar. Dit budget is voor onkosten: auteurs die reiskosten maken (bijv. i.v.m. archiefbezoek), kunnen daarop een beroep doen. Ook de stuurgroepleden kunnen hun reiskosten declareren. Declaraties kunnen via hem bij BZK worden ingediend.

10.2.e oppert dat het budget van € 10.000 per jaar misschien ook kan worden gebruikt om de nog te realiseren website over 100 jaar algemeen kiesrecht mogelijk te maken. Op die website kan informatie worden gegeven over (de voorbereiding van) voorgenomen activiteiten in het kader van de herdenking van 100 jaar algemeen kiesrecht. De kosten van een website bedragen ca € 2.000 à € 3.000. De stuurgroep neemt hierover op dit moment geen beslissing, maar zal dat op een later moment doen.

3. Voorgestelde publicaties rond 100 jaar Algemeen Kiesrecht

Buiten bereik Wob-verzoek

Buiten bereik Wob-verzoek

4. Grote (publieks)bijeenkomsten

10.2.e merkt op dat er nog duidelijkheid moet komen in hoeverre Groningen (zowel universiteit als provincie) echt kan bijdragen.

Om daarover meer zekerheid te krijgen zou eventueel een gesprek met 'Groningen' kunnen worden gevoerd. 10.2.e zal contact opnemen met de voorzitter om aan te bieden dat een delegatie van de stuurgroep met hem mee zou kunnen gaan naar de gesprekken met GS en met de universiteit.

10.2.e meldt dat het gebruik van de Ridderzaal voor de startbijeenkomst zal worden besproken met 10.2.e van de Tweede Kamer. Zie ook agendapunt 5.

5. Fondsenwerving / verzoeken om een (project)subsidie

Reactie Tweede Kamer n.a.v. verzoek stuurgroep om een financiële bijdrage:

In de van de Tweede Kamer ontvangen reactie op de brief van de voorzitter van de Stuurgroep aan de voorzitter van de Tweede Kamer wordt het gebruik van de Ridderzaal voor 100 jaar algemeen kiesrecht als mogelijkheid geopperd, maar een financiële bijdrage wordt niet beschikbaar gesteld. Het is wellicht van belang om ook de fractievoorzitters van politieke partijen te betrekken.

10.2.e stelt voor het gesprek met 10.2.e van de TwK, dat op korte termijn moet plaatsvinden, af te wachten en daarna snel te bezien welke vervolgstappen moeten worden gezet.

Brief aan organisaties met het verzoek om een financiële bijdrage:

De stuurgroep stemt, na een kleine aanpassing in de tweede zin, in met de brief.

De hoogte van de aan organisaties te vragen bijdrage wordt besproken, dat kan per fonds verschillen.

Aan het V-fonds zou een bijdrage van € 100.000 kunnen worden gevraagd. 10.2. stelt voor om eerst contact te zoeken met het V-fonds en in de brief om een gesprek te vragen.

St. Democratie en Media: in de brief met het verzoek om een financiële bijdrage zou kunnen worden opgenomen dat een evt. te ontvangen subsidie zal worden aangewend voor een activiteit op mediagebied.

Prins Bernhard Cultuurfonds: in het verzoek om een bijdrage (€ 50.000) opnemen dat deze bijdrage evt. kan worden gekoppeld aan een boek.

Mama Cash: een evt. bijdrage linken aan activiteiten op het gebied van vrouwenkiesrecht.

VNG: de VNG is waarschijnlijk makkelijk te betrekken i.v.m. de voorgenomen tentoonstelling.

10.2.e merkt op dat de evt. van de VNG te ontvangen bijdrage wordt ingezet voor de tentoonstelling.

De tentoonstelling die naar gemeenten gaat, kan worden gezien als een basis voor een tentoonstelling die door de gemeente zelf wordt aangevuld met materiaal/informatie over de eigen gemeente. Gemeenten zullen daarvoor zelf financiële middelen moeten inzetten.

IPO: V.w.b. het IPO zou evt. een koppeling met de Eerste Kamer te maken zijn.

Te denken valt aan een symposium over de Eerste Kamerverkiezing. Inhoudelijke bijdragen aan het symposium zouden in een klein boekje kunnen worden opgenomen. Het boekje (primair een historische bundel) kan worden uitgegeven in de voorgenomen reeks en zou primair aandacht aan de Statenverkiezingen en aan de EK-verkiezing kunnen besteden.

Een brief zoals die naar de organisaties gaat, zou ook aan de Eerste Kamer kunnen worden gestuurd.

10.2.e merkt op dat aan de Grondwetsdag 2019 (over algemeen kiesrecht) moet worden gedacht.

10.2.e denkt dat bijv. ook de gemeente Den Haag zou kunnen worden benaderd en dat het fondsenboek misschien nog iets kan opleveren.

Wellicht kunnen de wetenschappelijke bureaus van politieke partijen gezamenlijk iets organiseren; als alle partijen financieel bijdragen kan bijv. een symposium worden georganiseerd.

10.2.e stelt dat er ook geld moet worden gevraagd om bepaalde projecten te kunnen uitvoeren.

Voor de stuurgroep is het duidelijk dat snel toezeggingen voor financiële bijdragen nodig zijn om verder te kunnen gaan.

Verzoek 10.2.e e.a. om een (project)subsidie t.b.v. 100 jaar vrouwenkiesrecht:

10.2.e zal namens de stuurgroep laten weten dat de stuurgroep tot nu toe alleen een toezegging voor een beperkte financiële bijdrage van het ministerie van BZK heeft ontvangen (onder condities) en dat er daarom geen mogelijkheden zijn voor een financiële bijdrage vanuit de stuurgroep.

6. Planning 2016

Besloten wordt in 2016 te vergaderen op de volgende momenten (steeds op een maandag):

25 januari

14 maart

13 juni

12 september (voorzitter is verhinderd)

14 november

Zoals gebruikelijk zullen de vergaderingen van 12.00 tot 14.00 uur plaatsvinden bij de Kiesraad.

7. Rondvraag

Acties:

- a. Mail aan uitgever Prometheus/Bert Bakker over voorgenomen uitgaven stuurgroep: 10.2.
- b. Gesprek met 'Groningen' over slotbijeenkomst: 10.2.e neemt contact op met de voorzitter.

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e
Cc: 10.2.e
Onderwerp: Agenda en vergaderstukken STUURGROEP 100 JAAR ALGEMEEN KIESRECHT op 14 maart a.s.
Datum: vrijdag 11 maart 2016 09:11:22
Bijlagen: [FW start en slotbijeenkomsten 100 jaar Kiesrecht.msg](#)
[Start en slotbijeenkomsten2017-2019.docx](#)
[Projectplan.docx](#)
[Lidmaatschap van het Comité van Aanbeveling van de Stuurgroep 100 jaar algemene kiesrecht in 2017 is.pdf](#)

Geachte leden van de stuurgroep 100 jaar algemeen kiesrecht,

Mede namens 10.2.e, projectleider 100 jaar algemeen kiesrecht, nodig ik u uit voor de tiende vergadering van de stuurgroep **op maandag 14 maart a.s., 12.00 – 14.00 uur**. Voor een lunch wordt gezorgd.

De bijeenkomst vindt plaats in de bibliotheek van de Kiesraad, Herengracht 21 in Den Haag.

De concept-agenda ziet er als volgt uit:

1. Opening / mededelingen

2. Verslag stuurgroepvergadering 25 januari 2016 (volgt)

3. Start- en slotbijeenkomsten 100 jaar kiesrecht

-Namen van mogelijk geschikte en boeiende sprekers;

afgesproken is dat de stuurgroepleden ieder 5 namen doorgeven

mail 10.2.e met enkele ontvangen suggesties (bijgevoegd)

-Notitie 10.2.e over start- en slotbijeenkomsten

(bijgevoegd, maar u ook al op 16 febr. jl. door 10.2.e toegestuurd)

4. Concept-projectplan 100 jaar algemeen kiesrecht

Concept-projectplan (eerste versie) van 10.2.e (bijgevoegd)

5. Rondvraag

Ter kennisneming:

- Brief secretariaat voorzitter Tweede Kamer aan voorzitter stuurgroep over lidmaatschap Comité van Aanbeveling (bijgevoegd)

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Secretariaat Kiesraad

Tel. 10.2.e

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e
Onderwerp: FW: start en slotbijeenkomsten 100 jaar Kiesrecht
Datum: woensdag 9 maart 2016 16:06:05

Hoi 10.2.e

Een tijdje terug heb ik naar de stuurgroepleden de opzet van de start- en slotbijeenkomst gestuurd, met daarbij de oproep om met namen te komen. Graag de bijeenkomsten weer agenderen voor het overleg a.s. maandag.

Ik heb de volgende namen doorgekregen:

- Iemand van het samenwerkingsverband van vier Tunesische organisaties die in 2015 de Nobelprijs voor de Vrede ontvingen. Het zogenoemde 'Nationale Dialoogkwartet' droeg bij aan de nieuwe democratie die in Tunesië ontstond tijdens de Jasmijnrevolutie;
- Helen Zille, van 2007-2015 leider van de Democratic Alliance in Zuid-Afrika. Zij is voormalig anti-apartheidsactiviste en kan een mooi verhaal vertellen dat van meerdere kanten het belang van algemeen kiesrecht belicht.

Tot nu toe nog geen andere reacties vernomen.

Groet, 10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 16 februari 2016 16:21
Aan: 10.2.e

Onderwerp: start en slotbijeenkomsten 100 jaar Kiesrecht

Beste leden van de stuurgroep,

In de vorige Stuurgroep-vergadering is gesproken over de opzet van de start- en de slotbijeenkomst. Bijgaand een eerste uitwerking naar aanleiding van de discussie. We zijn name op zoek naar namen van geschikte en boeiende sprekers.

Afgesproken is dat iedereen minimaal 5 namen zou doorgeven!

Graag jullie reacties naar allen. Zodat we elkaar kunnen aanvullen en op suggesties van elkaar kunnen reageren.

Ook andere reacties op de opzet zijn van harte welkom.

Vriendelijke groet,

10.2.e

10.2.e

10.2.e

ProDemos - Huis voor democratie en rechtsstaat
Hofweg 1H, 2511 AA DEN HAAG
<http://www.prodemos.nl>

+++ Bezoek gratis de [lezingenreeks 200 jaar Staten-Generaal](#). Met o.a. Henk te Velde, Alexander

Pechtold, Diederik Smit, Pi de Bruijn, Bert van den Braak en Joris Backer. ++++

Start- en slotbijeenkomsten 100 jaar Kiesrecht

(notitie versie: 16-2-2016)

De viering van 100 jaar Kiesrecht start met een grote publieksbijeenkomst op 12 december 2017 in Den Haag en wordt afgesloten met een slotbijeenkomst op 13 september 2019 in Groningen.

Op 12 december 2017 is het precies 100 jaar geleden dat de nieuwe grondwet in werking trad waarbij mannen het algemeen kiesrecht kregen (en voor vrouwen alleen passief kiesrecht). Op 9 augustus 2019 is het precies 100 jaar geleden dat het algemeen vrouwenkiesrecht van kracht werd. *(i.v.m. de vakantieperiode is gekozen voor een latere datum voor de slotbijeenkomst, n.l. 13 september)*

De bijeenkomsten hebben een landelijke uitstraling, te bereiken door het uitnodigen van een breed publiek en door een brede aandacht in de media. De Koning en de Koningin worden uitgenodigd aanwezig te zijn op de bijeenkomsten.

Het initiatief en de verantwoordelijkheid voor de organisatie van beide bijeenkomsten ligt bij de stuurgroep 100 jaar Kiesrecht.

* Voor **de startbijeenkomst op 12 december 2017** is als locatie voor de Ridderzaal in Den Haag gekozen. Deze bijeenkomst wordt samen met de Staten Generaal georganiseerd, waarbij de SG als gastheer optreedt.

* **De slotbijeenkomst op 13 september 2019** willen we in het kader van 100 jaar Vrouwenkiesrecht houden in de Martinikerk in Groningen, de stad waar Aletta Jacobs studeerde. De mogelijkheid dient zich aan dat hiervoor een fonds beschikbaar zou kunnen komen uit het lustrumbudget voor de RUG in 2019. 10.2.e bespreekt de mogelijkheden in Groningen.

Genodigden

Insteek is om voor beide bijeenkomsten de Koning en de Koningin te vragen, waarbij op de eerste bijeenkomst de Koning zou kunnen acteren en op de tweede de Koningin.

Verdere genodigden voor de startbijeenkomst: een afvaardiging van het kabinet (MP, M.BZK) en Staten Generaal, met de beide Kamervoorzitters als gastheer. Daarmee krijgt de bijeenkomst een officieel karakter, waarbij aandacht voor protocol van belang is.

De bijeenkomsten zijn nadrukkelijk niet uitsluitend bestemd voor hooggeplaatste genodigden. Bij de viering van het algemeen kiesrecht wordt een breed en divers samengesteld publiek uitgenodigd. Er kan voor de **startbijeenkomst** bijvoorbeeld gedacht worden aan:

- Burgemeesters vragen één persoon per gemeente (nu: 393 gemeenten) af te vaardigen; ook een afvaardiging uit Caribisch Nederland
- Genaturaliseerde personen die in hun land van herkomst geen stemrecht hadden
- Mensen die op 12 december 2017 achttien jaar worden (geboren 12 december 1999).

En voor de **slotbijeenkomst** in 2019 bijvoorbeeld ook aan:

- De vrouwelijk leden van de Staten-Generaal en vrouwelijke raads- en statenleden, wethouders, burgemeesters; ook uit het Caribisch gebied
- Vrouwen die tussen 9 augustus en 13 september 2019 achttien jaar worden (geboren 9 augustus 2001).

Programma

Rode draad door de bijeenkomsten heen is wat 100 jaar Algemeen Kiesrecht heeft betekend voor een grotere betrokkenheid van de burger bij de democratie en gebruik van het stemrecht. Op elke bijeenkomst komen drie invalshoeken aan bod:

- Verleden
- Toekomst
- Internationaal vergelijkend perspectief

Per bijeenkomst wordt bekeken in welke vorm een invalshoek aan bod kan komen: een spreker over de toekomst, een film over het verleden, buitenlandse artiesten, enz.

Startbijeenkomst 12 december in de Ridderzaal in Den Haag

We kiezen voor een compacte bijeenkomst met een plenair programma. Maximale duur twee uur, zonder pauze. Mogelijke elementen in het programma zijn:

- Een internationale hoofdspreker. Iemand met groot aanzien. Genoemde ***namen***: Aung San Suu Kyi, Kofi Annan, Ban Ki-moon, Donald Tusk, ...
- Een of meerdere nationale sprekers, eventueel in de vorm van een gesprek of interview.
Namen gastsprekers en moderator: ...
Bij de startbijeenkomst wordt ook één (of meerdere) van de publicaties in het kader van 100 jaar Algemeen Kiesrecht gepresenteerd met een lezing of interview. Vervolgens wordt het aangeboden aan ... (***aan wie?***)
- Cultureel onderdeel / optreden : eventueel een of meerdere cultureel ambassadeurs voor de viering vinden ; wedstrijd uitschrijven onder schoolbands of muziekscholen ?
- Audiovisuele presentatie (bv. korte film) ; samenwerking aangaan met Andere Tijden
- Eyecatcher: Symbolische handeling, zoals aanbidding of opening van een onderzoek, boek of tentoonstelling.

Mogelijke thema's startbijeenkomst

- Geschiedenis van macht (wie heeft het? Hoe gelegitimeerd?)
- De geschiedenis van de kiesrechtstrijd en huidige stand van zaken m.b.t. het kiesrecht
- Gevolgen van de evenredige vertegenwoordiging
- Partijen en hun visie op het kiesrecht
- Kiesrecht in de toekomst

Slotbijeenkomst 13 september in de Martinikerk in Groningen

In Groningen gaat het om een dagprogramma, met een plenair gedeelte en diverse deelsessies. Op deze dag staat vooral het Vrouwenkiesrecht centraal.

Elementen in het programma zijn:

- Een internationale hoofdspreker, Patricia de Lille (burgemeester Kaapstad), Pipa Norris, ...
- Een of meerdere nationale sprekers, eventueel in de vorm van een gesprek of interview.
Namen gastsprekers en moderator: ...
- Tijdens de slotbijeenkomst kan in een lezing, eventueel aangevuld met filmbeelden, worden teruggeblikt op de impact voor grotere betrokkenheid bij democratie (stemrecht) van de activiteiten en de viering van 100 jaar Kiesrecht.
- Cultureel onderdeel / optreden

Deelsessies over de toekomst van het kiesstelsel:

1. Is het kiesstelsel nog van deze tijd? Voorbereid door de Kiesraad
2. Gemeenten en provincies: verleden en heden. Tijd voor een ander stelsel?
3. Vrouwenkiesrecht: hoe meer vrouwen op politieke functies te krijgen
4. Jongeren: kiesgerechtigde leeftijd omlaag?
5. Toekomst van politieke partijen. Door DNPP

Oproep aan allen om ieder met minimaal 5 namen te komen als sprekers voor de start en slotbijeenkomst!

Andere, nu bekende, grote publieksactiviteiten in het kader van 100 jaar Kiesrecht

30 maart 2019: viering Grondwetfestival in Den Haag, met als thema 100 jaar (Vrouwen)Kiesrecht. Dit wordt georganiseerd door ProDemos, Montesquieu Instituut, Gemeente Den Haag, ministerie van BZK en Universiteit van Tilburg (VFonds leerstoel democratie en rechtsstaat).

100 jaar Algemeen Kiesrecht Concept Projectplan (eerste versie).

Inleiding.

Het einde van het tweede decennium van de twintigste eeuw was een veelbewogen periode in de Europese geschiedenis. Er kwam een einde aan de bloedige en uitzichtloze (eerste) wereldoorlog. In veel landen braken revoluties uit en werden regimes gewisseld. Kronen rolden over de straat. In andere landen ging het er wat minder heftig aan toe. Maar ook daar vonden ingrijpende politieke veranderingen plaats.

In ons eigen land werd eindelijk de politieke impasse die al heel lang duurde, doorbroken. De drie grote politieke stromingen die ons land toen kende stonden lijnrecht tegenover elkaar in drie grote dossiers: de gelijke bekostiging van openbaar en bijzonder onderwijs, de invoering van het algemeen kiesrecht en de herziening van het kiesstelsel. Die tegenstellingen bestonden al tientallen jaren. Onder druk van de oorlog en andere ontwikkelingen in het buitenland werd besloten de strijdbijl te begraven. Dit heeft geleid tot de grondwetsherziening van 1917. Aansluitend aan die grondwetsherziening kwam de wettelijke implementatie van deze wijzigingen. Die werd afgerond op 18 september 1919, toen het wetsvoorstel tot invoering van het vrouwenkiesrecht werd getekend door het toenmalige staatshoofd.

Doelstelling van het project.

De politieke veranderingen van 100 jaar geleden zijn geen stoffige historie. Vragen over het functioneren van ons politiek bestel leven vandaag de dag ook volop. De Eerste Kamer ziet graag een staatscommissie die zich gaat bezighouden met de vraag naar het functioneren van ons parlementair stelsel. Dat heeft alles te maken met het kiesstelsel zoals wij dat nu kennen en zoals dat 100 jaar geleden is ingevoerd. De manier waarop wij toen politiek bedreven (grote uitruil) heeft het bestuur van ons land gekleurd in de hele 20^e eeuw en is ook nu nog actueel. Of dat zo blijft, is de grote vraag. Er gaan serieuze stemmen op kiesrecht te vervangen door loting. In veel landen is het Algemeen kiesrecht is ook nu nog steeds geen vanzelfsprekendheid. En als het er al is, dan is er soms weinig te kiezen. In ieder geval werd 100 jaar geleden een grote stap gezet in de ontwikkeling van ons democratisch bestel. Die verworvenheid is geen vanzelfsprekendheid, en daarom is het goed daarbij stil te staan. Voor het algemeen kiesrecht is jarenlang hard gevochten. Het is een elementair recht; zonde om er geen gebruik van te maken.

Dat gebeurt ook al volop. Er zijn her en der in ons land initiatieven gaande om de gebeurtenissen van 100 jaar geleden opnieuw onder de aandacht te brengen. Er komen publicaties in beeld en geschrift, symposia, toneelstukken, etc. De rijk gevarieerde vrouwenbeweging in ons land heeft een hele reeks van mogelijke activiteiten op stapel staan die de betekenis van de invoering van het vrouwenkiesrecht onder de aandacht brengen. Bij de viering van 200 jaar Koninkrijk is wel gebleken dat er veel belangstelling is voor de ontwikkeling van politiek en bestuur in ons land, mits dit op een aantrekkelijke manier wordt gebracht. Die belangstelling is van waarde voor de betrokkenheid bij de democratie en die verdient het daarom ook om gestimuleerd te worden.

Het project 100 jaar Algemeen (vrouwen) kiesrecht heeft daarom tot doel de betekenis van de stelselwijzigingen van 100 jaar geleden voor ons in deze tijd breed onder de aandacht te brengen. Dat gebeurt door activiteiten van derden te stimuleren en bekend te maken en door het zelf organiseren van een aantal opvallende activiteiten.

Onderdelen.

Het project bestaat bij benadering uit een drietal onderdelen van samenhangende activiteiten.

- a. Het stimuleren van activiteiten door derden. Dat kan gebeuren door organisaties die daarvoor in aanmerking komen te bezoeken, door informatie te verschaffen over wat aanstaande is en hen te animeren ook in actie te komen. Wij hebben geen geld te bieden, maar wel ideeën, connecties en mogelijkserwijs communicatie. Wij kunnen partijen met elkaar in verbinding brengen om gezamenlijk acties te ondernemen, of ook om mogelijke geldschietters (fondsen) in contact te brengen met initiatiefnemers.
- b. Het project zal in ieder geval over een eigen website moeten beschikken. Daarop komt informatie over de historische aanleiding, en ook informatie over de activiteiten die in het land worden georganiseerd door de verschillende initiatiefnemers. Dat is geen fulltime activiteit, maar het moet wel gebeuren.
- c. Er worden twee grote bijeenkomsten georganiseerd die het begin en het einde van de te herdenken periode markeren. Op 12 december 2017 is het precies 100 jaar geleden dat de toenmalige grondwetsherziening van kracht werd. Op 18 september 1919 werd de wet getekend die de invoering van het vrouwenkiesrecht regelde. Op of rond die data willen we een tweetal bijeenkomsten organiseren.

Organisatie.

11.1

De organisatie van het project wordt verzorgd door een werkgroep van vrijwilligers. De werkgroep wordt geleid door een voorzitter. De werkgroep bestaat uit leden die worden benoemd door de voorzitter. De werkgroep is verantwoordelijk voor de uitvoering van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een secretaris. De secretaris is verantwoordelijk voor de administratieve afhandeling van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een financieel beheerder. De financieel beheerder is verantwoordelijk voor de financiële afhandeling van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een publiciteitscoördinator. De publiciteitscoördinator is verantwoordelijk voor de publiciteit van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een contactpersoon. Het contactpersoon is verantwoordelijk voor de contacten met de media en andere belanghebbenden. De werkgroep wordt ondersteund door een archiver. De archiver is verantwoordelijk voor het archiveren van de documenten van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een verslaggever. De verslaggever is verantwoordelijk voor het verslaggeven van de activiteiten van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een fotograaf. De fotograaf is verantwoordelijk voor het fotograferen van de activiteiten van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een video-maker. De video-maker is verantwoordelijk voor het maken van video's van de activiteiten van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een webmaster. De webmaster is verantwoordelijk voor het beheer van de website van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een social media coördinator. De social media coördinator is verantwoordelijk voor de social media van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een evenementen coördinator. De evenementen coördinator is verantwoordelijk voor de organisatie van de evenementen van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een logistiek coördinator. De logistiek coördinator is verantwoordelijk voor de logistiek van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een administratief coördinator. De administratief coördinator is verantwoordelijk voor de administratieve afhandeling van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een juridisch coördinator. De juridisch coördinator is verantwoordelijk voor de juridische afhandeling van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een financieel coördinator. De financieel coördinator is verantwoordelijk voor de financiële afhandeling van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een publiciteitscoördinator. De publiciteitscoördinator is verantwoordelijk voor de publiciteit van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een contactpersoon. Het contactpersoon is verantwoordelijk voor de contacten met de media en andere belanghebbenden. De werkgroep wordt ondersteund door een archiver. De archiver is verantwoordelijk voor het archiveren van de documenten van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een verslaggever. De verslaggever is verantwoordelijk voor het verslaggeven van de activiteiten van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een fotograaf. De fotograaf is verantwoordelijk voor het fotograferen van de activiteiten van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een video-maker. De video-maker is verantwoordelijk voor het maken van video's van de activiteiten van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een webmaster. De webmaster is verantwoordelijk voor het beheer van de website van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een social media coördinator. De social media coördinator is verantwoordelijk voor de social media van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een evenementen coördinator. De evenementen coördinator is verantwoordelijk voor de organisatie van de evenementen van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een logistiek coördinator. De logistiek coördinator is verantwoordelijk voor de logistiek van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een administratief coördinator. De administratief coördinator is verantwoordelijk voor de administratieve afhandeling van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een juridisch coördinator. De juridisch coördinator is verantwoordelijk voor de juridische afhandeling van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een financieel coördinator. De financieel coördinator is verantwoordelijk voor de financiële afhandeling van het project.

De werkgroep wordt ondersteund door een publiciteitscoördinator. De publiciteitscoördinator is verantwoordelijk voor de publiciteit van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een contactpersoon. Het contactpersoon is verantwoordelijk voor de contacten met de media en andere belanghebbenden. De werkgroep wordt ondersteund door een archiver. De archiver is verantwoordelijk voor het archiveren van de documenten van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een verslaggever. De verslaggever is verantwoordelijk voor het verslaggeven van de activiteiten van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een fotograaf. De fotograaf is verantwoordelijk voor het fotograferen van de activiteiten van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een video-maker. De video-maker is verantwoordelijk voor het maken van video's van de activiteiten van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een webmaster. De webmaster is verantwoordelijk voor het beheer van de website van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een social media coördinator. De social media coördinator is verantwoordelijk voor de social media van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een evenementen coördinator. De evenementen coördinator is verantwoordelijk voor de organisatie van de evenementen van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een logistiek coördinator. De logistiek coördinator is verantwoordelijk voor de logistiek van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een administratief coördinator. De administratief coördinator is verantwoordelijk voor de administratieve afhandeling van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een juridisch coördinator. De juridisch coördinator is verantwoordelijk voor de juridische afhandeling van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een financieel coördinator. De financieel coördinator is verantwoordelijk voor de financiële afhandeling van het project.

De werkgroep wordt ondersteund door een publiciteitscoördinator. De publiciteitscoördinator is verantwoordelijk voor de publiciteit van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een contactpersoon. Het contactpersoon is verantwoordelijk voor de contacten met de media en andere belanghebbenden. De werkgroep wordt ondersteund door een archiver. De archiver is verantwoordelijk voor het archiveren van de documenten van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een verslaggever. De verslaggever is verantwoordelijk voor het verslaggeven van de activiteiten van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een fotograaf. De fotograaf is verantwoordelijk voor het fotograferen van de activiteiten van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een video-maker. De video-maker is verantwoordelijk voor het maken van video's van de activiteiten van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een webmaster. De webmaster is verantwoordelijk voor het beheer van de website van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een social media coördinator. De social media coördinator is verantwoordelijk voor de social media van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een evenementen coördinator. De evenementen coördinator is verantwoordelijk voor de organisatie van de evenementen van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een logistiek coördinator. De logistiek coördinator is verantwoordelijk voor de logistiek van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een administratief coördinator. De administratief coördinator is verantwoordelijk voor de administratieve afhandeling van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een juridisch coördinator. De juridisch coördinator is verantwoordelijk voor de juridische afhandeling van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een financieel coördinator. De financieel coördinator is verantwoordelijk voor de financiële afhandeling van het project.

De werkgroep wordt ondersteund door een publiciteitscoördinator. De publiciteitscoördinator is verantwoordelijk voor de publiciteit van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een contactpersoon. Het contactpersoon is verantwoordelijk voor de contacten met de media en andere belanghebbenden. De werkgroep wordt ondersteund door een archiver. De archiver is verantwoordelijk voor het archiveren van de documenten van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een verslaggever. De verslaggever is verantwoordelijk voor het verslaggeven van de activiteiten van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een fotograaf. De fotograaf is verantwoordelijk voor het fotograferen van de activiteiten van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een video-maker. De video-maker is verantwoordelijk voor het maken van video's van de activiteiten van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een webmaster. De webmaster is verantwoordelijk voor het beheer van de website van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een social media coördinator. De social media coördinator is verantwoordelijk voor de social media van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een evenementen coördinator. De evenementen coördinator is verantwoordelijk voor de organisatie van de evenementen van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een logistiek coördinator. De logistiek coördinator is verantwoordelijk voor de logistiek van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een administratief coördinator. De administratief coördinator is verantwoordelijk voor de administratieve afhandeling van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een juridisch coördinator. De juridisch coördinator is verantwoordelijk voor de juridische afhandeling van het project. De werkgroep wordt ondersteund door een financieel coördinator. De financieel coördinator is verantwoordelijk voor de financiële afhandeling van het project.

voor

11.1

Financiën

11.1

11.1

The following table shows the results of the analysis of the data collected during the study. The data was collected from a sample of 100 participants, and the results are presented in the following table.

The first column shows the number of participants in each group, and the second column shows the number of participants who completed the study. The third column shows the number of participants who dropped out of the study, and the fourth column shows the number of participants who were lost to follow-up.

The fifth column shows the number of participants who were included in the final analysis, and the sixth column shows the number of participants who were excluded from the final analysis. The seventh column shows the number of participants who were included in the final analysis, and the eighth column shows the number of participants who were excluded from the final analysis.

Group	Completed	Dropped out	Lost to follow-up	Included in final analysis	Excluded from final analysis	Included in final analysis	Excluded from final analysis
Group 1	10	5	2	3	2	3	2
Group 2	15	8	3	4	3	4	3
Group 3	20	10	4	5	4	5	4
Group 4	25	12	5	6	5	6	5
Group 5	30	15	6	7	6	7	6

The following table shows the results of the analysis of the data collected during the study. The data was collected from a sample of 100 participants, and the results are presented in the following table.

10.2/20160307

Verslag bijeenkomst stuurgroep 100 jaar algemeen kiesrecht, dd . 25 januari 2016

Aanwezig: 10.2.e , 10.2.e , 10.2.e (vz), 10.2.e , 10.2.e
10.2.e , 10.2.e , 10.2.e en 10.2.e verslag)

10.2.e en 10.2.e zijn verhinderd.

1. Opening / mededelingen

De voorzitter verwelkomt 10.2.e die in het vervolg namens de Kiesraad aan de vergaderingen van de stuurgroep zal deelnemen. 10.2.e volgt daarmee 10.2.e op die na deze vergadering bij de stuurgroepvergaderingen zal aanschuiven wanneer dat bij de behandeling van een agendapunt van belang is.

De voorzitter verwelkomt ook 10.2.e . Vanaf nu zullen 10.2.e en 10.2.e samen het project 100 jaar algemeen kiesrecht trekken. 10.2.e ervaring vanuit het project 200 jaar Koninkrijk zal van pas komen bij het project 100 jaar algemeen kiesrecht.

2. Verslag stuurgroepvergadering 9 november 2015

Het verslag wordt vastgesteld.

3. Voorgestelde publicaties rond 100 jaar Algemeen kiesrecht

Buiten bereik Wob-verzoek

4. Fondsenwerving

10.2.e laat weten dat de brieven aan organisaties zijn verstuurd.

Voorlopig beeld:

IPO

Met het IPO is contact geweest; daaruit bleek dat het interne advies aan het IPO-Bestuur v.w.b. een financiële bijdrage negatief is omdat het verzoek als te weinig concreet wordt beoordeeld. De stuurgroep zou op een later moment een meer concreet verzoek aan het IPO kunnen doen.

De vorige voorzitter van het IPO, Johan Remkes, was lid van het Comité van Aanbeveling herdenking 100 jaar algemeen kiesrecht. Sinds 1 januari 2016 is Ank Bijleveld-Schouten voorzitter van het IPO.

Het lidmaatschap van het Comité van Aanbeveling is nog niet overgegaan naar de nieuwe voorzitter.

Wat de stuurgroep betreft is dat wel de bedoeling en moet dit met het IPO te worden opgenomen.

N.a.v. de te verwachten reactie van het IPO wordt opgemerkt dat een project met een decentrale dimensie interessant kan zijn voor IPO en/of VNG.

VNG

Uit contact met de VNG bleek dat de brief van de stuurgroep verdwenen leek te zijn. Intern wordt dit nagegaan; een reactie volgt.

V-fonds

Een afspraak om eens te gaan praten wordt gemaakt. 10.2.e en 10.2.e nemen dit op zich.

Mama Cash

De organisatie heeft laten weten dat dit niet past in hun activiteiten.

Fonds Democratie en Media

Binnen 6 weken volgt een beslissing; half februari kan de stuurgroep een reactie verwachten.

Prins Bernard Cultuurfonds

Eerst zal telefonisch contact worden gelegd, waarna eventueel een afspraak volgt.

10.2.e noemt nog het Fonds 1818, mogelijk zou dat kunnen bijdragen aan de Grondwetsdag 2019.

Opgemerkt wordt dat in het contact blijkt dat organisaties het lastig vinden dat de stuurgroep alleen een makelaarsrol vervult.

10.2.e laat weten dat hij organisaties met plannen en voorstellen evt. kan helpen bij het indienen van een subsidieaanvraag: bij het project 200 jaar Koninkrijk heeft hij allerlei groepen bijeen geroepen om deze van informatie te voorzien. Dat kan helpen.

Wel moet worden voorkomen dat dit mensen aantrekt die alleen op geld afkomen; immers het gaat hier om een aanvullende bijdrage op het bedrag dat een groep/organisatie zelf al in een activiteit steekt. Alleen dan kan sprake zijn van een bijdrage.

Wat 10.2.e betreft is het al mogelijk om een dergelijke bijeenkomst te beleggen.

Aan de hand van een op te stellen lijst met voorgenomen activiteiten kan wat 10.2.e betreft worden gekeken wie kan worden uitgenodigd voor een informatiebijeenkomst.

10.2.e laat weten dat zo'n oploop al wel heeft plaatsgevonden voor/met betrokkenen bij 100 jaar vrouwenkiesrecht. Concrete voorstellen van o.a. vrouwengroepen komen al wel binnen.

10.2.e merkt op dat sommige vrouwengroepen zich momenteel afvragen welke mogelijkheden er zijn v.w.b. een financiële bijdrage ten behoeve van de voorgenomen activiteiten.

In antwoord daarop laat 10.2.e weten dat deze groepen een voorstel/verzoek om een bijdrage kunnen indienen.

5. Invulling van de bijeenkomsten in 2017 (Ridderzaal) en 2019 (Martinikerk)

2017

Zoals al uit de schriftelijke rapportage van 10.2.e bleek in zijn mail van 14 december 2015 was het gesprek met 10.2.e van de Tweede Kamer constructief.

De uitkomst is een bijdrage in natura: de bijeenkomst in de Ridderzaal in 2017 zal plaatsvinden onder formele regie van Tweede en Eerste Kamer, waarvoor beide Kamers in natura de organisatie voor hun rekening zullen nemen en dat zal ook voor één of meer tentoonstellingen het geval gelden.

Daarvoor zal in de ramingen voor 2018 en 2019 budget worden opgenomen. Afgesproken is dat de stuurgroep hierover ook contact zal opnemen met de Eerste Kamer, waarmee nog niet is gesproken.

Aandachtspunt is nog dat 10.2.e e.e.a. nog zou opnemen met het Presidium van de Tweede Kamer. Nagegaan moet nog worden of dat inmiddels is gebeurd.

Afgesproken wordt dat 10.2. dat op zich neemt. Daarna zal 10.2.e contact opnemen met de Eerste Kamer.

Inmiddels is duidelijk dat de Ridderzaal in 2017 nog niet is gesloten i.v.m. de verbouwing van het Binnenhof. De datum 12 december 2017 (de historische datum) kan worden vastgelegd. Gedacht wordt aan een bijeenkomst in de middag met een maximale duur van 2 uur. V.w.b. de inhoud gaat het om een 'eyecatcher' (een internationale grootheid die ruim bekend moet zijn) voor de opening, waarna een tweetal sprekers komen voor de inhoudelijke thematiek; vervolgens moet een symbolische handeling volgen.

2019

10.2.e meldt dat van de zijde van 'Groningen' initiële toezeggingen zijn gedaan. Deze moeten nog worden geconcretiseerd. De voorzitter neemt dat op zich. De beoogde datum is 13 september 2019.

Wat 10.2.e betreft moet nu nagedacht worden over de inhoud van de grote publieksbijeenkomsten. Voor beide bijeenkomsten moeten op dit terrein, internationaal bekende en aansprekende sprekers worden gezocht.

Enkele namen worden genoemd waaraan gedacht kan worden voor zowel de openingsbijeenkomst in de Ridderzaal als voor de bijeenkomst in Groningen. 10.2.e oppert de gedachte van een forum op een van beide bijeenkomsten.

Voor de bijeenkomst in Groningen kan worden gedacht aan deelsessies in de middag.

10.2.e merkt op dat ook jongeren moeten worden betrokken en dat bij de bijeenkomst in Groningen ook aandacht zou kunnen worden besteed aan het decentrale element.

Het door 10.2. genoemde 'Kiesrecht in Utopia' lijkt 10.2.e wellicht iets voor de bijeenkomst in de Ridderzaal. Wat 10.2.e betreft moet er niet alleen in Groningen, maar ook in de publieksbijeenkomst in de Ridderzaal aandacht zijn voor vrouwenkiesrecht, bijv. op wetenschappelijk niveau met een bijdrage van 10.2.e.

Om bij de bijeenkomst in de Ridderzaal, waar voor 450 mensen plaats is, ook anderen dan alleen hoogwaardigheidsbekleders te kunnen uitnodigen, zou gedacht kunnen worden aan het uitschrijven van een wedstrijd onder jongeren, oppert 10.2. Een mogelijk onderwerp is verlaging van de kiesgerechtigde leeftijd.

10.2.e stelt voor een groslijst met namen van mogelijke sprekers op te stellen. Besloten wordt dat in de vergadering van 14 maart a.s. over dit onderwerp zal worden doorgesproken.

Met het oog daarop vraagt 10.2.e de leden ieder 5 namen aan te dragen van personen die in principe geschikt zijn als spreker op een van de twee grote bijeenkomsten.

10.2.e zal een opzet maken voor de invulling van de start- en de slotbijeenkomst.

6. Rondvraag

10.2.e brengt onder de aandacht dat er van de zijde van BZK budget beschikbaar is voor 2016 (t/m 2019). Beslissingen over het inzetten van (een deel van) het budget kunnen al worden genomen. Hierbij kan bijv. worden gedacht aan de te ontwikkelen website over 100 jaar algemeen kiesrecht, een onderwerp dat in eerdere vergaderingen aan de orde is gekomen, maar waarop nog geen beslissing is genomen. Daarnaast is het mogelijk om voor bijv. reiskosten een beroep te doen op het door BZK beschikbaar gestelde budget voor onkosten.

Acties:

- voorstel uitgever publicaties rond 100 jaar kiesrecht: 10.2.e
- IPO-lidmaatschap Comité van Aanbeveling: 10.2.e
- Afspraak voor gesprek met V-fonds en evt. met het Prins Bernhard Cultuurfonds: 10.2.e
- Beleggen informatiebijeenkomst voor groeperingen die voor hun activiteit een financiële bijdrage willen aanvragen: 10.2.e
- Startbijeenkomst in de Ridderzaal:
 - = nagaan of 10.2.e (Twk) het voorstel heeft voorgelegd aan het Presidium: 10.2.e
 - = contact leggen/afspraak maken met Eerste Kamer: 10.2.e
- Concretiseren afspraken voor slotbijeenkomst Groningen: 10.2.e
- Start- en slotbijeenkomst:
 - = doorgeven minimaal 5 namen van geschikte sprekers: allen;
 - = opzet maken voor invulling start- en slotbijeenkomst: 10.2.e

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e
Cc: 10.2.e
Onderwerp: Agenda en vergaderstukken STUURGROEP 100 JAAR ALGEMEEN KIESRECHT op 13 juni a.s.
Datum: vrijdag 10 juni 2016 08:35:58
Bijlagen: [Verslag bijeenkomst stuurgroep 100 jaar algemeen kiesrecht 14-3-2016.docx](#)
[Selectie uitgeverij publicaties rond 100 jaar algemeen kiesrecht.docx](#)
[Publicatievoorstel 100 jaar kiesrecht AUP.PDF](#)
[Overzicht aangemelde activiteiten.docx](#)
[ProDemos plan 100 jaar kiesrecht.docx](#)
[Huygens ING.DOCX](#)
[Kiesrecht IMI.PDF](#)
[Nationaal archief.docx](#)
[Nederlandse Vrouwenraad.docx](#)
[Politiek scholings centrum.pdf](#)
[Stichting Hollands Boegbeeld.pdf](#)
[Projectbeschrijving boegbeeld.pdf](#)
[RUG Congresvoorstel.docx](#)
[RUG Groninger museum Expositie.docx](#)
[Jaarboek gendergeschiedenis.docx](#)
[Themanummer Historica.docx](#)

Geachte leden van de stuurgroep 100 jaar algemeen kiesrecht,

Mede namens 10.2.e , projectleider 100 jaar algemeen kiesrecht, nodig ik u uit voor de tiende vergadering van de stuurgroep **op maandag 13 juni a.s., 12.00 – 14.00 uur**. Voor een lunch wordt gezorgd.

De bijeenkomst vindt plaats in de bibliotheek van de Kiesraad, Herengracht 21 in Den Haag.

De concept-agenda ziet er als volgt uit:

1. **Opening / mededelingen**
2. **Verslag stuurgroepvergadering 14 maart 2016** (bijgevoegd)
3. **Selectie uitgeverij publicaties rond 100 jaar algemeen kiesrecht** (bijdrage 10.2.e + bijlage bijgevoegd)
4. **Ontwikkeling website en beeldmerk (10.2.e)**
 - a. **Website**

Offerteaanvraag voor het ontwerpen van een website is door ProDemos i.o.m. 10.2.e verzonden.

ProDemos wil de door BZK toegezegde subsidie 2016 aanvragen voor het ontwerpen, bouwen, vullen en bijhouden van de website in 2016 en 2017.
 - b. **Beeldmerk**
5. **Subsidieaanvraag BZK**, zie ook ag.pt 4.a 10.2.e

6. Communicatieplan 10.2.e

7. Voortgang voorbereiding start- en slotbijeenkomsten 100 jaar kiesrecht

a. Startbijeenkomst 12-12-2017

b. Slotbijeenkomst 13-09-2019: hoofdlijnen bijeenkomst (bijdrage 10.2.e volgt)

c. Afspraken over eindverantwoordelijkheid (financiering en organisatie) van beide grote bijeenkomsten (10.2.e)

8. Overzicht aangemelde initiatieven / activiteiten in het kader van 100 jaar kiesrecht

a. Verzoek van de directie van Atria om in het vervolg deel te mogen nemen in de Stuurgroep.

Atria wil alle activiteiten m.b.t. 100 jaar vrouwenkiesrecht gaan coördineren
(stuk volgt)

b. Overzicht van aangemelde activiteiten (overzicht 10.2.e, bijgevoegd)

Ontvangen reacties (bijgevoegd):

- ProDemos **(waarin opgenomen een voorstel gericht op jongeren/educatie = actiepunt Stgr 14032016)**
- Atria (zie pt. 4.a)
- Huygens ING
- Ver. voor Gendergeschiedenis, jaarboek
- Instituut Maatschappelijke Innovatie (IMI)
- Nationaal Archief
- Nederlandse Vrouwen Raad
- St. Politiek Scholings Centrum
- St. Hollands Boegbeeld (formulier + projectbeschrijving)
- Rijksuniversiteit Groningen, congresvoorstel
- Rijksuniversiteit Groningen en Groninger museum
- Ver. Voor Gendergeschiedenis, themanummer Historica

9. Rondvraag

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Secretariaat Kiesraad

Tel. 10.2.e

Verslag bijeenkomst stuurgroep 100 jaar algemeen kiesrecht, dd . 14 maart 2016

Aanwezig: 10.2.e, 10.2.e, 10.2.e, 10.2.e (vz), 10.2.e
10.2.e, 10.2.e, 10.2.e en 10.2.e (verslag)

10.2.e is verhinderd.

1. Opening / mededelingen

2. Verslag stuurgroepvergadering 25 januari 2016

Het verslag wordt vastgesteld.

3. Start- en slotbijeenkomsten 100 jaar kiesrecht

- Namen van mogelijk geschikte en boeiende sprekers;
- Notitie 10.2.e over start- en slotbijeenkomsten

10.2.e laat weten dat het inmiddels duidelijk is dat er bij het Koninklijk Huis de bereidheid is om bij beide bijeenkomsten aanwezig te zijn. 10.2.e heeft hierover het contact gelegd. Naar verwachting zal de voorzitter binnenkort ten paleize worden uitgenodigd om het programma toe te lichten.

Tijdens de bijeenkomst op 12-12-2017 zullen de voorzitter van de Eerste Kamer en de voorzitter van de Tweede Kamer gastheer (m/v) zijn. De stuurgroep bespreekt de mogelijkheid om alsnog voor de datum 13-12-2017 te kiezen, maar besluit na ampele overweging toch vast te houden aan 12-12-2017. Ook wordt van gedachten gewisseld over de mogelijkheid om in plaats van 13-9-2019 te kiezen voor 18-9-2019, maar uiteindelijk wordt vastgehouden aan 13-9-2019. 10.2.e zal contact opnemen met 'Groningen' over verdere invulling van het programma in relatie tot de eerder door hen gedane initiële toezeggingen.

Vervolgens wordt gesproken over mogelijk geschikte en boeiende sprekers voor beide bijeenkomsten.

2017:

Gedacht moet worden aan een bij voorkeur internationale spreker.

De voorzitter noemt de naam David van Reybrouck. 10.2.e heeft enkele namen doorgekregen die zij in haar mail van 9-3-2016 heeft doorgegeven aan de leden:

- Iemand van het samenwerkingsverband van vier Tunesische organisaties die in 2015 de Nobelprijs voor de Vrede ontvingen. Het zogenoemde 'Nationale Dialoogkwartet' droeg bij aan de nieuwe democratie die in Tunesië ontstond tijdens de Jasmijnrevolutie;
- Helen Zille, van 2007-2015 leider van de Democratic Alliance in Zuid-Afrika. Zij is voormalig anti-apartheidsactiviste en kan een mooi verhaal vertellen dat van meerdere kanten het belang van algemeen kiesrecht belicht.

In zijn mail van 14-3-2016 heeft 10.2. de volgende namen genoemd:

- Aung San Suu Kyi jm
- Vaira Vike Freiberga (voormalig president Letland, nu voorzitter Club de Madrid (www.clubmadrid.org; organisatie van oud-presidenten/premiers ter versterking democratie)
- Yves Leterme (voormalig premier België, nu Secretaris-Generaal International IDEA (www.idea.int; een INGO ter bevordering van democratie en verkiezingen)

- Pippa Norris (hoogleraar, diverse boeken over verkiezingen, leidt nu internationaal Electoral Integrity project www.electoralintegrityproject.com)

De leden wisselen van gedachten over de genoemde namen. De naam van (dan oud-)president Obama wordt genoemd.

Het onderwerp van de speech van de spreker moet wel aansluiten/een relatie hebben met het kiesrecht. 10.2.e merkt op dat de keuze van het thema van belang is, dat zou je kunnen relateren aan de actualiteit.

10.2.e noemt de vier mensen van het samenwerkingsverband van vier Tunesische organisaties die vorig jaar de Nobelprijs hebben gewonnen. 10.2.e merkt op dat bij deze organisaties de relatie met het kiesrecht minder aanwezig is. 10.2. roept in herinnering het strijden voor uitbreiding van kiesrecht voor mensen met een verstandelijke beperking door één van hen.

10.2.e stelt voor om een shortlist op te stellen.

De meerderheid van de leden voelt er veel voor om Aung San Suu Kyi uit Birma voor de bijeenkomst in 2017 als spreker te vragen. 10.2. denkt dat dit via Buitenlandse Zaken wel kan worden verkend.

10.2.e denkt aan de vrouwen uit Saoedi-Arabië die verkiesbaar waren; wellicht is dat een idee voor de bijeenkomst in 2019. 10.2.e en 10.2.e kunnen zich daarin vinden.

De discussie samenvattend komt de voorzitter uit op de navolgende volgorde van namen:

1. Aung San Suu Kyi jm / Obama
2. Vaira Vike Freiberga
3. Evt. Yves Leterme / een van de vier mensen van het Tunesische samenwerkingsverband.

10.2. zal contact opnemen met Buitenlandse Zaken om te bespreken wat de mogelijkheden zijn en welke stappen vervolgens moeten worden gezet.

10.2.e noemt nog de schrijver Amos Oz als je zou denken aan rechtstatelijke waarden.

Amos Oz dringt aan op co-existentie van Joden en Palestijnen.

Zowel 10.2. als 10.2.e spreken hun voorkeur uit voor het vasthouden aan een koppeling met het kiesrecht. Te denken valt nog aan president Gauck van Duitsland, naar dat is wellicht teveel een kopie van 2015 in Maastricht. Wat 10.2.e betreft toch een naam om in gedachten te houden, evenals die van Nick Clegg.

In ieder geval is het van belang eerst een keynote speaker te hebben, dan kan daarna gezien worden hoe het programma verder kan worden ingevuld (denk aan een 2^e spreker, een debat, een symbolische handeling). V.w.b. een symbolische handeling zou dat bijv. een postzegel of een munt kunnen zijn. 10.2. zou graag een prijsvraag laten uitschrijven, bijv. voor het schrijven van een essay over het onderwerp hoe verkiezingen er over 100 jaar uitzien. De prijs voor de winnaar zou evt. in 2019 kunnen worden uitgereikt. Wat 10.2.e en 10.2. betreft zou dat ook kunnen gaan over Nederland na de afschaffing van verkiezingen.

2019:

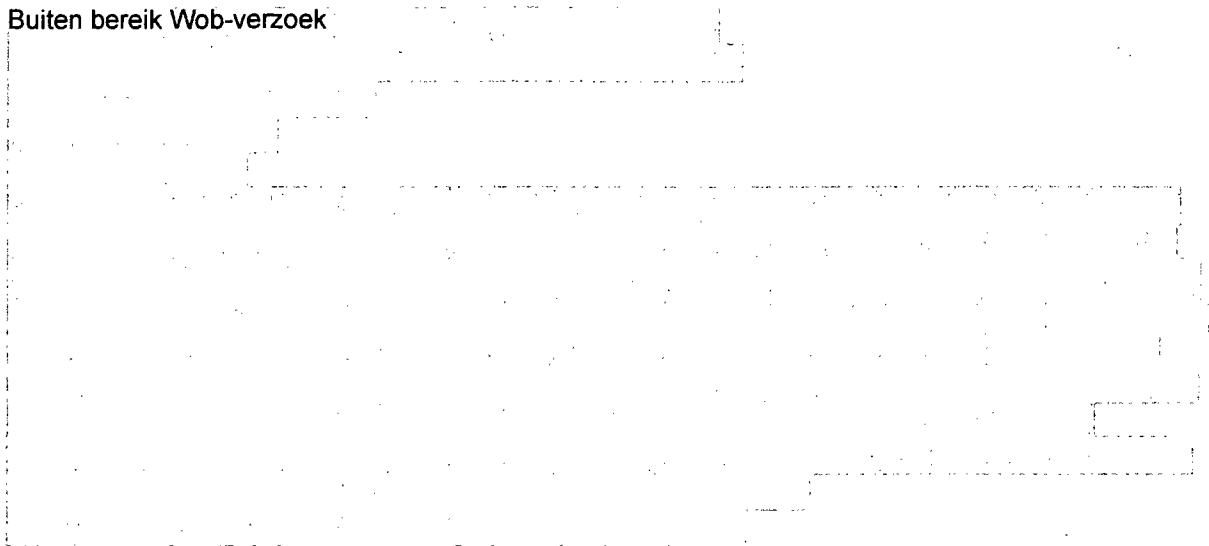
V.w.b. de hoofdlijnen van deze bijeenkomst kan wat 10.2.e betreft een voorstel worden opgesteld. Afsproken wordt dat 10.2.e en 10.2.e een A4-tje maken waarin namen van sprekers worden genoemd, dat in de volgende vergadering kan worden besproken. Uitgangspunt is een meer wetenschappelijke invulling met eventueel ook een workshop. De focus moet wel wat breder zijn dan alleen gender.

10.2.e noemt de naam van Michele Bachelet. 10.2. merkt op dat dit een goede spreker is. Michele Bachelet heeft een belangrijke rol gehad in de democratisering van Chili na Pinochet.

10.2.e stelt dat voor zowel de bijeenkomst in 2017 als die in 2019 het programma op hoofdlijneniveau voor de zomer van dit jaar gereed moet zijn. In ieder geval 'de ruggengraat' moet duidelijk zijn, dan kan de rest erom heen worden geplooid.

3.a Publicaties

Buiten bereik Wob-verzoek

4. Concept-projectplan 100 jaar algemeen kiesrecht

Het concept-projectplan (eerste versie) van 10.2.e wordt besproken.

De financiering vanuit BZK is vastgelegd, voor het overige - denk aan een bijdrage van bijv. fondsen - zijn er nog geen bijdragen. 10.2.e benadrukt de noodzaak van bijdragen van anderen, ook vanwege de door BZK gestelde randvoorwaarde.

De projectleiding maakt een ronde langs mogelijke initiatiefnemers en langs mogelijke geldschieters. In gesprekken die inmiddels plaatsgevonden hebben, geven fondsen aan dat het zaak is om met concrete plannen te komen. Het gesprek met het V-fonds bijvoorbeeld was heel positief.

Wat 10.2.e betreft moet er iets op papier aangeleverd worden waarmee hij naar BZK/FEZ kan gaan. 10.2.e zal zich hier ook zelf voor inspannen.

10.2.e merkt nog op dat de voorzitter van de geschiedenis van de cultuur van het Prins Bernhard Cultuurfonds ook zou kunnen worden benaderd. 10.2. wil dit oppakken.

10.2.e geeft aan dat plannen op papier goed moeten worden toegelicht, zodat kan worden nagegaan of deze sporen met plannen van de stuurgroep. Ook bij bijv. BZK kan dan worden nagegaan of het spoort met plannen van de subsidiegever.

10.2.e merkt op dat er één format moet komen waarin door initiatiefnemers informatie kan worden ingevuld over zaken als tijdschema; financiering; betalingsritme en de aanvullende financiering die men zelf meebrengt. Wat 10.2.e betreft moet dat er snel komen.

10.2.e stelt voor dat 10.2.e en 10.2.e een voorstel maken en contact met mogelijke initiatiefnemers opnemen. 10.2.e noemt het contact tussen 10.2.e en 10.2.e over geld. 10.2.e zou nu met concrete voorstellen moeten komen. 10.2.e benadrukt dat de stuurgroep zelf geen geld heeft om te verdelen, maar evt. een bemiddelende rol kan spelen tussen mogelijke initiatiefnemers en mogelijke geldschieters. 10.2.e zal met 10.2.e gaan praten.

Wat 10.2.e betreft moet ook een stuk worden gemaakt over de publicatie van boeken.

10.2.e stelt voor het e.e.a. te clusteren en daarmee naar de fondsen te gaan.

10.2.e vertelt dat het V-fonds haar heeft meegegeven om zich op gewone mensen te richten (niet op instituties), maar vooral op jongeren. In reactie daarop merkt 10.2.e op dat de stuurgroep geen plan heeft specifiek gericht op jongeren; misschien zou ProDemos daarvoor met een plan kunnen komen? Daarop wordt geantwoord dat ProDemos al zo'n programma heeft, het is deels gericht op de GR-verkiezingen van 2018. Een voorstel van ProDemos volgt.

10.2.e meldt nog dat zij een afspraak heeft met de Kiesraad over de al eerder genoemde essaywedstrijd. Ook bij het organiseren van een essaywedstrijd is de financiering essentieel. Op en vraag van 10.2.e of de voorgenomen initiatieven voldoende breedte kennen antwoordt 10.2.e dat met de uitgave van diverse boeken, uitgifte van een postzegel of munt, een reizende tentoonstelling, activiteiten op Grondwetsdag 2019 en een mogelijk initiatief van het Democratiseringsfonds dat inderdaad het geval is. V.w.b. een mogelijk thema oppert 10.2.e dat bijv. 'grenzen van kiesrecht' een thema kan zijn. 10.2 merkt op dat kiesrecht als systeem van vertegenwoordiging zijn langste tijd heeft gehad, daar zou aandacht aan besteed kunnen worden. Het zou een thema kunnen zijn voor de bijeenkomst in 2017.

5. Rondvraag

10.2 vraagt naar de stand van zaken betr. de voorgenomen website. 10.2.e laat weten dat de directeur Communicatie van BZK daarover zal adviseren. Het aanvragen door ProDemos van subsidie voor een website uit het door BZK toegezegde budget, voor zowel de bouw van de website als het beheer daarvan voor de komende jaren, zou een mogelijkheid kunnen zijn. 10.2.e merkt nog op dat wordt gekeken naar het eventueel laten ontwikkelen van een beeldmerk. 10.2.e en 10.2.e zijn daarmee bezig, 10.2.e vertelt over het initiatief '100 jaar onderwijsparticipatie'. Bezien zou kunnen worden of daarmee iets gemeenschappelijks zou kunnen worden gedaan (inhoudelijk: Grondwetsherziening of pacificatie). Eventueel zou de projectleider kunnen worden uitgenodigd voor de junivergadering van de stuurgroep. 10.2.e zal tevoren bij hem langsgaan. -Tot slot merkt de voorzitter op dat de junivergadering cruciaal zal zijn. Hij geeft aan dat de aanwezigheid van alle leden noodzakelijk is.

Acties:

- verkennen mogelijkheid uitnodigen internationale spreker: 10.2.
- hoofdpijnen bijeenkomst 13-9-2019: 10.2.e
- overzicht van door organisaties voorgestelde initiatieven en activiteiten: 10.2.e
- format opstellen dat initiatiefnemers kunnen gebruiken: 10.2.e
- contact met 10.2.e : 10.2.e
- voorstel uitgeverij publicaties rond 100 jaar kiesrecht: 10.2.e
- voorstel ProDemos gericht op jongeren/educatie: 10.2.e
- website: ProDemos/10.2.e
- ontwikkelen beeldmerk: 10.2.e
- Initiatief 100 jaar onderwijsparticipatie, contact met projectleider: 10.2.e
- IPO-lidmaatschap Comité van Aanbeveling: 10.2.e
- Startbijeenkomst in de Ridderzaal: nagaan of 10.2.e het voorstel heeft voorgelegd aan het Presidium TK: 10.2.e
- Concretiseren afspraken voor slotbijeenkomst Groningen: 10.2.e

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e
Cc: 10.2.e 10.2.e
Onderwerp: Nagekomen vergaderstuk STUURGROEP 100 JAAR ALGEMEEN KIESRECHT op 13 juni a.s., agendapunt 8.a
Datum: vrijdag 10 juni 2016 18:04:57
Bijlagen: [Fw Memo tbv Stuurgroep 13 juni.msg](#)

Geachte leden,

Bijgaand ontvangt u het nog ontbrekende stuk voor de vergadering van maandag 13 juni a.s.; een memo van Atria (agendapunt 8.a).

Vriendelijke groet,

10.2.e

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e
Onderwerp: Fw: Memo tbv Stuurgroep 13 juni
Datum: vrijdag 10 juni 2016 17:14:26
Bijlagen: [Atria memo tbv Stuurgroep 100 jaar Vrouwenkiesrecht.docx](#)

----- Oorspronkelijk bericht -----

Van: 10.2.e
Datum: 10-06-2016 16:26 (GMT+01:00)
Aan: 10.2.e
Cc: 10.2.e
Onderwerp: Memo tbv Stuurgroep 13 juni

dag 10.2.e & 10.2.e,

Hierbij ons memo naar aanleiding van het gesprek dat wij op 12 mei gevoerd hebben over een mogelijke coördinerende rol van Atria bij de viering van 100 jaar Vrouwenkiesrecht.

Zoals eerder gemeld zou onze directeur 10.2.e desgewenst bereid zijn om zitting te nemen in de Stuurgroep.

Binnen Atria zou het project geleid worden door 10.2.e, manager Communicatie & Externe Betrekkingen.

Wel moeten we hierbij het voorbehoud maken dat de financiering rond komt, maar daar gaan we na akkoord van jullie kant hard aan werken.

Hartelijke groet, mede namens 10.2.e en 10.2.e

10.2.e
Senior beleidsmedewerker Atria
Tel. 10.2.e
b.g.g. 10.2.e
10.2.e [@atria.nl](mailto:10.2.e@atria.nl)

www.atria.nl

MEMO ivm mogelijke coördinatie van activiteiten 100 jaar Vrouwenkiesrecht

10 juni 2016

Aanleiding

In het kader van de viering van 100 jaar Vrouwenkiesrecht heeft er op donderdag 12 mei jl. een gesprek plaats gevonden tussen 10.2.e en 10.2.e en Atria over de gang van zaken tot nu toe. De Stuurgroep heeft aan vrouwenorganisaties het verzoek gedaan om met voorstellen te komen voor activiteiten in 2017, 2018 en 2019. Uit het gesprek is naar voren gekomen dat er een behoefte is aan een landelijke trekker hiervoor om een impuls te geven aan het proces. Atria is als organisatie uitermate geschikt voor deze rol.

Atria is het Nederlandse kennisinstituut voor emancipatie en vrouwengeschiedenis gevestigd in Amsterdam. Atria is een (non-profit) erfgoedinstelling met een prachtige bibliotheek en archief waar we dagelijks bezoekers ontvangen. Daarnaast doen we onderzoek, geven advies en organiseren bijeenkomsten, lezingen en rondleidingen. We werken voor ministeries, gemeenten, universiteiten en onderzoeksinstituten. De verbinding tussen historische kennis, actuele vraagstukken en een visie op de toekomst vormt een leidraad bij onze activiteiten, vandaar dat ons motto luidt: *Sharing the past, debating the present, creating the future*. Vrouwenkiesrecht is de raison d'être van Atria: ruim 80 jaar geleden is het toenmalige Internationale Archief voor de Vrouwenbeweging opgericht onder andere om het erfgoed van de vrouwenkiesrechtbeweging voor latere generaties te bewaren.

De rol van Atria

Als organisatie is Atria gaarne bereid om een coördinerende rol op ons te nemen om activiteiten van vrouwenorganisaties te bundelen, onderling af te stemmen en op te schalen om zo te komen tot een grotere en meer herkenbare viering van 100 jaar Vrouwenkiesrecht voor een groter publiek. Voorwaarde is wel dat wij hiervoor de financiering rondkrijgen, bv. door middel van een projectsubsidie van de Directie Emancipatiebeleid van het ministerie van OCW. Atria is een rechtspersoon en kan dus ondersteund met een aanbeveling van de Stuurgroep fondsen werven. Voorts zou Atria ten behoeve van en in samenwerking met de Stuurgroep op het terrein van 100 jaar Vrouwenkiesrecht media-aandacht kunnen organiseren. Tot slot zou Atria ook (het deel van) de website over 100 jaar Vrouwenkiesrecht kunnen beheren.

Mogelijke samenwerkingspartners

De verkenningen zijn nog gaande, maar Atria denkt aan samenwerking in de landelijke coördinatie met vooral de volgende organisaties: Nederlandse Vereniging voor Vrouwenbelangen, de Nederlandse Vrouwenraad en WOMEN Inc. In de Bijlage is een (niet uitputtende) lijst met ideeën opgenomen die Atria in samenwerking met vrouwenorganisaties zou kunnen organiseren in het kader van de viering van 100 jaar Vrouwenkiesrecht.

BIJLAGE – Ideeën voor activiteiten voor de viering van 100 jaar Vrouwenkiesrecht

▪ Beschikbaarheid collectie en archief

Atria stelt haar collectie en archief ter beschikking voor studenten en anderen voor hun (historisch) onderzoek. De collecties bevatten tekstueel, fysiek en beeldmateriaal over onder andere de strijd om het vrouwenkiesrecht en vrouwelijke politici in de afgelopen eeuw.

▪ Stem op een vrouw!

In 2017 en 2018 vinden de tweede kamer verkiezingen en de gemeenteraadsverkiezingen plaats. Op dit moment zijn we samen met ProDemos bezig om een handleiding in elkaar te zetten voor kandidaatstellingscommissies ter bevordering van het werven van meer vrouwelijke kandidaten op de lijsten tijdens de gemeenteraadsverkiezingen. Via voorkeursstemmen kunnen meer vrouwelijke kandidaten gekozen worden. Derhalve is het belangrijk om goede campagnes neer te zetten, waarbij we mensen aansporen tot het stemmen op een vrouw.

▪ Politieke Thema-Bijeenkomsten

In het kader van 100 jaar vrouwenkiesrecht kunnen we thema-bijeenkomsten organiseren voor vrouwen met een politieke ambitie. De focus van deze thema-bijeenkomsten zal liggen op politieke ambities en idealen. Vrouwen die een prominente rol spelen in de politiek zouden uitgenodigd kunnen worden om gesprekken te voeren of debatten aan te gaan.

▪ Overige bijeenkomsten en debatten

In de periode 2016 – 2018 kunnen meerdere bijeenkomsten en debatten georganiseerd worden, om de relevante actoren bewust te maken van de noodzaak om het aandeel vrouwen in de politiek in het algemeen te vergroten. Ook moeten zij concrete handvatten aangereikt krijgen over hoe ze dit kunnen aanpakken, vanuit hun positie als bijvoorbeeld actief partijlid, lid van de lokale selectiecommissie, griffier, vrouwenorganisatie etc. We stellen voor om in samenwerking met andere partners ieder half jaar een bijeenkomst te organiseren, centraal in het land, waar de betrokkenen ideeën kunnen uitwisselen en elkaar kunnen enthousiasmeren, tijdens de verschillende stappen in het proces van werving, selectie, kandidaatstelling en verkiezingen.

▪ Grote Kiesrecht Quiz

In samenwerking met andere partners, stelt Atria voor om tijdens de viering van 100 jaar Kiesrecht samen met de NTR, VPRO en NRC Handelsblad de Grote Kiesrecht Quiz te organiseren. Een voorbeeld voor deze quiz is de jaarlijkse Grote Geschiedenis Quiz. Atria werkt al regelmatig met de NTR samen voor content van het programma Andere Tijden.

Doel van de Grote Kiesrecht Quiz is het historisch besef over de verworvenheid van het kiesrecht in het algemeen en het vrouwenkiesrecht in het bijzonder te bevorderen. Daarnaast heeft deze quiz tot doel de kennis van de rechtstaat en diens instituties te bevorderen. In spelvorm bekende en minder bekende Nederlanders vragen laten beantwoorden over kiesrecht, toen en nu, biedt de mogelijkheid om op een laagdrempelige en een groot publiek aansprekende manier de geformuleerde doelen te bereiken.

- **Oral interviews Politici (v)**

Grootschalige social-media campagne met filmpjes van vrouwen die actief zijn geworden in de politiek. In deze filmpjes kunnen de vrouwen het hebben over hindernissen die zij hebben ondervonden op hun weg naar de top. Atria wil een aantal vrouwelijke politici interviewen: bijvoorbeeld de eerste minister en/of staatsecretaris Emancipatiebeleid, vrouwen uit het Kamerbreed vrouwenoverleg. In het archief van Atria bevindt zich al beeldmateriaal van oral history van vrouwelijke politici uit de tweede feministische golf.

- **Wikipedia**

In samenwerking met de Gender Gap-werkgroep van Wikipedia en ProDemos kan een 'challenger' bedacht worden: het in kaart brengen van eerste vrouwelijke Gemeenteraadslid /wethouder per gemeente. Per gemeente doet een groep (de historische kring, andere historisch geïnteresseerden, middelbare scholieren, lokale wikipedianen, lokale vrouwenorganisatie bijv.) onderzoek wie in hun gemeente het eerste vrouwelijke gemeenteraadslid was en/of de eerste vrouwelijke wethouder: wie was dat, wanneer, met welke portefeuille. Op een algemene pagina worden de bevindingen gerapporteerd. Welke groep noteert als eerste de gegevens, welke gemeente was de eerste met een vrouwelijk gemeenteraadslid of wethouder?

- **Tentoonstelling**

Met een ambulante tentoonstelling over het vrouwenkiesrecht en vrouwen in de politiek kan een groot publiek bereikt worden en bewust gemaakt worden van het belang van (vrouwen)kiesrecht, de manier waarop vrouwen hiervoor gestreden hebben, en de huidige stand van zaken rond het lage aandeel vrouwen in de politiek. Verleden, heden en toekomst worden hiermee met elkaar verbonden: door inzicht te bieden in de geschiedenis van het vrouwenkiesrecht, en in de lage politieke participatie van vrouwen, wordt het publiek uitgedaagd om die participatie te vergroten.

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e
Onderwerp: Algemeen kiesrecht
Datum: woensdag 29 juni 2016 15:55:08

Hoi 10.2.e,

Er is een interessante nieuwe ontwikkeling! Ik praatte net enkele collega's van de directie D&B bij over 100 jaar algemeen kiesrecht. 10.2.e afdeling democratie) stelde voor om in de campagne voor de komende kamerverkiezingen ook aandacht te besteden aan het element 100 jaar algemeen kiesrecht. 10.2.e trekt dit als communicatiedeskundige. Hij ziet wel mogelijkheden. Hij heeft nu op korte termijn behoefte aan een A4-tje waarin het belang van de herdenking en het algemeen kiesrecht als zodanig even kort wordt beschreven; dit vooral ten behoeve van DPC en het reclamebureau.

Lukt het je om morgen dit A4-tje te maken?

Alvast bedankt,

Vrgr

10.
2

10.2.e

10.2.e

Directie Constitutionele Zaken en Wetgeving (CZW)

Ministerie van Binnenlandse Zaken

Turfmarkt 147, 2511 DP Den Haag

Email: secretariaatz@minbzk.nl

Tel. secretariaat: 070 4266824

Notitie over 100 jaar Algemeen kiesrecht t.b.v. directie communicatie.

Het einde van het tweede decennium van de twintigste eeuw was een veelbewogen periode in de Europese geschiedenis. Er kwam een einde aan de bloedige en uitzichtloze (eerste) wereldoorlog. In veel landen braken revoluties uit en werden regimes gewisseld.

In ons eigen land werd eindelijk de politieke impasse die al heel lang duurde, doorbroken. De drie grote politieke stromingen die ons land toen kende, stonden lijnrecht tegenover elkaar in drie grote dossiers: de gelijke bekostiging van openbaar en bijzonder onderwijs, de invoering van het algemeen kiesrecht en de herziening van het kiesstelsel. Die tegenstellingen bestonden al tientallen jaren. Onder druk van de oorlog en andere ontwikkelingen in het buitenland werd besloten de strijdbijl te begraven. Dit heeft geleid tot de grondwetsherziening van 1917. Aansluitend aan die grondwetsherziening kwam de wettelijke implementatie van deze wijzigingen.

Doelstelling van het project.

De politieke veranderingen van 100 jaar geleden zijn geen stoffige historie. Vragen over het functioneren van ons politiek bestel leven vandaag de dag ook volop. De manier waarop wij toen politiek bedreven (grote uitruil) heeft het bestuur van ons land gekleurd in de hele 20^e eeuw en is ook nu nog actueel. Of dat zo blijft, is de grote vraag. Er gaan serieuze stemmen op kiesrecht te vervangen door loting. In veel landen is het Algemeen kiesrecht is ook nu nog steeds geen vanzelfsprekendheid. En als het er al is, dan is er soms weinig te kiezen. In ieder geval werd 100 jaar geleden een grote stap gezet in de ontwikkeling van ons democratisch bestel. Die verworvenheid is geen vanzelfsprekendheid, en daarom is het goed daarbij stil te staan. Voor het algemeen kiesrecht is jarenlang hard gevochten. Het is een elementair recht; zonde om er geen gebruik van te maken.

Er zijn her en der in ons land initiatieven gaande om de gebeurtenissen van 100 jaar geleden opnieuw onder de aandacht te brengen. De rijk gevarieerde vrouwenbeweging in ons land heeft een hele reeks van mogelijke activiteiten op stapel staan die de betekenis van de invoering van het vrouwenkiesrecht onder de aandacht brengen. Bij de viering van 200 jaar Koninkrijk is wel gebleken dat er veel belangstelling is voor de ontwikkeling van politiek en bestuur in ons land, mits dit op een aantrekkelijke manier wordt gebracht.

Het project 100 jaar Algemeen (vrouwen) kiesrecht heeft daarom tot doel de betekenis van de stelselwijzigingen van 100 jaar geleden voor ons in deze tijd breed onder de aandacht te brengen. Dat gebeurt door activiteiten van derden te stimuleren en bekend te maken en door het zelf organiseren van een aantal opvallende activiteiten.

Onderdelen.

Het project bestaat bij benadering uit een drietal onderdelen van samenhangende activiteiten.

- a. Het stimuleren van activiteiten door derden. Dat kan gebeuren door organisaties die daarvoor in aanmerking komen te bezoeken, door informatie te verschaffen over wat aanstaande is en hen te animeren ook in actie te komen.
- b. Het project zal in ieder geval over een eigen website moeten beschikken. Daarop komt informatie over de historische aanleiding, en ook informatie over de activiteiten die in het land worden georganiseerd door de verschillende initiatiefnemers.
- c. Er worden twee grote bijeenkomsten georganiseerd die het begin en het einde van de te herdenken periode markeren. Op 12 december 2017 is het precies 100 jaar geleden dat de toenmalige grondwetsherziening van kracht werd. Dan is een officiële bijeenkomst in de Ridderzaal voorzien. In september 2019 komt er een symposium in Groningen over de betekenis van het vrouwenkiesrecht.

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e
Cc: 10.2.e
Onderwerp: FW: subsidieaanvraag 100 jaar Kiesrecht
Datum: vrijdag 8 juli 2016 08:32:57
Bijlagen: [Aanvraag BZK website 100 jaar kiesrecht.pdf](#)
[Begroting kosten website en ontwerp logo.pdf](#)
[Website 100 jaar kiesrecht - toelichting bij aanvraag.pdf](#)
Prioriteit: Hoog

Hoi 10.2.e

Niet schrikken! Graag even overleg met 10.2.e en mij over eea.

Vrgr

10.
2

Van: 10.2.e @prodemos.nl]
Verzonden: donderdag 7 juli 2016 17:32
Aan: 10.2.e
Onderwerp: subsidieaanvraag 100 jaar Kiesrecht
Urgentie: Hoog

Geachte heer,

Hierbij stuur ik u een subsidie aanvraag voor het ontwikkelen en onderhouden van een website en beeldmerk in het kader van de viering 100 jaar Kiesrecht.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

10.2.e

10.2.e

ProDemos - Huis voor democratie en rechtsstaat

Hofweg 1H, 2511 AA DEN HAAG

<http://www.prodemos.nl>

+++ Uw kennis en vaardigheden als raadslid bijspijkeren? Kom van 19 t/m 21 juli naar de ZomerRaad in Leeuwarden. +++

INLEIDING

In de periode 2017-2019 vieren we 100 jaar algemeen mannen- en vrouwenkiesrecht. In deze periode wil de Stuurgroep (zie hieronder) activiteiten stimuleren, faciliteren en coördineren die organisaties rond dit onderwerp willen ontplooiën, zoals tentoonstellingen, publicaties, documentaires, lezingen, bijeenkomsten, presentaties enzovoorts. Organisaties op het terrein van democratie, kunst, cultuur en wetenschap hebben gereageerd op een verzoek hun ideeën en plannen voor activiteiten aan te dragen. De opzet is dat deze organisaties die activiteiten in hun programmering inpassen en eventueel een beperkte financiële bijdrage van de Stuurgroep ontvangen voor een activiteit. De Stuurgroep zelf organiseert en financiert enkele gezamenlijke activiteiten, zoals een start- en slotbijeenkomst. Verder staat het Grondwetfestival eind maart 2019 in het teken van 100 jaar (Vrouwen)Kiesrecht. De stuurgroep stimuleert de totstandkoming van enkele wetenschappelijke publicaties.

Startbijeenkomst

De startbijeenkomst staat gepland op 12 december 2017. Deze wordt georganiseerd in samenwerking met de Staten-Generaal en is in de Ridderzaal in Den Haag.

Slotbijeenkomst

De slotbijeenkomst staat gepland op 13 september 2019. In het kader van 100 jaar Vrouwenkiesrecht wordt gedacht aan het houden van de viering in de Martinikerk in Groningen, de stad waar Aletta Jacobs studeerde. De mogelijkheid dient zich aan dat hiervoor een fonds beschikbaar zou kunnen komen uit het lustrumbudget voor de RUG in 2019.

STUURGROEP

Er is een stuurgroep geformeerd, bestaande uit:

- 10.2.e [redacted] (Leiden)
- 10.2.e [redacted] projectleider (ProDemos)
- 10.2.e [redacted] voorzitter (Groningen)
- 10.2.e [redacted] projectleider (Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties)
- 10.2.e [redacted] (Amsterdam, UVA)
- 10.2.e [redacted] (Nijmegen)
- 10.2.e [redacted] (Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties)
- 10.2.e [redacted] (ProDemos)
- 10.2.e [redacted] (Kiesraad)

DOEL/BOODSCHAP

Het project 100 jaar Algemeen (vrouwen) kiesrecht heeft tot doel de betekenis van de stelselwijzigingen van 100 jaar geleden voor ons in deze tijd breed onder de aandacht te brengen.

Vrij vertaald: De viering van 100 jaar kiesrecht heeft tot doel om mensen meer bewust te maken van het feit dat we in Nederland algemeen kiesrecht hebben, dat dat niet vanzelf is gekomen en dat dat een groot voorrecht is.

DOELGROEP

Algemeen publiek. We verwachten vooral mensen te bereiken die al enige interesse hebben in dit onderwerp (politiek geïnteresseerden). Maar we proberen ook anderen, zoals jongeren (first time voters) te betrekken. Of door middel van een campagne gericht op meer vrouwen in de politiek voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2018.

ONDERDELEN SUBSIDIE AANVRAAG WEBSITE EN BEELDMERK

ONTWIKKELEN HUISSTIJL

Omdat het hier gaat om een project dat meerdere jaren loopt en waarbij veel verschillende partners betrokken zijn, zal er een eigen huisstijl voor 100 jaar Kiesrecht ontwikkeld worden.

Deze huisstijl komt tot uiting in: een logo, een website en digitale banners, die alle partners op hun websites kunnen opnemen en die doorlinken naar de website.

In aanvulling hierop kunnen we in 2017 bijvoorbeeld een sjabloon laten maken voor een poster en/of flyer en/of advertentie die organisaties op maat kunnen maken met hun eigen gegevens. Hiervoor zullen we eerst bij de samenwerkingspartners nagaan of hier behoefte aan is.

ONTWERP EN BOUWEN WEBSITE

De url die we zullen gebruiken is www.100jaarkiesrecht.nl.

Deze url is in ons bezit, evenals de url www.kiesrecht100jaar.nl.

Doel website

- Informeren: inhoudelijk en historisch
- Activeren, mensen enthousiasmeren om mee te doen aan activiteiten

Inhoud website

De website moet de volgende onderdelen bevatten:

- Agenda voor activiteiten. Organisaties die activiteiten organiseren die aansluiten bij de viering van 100 jaar kiesrecht moeten die hier kunnen aanmelden. Deze activiteiten moeten 'goedgekeurd' worden door een redactie (een communicatiemedewerker bij ProDemos), voordat ze online gezet worden.
- Achtergrondinformatie over het onderwerp 100 jaar kiesrecht: wat is er gebeurd 100 jaar geleden, hoe zijn we tot algemeen kiesrecht gekomen? Welke ontwikkelingen/wijzigingen zijn er geweest in het kiesrecht? Tijdlijn.
Tekst en beeld voor deze pagina's worden aangeleverd door 10.2.e , redacteur bij ProDemos en 10.2.e van het ministerie van Binnenlandse Zaken.
- Partnerpagina: overzicht van partners met logo's en verwijzing naar websites.
- Contactpagina + perspagina
- Overzicht van relevante publicaties
- Mogelijk ook filmpjes, bijvoorbeeld over belangrijke historische figuren in het kader van 100 jaar kiesrecht. Of filmpjes van activiteiten. Of interviews met vrouwen over vrouwenkiesrecht. Het moet in ieder geval technisch mogelijk zijn om filmpjes op de website te plaatsen.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Subsidieaanvraagformulier

Raadpleeg eerst de toelichting voordat u het formulier invult. De toelichting treft u als bijlage bij dit aanvraagformulier.

Inleiding

Lees de toelichting goed door voor u het aanvraagformulier invult. De toelichting ondersteunt u bij het zo juist en volledig mogelijk invullen van de subsidieaanvraag.

Een volledige aanvraag is ondertekend door de daartoe bevoegde statutair bestuurder en gaat vergezeld van alle gevraagde documenten.

Vul het formulier digitaal in, print het ingevulde formulier uit en plaats de benodigde handtekening. Stuur het ingescande formulier inclusief alle gevraagde bijlagen bij voorkeur per e-mail naar:

10.2.e@minbzk.nl

U kunt de aanvraag ook per post verzenden naar:

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Directie Constitutionele Zaken en Wetgeving
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Subsidieaanvraag

1.1 Gegevens aanvrager

1.1.1 Gegevens organisatie

Organisatie	ProDemos – Huis voor democratie en rechtsstaat
Rechtsvorm	Stichting
Kvk Inschrijfnummer	50938053
BTW-nummer	10.2.g
Banknummer	NL69TRIO0254661432
Bezoekadres	Hofweg 1H 2511 AA Den Haag Postcode + Plaats
Postadres	idem Postcode + Plaats

1.1.2 Contactpersoon

Contactpersoon	10.2.e
Telefoon	10.2.e
E-mailadres	10.2.e@prodemos.nl

1.2 Beschrijving aanvraag

1.2.1 Doel

Geef een korte beschrijving van het doel van de te subsidiëren activiteit.

Website 100 jaar Kiesrecht

In de periode 2017-2019 vieren we 100 jaar algemeen mannen- en vrouwenkiesrecht. In deze periode wil de Stuurgroep 100 jaar Kiesrecht activiteiten stimuleren, faciliteren en coördineren die organisaties rond dit onderwerp willen ontplooiën.

Het project 100 jaar Algemeen (vrouwen) kiesrecht wil de betekenis van de stelselwijzigingen van 100 jaar geleden voor ons in deze tijd breed onder de aandacht te brengen. De viering van 100 jaar kiesrecht heeft tot doel om mensen meer bewust te maken van het feit dat we in Nederland algemeen kiesrecht hebben, dat dat niet vanzelf is gekomen en dat het stemrecht een groot voorrecht is.

Ter ondersteuning van de algemene bekendheid van de activiteiten in het kader van 100 jaar Kiesrecht komt er een website : www.100jaarkiesrecht.nl . Deze website moet worden ontworpen, gebouwd, gevuld en bijgehouden. Voor het ontwerp gaat het ook om het ontwerp van een algemeen beeldmerk / logo voor 100 jaar Kiesrecht. Deze subsidieaanvraag betreft de kosten van het ontwerpen, bouwen, vullen en onderhouden van de website en het beeldmerk.

Allerlei andere activiteiten die plaatsvinden en uitgaven die gedaan worden in het kader van 100 jaar Kiesrecht vallen buiten deze aanvraag.

1.2.2 Activiteiten

Geef een overzicht van de activiteiten inclusief een korte toelichting waarmee u uw doel wilt bereiken.

Diverse maatschappelijke organisaties en instellingen hebben voorstellen ingediend bij de Stuurgroep voor activiteiten in het kader van de viering van 100 jaar algemeen- en vrouwenkiesrecht. Het gaat dan om plannen als tentoonstellingen zowel landelijk als in gemeenten (om de lokale kiesrechtgeschiedenis in beeld te brengen), publicaties, lesprogramma's, onderwijskranten, theatervoorstellingen, documentaires, lezingen, conferenties, presentaties, enzovoorts. Ook wordt er gewerkt aan een campagne gericht op meer vrouwen in de politiek voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2018. De Stuurgroep zelf organiseert enkele gezamenlijke activiteiten, zoals een groot start- en slotevenement en de totstandkoming van enkele wetenschappelijke publicaties. Ook het grondwetfestival 2019 staat in het teken van 100 jaar (vrouwen) kiesrecht.

De doelgroep voor het vieren van 100 jaar Kiesrecht is: algemeen publiek. We verwachten vooral mensen te bereiken die al enige interesse hebben in het onderwerp (politiek geïnteresseerden). Maar we proberen ook anderen, zoals jongeren (first time voters) te betrekken bij het belang van kiesrecht en het gebruik maken van je stemrecht.

De website moet dus voor een groot publiek toegankelijk zijn. De activiteiten die in het kader van deze subsidieaanvraag gedaan worden zijn: bouwen en onderhouden van een website en het ontwerpen van het logo en beeldmerk. In bijgaande notitie vindt u hierover meer informatie.

De website wordt door een extern bureau (Duel) gebouwd. Datzelfde bureau zal ook het logo ontwikkelen. Het vullen van de site wordt door een projectleider van ProDemos gedaan. Een communicatiemedewerker van ProDemos zal in 2016 en 2017 de site onderhouden, bijhouden en regelmatig actualiseren met de informatie over de activiteiten die gaan plaatsvinden in het kader van 100 jaar Kiesrecht. Ook in 2018 en 2019 zal dit gebeuren. Daarvoor zal tegen die tijd opnieuw een aanvraag worden ingediend.

De totale kosten van het project 100 jaar Kiesrecht zijn momenteel nog moeilijk in beeld te brengen. Diverse organisaties hebben bijdragen toegezegd voor concrete activiteiten. Zo zal de Staten Generaal een bijdrage leveren aan en optreden als gastheer van de Startbijeenkomst. De Universiteit Groningen en de gemeente Groningen zijn in beginsel positief om bij te dragen aan de Slotconferentie. Ook instellingen als het Nationaal Archief, Atria en ProDemos zullen bijdragen leveren aan activiteiten in de periode 2017 tot 2019. In samenwerking met o.a. de Universiteiten Leiden en Nijmegen worden een aantal historische publicaties verzorgd. En diverse fondsen hebben aangegeven met een positieve insteek aanvragen voor subsidiëring van concrete activiteiten te beoordelen.

Omdat de aanvraag nu alleen om de website en het logo gaat, en dat t/m 2017 om € 50.000,0 gaat, is datzelfde bedrag ook genoemd als totale kosten van het project. Maar het totaal van de viering van 100 jaar Kiesrecht gaat om een veel groter bedrag. Daarvoor is zoals hierboven genoemd ook bij externen financiering gevonden.

1.2.3 Kosten en looptijd

Wat zijn de totale kosten van uw project?	€ 50.000
Welk bedrag wilt u gesubsidieerd hebben?	€ 50.000
Welk is de looptijd van de gesubsidieerde activiteiten	1-9-2016 31-12-2017
Indien mogelijk, wilt u een voorschot?	Ja
Hoe wilt u het voorschot uitgekeerd krijgen?	In één keer vooraf

1.3 Ondertekening

Dit formulier dient namens uw organisatie rechtsgeldig te worden ondertekend door een hiertoe bevoegd statutair bestuurder.

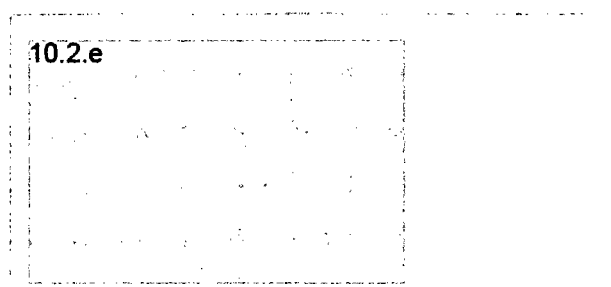
Datum

Plaats

7 juli 2016

Den Haag

Handtekening

E. Habben Jansen,
Directeur ProDemos

Bij deze aanvraag dient u de volgende bijlagen mee te sturen:

- Activiteitenplan
- Begroting
- Etc.

Voorbeelden van benodigde bijlagen en bescheiden zijn: projectplan, activiteitenplan, beleidsplan, begroting etc.

Toelichting

Aan te leveren informatie

Alleen volledig ingevulde aanvraagformulieren worden in behandeling genomen. Een volledige aanvraag heeft betrekking op één project, is volledig ingevuld en gaat vergezeld van **alle** gevraagde bijlagen en bescheiden.

1.1.1. Contactgegevens

Bij deze vraag vult u de gegevens van uw organisatie in. Indien het bezoekadres gelijk is aan het postadres hoeft u het postadres niet in te vullen.

1.1.2. Contactpersoon

U dient de voorletters en de volledige uitgeschreven tussenvoegsels en achternaam van de contactpersoon in te vullen (dus niet "v.d."), zodat het secretariaat de correspondentie op de juiste wijze kan adresseren.

1.2.1. Doel

Hier geeft u kort aan wat u bereikt wilt hebben als het project is afgerond. U kunt hier ook eventuele producten benoemen die het project zal opleveren (bijvoorbeeld: een methodiekbeschrijving of een samenwerkingsovereenkomst).

Geef een reële opgave van wat u wilt bereiken. Het al dan niet realistisch zijn van de doelstelling weegt me bij de beoordeling van de aanvraag.

1.2.2. Activiteiten

Benoem eerst de geplande projectactiviteiten. Geef eenduidig en concreet te nemen acties weer per activiteit. U dient tevens aan te geven welke resultaten en effecten de omschreven activiteiten opleveren. U vult bij iedere activiteit in welke resultaten en effecten de activiteit oplevert voor de doelstelling van het project.

U dient de resultaten en effecten "output en outcome gericht" te formuleren. Als output wilt u bijvoorbeeld bij activiteit 1 een congres of bijeenkomst organiseren. Resultaten en effecten kunnen in dit verband zijn dat u 600 uitnodigingen verstuurt, 80 bezoekers hoopt te ontvangen en 20 deelnemers hoopt te werven voor uw project.

1.2.3. Kosten en looptijd

Kosten

Vul zowel de totale kosten van het project in als het deel van de kosten dat u gesubsidieerd wilt hebben. Het gevraagde gesubsidieerde bedrag wordt in relatie tot het doel dat u ermee wilt bereiken en de activiteiten die u wilt ontplooiën, meegewogen in de beoordeling.

Looptijd

Geef hier de totale looptijd van het project weer. Deze gegevens hebben wij nodig voor de planning van de verantwoording en afwikkeling in geval van verstrekking van de subsidie.

Bevoorschotting

Geef aan of u aanspraak wilt maken op een voorschot en in hoeveel termijnen u het voorschot uitgekeerd wilt krijgen. Het is ter beoordeling aan het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties of zij akkoord gaat met uw voorstel.

1.3. Ondertekening

Dit formulier dient namens uw organisatie rechtsgeldig te worden ondertekend door een hiertoe bevoegd statutair bestuurder. Bij behandeling van uw aanvraag controleren wij of de bestuurder staat geregistreerd in het KvK-register. Indien de bestuurder niet in het KvK is opgenomen, wordt de aanvraag niet in behandeling genomen. Indien er sprake was van een wisseling van bestuurder, dient een KvK-uittreksel mee te worden gezonden.

Behandeltermijnen

Behandelen aanvraag

Voor de behandeling van een subsidieaanvraag hanteren wij de wettelijke termijn van maximaal 13 weken. In uitzonderingsgevallen geldt een termijn van 22 weken. Deze termijn geldt voor subsidieaanvragen waarbij sprake is van EU-cofinanciering of bij aanvragen waarvoor een beoordelingscommissie moet worden ingesteld. U ontvangt binnen 2 weken na ontvangst van uw aanvraag een ontvangstbevestiging waarin de behandeltermijn staat vermeld.

Ontbrekende informatie

Wanneer wij constateren dat de door u ingeleverde aanvraag onvolledig is, ontvangt u binnen 2 weken na ontvangst een verzoek om de ontbrekende informatie aan te vullen. U heeft dan 2 weken om de informatie aan te leveren.

Uw aanvraag wordt niet in behandeling genomen wanneer u, na eerder verzoek om aanvullende informatie, alsnog niet binnen de termijn van 2 weken de ontbrekende informatie heeft aangeleverd. U wordt hiervan schriftelijk op de hoogte gebracht.

Van: 10.2.e
Aan: [Zwol, Richard van](#)
Cc: 10.2.e
Onderwerp: MEMO voor SG over herdenking 100 jaar algemeen kiesrecht
Datum: donderdag 1 september 2016 09:31:32
Bijlagen: [MEMO voor SG.docx](#)

Beste Richard,

Door middel van bijgaand memo informeer ik je over de stand van zaken inzake de langzamerhand naderbij komende herdenking van 100 jaar algemeen kiesrecht. Graag ook even je aandacht voor de bekostiging van een en ander. In 2014 hadden wij een mailwisseling daarover.

Zo nodig zijn 10.2.e (de projectleider vanuit BZK) en ik graag bereid een nadere toelichting te geven.

Vrgr

10.2.e

MEMO

Aan: SG

Van: 10.2.e

In 2014 al hadden wij een kortstondige mailwisseling over de (voorbereiding van) de viering van 100 jaar Algemeen kiesrecht (zie bijlage). Op dat moment was een 'stuurgroep' gevormd die in de afgelopen periode tot planvorming is gekomen.

De stand van zake is nu als volgt. De stuurgroep wil de viering van 100 jaar Algemeen kiesrecht markeren met het organiseren van twee grote bijeenkomsten die elk voor zich het begin en het einde van een periode markeren. De eerste bijeenkomst is voorzien op 12 december 2017 in de Ridderzaal te Den Haag. Dat is de officiële datum van de Grondwetsherziening van 1917. Omdat de stuurgroep zelf geen officiële status heeft zal er een rechtspersoon moeten zijn die de genoemde bijeenkomst gaat organiseren. Op dit moment vinden besprekingen plaats met de Tweede Kamer of deze die rechtspersoon zou kunnen zijn. De Tweede Kamer zou dit dan organiseren in samenwerking met de Eerste Kamer. Als 'keynote speaker' heeft de stuurgroep op het oog mevrouw Aung San Suu Kyi uit Birma. Buitenlandse Zaken sondeert nu via de diplomatieke kanalen of dit tot de mogelijkheden behoort. Mocht dit niet zo zijn dan is de volgende optie als spreker uit te nodigen mevrouw Vaira Vike Freiberga, oud president van Letland en voorzitter van de club van Madrid.

De tweede grote bijeenkomst is voorzien op 13 september 2019. Dan wordt herdacht dat het in die zomer 100 jaar geleden is dat het algemeen kiesrecht ook werd opengesteld voor vrouwen. Die bijeenkomst zal bestaan uit een plenair ochtendgedeelte waar een prominent vrouwelijk politicus uit het buitenland het woord zal voeren, en in de middag een aantal workshops over diverse onderwerpen. Daarvoor ligt een voorlopig programma klaar. Die bijeenkomst zou georganiseerd moeten worden door de Universiteit te Groningen, in samenwerking met de gemeente en de provincie Groningen. Ook daarover vinden op dit moment gesprekken plaats.

Voor deze beide bijeenkomsten is het Koningspaar uitgenodigd (ZMK in 2017 en HMK in 2019).

Tussen door vindt in het laatste weekend van maart 2018 het Grondwet Festival plaats dat ook zal staan in het teken van het algemeen kiesrecht. Maar dit is geen activiteit van de stuurgroep.

Daarnaast zijn er inmiddels vele particuliere instanties die hebben aangegeven rondom het thema van het algemeen (vrouwen) kiesrecht activiteiten te willen organiseren. Vooral vrouwen organisaties laten zich niet onbetuigd. De stuurgroep heeft gesprekken gevoerd met enkele fondsen over het financieel ondersteunen van die initiatieven. De stuurgroep wil daarbij een bemiddelende en coördinerende rol spelen. ATRIA, het centrum voor vrouwenstudies heeft goede relaties met de directie emancipatie van OCW. Ook daar bestaat bereidheid tot financiële ondersteuning van hun activiteiten.

Om de viering tot een succes te maken is het wel van belang dat die viering bekend wordt gemaakt. Ook de particuliere initiatieven hebben behoefte aan een platform waarop zij hun activiteiten bekend kunnen maken. Het opzetten van een website is daarvoor een goede en betaalbare optie. PRODEMOS is bereid een dergelijke website te laten bouwen, te vullen en te beheren. Dat past in hun doelstellingen. Alleen hun reguliere subsidie is daarvoor niet toereikend. Die heeft alleen betrekking op hun reguliere activiteiten.

In de mailwisseling van 2014 is sprake van een jaarlijkse bijdrage van € 50.000 in de periode 2016 tot en met 2019. Die bedragen moeten dan wel in de betrokken jaren worden uitgegeven. Voor 2016 zou de stuurgroep het toegezegde bedrag willen aanwenden voor het bouwen en beheren gedurende 2 jaar van de bedoelde website. Daartoe heeft PRODEMOS een subsidie aanvraag ingediend.

Graag uw fiat om positief op die aanvraag te beslissen.

Over de besteding van de toegezegde middelen in de overige jaren zullen wij in de desbetreffende jaren een aanvraag indienen. In 2017 zal het geld nodig zijn voor de bijeenkomst in de Ridderzaal, in 2018 weer voor de communicatie activiteiten in het laatste traject van de viering. En in 2019 zal het geld nodig zijn voor de bijeenkomst in Groningen.

11.1

Bijlage: eerdere mailwisseling

Van: Zwol, Richard van

Verzonden: woensdag 19 februari 2014 22:04

Aan: 10.2.e

CC: 10.2.e

Onderwerp: RE: 100 jaar algemeen kiesrecht

Beste 10.2.e, ik sta hier positief tegenover. Naast financiering door anderen, is vooral een aanspreken programma wel voorwaardelijk, maar dat hoeft vast geen betoog. Groet.
Richard

-----Original Message-----

From: 10.2.e

Sent: Wednesday, February 19, 2014 10:27 AM W. Europe Standard Time

To: Zwol, Richard van

Subject: 100 jaar algemeen kiesrecht

Beste Richard,

11.1

Ik zit namens BZK in een stuurgroep onder voorzitterschap van 10.2.e (andere leden: 10.2.e, 10.2.e, 10.2.e, en vertegenwoordigers van ProDemos en de Kiesraad) die de herdenking van 100 jaar algemeen kiesrecht (2017-2019) gaat voorbereiden. Ik blijf dat doen als ik overstap naar CZW.

De ervaring met dit soort evenementen leert dat een tijdige en zorgvuldige voorbereidingen van groot belang is. Enige financiële armslag hoort daar ook bij. Daarbij bestaat het gevaar dat iedereen op iedereen gaat wachten. Hoe sta jij in dat licht tegenover het idee dat wij als BZK een principe-toezegging doen om voor de jaren 2006-2009 telkens 50.000 bij te dragen (dus in het totaal 200.000). De voorwaarde moet dan wel zijn dat ook andere ministeries en instituties (bijvoorbeeld de TK) financieel bijdragen.

Hoe denk jij hierover?

Vrgr

10.2.e

Van:

Cc:

Onderwerp: Agenda en vergaderstukken STUURGROEP 100 JAAR ALGEMEEN KIESRECHT op 12 september a.s.

Datum: vrijdag 9 september 2016 09:13:49

Bijlagen:

[Verslag bijeenkomst stuurgroep 100 jaar algemeen kiesrecht 13-6-2016.docx](#)
[Huygens ING.DOCX](#)
[Kiesrecht IML.PDF](#)
[Nationaal archief.docx](#)
[Nederlandse Vrouwenraad.docx](#)
[Politiek scholings centrum.pdf](#)
[Stichting Hollands Boegbeeld.pdf](#)
[Projectbeschrijving boegbeeld.pdf](#)
[RUG Congresvoorstel.docx](#)
[RUG Groninger museum Expositie.docx](#)
[Jaarboek gendargeschiedenis.docx](#)
[Themanummer Historica.docx](#)
[ProDemos plan 100 jaar kiesrecht.docx](#)
[Fw Memo tbv Stuurgroep 13 juni.msg](#)
[vrouwenkieswijzer.docx](#)
[Verhalentheater over Aletta Jacobs.docx](#)
[Overzicht aangemelde activiteiten.docx](#)

Geachte leden van de stuurgroep 100 jaar algemeen kiesrecht,

Mede namens **10.2.e**, projectleider 100 jaar algemeen kiesrecht, nodig ik u uit voor de elfde vergadering van de stuurgroep **op maandag 12 september a.s., 12.00 – 14.00 uur**. Voor een lunch wordt gezorgd.

De bijeenkomst vindt plaats in de bibliotheek van de Kiesraad, Herengracht 21 in Den Haag.

De concept-agenda ziet er als volgt uit:

1. **Opening / mededelingen**
2. **Verslag stuurgroepvergadering 13 juni 2016 (bijgevoegd)**
3. **Voortgang voorbereiding start- en slotbijeenkomsten 100 jaar kiesrecht**
 - a. **Startbijeenkomst 12-12-2017**
Stand van zaken
 - b. **Slotbijeenkomst 13-09-2019: hoofdlijnen bijeenkomst**
Stand van zaken
 - c. **Afspraken over eindverantwoordelijkheid (financiering en organisatie) van beide grote bijeenkomsten**
Stand van zaken
4. **Communicatieplan 10.2.e**

5. Overzicht aangemelde initiatieven / activiteiten in het kader van 100 jaar kiesrecht

Stand van zaken

Ontvangen reacties (voorstellen, ongewijzigd, opnieuw bijgevoegd):

- Atria
- Huygens ING
- Ver. voor Gendergeschiedenis, 2 voorstellen
- Instituut Maatschappelijke Innovatie (IMI)
- Nationaal Archief
- Nederlandse Vrouwen Raad
- St. Politiek Scholings Centrum, 2 voorstellen
- Rijksuniversiteit Groningen
- Rijksuniversiteit Groningen en Groninger museum
- St. Hollands Boegbeeld
- St. INMP
- ProDemos

6. Rondvraag

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Secretariaat Kiesraad

Tel. 10.2.e

Verslag bijeenkomst stuurgroep 100 jaar algemeen kiesrecht, dd . 13 juni 2016

Aanwezig: 10.2.e , 10.2.e , 10.2.e , 10.2.e (vz), 10.2.e
10.2.e , 10.2.e (vanaf ag.pt. 3), 10.2.e en 10.2.e
(verslag)

10.2.e is verhinderd.

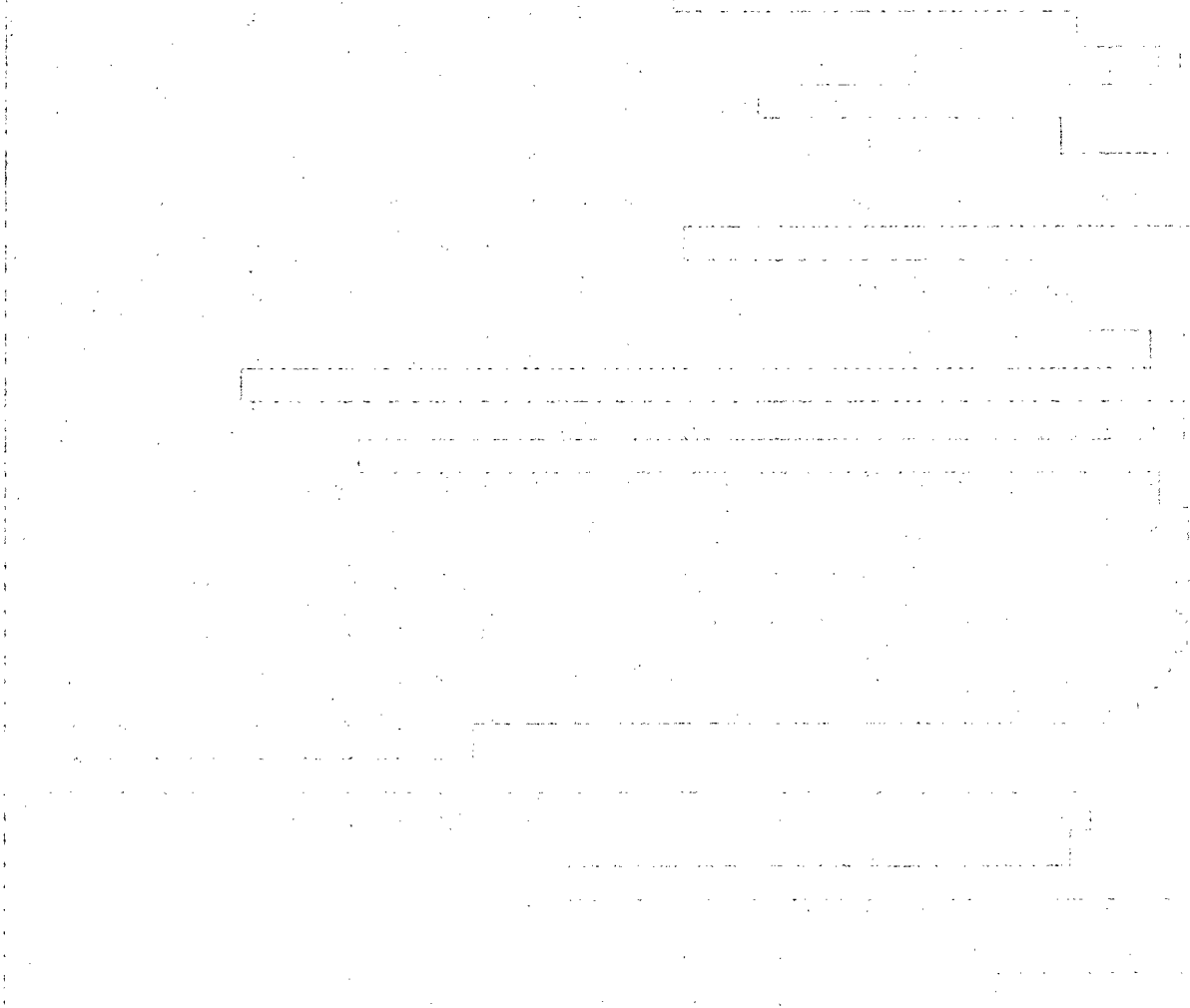
1. Opening / mededelingen

2. Verslag stuurgroepvergadering 14 maart 2016

Het verslag wordt vastgesteld.

3. Selectie uitgeverij publicaties rond 100 jaar algemeen kiesrecht

Buiten bereik Wob-verzoek

4. Ontwikkeling website en beeldmerk

a. Website 100 jaar kiesrecht

ProDemos wil de website in 2016 laten bouwen en deze daarna samen met o.a. BZK vullen met informatie over 100 jaar kiesrecht en vanaf 2017 is het de bedoeling de site up tot date te houden met alle activiteiten rondom 100 jaar kiesrecht. ProDemos zal het actueel houden en beheren van de site voor zijn rekening nemen.

De ontvangen offertes voor het ontwerpen van een website worden op korte termijn besproken, waarna een keuze zal worden gemaakt.

Voor de financiering van de website wil ProDemos een beroep doen op de door BZK aan de Stuurgroep toegezegde subsidie van € 50.000 voor 2016 en met dat bedrag het ontwerpen, bouwen, vullen en bijhouden van de website in 2016 en 2017 bekostigen.

V.w.b. de voorwaarde van BZK bij de subsidietoezegging dat ook andere financiers gevonden moeten worden; dat is nog steeds een punt van aandacht. 10.2.e merkt op dat dit zeker noodzakelijk is, maar dat het geen belemmering vormt bij het toekennen van het subsidiebedrag voor 2016.

De stuurgroep delegeert, gehoord het bovenstaande, de te nemen acties m.b.t. de te ontwikkelen website aan 10.2.e en 10.2.e

b. Beeldmerk

Informatie over het beeldmerk zal op een later moment via de mail aan de stuurgroep worden voorgelegd.

5. Subsidieaanvraag BZK,

Zie agenda punt 4.a.

6. Communicatieplan

10.2.e en 10.2.e zullen hier in de zomer aan werken.

Het is de bedoeling dat het onderwerp in de septembervergadering van de stuurgroep aan de orde komt. 10.2.e zal hiervoor een notitie maken.

7. Voortgang voorbereiding start- en slotbijeenkomsten 100 jaar kiesrecht

a. Startbijeenkomst 12-12-2017

10.2. heeft met Buitenlandse Zaken gesproken over de in de vorige stuurgroepvergadering opgestelde shortlist van mogelijke internationale sprekers. In dat gesprek werd duidelijk dat president Obama (die in dec. 2017 geen president meer is) niet tot de mogelijkheden behoort.

Buitenlandse Zaken bleek enigszins sceptisch t.o.v. de evt, keuze voor mevr. Aung San Suu Kyi. Dat heeft te maken met de politieke situatie in Birma en met de vraag hoe mevr. Aung San Suu Kyi daarmee om zal gaan. Buitenlandse Zaken is hierin voorzichtig.

Maar Buitenlandse Zaken heeft ook laten weten dat als de Stuurgroep voor haar kiest, dat BZ daar dan aan mee wil werken.

De stuurgroep wisselt van gedachten over de mogelijke risico's.

Afgesproken wordt dat 10.2.e en 10.2.e de minister van BZK zullen informeren dat de stuurgroep wellicht mevr. Aung San Suu Kyi zal benaderen t.b.v. de Startbijeenkomst.

De stuurgroep is het erover eens dat bij het evt. uitnodigen moet worden gezorgd voor een aantrekkelijk programma dat meer omvat dan alleen het spreken tijdens de Startbijeenkomst. Te denken valt bijv. aan een eredoctoraat vanwege haar grote verdiensten voor de vrijheid. 10.2. pakt dit in eerste instantie op. In de septembervergadering zal hij hierop terug komen. 10.2.e laat weten dat mochten er in Leiden geen mogelijkheden zijn, dat zij dan in Nijmegen kan polsen.

De stuurgroep wisselt nog kort van gedachten over de andere namen op de shortlist, waarna afgesproken wordt om dit onderwerp in de septembervergadering verder te bespreken.

10.2.e laat weten dat de Eerste Kamer is geïnformeerd over de Startbijeenkomst op 12-12-2017; de Eerste Kamer laat het voortouw aan de Tweede Kamer.

10.2.e heeft volgende week een afspraak met de Tweede Kamer, met 10.2.e. Dan zal waarschijnlijk duidelijk worden of de Tweede Kamer de organiserende partij wordt.

Op de vraag of 10.2.e het voorstel aan het Presidium van de Tweede Kamer heeft voorgelegd is nog geen antwoord te geven.

b. Slotbijeenkomst 13-09-2019: hoofdlijnen bijeenkomst

De notitie van 10.2.e en 10.2.e wordt besproken.

10.2. merkt op dat de stuurgroep zelf verantwoordelijk is voor de Startbijeenkomst en voor de Slotbijeenkomst. Eventueel kan er worden samengewerkt, bijv. bij de Slotbijeenkomst met RUG/10.2.e. Waarop 10.2.e zegt dat we zullen moeten dealen met wensen van de organiserende partij, voor de Slotbijeenkomst zal dat waarschijnlijk de Universiteit van Groningen zijn.

Wat 10.2.e betreft moet er een congrescommissie komen die de bijeenkomst organiseert, waarbij de stuurgroep voor de inhoudelijke invulling zou kunnen zorgen.

Voor deze bijeenkomst kunnen veel mensen worden uitgenodigd, wel ca. 700 mensen. Als aanvangstijdstip zou gedacht kunnen worden aan 11.00 uur bij een ochtendprogramma dat duurt van 11.00 tot 13.00 uur. De Koningin zou misschien beter de bijeenkomst kunnen openen dan kunnen afsluiten, met bijv. een inhoudelijk statement. Daarna volgen dan enkele andere sprekers en 'iets leuks'. 10.2.e raadt aan om het breder te maken; wat breder dan alleen vrouwenkiesrecht en ook wat journalistieker. De speech van de Koningin zou in de krant gepubliceerd moeten kunnen worden. Ook zou bijv. het verhaal van Aletta Jacobs kunnen worden ingeweven in de Slotbijeenkomst; dat is evt. ook bruikbaar voor de speech van de Koningin. 10.2.e wil na de speech van de Koningin 2 goede, stevige referenten hebben die ook over hun referaat kunnen worden bevraagd.

Na het ochtendgedeelte, waarna sowieso veel mensen vertrekken, kunnen deelsessies worden gehouden. 10.2.e stelt voor het IMI in te huren voor een deelsessie.

10.2.e stelt voor daarbij 10.2.e te betrekken. Wat de voorzitter betreft kan zij in de congrescommissie worden opgenomen. 10.2.e denkt dat 10.2.e dat ook wel zal willen.

Daarbij zou kunnen worden meegegeven dat de het plan van RUG/10.2.e zou passen als een van de deelsessies tijdens de Slotbijeenkomst. De voorzitter zal hierover nog met 10.2.e verder praten en daarna met 10.2.e.

Deelsessie 3: 10.2.e stelt voor om de decentrale context mee te laten lopen, daarin zou de VNG mee kunnen doen. Het thema zou iets kunnen worden verbreed, waarmee het interessanter wordt voor de doelgroep 'andere overheden'.

10.2. merkt op dat een meer toekomstgerichte sessie ook van belang is, zodat niet alles in het teken staat van 'het vieren'. Kort wordt gesproken over 'partijloze politiek'. Gerefereerd wordt aan 'Nebraska' waar de Senaat is afgeschaft. 10.2.e zal het mogelijke thema nog uitzoeken. Hij komt daarop terug.

Deelsessie 4 en 5 vervallen.

10.2.e merkt op dat het belangrijk is dat er duidelijkheid komt of de Groningse universiteit de Slotbijeenkomst daadwerkelijk gaat organiseren. Eventueel zouden provincie en gemeente daarin kunnen participeren. 10.2.e zal met de universiteit gaan praten. Het is de bedoeling is om hierover in de septembervergadering verder te spreken.

c. Afspraken over eindverantwoordelijkheid (financiering en organisatie) van beide grote bijeenkomsten

10.2.e merkt op dat, zoals hij al eerder aangaf, een congrescommissie moet worden ingesteld die de faciliteiten en alles wat er nog meer bij komt kijken zal regelen. Naar zijn idee kan daarmee vanaf september worden gestart. 10.2.e geeft aan dat er dan wel een opdrachtgevende partij moet zijn: de TwK en anders het ministerie van BZK. Als de Tweede Kamer de organisatie van de Startbijeenkomst op zich neemt dan zullen zaken ook eerst moeten worden afgestemd met de Tweede Kamer.

Als projectleiders zullen 10.2.e en 10.2. hierbij betrokken moeten zijn.

8. Overzicht aangemelde initiatieven / activiteiten in het kader van 100 jaar kiesrecht

a. Verzoek van de directie van Atria om in het vervolg deel te mogen nemen in de Stuurgroep. Atria wil alle activiteiten m.b.t. 100 jaar vrouwenkiesrecht gaan coördineren

Het voorstel van Atria wordt besproken.

10.2.e heeft gesproken met de Directie Emancipatiebeleid van het ministerie van Onderwijs, waar hij heeft begrepen dat een projectsubsidie tot de mogelijkheden behoort: het ligt voor de hand dat Atria zelf een subsidieverzoek bij OCW/Directie Emancipatiebeleid indient.

10.2.e concludeert op basis van het besprokene m.b.t. dit voorstel dat:

- Atria een interessant voorstel heeft gedaan dat toegevoegde waarde heeft. De stuurgroep wil daarvan op onderdelen gebruik maken. Het voorstel moet nog wel verder worden afgestemd/geconcretiseerd;
- de activiteiten van Atria een goede oploop kunnen zijn naar de Slotbijeenkomst;
- Atria niet de door hen voorgestelde coördinerende rol krijgt, maar Atria zou wel een belangrijke rol kunnen hebben in de Slotbijeenkomst (input aanleveren);
- er niet voor wordt gekozen om Atria zitting te laten nemen in de stuurgroep;
- het beheren van het deel vrouwenkiesrecht van de nieuwe website over 100 jaar algemeen kiesrecht niet bij Atria zal worden belegd;
- Atria zal worden uitgenodigd voor een volgende stuurgroepvergadering;

10.2.e en 10.2.e over e.e.a. contact zullen hebben met Atria.

b. Overzicht van aangemelde activiteiten

Buiten bereik Wob-verzoek

Buiten bereik Web-verzoek

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

9. Rondvraag

Acties:

- Financiering t.b.v. overeenkomst met AUP voor het uitgeven van 5 publicaties: 10.2.e
- Bezien (financiële) mogelijkheden t.b.v. beoogde publicatie 'Overzeese Koninkrijksdelen': 10.2.e
- Ontwikkelen beeldmerk: 10.2.e
- Communicatieplan: 10.2.e
- Mogelijkheid uitnodigen internationale spreker Startbijeenkomst: 10.2.
- Informeren minister BZK over voornemen tot uitnodigen internationale spreker: 10.2.e
- Eredoctoraat: 10.2.
- Startbijeenkomst: gesprek met Tweede Kamer/duidelijkheid of TwK organiserende partij
Startbijeenkomst wordt: 10.2.e
- Startbijeenkomst in de Ridderzaal: nagaan of 10.2.e het voorstel heeft voorgelegd
aan het Presidium TK: 10.2.
- Voorbereiden instelling congrescommissie: 10.2.e
- Voorstel RUG/10.2.e : evt. als deelsessie Slotbijeenkomst: 10.2.e en daarna
met 10.2.e
- Keuze thema toekomstgerichte deelsessie Slotbijeenkomst: 10.2.e
- Concretiseren afspraken m.b.t. Slotbijeenkomst Groningen: 10.2.e
- Voorstel Atria: Atria uitnodigen voor stuurgroepvergadering: 10.2.e
- Beoordelen voorstellen/initiatieven organisaties en vervolgens organisaties informeren over
stand van zaken: 10.2.e
- Voorstellen/initiatieven nader bespreken in volgende stuurgroepvergadering: 10.2.e
- Initiatief 100 jaar onderwijsparticipatie, contact met projectleider: 10.2.e
- Contact met 10.2.e : 10.2.e
- IPO-lidmaatschap Comité van Aanbeveling: 10.2.e

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e : 10.
; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ;
-10.2.e 2.e
Cc: 10.2.e ; 10.2.e
Onderwerp: Agenda en vergaderstukken STUURGROEP 100 JAAR ALGEMEEN KIESRECHT op 14 november a.s.
Datum: vrijdag 11 november 2016 14:15:28
Bijlagen: [Verslag bijeenkomst stuurgroep 100 jaar algemeen kiesrecht_dd.pdf](#)
[Re Agenda en vergaderstukken STUURGROEP 100 JAAR ALGEMEEN KIESRECHT op 12 september a.s..msg](#)

Geachte leden van de stuurgroep 100 jaar algemeen kiesrecht,

Mede namens **10.2.e**, projectleider 100 jaar algemeen kiesrecht, nodig ik u uit voor de elfde vergadering van de stuurgroep **op maandag 14 november a.s., 12.00 – 14.00 uur**. Voor een lunch wordt gezorgd.

De bijeenkomst vindt plaats in de bibliotheek van de Kiesraad, Herengracht 21 in Den Haag.

De concept-agenda ziet er als volgt uit:

1. **Opening / mededelingen**
2. **Verslag stuurgroepvergadering 12 september 2016** (bijgevoegd)
3. **Stand van zaken publicaties**
4. **Ontwikkeling website/ beeldmerk**
5. **Stand van zaken communicatie**
6. **Contact met Tweede Kamer over 12-12-2017**
Bijgevoegd een mail van de voorzitter n.a.v. zijn contact met TwK/10.2.e
7. **Contact met Groningen over 13-09-2019**
8. **Activiteiten van derden**
9. **Rondvraag en sluiting**

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Secretariaat Kiesraad

Tel. 070 **10.2.e**

Verslag bijeenkomst stuurgroep 100 jaar algemeen kiesrecht, dd . 12 september 2016

Aanwezig: 10.2.e, 10.2.e, 10.2.e (vz), 10.2.e, 10.2.e, 10.2.e en 10.2.e (verslag)

10.2.e, 10.2.e en 10.2.e zijn verhinderd.

1. Opening / mededelingen

2. Verslag stuurgroepvergadering 13 juni 2016

Het verslag wordt vastgesteld onder de aantekening bij agendapunt 7.a, dat waar het gaat over een evt. eredoctoraat dat 10.2. alleen een eerste verkenning zal doen.

N.a.v. agendapunt 3:

Publicaties

Buiten bereik Web-verzoek

3. Voortgang voorbereiding start- en slotbijeenkomsten 100 jaar kiesrecht

a. Startbijeenkomst 12-12-2017

10.2.e laat weten dat de brief aan mevr. Aung San Suu Kyi kan worden opgesteld. Aan 10.2.e zal worden gevraagd of de minister van BZK inmiddels is geïnformeerd over het voornemen om haar uit te nodigen als spreker. 10.2.e zullen contact opnemen met de TwK/10.2.e over het voornemen van de stuurgroep om mevr. Aung San Suu Kyi uit te nodigen.

Een aandachtspunt is dat de brief over de startbijeenkomst nog niet is verstuurd aan de Tweede Kamer en de Eerste Kamer. Lastig hierbij is dat de stuurgroep niet over eigen briefpapier beschikt. 10.2.e merkt in dit verband op dat er momenteel een subsidie-aanvraag bij BZK ligt; het ontwikkelen van een logo maakt daar deel van uit.

Het heeft de voorkeur van de stuurgroep dat de uitnodigingsbrief aan mevr. Aung San Suu Kyi door de TwK, mede namens de EK, wordt geschreven. Vanuit de stuurgroep zou de brief wel al opgesteld kunnen worden, waarna het concept aan de TwK ter hand kan worden gesteld. 10.2. zal de concept-uitnodigingsbrief opstellen; vertaling in het Engels kan later

volgen. Hij is evt. ook bereid om de uitnodigingsbrief persoonlijk bij de ambassade in Brussel te overhandigen. Over evt. andere programmaonderdelen t.b.v. het bezoek van mevr. Aung San Suu Kyi wordt kort van gedachten gewisseld. In Leiden zou contact kunnen worden gelegd met 10.2.e, maar wellicht zijn er via 10.2.e en/of 10.2. ook mogelijkheden in Nijmegen en/of Amsterdam.

Opgemerkt wordt dat mevrouw Vaira Vīķe-Freiberga van Letland een alternatief zou kunnen zijn wanneer mevr. Aung San Suu Kyi niet beschikbaar is.

Helder is dat er op korte termijn duidelijkheid moet komen omdat de tijd begint te dringen. Het ligt voor de hand dat er een congrescommissie wordt ingesteld die de voorbereiding van de startbijeenkomst voortvarend moet oppakken.

Op voorstel van 10.2.e wordt besloten in de novembervergadering verder te spreken over de startbijeenkomst en de in te stellen congrescommissie. Ook de financiering van de startbijeenkomst moet dan opnieuw worden gezien omdat daarover nog geen toezeggingen zijn gedaan door TwK/EK. 10.2.e merkt op dat er ook nagedacht moet worden over een terugvaloptie voor het geval de Tweede Kamer de startbijeenkomst niet wil organiseren.

b. Slotbijeenkomst 13-09-2019: hoofdlijnen bijeenkomst

10.2.e zal contact opnemen met de rector van de RUG.

De medeoverheden moeten bij de slotbijeenkomst worden betrokken, maar gezien moet nog worden welke vorm dat moet krijgen. Ook met de Commissaris van de Koning zal contact worden opgenomen.

De voorzitter laat weten dat hij is gebeld door 10.2.e, RUG.

Na deze vergadering zal hij contact met 10.2.e opnemen om haar het voorstel te doen dat RUG een deelsessie voor zijn rekening neemt. De voorzitter zal voordat hij 10.2.e spreekt nog contact met 10.2.e opnemen. 10.2.e oppert dat hij evt. met 10.2.e kan praten, maar 10.2.e geeft aan dat hij zelf met haar zal spreken en dat hij evt. daarna samen met 10.2.e bij haar in Groningen langs zal gaan.

Voor wat betreft de financiering van deze bijeenkomst is het waarschijnlijk dat 'Groningen' dit voor zijn rekening zal nemen, maar dat is nog niet zeker!

c. Afspraken over eindverantwoordelijkheid (financiering en organisatie) van beide grote bijeenkomsten

Zie de opmerkingen bij de punten 4.a en 4.b over de financiering van de bijeenkomsten.

4. Communicatieplan

10.2.e meldt dat hij contact heeft met de afdeling Communicatie van BZK. Het wachten is op een reactie van BZK op het verzoek om subsidie.

Er staat een bureau gereed om, zodra een positieve beslissing van het ministerie is ontvangen, terstond te starten met het ontwikkelen van de website. Teksten voor de website zijn al gemaakt, deze liggen klaar om te worden geplaatst..

5. Overzicht aangemelde initiatieven / activiteiten in het kader van 100 jaar kiesrecht

10.2.e laat weten dat alle initiatiefnemers/organisaties zijn geïnformeerd.

Nieuwe initiatieven

10.2.e oppert dat er wellicht nog nieuwe initiatieven aan de stuurgroep worden voorgelegd.
10.2.e antwoord daarop dat deze op dezelfde manier zullen worden beoordeeld als de eerder ingediende voorstellen.

Atria

Er is contact geweest met het ministerie van OCW, maar over een financiële bijdrage is nog geen duidelijkheid.

6. Rondvraag

Acties:

- Financiering t.b.v. overeenkomst met AUP voor het uitgeven van 5 publicaties/
indienen subsidieaanvraag bij PBC: 10.2.e
- Opstellen uitnodigingsbrief aan mevr. Aung San Suu Kyi: 10.2.e
- Contact met de TwK/10.2.e over het voornemen van de stuurgroep om mevr. Aung San Suu Kyi uit te nodigen: 10.2.e
- Brief over startbijeenkomst aan Tweede Kamer en Eerste Kamer: 10.2.e
- Bezien (financiële) mogelijkheden t.b.v. beoogde publicatie 'Overzeese Koninkrijksdelen':
10.2.e
- Ontwikkelen beeldmerk: 10.2.e
- Communicatieplan: 10.2.e
- Informeren minister BZK over voornemen tot uitnodigen internationale spreker:
10.2.e
- Eredocoraat: 10.2.e
- Startbijeenkomst: gesprek met Tweede Kamer/duidelijkheid of TwK organiserende partij van de Startbijeenkomst wordt: 10.2.e
- Startbijeenkomst in de Ridderzaal: nagaan of hr. Van der Kraan het voorstel heeft voorgelegd aan het Presidium TK: 10.2.e
- Voorbereiden instelling congrescommissie: 10.2.e
- Voorstel RUG/10.2.e: evt. als deelsessie Slotbijeenkomst: voorzitter/10.2.e en daarna met 10.2.e
- Keuze thema toekomstgerichte deelsessie Slotbijeenkomst: 10.2.e
- Concretiseren afspraken m.b.t. Slotbijeenkomst Groningen/contact met rector RUG: 10.2.e
- Voorstel Atria: Atria uitnodigen voor stuurgroepvergadering: 10.2.e
- Initiatief 100 jaar onderwijsparticipatie, contact met projectleider: 10.2.e
- Contact met 10.2.e: 10.2.e
- IPO-lidmaatschap Comité van Aanbeveling: 10.2.e

Verslag bijeenkomst stuurgroep 100 jaar algemeen kiesrecht, dd . 14 november 2016

Aanwezig: 10.2.e, 10.2.e, 10.2.e, 10.2.e (vz), 10.2.e
10.2.e, 10.2.e, 10.2.e, 10.2.e en 10.2.e
(verslag)

1.Opening / mededelingen

2.Verslag stuurgroepvergadering 12 september 2016

Het verslag wordt vastgesteld.

3.Stand van zaken publicaties

Buiten bereik Wob-verzoek

4.Ontwikkeling website/ beeldmerk

10.2.e stelt voor om iets te doen met beeldmateriaal.

10.2 antwoordt daarop dat het de bedoeling is dat er in 2018 een portal komt om alle Verkiezingsmateriaal (campagnemateriaal /affiches) tot 2018 te ontsluiten. De portal hoeft niet noodzakelijkerwijs te worden gekoppeld aan een nieuwe website. Pro Demos heeft 'Verkiezingsaffiches.nl', waarvoor al materiaal aanwezig is, alleen is de financiering nog een aandachtspunt.

Voor wat betreft de website is er nog geen groen licht van BZK met betrekking tot de subsidie, zo laat 10.2.e weten. Zij verwacht daarover deze week uitsluitsel te krijgen. Momenteel wordt gewerkt aan de opmaak en aan het logo. De planning is dat de website eind januari 2017 beschikbaar zal zijn.

5.Stand van zaken communicatie

10.2.e vertelt dat een medewerker van BZK werkt aan de opzet van het communicatieplan.

Bijvoorbeeld zou gedacht kunnen worden aan: een debat, een column in BB, vraag in TV-programma's, etc. 10.2.e ziet daar wel een rol voor de stuurgroep.

10.2.e brengt 'BZK University' onder de aandacht: een intern scholingsprogramma van BZK voor BZK. Wat 10.2 betreft zou het wellicht mogelijk zijn om colleges voor een breder publiek beschikbaar te maken. Daar zijn weinig kosten mee gemoeid.

10.2. ziet als mogelijkheid dat de stuurgroep zich daarmee kan presenteren.

10.2.e denkt dat 10.2.e zou kunnen worden geïnterviewd voor het blad E-zine. E-zine wordt ook ruimer dan alleen bij BZK gelezen. 10.2.e staat positief ten opzichte van een

interview. Hij vraagt naar andere punten in het communicatieplan, waarop 10.2.e antwoordt dat het wachten is op de eerste opzet van het plan van de deskundige van BZK.

Er is een oproep naar de gemeenten gegaan om dingen te gaan doen in het kader van 100 jaar algemeen kiesrecht. Naar aanleiding daarvan heeft 10.2.e enthousiaste reacties van gemeenten ontvangen. 10.2.e vraagt of er ook in het Caraïbisch deel van het Koninkrijk iets dergelijks staat te gebeuren. In ieder geval wil Groningen daar iets doen. Dit spreekt 10.2.e aan.

6.Contact met Tweede Kamer over 12-12-2017

De mail van 10.2.e n.a.v. zijn contact met 10.2.e (TK) wordt besproken.

10.2.e spreekt vrijdag met 10.2.; hij blijft proberen een gesprek van de voorzitter met de voorzitter TK te arrangeren. Er wordt van gedachten gewisseld hoe het traject kan worden vlot getrokken, nu het stopt bij de TK. Er zijn nog maar zo'n 12 maanden te gaan zijn tot december 2017.

Het wordt tijd om tempo te maken.

10.2.e suggereert dat Min. BZK eventueel zou kunnen bellen met de voorzitter TK.

10.2.e oppert het breder te trekken; OCW heeft plannen en geld (pacificatie).

Het maakt een slechte indruk als de TK niets wil doen. 10.2.e merkt op dat BZK de bijeenkomst zou kunnen organiseren, waaraan de TK dan zou kunnen meedoen.

10.2. signaleert dat v.w.b. de voorgenomen spreker voor 12-12-2017 het reëel is om uit te wijken naar plan B.

7.Contact met Groningen over 13-09-2019

De voorzitter meldt dat hij woensdag a.s. een gesprek heeft met 10.2.e.

Hij wil wachten met een gesprek met Groningen tot er duidelijkheid is over de startbijeenkomst.

10.2.e meldt dat 10.2.e en zij al wat op papier hebben gezet.

Het lijkt 10.2.e een goed idee om Aletta Jacobs een grotere rol te geven in de slotbijeenkomst.

10.2.e is gepromoveerd op Aletta Jacobs. Aletta Jacobs, nadrukkelijk uit Groningen, is een rolmodel. Wat 10.2.e en 10.2.e betreft moet de bijeenkomst een afsluiting zijn, maar ook toekomstgericht.

8.Activiteiten van derden

10.2.e laat weten dat de aanbevelingsbrief de deur uit is waarmee organisaties naar de fondsen kunnen om een subsidie aan te vragen. Hij verwacht geen nieuwe voorstellen.

Wat 10.2.e betreft kan er eventueel t.z.t. een nieuw lijstje komen.

10.2.e noemt het jaar 1919, het jaar van algemeen mannenkiesrecht en het jaar waarin de eerste vrouwen konden worden gekozen. Gemeenten kunnen daar in 2019 aandacht aan besteden.

10.2.e benadrukt dat goede communicatie hier van belang is.

10.2.e wijst nog op de plannen van Atria.

9.Rondvraag en sluiting

De voorzitter heeft contact met 10.2.e (Leiden) over een eventueel eredoctoraat.

Als de beoogde spreker toch geen optie zou zijn, dan moet gekeken worden naar ' Plan B' en misschien zelfs naar een ' Plan C'.

10.2.e merkt op dat vanuit geopolitiek opzicht de Litouwse interessant kan zijn.

De Stuurgroep besluit in december opnieuw bijeen te komen. Vrijdag 2 december a.s. zou een mogelijkheid kunnen zijn, maar alleen als er dan duidelijkheid is over de Tweede Kamen.

Dan kan ook over de uit te nodigen spreker worden beslist.

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ;
10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e
Cc: 10.2.e 10.2.e
Onderwerp: Tweede Kamer
Datum: dinsdag 15 november 2016 08:52:32

Beste mede-stuurgroepleden,

Gisteren hoorde ik van 10.2.e (die op haar beurt vorige week met 10.2.e) sprak hoe het zit met de opstelling van de TK (m.n. de voorzitter) inzake de herdenking van 100 jaar algemeen kiesrecht:

1. 11.1 de pijn zit 'm in het feit dat de voorzitter de herdenking van 2019 belangrijker vindt dan die van 2017 en de eerstgenoemde herdenking liever in de Ridderzaal had gehad. Ze is niet blij met het voornemen de herdenking van 2019 in Groningen te laten plaatsvinden.
2. Verder zou er geen geld zijn.

We zullen ons advies aan minister Plasterk en Richard van Zwol (de SG) aanpassen.

Vrgr

10.2.e

10.2.e

10.2.e Constitutionele Zaken (CZ),
Directie Constitutionele Zaken en Wetgeving (CZW)
Ministerie van Binnenlandse Zaken
Turfmarkt 147, 2511 DP Den Haag
Email: secretariaatz@minbzk.nl
Tel. secretariaat: 070 4266824

Van: 10.2.e
Verzonden: vrijdag 11 november 2016 14:15
Aan: 10.2.e ; 10.2.e 10.2.e ; 10.2.e 10.2.e
10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ;
10.2.e
CC: 10.2.e 10.2.e
Onderwerp: Agenda en vergaderstukken STUURGROEP 100 JAAR ALGEMEEN KIESRECHT op 14 november a.s.

Geachte leden van de stuurgroep 100 jaar algemeen kiesrecht,

Mede namens 10.2.e , projectleider 100 jaar algemeen kiesrecht, nodig ik u uit voor de

elfde vergadering van de stuurgroep **op maandag 14 november a.s., 12.00 – 14.00 uur**. Voor een lunch wordt gezorgd.

De bijeenkomst vindt plaats in de bibliotheek van de Kiesraad, Herengracht 21 in Den Haag.

De concept-agenda ziet er als volgt uit:

- 1. Opening / mededelingen**
- 2. Verslag stuurgroepvergadering 12 september 2016** (bijgevoegd)
- 3. Stand van zaken publicaties**
- 4. Ontwikkeling website/ beeldmerk**
- 5. Stand van zaken communicatie**
- 6. Contact met Tweede Kamer over 12-12-2017**
Bijgevoegd een mail van de voorzitter n.a.v. zijn contact met TwK/10.2.e
- 7. Contact met Groningen over 13-09-2019**
- 8. Activiteiten van derden**
- 9. Rondvraag en sluiting**

Met vriendelijke groet,

10.2.e
Secretariaat Kiesraad
Tel. 10.2.e

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e
Cc: 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e
10.2.e
Onderwerp: RE: brief van voorzitter Tweede Kamer
Datum: maandag 19 december 2016 11:28:09
Bijlagen: [image001.png](#)

Allen,

Vorige week kwam de viering van 100 jaar algemeen kiesrecht ook even aan de orde tijdens een overleg van 10.2.e en ik met minister Plasterk. Hij gaf er blijk van deze viering van groot belang te achten en als er sprake is van een impasse dan moet die worden doorbroken, aldus de minister. Dat roept bij mij de vraag op: wie gaat nu precies wat doen? Blijven wij (ook in het overleg met vz. TK) inzetten op voortzetting van onze lijn van vorig jaar? Of gaat het kabinet (lees: BZK) nu de kar trekken?

10.2.e

KIESRAAD

Bezoekadres: Herengracht 21, 2511 EG Den Haag

Postadres: Postbus 20011, 2500 EA Den Haag

T 10.2.e / 10.2.e

E 10.2.e @kiesraad.nl

W www.kiesraad.nl

Van: 10.2.e
Verzonden: maandag 19 december 2016 9:58
Aan: 10.2.e ; 10.2.e
CC: 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ;
10.2.e ; 10.2.e
Onderwerp: RE: brief van voorzitter Tweede Kamer

11.1

Van: 10.2.e
Verzonden: maandag 19 december 2016 9:57
Aan: 10.2.e ; 10.2.e n
CC: 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e
10.2.e ; 10.2.e
Onderwerp: brief van voorzitter Tweede Kamer

Beste 10.2.e ,

Vandaag is bij ProDemos een brief binnengekomen van de voorzitter van de Tweede Kamer dat ze graag een afspraak maakt om met jou van gedachten te wisselen over hoe de Tweede Kamer bij de activiteiten rond 100 jaar Kiesrecht betrokken kan worden.
Ze zal haar secretaresse vragen een afspraak in te plannen.

11.1

Groet, 10.2.e

10.2.e

10.2.e

070 -10.2.e / 06 -10.2.e

ProDemos - Huis voor democratie en rechtsstaat

Hofweg 1H, 2511 AA DEN HAAG

<http://www.prodemos.nl>

+++ In de kerstvakantie zijn kinderen de baas op het Binnenhof! Kom op wo 28 dec of do 29 dec naar Kinderrijk. +++

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e
Cc: 10.2.e ; 10.2.e 10.2.e ; 10.2.e ;
10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e
10.2.e
Onderwerp: Re: Vergadering STUURGROEP 100 JAAR ALGEMEEN KIESRECHT op 6 maart a.s., om 11.15 uur
Datum: vrijdag 24 maart 2017 13:07:19
Bijlagen: [image001.png](#)

Hallo 10.2.e e.a.,

11.1

Hartelijke groet,

10.2.e

Op 24 maart 2017 om 11:44 schreef 10.2.e [<@minbzk.nl>](mailto:@minbzk.nl):

Beste stuurgroepleden,

Het is plezierig te kunnen melden dat BZK het initiatief voor de Ridderzaal bijeenkomst nu naar zich heeft toegetrokken. De contactpersoon daar is nu 10.2.e van de directie democratie en burgerschap. Hij staat ook in de cc zodat jullie elkaars contact gegevens hebben.

Het zou fijn zijn als de stuurgroep zou willen blijven meedenken over de inhoud van de herdenkingsactiviteiten. Tot deze zomer ben ik nog in bedrijf en kan ik nog als institutioneel geheugen functioneren.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: woensdag 15 maart 2017 9:57
Aan: 10.2.e ; 10.2.e
CC: 10.2.e 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ;
10.2.e ; 10.2.e 10.2.e ; 10.2.e
Onderwerp: Re: Vergadering STUURGROEP 100 JAAR ALGEMEEN KIESRECHT op 6 maart a.s.,

om 11.15 uur

Beste allen,

11.1

11.1

11.1

11.1

Met hartelijke groet,

10.2.e

Op 14 maart 2017 om 16:56 schreef 10.2.e @minbzk.nl>:

Beste stuurgroepleden,

Eind vorige week sprak ik met een vertegenwoordiger van de directie Democratie en burgerschap (het kiesrecht valt onder deze directie). Ik heb hem geïnformeerd over de reactie van de Tweede Kamer. En zij gaan nu actie ondernemen. Er zal een projectgroep worden gevormd, waar ook mensen van de EK en TK in kunnen. 11.1

11.1

11.1

Mvg

10.2.e

Van: 10.2.e @FSW.leidenuniv.nl]

Verzonden: dinsdag 14 maart 2017 13:56

Aan: 10.2.e ; 10.2.e

CC: 10.2.e ; 10.2.e 10.2.e 10.2.e ; 10.2.e

Onderwerp: RE: Vergadering STUURGROEP 100 JAAR ALGEMEEN KIESRECHT op 6 maart a.s., om 11.15 uur

11.1

11.1

11.1

Vriendelijke groet,

10.2.

From: 10.2.e [redacted]@kiesraad.nl]

Sent: dinsdag 14 maart 2017 13:42

To: 10.2.e [redacted]; 10.2.e [redacted]

Cc: 10.2.e [redacted]; 10.2.e [redacted]; 10.2.e [redacted]; 10.2.e [redacted]; 10.2.e [redacted]

Subject: RE: Vergadering STUURGROEP 100 JAAR ALGEMEEN KIESRECHT op 6 maart a.s., om 11.15 uur

Beste allemaal,

11.1 [redacted]

10.2.e [redacted]

KIESRAAD

Bezoekadres: Herengracht 21, 2511 EG Den Haag

Postadres: Postbus 20011, 2500 EA Den Haag

T 070-10.2.e [redacted] / 06-10.2.e [redacted]

E 10.2.e [redacted]@kiesraad.nl

W www.kiesraad.nl

Van: 10.2.e [redacted]@rug.nl]

Verzonden: dinsdag 14 maart 2017 13:02

Aan: 10.2.e [redacted]

CC: 10.2.e 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e 10.2.e ;
10.2.e

Onderwerp: Re: Vergadering STUURGROEP 100 JAAR ALGEMEEN KIESRECHT op 6 maart a.s.,
om 11.15 uur

Beste allen,

11.1

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Op 6 maart 2017 om 15:11 schreef 10.2.e [@rug.nl](mailto:10.2.e@rug.nl)>:

Beste allen,

11.1

1. 11.1

2. 11.1

3. 11.1

Hartelijks, 10.2.e

De mailadressen van 10.2.e en 10.2.e worden niet herkend. Kan iemand doorzenden?

Op 6 maart 2017 om 13:43 schreef 10.2.e @fsw.leidenuniv.nl>:

Beste 10.2.e en overige Stuurgroepleden,

Als 'invaller' heb ik de afgelopen weken contact gehad met de voorzitter en griffier van de Eerste Kamer (9 februari) en, nadat het niet mogelijk bleek om met de voorzitter van de Tweede Kamer te spreken, samen met 10.2.e met de griffier van de Tweede Kamer (6 maart ofwel: vandaag), dit alles om te zien waar de blokkade ligt en hoe die doorbroken kan worden.

Het gesprek met de Eerste Kamer was informatief en welwillend, maar de Eerste Kamer ziet voor zichzelf geen trekkersrol weggelegd vanwege haar indirecte verkiezing. Er bleken twijfels over een buitenlandse spreker (die ook bij de Tweede Kamer zouden leven), en er waren geen plannen voor een Verenigde Vergadering (waar wij ook niet op uit waren). Wel werd toegezegd zonodig de Ridderzaal voor de herdenking te regelen, mocht de Tweede Kamer dat niet te willen.

Bij het gesprek met de griffier van de Tweede Kamer bleek onze brief van september niet heel goed gevallen (een zelfbenoemde stuurgroep maakt plannen voor een herdenking die de Tweede Kamer vervolgens mag uitvoeren), maar inhoudelijke bezwaren werden niet genoemd (dus ook niet dat de Tweede Kamer liever 1919 zou willen herdenken). De bezwaren zijn van organisatorische en financiële aard. De Kamer is enigszins 'herdenkingsmoe' en de voorzitter ziet geen mandaat om menskracht en middelen vrij te maken. Desgevraagd door 10.2.e werd expliciet aangegeven dat de Tweede Kamer geen bezwaar zou hebben wanneer BZK de organisatie naar zich toe zou trekken en daartoe een projectgroep zou inrichten. De Tweede Kamer is bereid een vertegenwoordiger in zo'n projectgroep te benoemen (de griffier wijst iemand aan als de verdere samenstelling van de projectgroep bekend is; tot die tijd is zij ons contactpunt). Na de verkiezingen wil de griffier opnieuw een mandaat voor financiële steun zoeken.

11.1

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

Vriendelijke groet,

10.2.

10.2.e

Department of Political Science

Leiden University

PO Box 9555

NL-2300 RB Leiden

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Aan
Van

SG
10.2.e

Directie Democratie en
Burgerschap
Ministerie van BZK

Contactpersoon

10.2.e
0

Datum
27 maart 2017

Kenmerk
2017-0000164059

nota

100 jaar kiesrecht

Aanleiding/probleemstelling

Van CZW, de directeur ProDemos en de Kiesraad ontvingen we het signaal dat het traject 'viering 100 jaar algemeen kiesrecht' stil ligt. Ook in het PO tussen de minister en DGBW en een PO met CZW kwam dit aan bod. Deze nota bevat een voorstel om het traject op te pakken onder regie van DenB. Graag bespreek ik met u de verdere koers.

Advies/actie

Gevraagd besluit:

- Instemmen met het beleggen van het traject 100 jaar algemeen kiesrecht bij DenB en het overdragen van het bij cluster SG voor dit traject beschikbaar gestelde budget.
- Op korte termijn gesprek met u en dDenB over ambitie en opzet van het verdere traject.

Betrokken BZK onderdelen
CZW

Toelichting

Wat vooraf ging

- Op initiatief van 10.2.e en 10.2.e is enige tijd geleden een traject gestart om 100 jaar algemeen kiesrecht te vieren. CZW begeleidde dat tot nu toe. Er is een aantal activiteiten in de steigers gezet.
- Ter begeleiding van het traject is een stuurgroep gevormd op initiatief van en bestaand uit hoogleraren van verschillende universiteiten. Deze groep stond onder leiding van 10.2.e, die zich vorig week om persoonlijke redenen terugtrok als voorzitter. De leden zijn: 10.2.e, 10.2.e en 10.2.e. Verder 10.2.e namens de Kiesraad, 10.2.e namens ProDemos en 10.2.e van CZW 10.2.e).
- Verder is een Comité van Aanbeveling 100 jaar algemeen kiesrecht ingericht door CZW, zonder (juridische) status. De beide Kamervoorzitters zitten hierin. Bedoeling was dat ook de voorzitters van IPO en VNG daaraan zouden deelnemen. Dat was al wel het geval met de vorige voorzitter van de VNG, maar de nieuwe voorzitter, Jan van Zanen is niet automatisch aangeschoven. Ank Bijleveld is vorig jaar gevraagd, maar zei vooralsnog nee, omdat het IPO niet financieel betrokken wilde worden.

Met opmerkingen [10] 1: 19/04 10: Akkoord. Geen opmerkingen PBA

Datum
27 maart 2017
Kenmerk
2017-0000164059

- De stuurgroep en CZW hebben de Tweede Kamer verzocht om het traject van 100 jaar kiesrecht daar te beleggen. Evenwel heeft de griffier, 10.2.e , in een gesprek met de heer 10.2.e en CZW aangegeven het niet te willen oppakken. Dit heeft naar verluidt met capaciteit en tijdsbeslag te maken, onder andere in verband met de inwerkperiode nieuwe Kamer en dat men afgelopen jaren al meerdere grootschalige vieringen heeft georganiseerd.
- CZW, Kiesraad en ProDemos hebben DenB laten weten dat het traject niet vlot en dat DenB het zou moeten oppakken. De Minister heeft in het PO met de DGBW en ook in een PO met CZW aangegeven dat hij wil dat BZK het 100 jaar kiesrecht naar zich toe trekt. De minister hecht veel belang aan deze viering.
- DenB heeft inmiddels informeel contact met de stuurgroep en gaat op korte termijn op hun uitnodiging langs om te praten (10.2.e en 10.2.).

Reeds geplande activiteiten

- Startbijeenkomst op 12 december 2017 (mannenkiesrecht) met de Koning in de Ridderzaal. De datum is gereserveerd in de agenda van de Koning en de Ridderzaal. Verder is nog niks geregeld.
- Slotbijeenkomst in september 2019 (vrouwenkiesrecht) met de Koningin. Dat zou door de RU Groningen georganiseerd moeten worden, aldus de stuurgroep. Zij vragen op voorhand echter al € 75.000.
- In 2015 is door u 4 x € 50.000 toegezegd voor de viering (van 2016 tot 2019) onder voorwaarde dat ook anderen meebetalen. Het bedrag voor 2016 is als subsidie naar ProDemos gegaan voor het bouwen en onderhouden van een website www.100jaarkiesrecht.nl. Met overname van het dossier wordt het budget, dat momenteel bij het SGcluster staat, ad € 140K (2017 € 40K, 2018 € 2017 € 50K en 2018 € 50K) overgeboekt naar DenB.
- **Buiten bereik Wob-verzoek**

Naar een nieuwe rolverdeling?

- De organisatie van de viering ligt stil. Dit noopt ertoe om snel duidelijkheid te creëren over ieders inzet en betrokkenheid. De eerste stap is een heldere nieuwe rolverdeling.
- Voorstel is de trekkersrol van het traject bij BZK/DenB te beleggen.
- DenB kan vervolgens verkennen welke rol en inzet de Kamervoorzitters en griffiers willen hebben. Insteek bij deze verkenning is dat de minister van BZK het traject trekt en dus ook de gastheer is van de bijeenkomsten met de Koning resp. de Koningin. Op deze manier houdt BZK de regie en is niet afhankelijk van de dynamiek bij de andere betrokkenen. Zaak daarbij is wel gezamenlijk optrekken.
- Activiteiten moeten passen binnen beschikbare gestelde budget van 4x 50.000 euro, synergie binnen het bestedingsplan van Democratie en Burgerschap en cofinanciering van andere partijen. Indien dit onvoldoende middelen oplevert, wordt omvang van traject naar beneden bijgesteld.

Datum
27 maart 2017

Kenmerk
2017-0000164059

- Voorstel is de 'stuurgroep' samen te voegen met het comité van aanbeveling (en in overleg met hen te hernoemen tot bijv. comité van aanbeveling of klankbordgroep) en de sturende rol bij BZK te laten.

Graag bespreken we dit met u; deelt u onze insteek qua rolverdeling, wat is nodig, wie spreekt met wie, etc.

Politieke context

MP Rutte heeft bij de algemene beschouwingen jl. in de EK toegezegd dat het kabinet aandacht zal geven aan het 100 jaar kiesrecht.

Communicatie

n.v.t.

Aan
Van

Minister van BZK
Werkgroep 100 jaar
kiesrecht (DenB, KIEM,
CZW, COM)

DGBW
DenB

Contactpersoon

10.2.e

T 0610.2.e

Datum
9 mei 2017

Kenmerk
2017-0000230565

nota

100 jaar kiesrecht: nadere uitwerking

Aanleiding/probleemstelling

In uw eerdere PO's met DGBW en met CZW kwam het signaal aan bod dat het traject 'viering 100 jaar algemeen kiesrecht' niet vlot. U heeft toen aangegeven dat u wilt dat BZK dit naar zich toe trekt. Op verzoek van de SG is hiervoor een werkgroep gevormd met daarin CZW, KIEM, COM en DenB (vz.). De werkgroep doet u met deze nota een voorstel voor de vervolgaanpak van de viering van 100 jaar algemeen kiesrecht, met aandacht voor inhoudelijke lijnen voor de viering, de governance-structuur en een eerste voorstel voor het programma van de startbijeenkomst op 12 december 2017 in de Ridderzaal.

Advies/actie

- Graag uw akkoord met de uitwerking in de nota en specifiek met een ambtelijke verkenning bij het kabinet van de Koning of hij een toespraak op 12 december zou willen geven.
- Ter informatie is in de bijlage een eerste aanzet van een communicatiekalender en een intern discussiedocument voor de startbijeenkomst op 12 december bijgevoegd.

Betrokken BZK onderdelen

DenB, KIEM, CZW, COM

Toelichting

Dat BZK de viering van 100 jaar kiesrecht actief oppakt is logisch. Verkiezingen zijn de aorta van onze democratie en van 1917 tot 1919 is de vernauwing daarin weggenomen. Er is echt iets te vieren en door hieraan aandacht te besteden benadrukken we ook het belang van onze democratie als geheel.

Inhoudelijke lijnen

Voor de viering van 100 jaar kiesrecht heeft de werkgroep, in lijn met de bespreking door DenB in de (voormalige) stuurgroep, vier inhoudelijke actielijnen vastgesteld:

- **Jongeren:** bij de Tweede Kamer verkiezingen in maart 2017 is gebleken dat er nog nooit zoveel 'first time voters' waren. Hun opkomst bleek echter tegen te vallen: volgens peilingen van onderzoeksbureau Ipsos heeft 66% van de jongeren gestemd, versus een totale landelijke opkomst die dit jaar met 80,2% juist hoog was. BZK zal het belang van het kiesrecht onder jongeren accentueren (ook in het kader van de verkiezingen in 2018/2019).

- **Gender:** de viering begint in december 2017 (invoering algemeen mannenkiesrecht) en eindigt in januari 2019 (invoering algemeen vrouwenkiesrecht). Specifieke aandacht voor de rol van vrouwen, bijvoorbeeld in hun ondervertegenwoordiging in gemeenteraden, kan vorm krijgen in overleg met OCW (directie emancipatie). We zullen hiervoor contact opnemen met OCW.
- **Burgerschap:** kiesrecht is onderdeel van de burgerlijke rechten en plichten. Het is een van de manieren om als burger deel te nemen aan de democratische rechtsstaat en samenleving. De viering kan een mooie opmaat zijn voor de (toekomstige) burgerschapsagenda van BZK, waarvan o.a. het aantrekkelijker maken van het jezelf inzetten voor de publieke zaak, bijv. als gemeenteraadslid, deel kan uitmaken.
- **Literair/wetenschappelijk:** in het kader van 100 jaar kiesrecht zullen verschillende boeken en artikelen worden gepubliceerd. De (voormalige) stuurgroep had zich al 5 publicaties voorgenomen.

De vier lijnen zijn communicatief sterk uit te dragen: we kunnen al geplande activiteiten (zie bijlage 1, concept communicatiekalender) erin onderbrengen en het biedt een inhoudelijk kader voor de start- en slotbijeenkomst. De BZK verkiezingscampagne (voor de gemeenteraad, provinciale staten, waterschappen en het Europees Parlement) loopt constant in deze lijnen mee.

Profiel BZK

BZK zal (de organisatie van) de regionale en lokale activiteiten in het kader van 100 jaar kiesrecht niet allemaal naar zich toetrekken, maar ze aanjagen, er lijn in brengen en ze volgen. Dat kan via de al bestaande website (in beheer bij ProDemos), bijeenkomsten, het bijhouden van een centrale communicatie kalender en management by speech. Verder organiseert BZK de startbijeenkomst op 12 december 2017, in aanwezigheid van de Koning (deze ligt al in zijn agenda vast) en de slotbijeenkomst in september 2019, in aanwezigheid van de Koningin. Het op de rails krijgen van de startbijeenkomst op 12 december in de Ridderzaal heeft prioriteit.

Governance

Over de organisatieopzet is afgesproken:

1. **Interne werkgroep BZK:** DenB (vz.), KIEM, CZW, COM, aangevuld met ProDemos (10.2.e). De werkgroep borgt het meenemen van de relevante expertise in BZK en brengt als team voorstellen de lijn in. Daarnaast ondersteunt de werkgroep het comité van aanbeveling en de klankbordgroep (zie 2 en 3). Afgesproken is dat de werkgroep de SG en andere betrokkenen, zeker in de eerstvolgende periode, eens per 3 weken per e-mail (van werkgroepvoorzitter 10.2.e) op de hoogte houdt van de vorderingen.
2. **Comité van aanbeveling:** gezien het onderwerp '100 jaar kiesrecht' is onontbeerlijk dat mensen op sleutelposities, in elk geval de voorzitters van de Eerste en Tweede Kamer en de voorzitters van VNG en IPO, nauw worden betrokken. Het lijkt daarnaast wenselijk dit comité verder te verbreden met 1 of 2 in het oog springende maatschappelijke

vertegenwoordigers (bijvoorbeeld 10.2.e). Met het comité van aanbeveling stemmen we regelmatig de activiteiten van onder meer het parlement af. Het comité kan ook een rol spelen om de viering bredere bekendheid te geven, draagvlak te genereren bij de achterban van de leden en bij het publiekelijk uitdragen van de viering. De gewenste vergaderfrequentie is in overleg met de leden te bepalen.

3. **Klankbordgroep** (de voormalige stuurgroep): hoogleraren (10.2.e), 10.2.e en 10.2.e), ProDemos (10.2.e), Kiesraad (10.2.e) en 10.2.e (secretariaat van de Staatscommissie). Ook voor de klankbordgroep is het wenselijk een of twee leden te zoeken die een 'niet Haags' geluid vertegenwoordigen. Rol: voortgang bespreken, wederzijdse ideeën toetsen en elkaar inspireren. Voorgestelde vergaderfrequentie: één keer per maand.

Daarnaast borgt de werkgroep in overleg met KR de betrokkenheid van Caribisch Nederland.

Formele startbijeenkomst 12 december Ridderzaal

De werkgroep maakt het programma en organiseert deze startbijeenkomst (bijlage 2 bevat ter informatie een eerste aanzet). We zullen het programma afstemmen op de vier inhoudelijke lijnen en het voorleggen aan het comité van aanbeveling en de klankbordgroep. Op 22 mei staan gesprekken gepland met de griffiers van de EK en TK om de bijeenkomst en hun rol bij de gehele viering te bespreken. We zullen kort na 22 mei een meer uitgewerkt programma aan u voorleggen, inclusief een brief om de Koning uit te nodigen om zelf ook op de bijeenkomst te spreken. Voorafgaand daaraan willen we bij het Kabinet van de Koning verkennen of een dergelijke brief positief zal worden ontvangen.

Politieke context

Nu niet van toepassing.

Communicatie

Com maakt met de werkgroep een communicatiestrategie voor de viering van 100 jaar kiesrecht. Wat betreft de communicatie wordt geadviseerd van de start- en de slotbijeenkomst een evenement te maken dat een breed publiek aanspreekt. Deze bijeenkomsten moeten we communicatief met elkaar verbinden. De komst van Koning (startbijeenkomst) en Koningin (slotbijeenkomst) zal aandacht in de media genereren.

Daarnaast kan tussentijds veel worden gedaan met communicatie. We zien kansen om ons aan te sluiten bij bestaande activiteiten en gebeurtenissen, van de gemeenteraadsverkiezingen tot en met de grondwetdag. Daarvoor zal een communicatiekalender met geschikte momenten en middelen worden opgesteld. De organisaties die mee willen gaan doen, worden in kaart gebracht. Zo creëren we een netwerk dat ook gaat communiceren over de viering. De website, social media en andere middelen zullen worden ingezet om de boodschappen te delen met de Nederlanders. Van groot belang is om een goede kernboodschap te hebben: waarom is het zo belangrijk om dit te vieren? Om de viering

Datum

9 mei 2017

Kenmerk

2017-0000230565

aantrekkelijker te maken voor het grote publiek kunnen wij kijken of het mogelijk is om een paar aansprekende Nederlanders als 'ambassadeur' aan te stellen. Zij kunnen optreden in de media, vloggen en op social media ook hun steentje bijdragen.

Discussiestuk werkgroep BZK 100 jaar kiesrecht: startbijeenkomst 12 december 2017

De organisatie van de startbijeenkomst op 12 december 2017 is een prioriteit voor BZK. Een aantal gegevens is definitief: de datum (12 december 2017), de duur van het programma (maximaal 2 uur), de locatie (Ridderzaal), en de Koning als eregast. Verder: wij gaan als werkgroep de inhoud/het programma van het evenement organiseren en vorm (laten) geven, inclusief de communicatie aspecten; we zullen een extern bureau aantrekken voor de organisatorische uitvoering, aangestuurd door BZK COM/evenementen.

Hieronder staan een eerste voorzet voor het programma, en vragen om de eerste knopen door te hakken over de invulling van de bijeenkomst.

Het programma

De SG heeft als uitgangspunt meegegeven: waak ervoor dat het te Haags en elitair wordt, dus zorg voor een programma dat een brede groep mensen aanspreekt. Dit kan door in het programma zowel 'ambassadeurs' op te voeren, als ook niet bekende Nederlanders een rol te geven. En belangrijk om te onthouden is dat, hoewel het op 12 december 2017 weliswaar precies 100 jaar geleden is dat mannen het algemeen kiesrecht kregen (en vrouwen het actief kiesrecht pas in 1919), we bij deze bijeenkomst zowel de invoering van het algemeen mannen- als vrouwenkiesrecht vieren. Dat moet ook weerspiegeld worden in de sprekers.

Een opzet voor het programma kan zijn:

- Ontvangst door dagvoorzitter
- Korte opening en introductie programma door de Minister (optie: SG) met o.a. 100 jaar kiesrecht mede in context s.v.z. democratie, toelichting op 4 actielijnen, overzicht viering tot 2019
- Toespraak Koning, 11.1

- Dagvoorzitter zal de programmaonderdelen voor de 4 actielijnen inleiden en begeleiden:
 - **Jongeren:** aansprekende jonger BN-er, bijv. Tim Hofman, in gesprek met 5 jongeren over het belang van stemmen voor de komende gemeenteraadsverkiezingen.
 - **Burgerschap:** het belang van kiesrecht en bijdragen aan de democratische rechtsstaat. Hierbij zouden we afhankelijk van budget een korte film kunnen laten maken en vertonen waarin gewone mensen van verschillende leeftijden, afkomst, politieke voorkeur etc, over deze onderwerpen geïnterviewd worden.
 - **Gender:** vrouw (misschien iemand die in een ander land is geboren maar in Nederland is opgegroeid/woont) die een verhaal kan vertellen over het vrouwen kiesrecht – en dat dit niet overal vanzelfsprekend is.
 - **Literair/wetenschappelijk:** schrijver en 5 betrokken Nederlanders. Aan de hand van reeds verschenen boek artikel gaan ze in gesprek.

Nb. bovenstaande moet nog vorm krijgen: wie is aansprekend per onderwerp en wie nodigen we daarvoor uit? Voor de selectie van jongeren kunnen we gebruik maken van de bijeenkomst die BZK op 12 juni 2016 organiseert voor jongeren en bestuurders. Per onderdeel zou het dus ook de moeite waard kunnen zijn op zoek te gaan naar een ambassadeur/boegbeeld die het onderwerp kan vertegenwoordigen, ook na de startbijeenkomst, voor brede publiciteit!

- Na afloop van deze gesprekken zal de dagvoorzitter de aanwezigen erbij betrekken en hun mening vragen of vragen laten beantwoorden als die er zijn.
(Dit kan ook na elk gesprek plaatsvinden)
- Terugkoppeling vanuit bovenstaande en uiteenzetten wat er de komende periode gaat gebeuren rond het thema 100 jaar kiesrecht. Dus bijeenkomsten e.d. benoemen.
Dit kan door de dagvoorzitter of DG/Directeur.
- Afsluiting met cabaret? Bijvoorbeeld Taante (Jetty Mathurin)
Zij is een Nederlandse cabaretière, presentatrice, actrice, columniste en logopediste van Surinaamse afkomst. Eén van haar bekendste karakters is Taante, een personage waarmee ze sinds de 1985 op de planken staat.

Vragen aan de werkgroep:

1. Wie worden er uitgenodigd? En hoeveel genodigden? Uitnodiging door de minister van BZK.
-> In ieder geval: een groep 'first time voters'
-> Een wedstrijd? Mensen laten in beeld of tekst weten wat stemrecht voor hen betekent. De beste inzenders krijgen een uitnodiging.

Ter info: de eerdere stuurgroep had over de genodigden al de volgende gedachten:

Genodigden

"Insteek is om voor beide bijeenkomsten de Koning en de Koningin te vragen, waarbij op de eerste bijeenkomst de Koning zou kunnen acteren en op de tweede de Koningin.

Verdere genodigden voor de startbijeenkomst: een afvaardiging van het kabinet (MP, M.BZK) en Staten Generaal, met de beide Kamervoorzitters als gastheer. Daarmee krijgt de bijeenkomst een officieel karakter, waarbij aandacht voor protocol van belang is.

De bijeenkomsten zijn nadrukkelijk niet uitsluitend bestemd voor hooggeplaatste genodigden. Bij de viering van het algemeen kiesrecht wordt een breed en divers samengesteld publiek uitgenodigd.

Er kan voor de startbijeenkomst bijvoorbeeld gedacht worden aan:

- *Burgemeesters vragen één persoon per gemeente (nu: 393 gemeenten) af te vaardigen; ook een afvaardiging uit Caribisch Nederland **nb dit worden te veel mensen. Capaciteit Ridderzaal is max. 500. Beter lijkt CDK's te vragen ieder aantal mensen voor te dragen.***
- *Genaturaliseerde personen die in hun land van herkomst geen stemrecht hadden*

2. Wie zou een geschikte dagvoorzitter kunnen zijn?
3. Hoe maken we het sprankelend/niet te statisch?
 - a. Gebruik van beeld? Bv. korte film in samenwerking met Andere Tijden?
 - b. Opening of intermezzo met video?
- c. Ruimte inbouwen voor populistische spreker?
4. Eyecatcher: Symbolische handeling, zoals aanbidding of opening van een onderzoek, boek of tentoonstelling?
5. COM: uitnodigingsbeleid media?

agenda

Klankbordgroep 100 jaar kiesrecht

Vergaderdatum en -tijd 4 juli 2017 14:30 – 16:00

Vergaderplaats BZK, Turfmarkt 147, Z36-35 Haarlemzaal

Genodigden 10.2.e (ProDemos), 10.2.e
(Kiesraad), 10.2.e (Universiteit Leiden), 10.2.e
(Radboud Universiteit Nijmegen), 10.2.e
(Rijksuniversiteit Groningen), 10.2.e
(ProDemos), 10.2.e afdeling
Democratie BZK), 10.2.e (BZK), 10.2.e
(BZK), 10.2.e (BZK)

Afmelding ontvangen 10.2.e (Universiteit Utrecht), 10.2.e
(staatscommissie perkementair stelsel)

1. Opening (10.2.e)

*Doel vergadering: bijpraten (agendapunt 2) en afspraken voor vervolg
(agendapunten 3, 4, en 5)*

2. Stand van zaken (10.2.e)

*Terugkoppeling van recent gevoerde gesprekken – o.a. Dienst Koninklijk
Huis en griffiers EK en TK – en ondernomen acties*

3. Startbijeenkomst 12 december 2017 in de Ridderzaal (allen)

*Programma van een uur, naar verwachting opgenomen door NOS.
Contacten met productiebureau zijn gelegd.*

Heel globaal ziet het programma er als volgt uit:

- Muziek bij binnenkomst koning
- Opening door ...
- Film tentoonstelling 100 jaar kiesrecht
- Toespraak ...
- Optreden door...
- Toespraak Voorzitters EK en TK
- Optreden ...
- Toespraak MP

- Optreden Cabaret
- Sluiting door...
- Muziek bij vertrek

Brainstorm over:

- ideeën voor het programma, suggesties artiesten*
- ideeën voor inhoud van de toespraken conform de vier vastgestelde inhoudelijke lijnen van de viering: jongeren, gender, burgerschap en een literair-wetenschappelijke lijn.*

4. Activiteiten 100 jaar kiesrecht (allen)

Inventarisatie lopende activiteiten en ideeën voor aanvullende activiteiten.

Deze komen op de website 100 Jaar Kiesrecht:

<https://100jaarkiesrecht.nl/>

Bijlage: communicatiekalender

5. Slotbijeenkomst september 2019 (toelichting 10.2.e)

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Den Haag

**Directoraat Generaal
Bestuur en Wonen**
Directie Democratie en
Burgerschap

Turfmarkt 147
Den Haag
Nederland

Contactpersoon

T 10.2.e
10.2.e

Datum
4 juli 2017

Kenmerk
2017-0000353624

verslag

Klankbordgroep 100 jaar kiesrecht

Vergaderdatum	4 juli 2017
Deelnemers	10.2.e (Universiteit Leiden), 10.2.e (Kiesraad), 10.2.e (Radboud Universiteit), 10.2.e (ProDemos), 10.2.e (ProDemos), 10.2.e (BZK), 10.2.e (BZK), 10.2.e (BZK) en 10.2.e (BZK)
Afwezig	10.2.e (Rijksuniversiteit Groningen), 10.2.e (Universiteit Utrecht), 10.2.e (Staatscommissie parlementair stelsel)

1. **Opening** (10.2.e)
10.2.e en 10.2.e kunnen er helaas niet bij zijn.
Vanwege de NS seinstoring is ook 10.2.e afwezig.
2. **Stand van zaken** (10.2.e)
 - BZK heeft de afgelopen weken verschillende gesprekken gevoerd over de viering van 100 jaar algemeen kiesrecht.
 - 10.2.e en 10.2.e hebben gesproken met 10.2.e , algemeen secretaris van ZM de Koning. 11.1
 - Gesprekken met 10.2.e (Griffier EK) en 10.2.e (Griffier TK): positief over de viering. Ook gesproken over de slotbijeenkomst. De regering organiseert de startbijeenkomst; de slotbijeenkomst zou wellicht door de EK en TK georganiseerd kunnen worden. Bij de griffiers leek dit idee wel op enige sympathie te kunnen rekenen. 11.1

11.1 Hierover zullen nadere gesprekken nodig zijn.

- Er wordt deze week een formele uitnodiging voor de startbijeenkomst gestuurd naar de Koning door de minister van BZK.
- Er wordt een comité van aanbeveling ingesteld. De minister van BZK verstuurd deze week de uitnodigingen. De beoogde leden zijn: de voorzitters van de EK, TK, VNG, IPO, de Kiesraad en de voorzitter van de Raad van toezicht van ProDemos. Zij zijn hiervoor van te voren informeel al gepolst.
- Een interne werkgroep, bestaande uit medewerkers van EK, ProDemos en BZK (afdeling Democratie, cluster Communicatie en CZW) komt regelmatig bijeen voor de organisatie van de viering. Er wordt voor deze werkgroep ook nog iemand van de TK gezocht.

3. Startbijeenkomst 12 december 2017 in de Ridderzaal (Allen)

- Het programma van de startbijeenkomst staat in hoofdlijnen op de agenda. Inmiddels is er een aanbestedingsprocedure gestart met een productiebureau. Er wordt gedacht aan 10.2 om een creatief programma te verzorgen. Graag horen we ieders ideeën over de invulling van het programma van de bijeenkomst. Gedacht moet worden aan de vier actielijne: gender, jongeren, burgerschap en literair/wetenschappelijk.

Ideeën

- De vier lijnen moeten vooral in de toespraken terugkomen.
- Als de minister van BZK de key note speech geeft, dan opent de SG. De key note speech zal in ieder geval gaan over wat er in de grondwet staat en hoe het historisch is gelopen. Degene die de bijeenkomst opent zal ingaan op wat er tot september 2019 op stapel staat tijdens de viering van 100 Jaar Kiesrecht.
- Als de voorzitters TK en EK ook spreken, dan moet daarover goede afstemming plaatsvinden om overlap te voorkomen.
- Toespraak MP in het programma schrappen, wordt te veel.
- Er worden verschillende boeken over 100 jaar kierecht gepubliceerd, door 1) 10.2.e, 2) 10.2.e en 10.2.e en 3) 10.2.e en 10.2.e en 10.2.e (over 100 jaar vrouwenkiesrecht). De boeken kunnen worden uitgereikt op de startbijeenkomst; suggestie is aan beide Kamervoorzitters.
- Een gespreksleider zou een discussie kunnen leiden met de auteurs over de inhoud van de boeken, bijvoorbeeld 10.2.e (presenteert jaarlijkse Prinsjesboekenprijs).
- De vier lijnen komen ook terug in de film over de tentoonstelling over 100 jaar kiesrecht. Deze wordt nog gemaakt in opdracht van BZK.
- Afgesproken is om met input van de klankbordgroep de lijnen van de viering in ieder 1 A4 uit te werken, zodat we die kennis paraat hebben voor speeches, film etc.
 - o 10.2.e, actie: stuurt eind van de week (14/07) een A4 met nadere toelichting op de lijn gender.

- o 10.2, **actie:** stuurt inhoudsopgave van zijn boek en feiten over kiesrecht.
- o 10.2.e en 10.2.e, **actie:** maken A4 over burgerschap en jongeren

Vraag aan de klankbordgroep: zonder welke elementen is de viering niet geslaagd?

- Historische element: hoe is het zo gekomen? -> Dit zal terugkomen in de key note speech.
- Kiesrecht is niet enkel iets instrumenteels. Belangrijk om ook de betekenis van kiesrecht te belichten: je kiest mensen die er voor jou zitten, je hebt effect op de samenstelling. En voor politici/kandidaten: je zit er dus voor anderen. En representatie houdt niet op als je partij niet in de regering zit. -> Ook een punt voor een van de speeches.
- De niet vanzelfsprekendheid van kiesrecht: in veel gebieden van de wereld is er geen algemeen kiesrecht. Enerzijds onze trots, anderzijds belang van waakzaamheid. -> idem
- Terugblik en vooruitblik: het kiesrecht heeft de afgelopen 100 jaar niet stilgezeten (kijk naar gender, leeftijd, ingezetenen, waterschapsverkiezingen). "Het zal toch niet verbazen als er over 100 jaar geen nieuwe veranderingen hebben plaatsgevonden." -> idem
- Activiteiten de komende twee jaar. -> Dit komt terug in de opening.

Beleid uitnodigingen

- Er zullen tussen de 400-500 genodigden zijn. Niet de gehele EK en TK worden uitgenodigd, maar bijvoorbeeld alleen de commissies BZK.
- Aandachtspunt is een divers samengesteld gezelschap. Ideeën daarvoor zijn: jongeren uit te nodigen die deelnamen aan de eerder dit jaar door BZK georganiseerde jongerenbijeenkomst. En deelnemers aan de burgerconferentie van juni 2016 in Arnhem.
- De interne werkgroep maakt een voorstel voor de lijst met genodigden.
- Gedachte is om iets met loting te doen, vergelijkbaar met de loting van de 50ste verjaardag van de Koning en het diner op het Koninklijk Paleis:
 - o Idee om 'first time voters' uit te nodigen, mensen die op 12 december 2017 18 jaar worden (volgens het CBS worden nu op een gemiddelde dag 465 kinderen in Nederland geboren; dat aantal was 18 jaar geleden waarschijnlijk hoger)
 - o Idee om voorzitters van stembureaus uit te nodigen (lijn burgerschap) of verkiezingsambtenaren, hoofdstembureaus.

4. Activiteiten 100 jaar kiesrecht (Allen)

- Drie gemeenten (Nijkerk, Beek en Weert) hebben concreet een tentoonstelling gemaakt over de lokale kiesrecht geschiedenis
- Een theatergezelschap is bezig met een programma voor scholen
- Essay wedstrijd van de Kiesraad. De prijs wordt in juni 2018 uitgereikt in de oude zaal van de TK.

Datum
4 juli 2017

- Open monumentendag Arnhem, ook dag van de democratie.
- Provincie Drenthe is actief op dit thema
- Idee om bestuurlijk overleg met VNG en IPO aan te grijpen om aandacht voor de viering te vragen en om activiteiten aan te jagen
- Er is een website voor de viering: www.100jaarkiesrecht.nl. Gelieve alle evenementen en activiteiten in het kader van 100 jaar kiesrecht door te geven aan 10.2.e (10.2.e @prodemos.nl) en 10.2.e (10.2.e @minbzk.nl) zodat dit op de website en op de communicatiekalender kan worden bijgehouden.

5. Slotbijeenkomst september 2019 (toelichting 10.2.e

- Vanwege de afwezigheid van 10.2.e wordt dit agendapunt naar de volgende bijeenkomst van de klankbordgroep verplaatst. 10.2.e heeft gevraagd of 10.2.e in zijn plaats in de klankbordgroep deelneemt.

6. Rondvraag

- Volgende bijeenkomst klankbordgroep: eind augustus. Een nieuwe datum wordt binnenkort verstuurd.

agenda

Klankbordgroep 100 jaar kiesrecht

Vergaderdatum en -tijd 29 augustus 2017 13:00 – 14:30

Vergaderplaats Ministerie van BZK, Turfmarkt 147 Den Haag, Z.22-37-
Caribische Zee-zaal

Genodigden 10.2.e (Universiteit Utrecht), 10.2.e
(ProDemos), 10.2.e (Kiesraad), 10.2.
(Universiteit Leiden), 10.2.e
(Radboud Universiteit Nijmegen), 10.2.e
(Rijksuniversiteit Groningen), 10.2.e
(Staatscommissie parlementair stelsel), 10.2.e
(ProDemos), 10.2.e (voorzitter, BZK), 10.2.e
(BZK), 10.2.e (BZK)

Afmelding ontvangen

- 1. Opening (10.2.e) (13:00 – 13:05 uur)**
Doel vergadering: bespreken startbijeenkomst op 12 december en periode daarna.
- 2. Vaststellen verslag bijeenkomst 4 juli jl. (bijlage 1) (13:05 – 13:10 uur)**
Het verslag zal daarna ook met de werkgroep 100 Jaar Kiesrecht worden gedeeld.
- 3. Comité van aanbeveling (10.) (13:10 – 13:20 uur)**
Strategie bepalen t.a.v. het comité van aanbeveling bespreken. Hoe en wanneer gaan we hen inzetten? Inmiddels bevestiging van deelname ontvangen van voorzitters EK, TK, IPO, Kiesraad en Raad van Toezicht ProDemos.
- 4. Activiteiten tussen 2017 en 2019 en inzet website (allen) (13:20 – 13:30 uur)**
Hebben wij het idee dat er tussen de start- en de eindbijeenkomst voldoende activiteiten zijn en dat het overzicht daarvan compleet is op de site? Zie: <https://100jaarkiesrecht.nl/agenda/>

- 5. Presentatie door 10.2.e [redacted], productiebureau Xsaga (13:30 – 14:00 uur incl. discussie)**

Xsaga is ingehuurd om de productie te verzorgen van de startbijeenkomst in de Ridderzaal op 12 december 2017.

- 6. Slotbijeenkomst september 2019 (toelichting 10.2.e [redacted]) (14:00 – 14:10 uur)**

- 7. Verdeelsleutel gastenlijst 12 december Ridderzaal (10.2.e [redacted], 10.2.e [redacted]) (bijlage 2) (14:10 – 14:20 uur)**

Bespreken van de voorgestelde verdeelsleutel per categorie.

- 8. Achtergrondnotities (allen) (bijlagen 3 t/m 6) (14:20 – 14:25 uur)**
Tijdens de vergadering op 4 juli is afgesproken om achtergrondnotities te maken voor elk van de vier inhoudelijke lijnen van de viering. Deze dienen als factsheets voor de organisatie. Zijn er aanvullingen op de notities?

- 9. Rondvraag en afsluiting (allen) (14:25 – 14:30 uur)**
Bepalen volgende vergaderdatum

Achtergrondnotitie vrouwenkiesrecht in Nederland

Input voor speeches viering 100 jaar algemeen kiesrecht – alleen voor intern gebruik

Auteur: 10.2.e, Radboud Universiteit

11.1

Met het oog op het doel van deze notitie ben ik niet volledig met verwijzingen.

Het passief kiesrecht voor vrouwen werd in Nederland in 1917 wettelijk ingevoerd, in 1919 gevolgd door het actief kiesrecht voor vrouwen. In 1922 konden vrouwen voor de eerste keer hun stem uitbrengen bij Tweede Kamer-verkiezingen. De toekenning van deze formele politieke rechten aan vrouwen geschiedde in Nederland niet zonder slag of stoot. In eerste instantie ging de kiesrechtstrijd, die voornamelijk gevoerd werd door aanhangers uit sociaal-democratische en liberale kringen, vooral om de invoering van het algemeen kiesrecht voor mannen. Deze eis was een reactie op het kiesrecht zoals dat toen was vastgelegd in de grondwet van 1848 en waarin slechts een beperkte groep burgers stemrecht had.

Tot aan de grondwetwijziging van 1887, stonden er geen bepalingen in de Grondwet op grond waarvan vrouwen wettelijk waren uitgesloten van het actieve en passieve kiesrecht voor de Eerste en Tweede Kamer. De tekst van de artikelen in de Grondwet van 1848 met betrekking tot het actief en het passief kiesrecht, luidde:

"Art. 76 GW. De leden der Tweede Kamer worden in de kiesdistricten, waarin het Rijk verdeeld wordt, gekozen door de meerderjarige ingezetenen, Nederlanders, in het volle genot der burgerlijke en burgerschapsregten, en betalende (...)."

"Art. 79 GW. Om tot lid der Tweede Kamer verkiesbaar te zijn, wordt alleen vereischt dat men Nederlander, in het volle genot der burgerlijke en burgerschapsregten zij en den ouderdom van dertig jaren hebbe vervuld." (*Stb. 1848, nr.44*)

Het kiesrecht voor de Provinciale Staten en de Gemeenteraden - en het passief kiesrecht voor de Eerste Kamer - was op gelijksoortige wijze geregeld.

In 1883 maakte Aletta Jacobs, geboren in 1854, op principiële wijze die tegenstrijdigheid tussen grondwet en praktijk ahangig. De Tweede Kamer verkiezingen van 1883 greep zij aan om de feitelijke uitsluiting van vrouwen van het kiesrecht tot in de hoogste juridische instanties aan te vechten. Zij verzocht om op de kiezerslijst van Amsterdam geplaatst te worden, en derhalve te mogen stemmen, op grond van het ontbreken in de Grondwet van een formele uitsluiting van vrouwen van het kiesrecht. Het verzoek werd door het college van B & W afgewezen, want:

" (...) adressante moge zich dan al beroepen op de letter der Wet, volgens den Geest onzer Staatsinstellingen is aan de vrouw geen kiesrecht of stemrecht verleend." (A. Jacobs, *Herinneringen*, Nijmegen, 1978, p. 95)

Beroep tegen deze beschikking, eerst bij de Arrondissementsrechtbank en vervolgens bij de Hoge Raad, mocht niet baten. Aletta Jacobs verkreeg het kiesrecht niet.

Het gevolg van de actie van Aletta Jacobs was dat in 1887 ter verduidelijking in de Grondwet bij het actief en passief kiesrecht aan het woord 'ingezetenen' het woord 'mannelijke' werd toegevoegd, zoals later ook in de Kieswet van 1896 gebeurde:

"Art. 80 GW. De leden der Tweede Kamer worden regtstreeks gekozen door de mannelijke ingezetenen, tevens Nederlanders, (...)"

"Art. 81 GW. Om lid der Tweede Kamer te kunnen zijn wordt alleen vereischt dat men mannelijk Nederlander zij (...)." (*Stb. 1887, nr. 148*)

Het kiesrecht voor de Provinciale Staten en de Gemeenteraden - en het passief kiesrecht voor de Eerste Kamer - werd op gelijksoortige wijze aangepast.

De publiciteit rond deze actie deed de belangstelling voor het vrouwenkiesrecht toenemen. In 1894 werd de *Vereeniging voor Vrouwenkiesrecht (VvVK)* opgericht. Het doel van deze vereniging was vrouwenkiesrecht en als strijdmiddelen werden ondermeer propaganda, publikaties en manifestaties gehanteerd. Andere organisaties voor vrouwenkiesrecht waren de *Bond voor Vrouwenkiesrecht*, de *Mannenbond voor Vrouwenkiesrecht*, en de *Neutrale (Vereeniging voor Vrouwenkiesrecht)*.

Het einde van de strijd om het vrouwenkiesrecht kwam in zicht met de grondwetswijziging van 1917, die het algemeen mannenkiesrecht en het passief vrouwenkiesrecht inhield. De Grondwetsartikelen in de nieuwe grondwet van 1917 luiden als volgt (De schuingedrukte gedeelten zouden bij de grondwetsherziening van 1922 geschrapt worden):

"Art. 80 GW . De leden der Tweede Kamer worden rechtstreeks gekozen door de *mannelijke* ingezetenen, tevens Nederlanders of door de wet als Nederlandsche onderdanen erkend, die den door de wet te bepalen leeftijd, welke niet beneden drie en twintig jaren mag zijn, hebben bereikt *en door de vrouwelijke ingezetenen, die aan gelijke voorwaarden voldoen, indien en voor zover de wet haar, niet uit hoofde van aan het bezit van maatschappelijke welstand ontleende redenen, kiesbevoegd verklaart (...).*"

"Art. 84 GW. Om lid der Tweede Kamer te kunnen zijn wordt vereischt, dat men Nederlander, of door de wet als Nederlandsch onderdaan erkend zij, (...)." (*Stb. 1917, nr. 660*)

Het kiesrecht voor Provinciale Staten en Gemeenteraden - en het passief kiesrecht voor de Eerste Kamer werden op gelijksoortige wijze aangepast.

Het actief kiesrecht voor vrouwen werd tenslotte een feit in 1919, door het wetsvoorstel van het liberale Tweede Kamerlid H.M. Marchant. Dit voorstel werd, als wet, als volgt in het *Staatsblad* ingeleid:

"Wij Wilhelmina (...) Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is aan de vrouwen het kiesrecht toe te kennen op denzelfden voet als aan de mannen;(...)."

En had als "Eenig artikel":

- "1. In artikel 1 der Kieswet vervalt het woord "mannelijke".
 2. In artikel 9 der Kieswet vervalt het woord "mannelijke".
 3. In artikel 54 der Kieswet wordt voor het woord "mannen" gelezen "personen"."
- (*Stb. 1919, nr. 536*)

In 1922 werd bovenstaande wijziging in de Kieswet ook in de Grondwet doorgevoerd. De tekst van de nieuwe Grondwet, waarin nu dus ook wat betreft het actieve kiesrecht geen onderscheid meer tussen mannen en vrouwen werd gemaakt, luidde:

"Art. 81 GW. De leden der Tweede Kamer worden rechtstreeks gekozen door de ingezetenen, tevens Nederlanders of door de wet als Nederlandsche onderdanen erkend, die den door de wet te bepalen leeftijd, welke niet beneden drie en twintig jaren mag zijn, hebben bereikt. (...)." (*Stb. 1922, nr. 736*)

Ook bij deze laatste grondwetsherziening werd het kiesrecht voor de Provinciale Staten en de Gemeenteraden op gelijksoortige wijze veranderd.

Zowel in de strijd voor het vrouwenkiesrecht als voor het algemeen mannenkiesrecht ging het om het principe dat niemand van politieke zeggenschap mocht worden uitgesloten. De criteria voor uitsluiting waren echter zeer verschillend. De hoogte van het inkomen vormde de voornaamste barrière voor de mannelijke bevolking, een barrière die kon worden geslecht door de toename van het welvaartsniveau. De redenen om vrouwen geen kiesrecht te verlenen waren vooral gebaseerd op opvattingen over de plaats van de vrouw in het gezin. In het Kamerdebat dat wordt gehouden op 7, 8 en 9 mei komen wij de volgende uitspraken tegen (Handelingen, Tweede Kamer, 1918/1919: 2207-2249):

“De man is de drager van het gezag; de – dienende- taak van de vrouw ligt in het gezin. Het is niet haar roeping deel te nemen aan het openbaar bestuur”;

“De man vertegenwoordigt als hoofd van het gezin, mede de vrouw”

“De vrouw is teveel gevoelsmens om in de politiek objectief te kunnen oordelen. Uit de geschiedenis blijkt wel dat zij daartoe de geschiktheid mist”

“De vrouw heeft reeds een grote indirecte invloed; het is overbodig haar ook nog een directe stem te geven” (geciteerd in Jacqueline Schokking, *De vrouw in de Nederlandse politiek*, 1958, p.29,20)

De politieke partijen verschilden nogal van mening over de invoering van het vrouwenkiesrecht. Algemeen gesteld waren de liberalen en de sociaal-democraten vóór en de christelijke partijen tegen.

Actief kiesrecht

De eerste Tweede Kamerverkiezingen waarbij vrouwen mochten stemmen leverden verlies op voor de SDAP, voor de Communistische Partij Nederland en voor de Vrijheidsbond. De SDAP en CPN maken dit verlies bij de volgende verkiezingen weer goed, voor de VB geldt dit niet. De protestantse en katholieke partijen winnen of blijven hetzelfde bij die eerste verkiezingen.

Vanaf de jaren zeventig is er kiezersonderzoek en kunnen wij uitspraken doen over opkomst en partijvoorkeur. Uit die analyses blijkt dat in het algemeen de sexeverschillen zowel wat opkomst als partijvoorkeur betreft gering zijn en niet eenduidig.

Passief kiesrecht

In 1918 kwam alleen Suze Groeneweg voor de SDAP in de Tweede Kamer. In totaal krijgen alle vrouwelijke kandidaten tezamen 10.425 stemmen, 0,7 procent van het totaal. Bij de gemeenteraadsverkiezingen een jaar later verwerven 88 vrouwen een zetel, eveneens minder dan één procent.

De volgende Kamerverkiezingen van 1922 leverde zeven vrouwen op. Het duurt dan tot de jaren zeventig alvorens het percentage vrouwelijke Kamerleden boven de 10 uitkomt. Hieronder staat aangegeven wanneer bepaalde drempels zijn overschreden.

<i>Vertegenwoordiging van vrouwen in de Tweede Kamer</i>	
Eerste verkiezing	Passief 1918: 1 %
	Actief 1922: 7 %
Eerste verkiezing > 10%	1977

Eerste verkiezing > 25%	1994
Eerste verkiezing > 40%	2010
% vrouwen in laatste verkiezing (2017)	36
Hoogst behaalde percentage vrouwelijke Kamerleden ooit	41

Relevante actoren

De positieve ontwikkeling in het aandeel van vrouwen in politieke functies, met name op nationaal niveau, is te danken aan activiteiten van drie actoren: autonome vrouwenorganisaties, vrouwenorganisaties in politieke partijen en de overheid. Verder is er een positieve invloed uitgegaan van internationale organisaties en activiteiten, zoals bijvoorbeeld van het Europese Netwerk Vrouwen in Besluitvorming, actief in de jaren negentig.

Maatregelen van de overheid om het aandeel van vrouwen in politieke functies te vergroten

In het eerste beleidsplan Emancipatie: Proces van Verandering en Groei uit 1977 staat expliciet dat de regering meer vrouwen in politieke functies wenst te zien, maar met in acht neming van de autonomie van politieke partijen. Dus geen dwang, maar overtuiging. Ook wil men geen quotas, omdat die niet zouden passen in het democratische politieke systeem. Deze uitgangspunten blijven gelden. De overheid besluit om via subsidies aan politieke partijen en vrouwenorganisaties, via onderzoek naar de oorzaken van de ondervertegenwoordiging van vrouwen in politieke functies en via overtuiging, bijvoorbeeld in gesprekken van de minister van Binnenlandse zaken met partijvoorzitters, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, CvK's de wenselijkheid van meer vrouwen in politieke functies voortdurend aan te kaarten. Zo stelt het ministerie politieke partijen in staat via een subsidie om een beleidsmedewerker 'positieve actie' aan te stellen met als taak het opstellen van een concreet actieplan voor die betreffende partij. Met uitzondering van de SGP maken de politieke partijen hier gebruik van.

In 1992 komt het kabinet met het kabinetsstandpunt Vrouwen in Politiek en Openbaar Bestuur met 19 concrete beleidsmaatregelen die moeten leiden tot meer vrouwen in politieke functies. Streefcijfers maken daarvan onderdeel uit: 30 procent vrouwen in politieke functies eind 1995; een verdubbeling van het aandeel vrouwelijke burgemeesters (100 eind 1995), tenminste 1 vrouwelijke CvK etc. Enkele maatregelen waren: het uitbrengen van een schriftelijke instructie aan de Commissaris van de Koningin, belast met het voordragen van burgemeesterskandidaten, dat bij gelijke geschiktheid aan vrouwelijke kandidaten voorrang dient te worden verleend; aan de orde stellen van de ondervertegenwoordiging van vrouwen in de politieke partijen in het driemaandelijks overleg tussen de minister van Binnenlandse Zaken en voorzitters van politieke partijen; voorschrijven dat nieuw in te stellen adviesraden van de overheid voor een belangrijk deel uit vrouwen dienen te bestaan en het jaarlijks verzamelen en publiceren van relevante cijfers, zodat progressie of achteruitgang kan worden bijgehouden.

Het evaluatierapport van dit beleidsplan uit 1996 laat zien dat veel van deze maatregelen succes hebben gehad, niet alleen in termen van cijfers (meer vrouwen), maar ook in het creëren van een positieve instelling bij degenen die voordragen en selecteren: bij de eeuwwisseling willen leiders van politieke partijen en andere politieke actoren ook daadwerkelijk meer vrouwen in hun midden.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Aan minister BZK
Van DGBW/DenB

DGBW/Democratie en
Burgerschap
Ministerie van Binnenlandse
Zaken en Koninkrijksrelaties

Contactpersonen

10.2.e

T 06 10.2.e

10.2.e

T 06 10.2

Datum

6 september 2017

Kenmerk

2017-0000433503

nota

100 Jaar Kiesrecht - contact voorzitter TK

Aanleiding/probleemstelling

Op dinsdag 5 september had u contact met de voorzitter van de TK, mevrouw Arib, over de viering van 100 Jaar Kiesrecht. Zij is ongelukkig met het tijdstip van de viering. Deze nota bevat de door u verzochte informatie over hoe het contact met de TK over de viering is verlopen.

Met opmerkingen [1] 1: 6/9 1

Advies/actie

- U wordt gevraagd kennis te nemen van onderstaande toelichting.
- U wordt geadviseerd in contact te treden met mevrouw Arib om te pogen haar zorgen weg te nemen en haar te bewegen zich alsnog achter de startviering op 12 december 2017 in de Ridderzaal te scharen.

Betrokken BZK onderdelen

DGBW/DenB

Toelichting

Aard van de bezwaren

- Mevrouw Arib gaf bij u aan ongelukkig te zijn met de datum van 12 december 2017 voor de startviering in de Ridderzaal; deze dag valt op een vergaderdag van de Tweede Kamer. Daarnaast meldde zij dat er niet zoveel te vieren valt nu het vrouwenkiesrecht pas twee jaar later is voltooid.
- Dit laatste blijkt ook de kern van het bezwaar – zo hoorden wij dinsdag 5 september via de TK griffie. 10.2.g

De hele viering zou in 2019 moeten plaatshebben.

- Verder gaf mevrouw Arib u aan niet te zijn betrokken bij de voornemens omtrent de viering.

De datum van 12 december 2017

Deze datum voor de startbijeenkomst is historisch ingegeven: het is de datum waarop 100 jaar geleden het algemeen kiesrecht voor mannen en het passief kiesrecht voor vrouwen werd ingevoerd. Deze datum is vastgelegd in de agenda van de Koning, in die van de Ridderzaal, van de NOS en alle andere betrokkenen.

Profiel van de gehele viering

In de contacten met alle partijen is telkens gemarkeerd dat het gaat om een tweejarige viering, waarop we de invoering van mannen- en vrouwenkiesrecht gelijkwaardig herdenken. Het communicatief uitgedragen hiervan, juist om het

beeld te voorkomen dat we in december alleen een 'mannenfeest' vieren, is evident. Zowel in de startbijeenkomst op 12 december 2017, als bij de slotbijeenkomst in september 2019, staan we stil bij het vrouwenkiesrecht, zij het in 2019 uiteraard uitgebreider. Dit mede nu de slotbijeenkomst zou plaatshebben in Groningen (link Aletta Jacobs). Mede in goed overleg met **11.1** is steeds in ogenschouw genomen dat de slotbijeenkomst ook qua uitstraling en locatie van gelijke statuus zal zijn als de start in de Ridderzaal. Voorstel in dit licht is de viering van het slot in de Martinikerk in Groningen te houden, ter beschikking gesteld door de RuG, de gemeente en de provincie Groningen.

Communicatie met de TK

Met de voorzitter van de TK c.q. haar ambtelijke ondersteuning is als volgt gecommuniceerd over de viering:

- **Maandag 22 mei 2017** sprak werkgroepvoorzitter **10.2.e** met **10.2.e**, voormalig griffier TK en **10.2.e** van de TK:
 - In dit overleg kwam ter sprake dat 12 december weliswaar een ongelukkige datum is in verband met de Kameragenda, maar zijn we toch overeengekomen de startbijeenkomst op die datum door te laten gaan.
 - Overwegingen waren de historische datum, dat het geen verenigde vergadering van de Kamers is, dat het een bijeenkomst van slechts een uur is, en dat BZK de start in 2017 zou kunnen arrangeren en de TK en de EK het voortouw zouden nemen bij de slotviering in 2019.
 - Ook is benadrukt dat we op 12 december zowel het mannen- als het vrouwenkiesrecht vieren en dat gender een specifieke inhoudelijke actielijn is in het 2-jarig programma.
 - Langs deze lijnen is 22 mei ook gesproken met de griffier van de EK.
- U heeft **begin juni** met **mevrouw Arib gebeld**, om bij haar het belang te benadrukken dat u hecht aan een gezamenlijk optrekken met beide Kamers bij de viering van 100 jaar algemeen kiesrecht. Dit heeft zij aan u bevestigd; 'ze vindt het goed' (zie [bijlage 2](#)).
- Op **12 juli** heeft u mevrouw Arib met een **brief** (zie [bijlage 4](#)) uitgenodigd plaats te nemen in het Comité van Aanbeveling voor 100 Jaar Kiesrecht. In deze brief schrijft u dat de start van de viering op 12 december in de Ridderzaal zal zijn in aanwezigheid van Zijne Majesteit de Koning. En dat het gaat om een tweejarig traject, waarbij de start- en slotviering van gelijkwaardige statuus zullen zijn. Deze brief is eerder in concept ook met de griffier van de TK gedeeld (zie [bijlage 3](#)).
- Via haar ambtelijke ondersteuning liet mevrouw Arib ons op woensdag **16 augustus** per **e-mail** weten dat zij graag haar naam verbindt aan het comité van aanbeveling (zie [bijlage 5](#)).
- BZK heeft **31 augustus** via het **bureau Grafelijke Zalen** van het RVB akkoord gekregen voor het reserveren van de Ridderzaal voor de festiviteiten van 12 december (zie [bijlage 6](#)).
- Eerste en Tweede Kamer zijn ambtelijk **vertegenwoordigd in de werkgroep 100 Jaar Kiesrecht** door **10.2.e** van de afdeling Communicatie en Protocol EK respectievelijk **10.2.e** van de TK.

Datum
6 september 2017
Kenmerk
2017-0000433503

Verzoek aan u

- 11.1

[Faint, illegible text in a form box]

Optie: organisatie viering overdragen aan parlement

- 11.1

[Faint, illegible text in a form box]

Politieke context

Vandaag, woensdag 6 september, spreekt werkgroepvoorzitter 10.2.e om 15.15 uur met dhr. 10.2.e, algemeen secretaris van Zijne Majesteit de Koning.

Communicatie
N.v.t.

1. dgbw
2. sg
3. minbck

10.2.
e

10.2.e

8/6

19965
0/6

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Aan
Van

Minister van BZK
Wergroep 100 jaar
kiesrecht (DenB, KIEM,
CZW, COM)

DGBW
DenB

Contactpersoon

10.2.e

10.2.e

Datum

30 mei 2017

Kenmerk

2017-0000263981

nota

100 jaar kiesrecht: voortgang

Is gebeurd. Ze
waait het groot.

Aanleiding/probleemstelling

Met deze nota brengen we u op de hoogte van de voortgang van de organisatie van het traject 'viering 100 jaar algemeen kiesrecht'. DenB (10.2.e) en 10.2.e) sprak op 24 jl. met 10.2.e, Algemeen Secretaris van Z.M. de Koning en op 22 mei jl. met de griffiers van de Eerste en Tweede Kamer over de organisatie van de start- en slotbijeenkomsten en het tussenliggende traject.

Advies/actie

Wij adviseren u om:

- Z.M. de Koning bij brief uit te nodigen aanwezig te zijn bij de startbijeenkomst van 100 jaar kiesrecht op 12 december 2017 en de slotbijeenkomst in het najaar van 2019. In de brief kunt u aangeven dat een toespraak door Z.M. de Koning, in zijn hoedanigheid van staatshoofd van alle Nederlanders en hoeder van de democratische rechtsstaat, een waardevol symbolisch moment lijkt.
- Contact op te nemen met de voorzitter van de Tweede Kamer, Khadija Arib, om bij haar het belang te benadrukken dat u hecht aan een gezamenlijk optrekken met beide Kamers bij de viering van 100 jaar algemeen kiesrecht.
- In te stemmen met ambtelijk verkennen of de volgende mensen in het comité van aanbeveling willen plaatsnemen:
 - de voorzitters van de Eerste Kamer (Ankie Broekers-Knol) en Tweede Kamer (Khadija Arib)
 - de Minister president
 - voorzitters van de VNG (Jan van Zanen), het IPO (Ank Bijleveld), de Kiesraad (Jan Kees Wiebenga) en de Raad van Toezicht van ProDemos (Wim Deetman)

Betrokken BZK onderdelen

DenB, KIEM, CZW en COM

Toelichting

Hieronder volgen de belangrijkste uitkomsten van de gevoerde gesprekken.

Gesprek met de griffier van de Eerste Kamer, 10.2.e

- Het nemen van de trekkersrol door de minister van BZK en het omvormen van de stuurgroep naar een klankbordgroep werd gewaardeerd.
- Bij de viering is het goed als de drie belangrijkste instituties op het gebied van verkiezingen, de beide kamers en de minister van BZK, samen optrekken.

Opmerking 10.1: 7/6 1
2 0

Is de A nodig
dan? [Ja]
kees hoar
nu met
te pabber.
Dre erf maar
met gprgen
Bouati

Datum
30 mei 2017

Kenmerk
2017-0000263981

- In beginsel staat de Vz. van de EK positief tegenover het meewerken aan de vieringen.
- De inhoudelijke lijnen en de opzet van startbijeenkomst werden herkend en gedragen (cf. nota van 9 mei 2017, bijlage 1).
- Het voorstel voor een comité van aanbeveling werd warm onthaald. Met dit comité halen we een relevant netwerk binnen: de leden kunnen een rol spelen bij het geven van bredere bekendheid aan de viering en bij het genereren van draagvlak hiervoor bij de achterban. Advies van de Vz. van de EK was om de minister-president ook voor het comité van aanbeveling uit te nodigen. De griffie levert een medewerker voor de werkgroep en zal, zodra het programma concreter wordt, bezien op welke wijze zij nog meer kunnen bijdragen.

11.1

Gesprek met de griffier van de Tweede Kamer, 10.2.e

- Bij 10.2.e werd de sturende rol van de minister van BZK ook positief ontvangen.
- 11.1
- Het meewerken en meedenken door de Tweede Kamer in deze nieuwe governance leek 10.2.e wenselijk. De mate waarin is nog wel een vraag.
- Het lijkt 10.2.e daarom raadzaam dat de minister van BZK contact opneemt met mevrouw Arib om aan te geven dat de minister belang hecht aan de viering van het 100 jaar algemeen kiesrecht en het gezamenlijk optrekken met de beide Kamers in dezen.

Gesprek met de Algemeen Secretaris Z.M. de Koning, 10.2.e

11.1

Datum
30 mei 2017

Kenmerk
2017-0000263981

11.1

- De duur van de bijeenkomsten zou bij voorkeur niet langer dan 1 uur moeten zijn.

11.1

- 10.2.e gaf aan dat hij nog in overleg zou treden met de directeur van het Kabinet van de Koning om te bezien of een gesprek tussen de Koning en de minister van BZK gewenst was voordat een officieel verzoek wordt gedaan. Dezelfde dag kwam het bericht dat een gesprek niet nodig is en dat een brief van de minister aan de koning volstaat.
- Indien u akkoord bent, stellen wij deze brief, in overleg met het Kabinet van de Koning, voor u op.

Politieke context
n.v.t.

Communicatie
Voor het traject werkt beleidscommunicatie en het cluster Communicatie aan een communicatieplan. Uw suggesties ten aanzien van communicatie op de nota van 9 mei worden daarin meegenomen. U ontvangt deze binnenkort bij separate nota.

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e
Cc: 10.2.e ; 10.2.e
Onderwerp: Brief voorzitter TK Comité van aanbeveling
Datum: woensdag 21 juni 2017 12:02:18
Bijlagen: [Brief voorzitter TK Comité van aanbeveling.docx](#)

Beste 10.2.e ,

Hierbij stuur ik je ter afstemming de brief die we voornemens zijn deze week voor te leggen aan onze minister om (zoals we bespraken) te sturen aan mevrouw Arib, om haar uit te nodigen deel te nemen aan het opnieuw ingestelde comité van aanbeveling voor 100 Jaar Kiesrecht.

Mocht je nog aanvullingen of suggesties hebben bij bijgevoegde brief, dan verwerken wij die uiteraard nog.

Van minister Plasterk hebben wij gehoord dat hij inmiddels contact heeft gehad met mevrouw Arib, en dat zij ermee akkoord is dat de Tweede Kamer graag meewerkt aan de viering.

Met vriendelijke groet,

10.
2

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Tweede Kamer der Staten-Generaal
T.a.v. de voorzitter
Drs. K. Arib
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

**Directie Democratie en
Burgerschap**

Turfmarkt 147
Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon

10 2 e
T + 31 (0) 20 410 2 e
10 2 e

Kenmerk
2017-0000295644

Uw kenmerk

Datum **12 JUL 2017**
Betreft **Comité van aanbeveling 100 Jaar Kiesrecht**

Geachte mevrouw Arib,

Van 2017 tot 2019 vindt de viering plaats van de invoering van 100 jaar algemeen kiesrecht. Er valt echt iets te vieren: verkiezingen vormen het hart van onze democratie en van 1917 tot 1919 zijn er cruciale stappen genomen. Met de viering van 100 jaar algemeen kiesrecht – die ik in samenwerking met uw Kamer, de Eerste Kamer en ProDemos organiseer – benadrukken wij ook het belang van onze democratie als geheel.

De officiële start van de viering is op 12 december 2017 met een bijeenkomst in de Ridderzaal in aanwezigheid van Zijne Majesteit de Koning. In september 2019 vindt een slotbijeenkomst plaats waar de vervolmaking van het kiesrecht met de invoering van het algemeen vrouwenkiesrecht wordt herdacht; deze bijeenkomst zal daarom van gelijke statuur zijn als de startbijeenkomst. Daaromheen worden verschillende evenementen en initiatieven georganiseerd rondom de thema's jongeren, gender, burgerschap en een literair-wetenschappelijke lijn.

Gezien de personele wisselingen is het idee geboren om het comité van aanbeveling opnieuw in te stellen. Daarin beogen wij de belangrijkste instanties op het gebied van het kiesrecht samen te brengen: beide Kamers der Staten-Generaal, het IPO, de VNG, de Kiesraad en ProDemos.

Voor dit comité nodig ik u van harte uit. Door uw naam hieraan te verbinden, draagt u bij aan een breed draagvlak voor de viering. De benodigde tijdsinzet zal beperkt zijn: u ontvangt de belangrijkste stukken – zoals het programma van de startbijeenkomst – voor advies, er zal indien opportuun een beroep worden gedaan op uw kennis en uw netwerk, en alle leden van het comité worden vanzelfsprekend ook uitgenodigd voor de start- en slot bijeenkomst.

**Directie Democratie en
Burgerschap**

Kenmerk
2017-0000295644

Ik verheug mij zeer op dit traject, waarin wij met de bijdrage van uw Kamer van de viering van 100 Jaar Kiesrecht een succes gaan maken.

Hoogachtend,
De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

10.2.e

dr. R.H.A. Plasterk

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e
Onderwerp: Comité van aanbeveling 100 Jaar Kiesrecht
Datum: woensdag 16 augustus 2017 14:40:24

Beste 10.2.e ,

Namens de Voorzitter van de Tweede Kamer, mevrouw Khadija Arib, wil ik aan u doorgeven dat zij graag haar naam verbindt aan het Comité van aanbeveling 100 Jaar Kiesrecht.
Volstaat deze email of moet dit nog per brief bevestigd worden aan minister Plasterk?

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Secretaresse Bureau Voorzitter
Tweede Kamer der Staten-Generaal

Postbus 20018, 2500 EA Den Haag

T 10.2.e

E 10.2.e @tweedekamer.nl | I www.tweedekamer.nl

Rijksvastgoedbedrijf
Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20952 2500 EZ Den Haag

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Directoraat Generaal Bestuur en Wonen
Directie Democratie en Burgerschap
t.a.v. de heer drs. C.B.F. Kuijpers
postbus 20011
2500 EA Den Haag

Rijksvastgoedbedrijf
Bestuur & Bedrijfsvoering
Bureau Beheer Grafelijke
Zalen en Johan de Witthuis

Korte Voorhout 7
Postbus 20952
2500 EZ Den Haag
www.rijksvastgoedbedrijf.nl

Contactpersoon
Bureau Beheer Grafelijke
Zalen en Johan de Witthuis
T 088 115 8210
Postbus.RVB.Grafelijkezalen
@Rijksoverheid.nl

31 AUG. 2017

Datum

Betreft Beschikbaarstelling Grafelijke Zalen op 12 december 2017

Kenmerk
D_P75561G

Uw kenmerk
2017-0000383562

Aantal bijlagen
1

Geachte heer Kuijpers,

In antwoord op uw verzoek d.d. 11 augustus kan ik u berichten, dat de Ridderzaal, Rolzaal en Kelderzaal beschikbaar zullen worden gesteld op dinsdag 12 december 2017, ter gelegenheid van de viering van 100 jaar algemeen kiesrecht in Nederland.

De factuur voor het gebruik van de Grafelijke Zalen is voldaan middels de afspraak over 'gebruik en verrekening Grafelijke zalen en Johan de Witthuis', besloten in het secretaris-generaal overleg van 3 juli 2013.

Voor de beschikbaarstelling zijn de algemene voorwaarden en huisregels van de Grafelijke Zalen van toepassing. De algemene voorwaarden en huisregels zijn als bijlage meegezonden.

Voor de inrichting van de zalen kan contact worden opgenomen met het Bureau Grafelijke Zalen (directie Bestuur & Bedrijfsvoering Rijksvastgoedbedrijf), bereikbaar onder telefoonnummer 088-1158210 en onder het volgende e-mailadres: Postbus.RVB.Grafelijkezalen@rijksoverheid.nl.

Voorts breng ik, voor alle duidelijkheid, het volgende onder uw aandacht. Het Binnenhof is afgesloten met zogenaamde "pollers", dit zijn beweegbare obstakels die moeten verhinderen dat auto's het Binnenhof op rijden.

Indien er ten behoeve van de bijeenkomst op het Binnenhof moet worden geladen of gelost, kan er – in overleg met het Bureau Grafelijke Zalen – voor worden gezorgd, dat de auto's het Binnenhof op kunnen rijden. Ik wijs u erop dat de bezoekers van het door u georganiseerde evenement/activiteit het Binnenhof slechts te voet kunnen betreden. Ik verzoek u daarom de gasten te wijzen op de parkeerfaciliteiten in de binnenstad, zoals de nabij gelegen parkeergarages Plein en Museumkwartier en de iets verder gelegen parkeergarage Turfmarkt (ingang Schedeldoekshaven).

Rijksvastgoedbedrijf
Bestuur en Bedrijfsvoering
Bureau Beheer Grafelijke
Zalen en Johan de Witthuis

Ten slotte verzoek ik u één exemplaar van dit in tweevoud gezonden schrijven bij wijze van opdrachtbevestiging te retourneren aan het Secretariaat Grafelijke Zalen, t.a.v. **10.2.e**, antwoordnummer 10008, 2501 VB Den Haag.

Kenmerk
D_P7S561G

Uw kenmerk
2017-0000383562

Indien ik binnen 15 dagen na dagtekening van dit schrijven van u geen getekende opdrachtbevestiging retour heb ontvangen, ben ik genoodzaakt om de beschikbaarstelling te laten vervallen.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties,

10.2.e.

*directeur Financiën en
wnd. directeur Bestuur & Bedrijfsvoering
Rijksvastgoedbedrijf*

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties,

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Aan de minister van BZK
Van DGBW/DenB

DGBW/Democratie en
Burgerschap
Ministerie van Binnenlandse
Zaken en Koninkrijksrelaties

Contactpersoon

10.2.e

T 06 10.2.e

Datum
19 september 2017

Kenmerk
2017-0000454716

nota

100 Jaar Kiesrecht - afronding activiteiten

Aanleiding/probleemstelling

Op vrijdag 8 september heeft de voorzitter van de Tweede Kamer u laten weten niet aanwezig te zijn bij de start van de viering van 100 Jaar Kiesrecht op 12 december 2017. Daarop heeft u besloten te stoppen met de organisatie van de startbijeenkomst 100 Jaar Kiesrecht op 12 december 2017.

Met opmerkingen [1] 1]: 21/9 1

Bij deze nota treft u brieven aan waarmee u dit besluit kenbaar kunt maken bij de belangrijkste bij de viering betrokken partijen: Zijne Majesteit de Koning, de voorzitter van de Tweede Kamer, en de vijf overige leden van het door u ingestelde comité van aanbeveling, te weten de voorzitters van de Eerste Kamer, de VNG, het IPO, de Kiesraad en de Raad van Toezicht van ProDemos.

Advies/actie

1. U wordt gevraagd kennis te nemen van deze nota
2. U wordt gevraagd de bijgaande brieven te ondertekenen

Betrokken BZK onderdelen
DGBW/DenB; Woordvoering

Toelichting

Aard van de bezwaren van mevrouw Arib

- Mevrouw Arib heeft u op 8 september laten weten onvoldoende overtuigd te zijn van uw argumenten om een startviering op 12 december 2017 in de Ridderzaal te houden, en zal niet aanwezig zijn bij een eventuele startbijeenkomst.
- De kern van het bezwaar van mevrouw Arib is dat er niet zoveel te vieren valt omdat het vrouwenkiesrecht pas in 2019 is voltooid. Daarom heeft mevrouw Arib haar bedenkingen bij start van een tweejarig traject met vieringen vanaf 12 december 2017. De hele viering zou wat haar betreft pas in 2019 moeten plaatsvinden.
- Mevrouw Arib gaf bij u aan ook ongelukkig te zijn met de datum van 12 december 2017 voor de startviering in de Ridderzaal; deze dag valt op een vergaderdag van de Tweede Kamer.

Brief aan mevrouw Arib: organisatie viering overdragen aan parlement

- Gezien het voornemen van mevrouw Arib om niet aanwezig te zijn bij een startviering in 2017, heeft u besloten dat het niet opportuun is om door te gaan met de organisatie hiervan; een dergelijke bijeenkomst kan ten slotte

Datum
19 september 2017
Kenmerk
2017-0000454716

niet doorgaan zonder de vertegenwoordiging en steun van de voorzitter van de Tweede Kamer.

- Met deze brief deelt u mevrouw Arib mee dat u de organisatie van een evenement op 12 december 2017 achterwege laat.
- Tevens laat u met die brief weten dat, conform de afspraken die zijn gemaakt met de griffies van de Tweede Kamer en de Eerste Kamer, de organisatie van de slotbijeenkomst in 2019 bij het parlement ligt. Hoewel daarmee de organisatie bij het parlement komt te liggen, sluit u daarmee niet uit dat BZK - onder voorwaarden - ondersteuning kan gaan leveren bij de organisatie van het evenement in 2019.

• 11.1

Brieven aan de overige leden comité van aanbeveling

- In deze brieven stelt u de leden van het comité van aanbeveling op de hoogte van uw beslissing om, in overleg met de Tweede Kamer, niet door te gaan met de organisatie van een startbijeenkomst op 12 december 2017.
- U geeft aan dat in 2019 aandacht besteed zal worden aan 100 Jaar Algemeen Kiesrecht met de invoering van het algemeen vrouwenkiesrecht.
- U geeft aan dat door deze beslissing het door u ingestelde comité van aanbeveling komt te vervallen. Dit lijkt opportuun tegen de achtergrond van de volgende drie punten:
 - U heeft zelf het CvA ingesteld om een breed draagvlak te creëren voor de viering van 2017 tot 2019. Nu er geen brede steun is om voor 2019 al uitgebreid aandacht te besteden aan het onderwerp, is de noodzaak voor een comité van aanbeveling komen te vervallen.
 - Door het wegvallen van de door BZK georganiseerde startbijeenkomst, is de betrokkenheid van BZK bij activiteiten in de periode 2017 - 2019 over 100 Jaar Kiesrecht klein. Daarmee is een door u ingesteld comité van aanbeveling niet meer nodig.
 - Nu het parlement de slotbijeenkomst in 2019 organiseert, geeft u ruimte aan het parlement om desgewenst zelf een comité van aanbeveling in te stellen met voor hen belangrijke partners.
- U bedankt de leden voor de eerder door hen getoonde bereidheid zitting te nemen in het comité van aanbeveling.

• 11.1

- Via ambtelijke lijnen zijn de voorzitters van de Eerste Kamer, de Kiesraad en ProDemos, VNG en IPO reeds op de hoogte van de aanleiding van het stopzetten van de organisatie van de bijeenkomst op 12 december. 11.1

Brief aan ZMK

- Op ambtelijk niveau is door 10.2.e contact gezocht met 10.2.e, de algemeen secretaris van Zijne Majesteit de Koning: de Koning stelt het op prijs om door u ook officieel per brief op de hoogte gesteld te worden.
- In bijgevoegde brief schrijft u dat de viering in 2017 komt te vervallen. En u bedankt de Koning voor zijn eerdere gedane toezegging om bij die startbijeenkomst aanwezig te zijn.
- Als aanhef adviseren wij u 'Majesteit' te gebruiken.

Datum
19 september 2017
Kenmerk
2017-0000454716

- Na uw akkoord en ondertekening van het tekenexemplaar zal de brief via de algemeen secretaris van DKH aan de Koning worden aangeboden.

De Klankbordgroep

- De ten behoeve van de viering ingestelde klankbordgroep met wetenschappers zal na verzending van de brieven door de ambtelijke voorzitter van deze groep (mt-lid DenB) op de hoogte worden gesteld van de ontwikkelingen.

Hoe nu verder?

- In de periode 2017-2019 zal in het kader van de opkomstbevorderende campagne 'Elke stem telt' aandacht besteed worden aan 100 Jaar Kiesrecht. Daarvoor worden bijvoorbeeld korte video's geplaatst op Facebook. De campagne op Facebook startte op 18 september jl. met een video over de ondertekening door Koningin Wilhelmina van de wet in 1919. Ook wordt de eerste vrouwelijke minister in beeld gebracht, dit onder de noemer historische hoogtepunten.
- Eind 2017 verschijnen twee, door BZK gefinancierde wetenschappelijke boeken over 100 Jaar Kiesrecht. Hierin wordt onder andere gereflecteerd over de ontwikkeling van het Nederlandse kiesrecht 1795-2017.
- Aan het stopzetten van de activiteiten op 12 december zijn kosten verbonden aan het opzeggen van de aangegane overeenkomst met productiebureau Xsaga. Deze worden momenteel geïnventariseerd.
- Omdat nu afgezien wordt van een startbijeenkomst, ligt het voor de hand dat BZK de organisatie van de slotviering overdraagt aan het parlement.

Politieke context
N.v.t.

Communicatie
Er is een communicatielijijn opgesteld waarmee wij de leveranciers over het stopzetten van de viering op 12 december informeren. Deze luidt als volgt:

In overleg met de Tweede Kamer is er besloten om niet door te gaan met de organisatie van een startbijeenkomst in december 2017

In 2019 zal er aandacht worden besteed aan 100 Jaar Kiesrecht met de vervolmaking van het algemeen kiesrecht met de invoering van het algemeen vrouwenkiesrecht

De website en de tentoonstellingen rond 100 jaar Kiesrecht zijn gewaarborgd bij ProDemos

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Aan
Van

de minister van BZK
DGBW

DGBW/Democratie en
Burgerschap
Ministerie van Binnenlandse
Zaken en Koninkrijksrelaties

Contactpersoon

10.2.e

T 06 10.2.e

Datum
3 oktober 2017

Kenmerk
2017-0000488397

nota

Stopzetten 100 jaar kiesrecht - verzoek tot bellen

Aanleiding/probleemstelling

Wegens het stopzetten van de organisatie van de startbijeenkomst 100 Jaar Kiesrecht op 12 december 2017 wordt het door uw ingestelde Comité van Aanbeveling ontbonden. U heeft op een eerdere nota geschreven liever geen brieven te schrijven. Op uw verzoek zal dgBW bellen met leden van het Comité: de voorzitters van de Kiesraad, de VNG, IPO en ProDemos. Met deze nota verzoeken we u om zelf contact op te nemen met de twee overige leden van het comité van aanbeveling: de voorzitters van Eerste en Tweede Kamer. Dit om aan hen te bevestigen dat, cf. afspraken met de griffies, de organisatie van de slotbijeenkomst in 2019 bij het parlement ligt. Ook vragen we u om, op verzoek van de Koning, een brief aan de Koning te sturen.

Met opmerkingen 10.1: 4/10 1

Advies/actie

- U wordt gevraagd kennis te nemen van deze nota.
- U wordt gevraagd telefonisch contact op te nemen met de voorzitters van de Eerste en Tweede Kamer. Hiervoor kunt u deze nota als belnotitie gebruiken.
- U wordt gevraagd om bijgaande amicebrief aan Zijne Majesteit de Koning te ondertekenen.

Betrokken BZK onderdelen
DGBW/DenB

Toelichting

Verzoek telefonisch contact met voorzitters Tweede Kamer en Eerste Kamer.

- Als lid van het comité van aanbeveling heeft mevrouw Arib u op 4 september per brief laten weten bezwaren te hebben bij de organisatie van een bijeenkomst over 100 Jaar Kiesrecht op 12 december.
- Tegen de achtergrond van haar brief aan u lijkt het niet opportuun dat mevrouw Arib via dgBW een reactie krijgt op haar schrijven.
- Daarom wordt u verzocht om met mevrouw Arib en met mevrouw Broekers-Knol af te stemmen dat, conform de afspraken die zijn gemaakt met de griffies van de Tweede Kamer en de Eerste Kamer, de organisatie van de slotbijeenkomst in 2019 bij het parlement ligt. Hoewel daarmee de organisatie bij het parlement komt te liggen, hoeft u niet uit te sluiten dat BZK hen kan ondersteunen bij de organisatie van het evenement in 2019.

Datum
3 oktober 2017
Kenmerk
2017-0000488397

Brief aan ZMK

- U heeft laten weten dat u de Koning persoonlijk op de hoogte heeft gesteld van het annuleren van de bijeenkomst op 12 december. De Koning liet via zijn ambtelijk secretaris weten dat hij het op prijs stelt dat u hem hierover nog een formele bevestiging stuurt.
- In bijgevoegde brief schrijft u dat de viering in 2017 komt te vervallen. En u bedankt de Koning voor zijn eerdere gedane toezegging om bij die startbijeenkomst aanwezig te zijn.
- Na uw akkoord en ondertekening van het tekenexemplaar zal de brief via de algemeen secretaris van DKH aan de Koning worden aangeboden.

Telefonisch contact met de overige leden van het comité van aanbeveling (CvA)

- De dgBW zal de overige leden van het comité van aanbeveling telefonisch op de hoogte brengen van de beslissing om niet door te gaan met de organisatie van een startbijeenkomst op 12 december 2017.
- Hij geeft dan aan dat in 2019 aandacht besteed zal worden aan 100 Jaar Algemeen Kiesrecht met de invoering van het algemeen vrouwenkiesrecht.
- Hij deelt mee dat door deze beslissing het door u ingestelde comité van aanbeveling komt te vervallen. Dit lijkt opportuun tegen de achtergrond van de volgende drie punten:
 - U heeft het CvA ingesteld om breed draagvlak te creëren voor de viering van 2017 tot 2019. Nu er geen brede steun is om voor 2019 al uitgebreid aandacht te besteden aan het onderwerp, is de noodzaak voor een CvA komen te vervallen.
 - Door het wegvallen van de startbijeenkomst is de betrokkenheid van BZK bij activiteiten in de periode 2017 – 2019 over 100 Jaar Kiesrecht beperkt. Daarmee is een door u ingesteld CvA niet meer nodig.
 - Nu het parlement de slotbijeenkomst in 2019 organiseert, geeft u ruimte aan het parlement om desgewenst zelf een CvA in te stellen met voor hen belangrijke partners.
- De dgBW bedankt de leden namens u voor de eerder door hen getoonde bereidheid zitting te nemen in het comité van aanbeveling.
- De gesprekken gaan niet in op de gevoeligheden bij de Tweede Kamer.
- Onze ambtelijke contacten bij de Kiesraad en ProDemos, VNG en IPO zijn reeds op de hoogte van de aanleiding van het stopzetten van de organisatie van de bijeenkomst op 12 december. **11.1**

Politieke context
N.v.t.

Communicatie
N.v.t.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Aan
Van

de minister van BZK
DGBW/DenB

DGBW/Democratie en
Burgerschap
Ministerie van Binnenlandse
Zaken en Koninkrijksrelaties

Contactpersoon

10.2.e

T 06 10.2.e

Datum
6 oktober 2017

Kenmerk
2017-0000499631

nota

100 Jaar Kiesrecht - brieven parlement

Aanleiding/probleemstelling

Wegens het stopzetten van de organisatie van de startbijeenkomst 100 Jaar Kiesrecht op 12 december 2017 wordt het door uw ingestelde Comité van Aanbeveling (CvA) ontbonden. U heeft aangegeven dat u dit besluit per brief kenbaar wilt maken aan de voorzitters van de Eerste en Tweede Kamer. U kunt hiervoor de brieven gebruiken die zijn bijgevoegd bij deze nota.

Met opmerkingen 10.1: 9/10.1

Advies/actie

- U wordt gevraagd kennis te nemen van deze nota.
- U wordt gevraagd de bijgaande brieven te ondertekenen.

Betrokken BZK onderdelen
DGBW/DenB

Toelichting

In reactie op de nota '100 Jaar Kiesrecht - stopzetten' heeft u laten weten de voorkeur te geven aan een schriftelijke reactie aan de voorzitters van de Eerste en Tweede Kamer. U kunt hiervoor de brieven gebruiken die zijn bijgevoegd als bijlage bij deze nota. In deze brieven schrijft u:

- dat u de organisatie van een evenement op 12 december 2017 achterwege laat;
- dat, conform de afspraken die zijn gemaakt met de griffies van de Tweede Kamer en de Eerste Kamer, de organisatie van de slotbijeenkomst in 2019 bij het parlement ligt.

11.1

Op uw verzoek belt dgBW met de overige leden van de Comité van Aanbeveling over het stopzetten van de organisatie van de startbijeenkomst 100 Jaar Kiesrecht.

Politieke context
N.v.t.

Communicatie
N.v.t.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011, 2500 EA Den Haag 2511 DP Den Haag

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-
Generaal
T.a.v. de voorzitter
Drs. K. Arib
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

**DGBW/Democratie en
Burgerschap**
Ministerie van Binnenlandse
Zaken en Koninkrijksrelaties

Turfmarkt 147
Postbus 20011, 2500 EA Den
Haag
2511 DP Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Kenmerk
2017-0000499626

Uw kenmerk

Datum **13 OKT 2017**
Betreft 100 Jaar Algemeen Kiesrecht

Geachte mevrouw Arib,

Bij brief van 5 september 2017 heeft u uw bezwaren kenbaar gemaakt tegen het starten van festiviteiten in het kader van 100 Jaar Algemeen Kiesrecht op 12 december 2017. Mondeling liet u mij al weten dat u afziet van deelname aan de startbijeenkomst op 12 december 2017 en bezwaren heeft tegen het vieren van 100 Jaar Algemeen Kiesrecht in 2017. U stelt voor om de viering niet over twee jaar uit te spreiden, maar pas te laten plaatsvinden in 2019. In reactie op uw schrijven informeer ik u graag als volgt.

Ik acht een brede steun voor de viering van 100 Jaar Algemeen Kiesrecht, en daarom ook uw aanwezigheid, essentieel. Alles bij elkaar heeft mij dit doen besluiten om de bijeenkomst op 12 december 2017 in de Ridderzaal niet door te laten gaan. Zoals door mijn ministerie met uw griffie en met de griffie van de Eerste Kamer is gecommuniceerd, laat ik de organisatie van de festiviteiten voor 100 Jaar Algemeen Kiesrecht in 2019 over aan u en de voorzitter van de Eerste Kamer. Desgewenst zal BZK daaraan ondersteuning leveren.

Hoogachtend,
De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

10.2.e.

dr. R.H.A. Plasterk

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011, 2500 EA Den Haag 2511 DP Den Haag

Aan de Eerste Kamer der Staten-Generaal
T.a.v. de voorzitter
Mr. A. Broekers-Knol
Postbus 20017
2500 EA Den Haag

**DGBW/Democratie en
Burgerschap**
Ministerie van Binnenlandse
Zaken en Koninkrijksrelaties

Turfmarkt 147
Postbus 20011, 2500 EA Den
Haag
2511 DP Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Kenmerk
2017-0000499627

Uw kenmerk

Datum **13 OKT 2017**
Betreft Comité van aanbeveling 100 Jaar Kiesrecht

Geachte mevrouw Broekers-Knol,

Bij brief van 12 juli 2017 heb ik u verzocht plaats te nemen in het comité van aanbeveling voor de viering 100 Jaar Kiesrecht. Destijds was het de bedoeling om de festiviteiten van 100 Jaar Kiesrecht te starten met een viering op 12 december 2017.

In overleg met de Tweede Kamer heb ik besloten om niet door te gaan met de organisatie van een startbijeenkomst in december 2017. Zoals door mijn ministerie met uw griffie en de griffie van de Tweede Kamer is gecommuniceerd, laat ik de organisatie aan u en de voorzitter van de Tweede Kamer over om de viering van de festiviteiten voor 100 Jaar Algemeen Kiesrecht in 2019 vorm te geven. Desgewenst zal BZK daaraan ondersteuning leveren.

Door deze beslissing komt de functie van een comité van aanbeveling te vervallen. Ik dank u hartelijk voor de getoonde bereidheid zitting te nemen in het comité.

Hoogachtend,
De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

10.2.e.

dr. R.H.A. Plasterk

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Aan De minister van
Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties
Van Afdeling Democratie

Democratie en
Burgerschap
Democratie

Contactpersoon

10.2.e

10.2.e

Datum

31 oktober 2017

Kenmerk

2017-0000537230

nota

Viering 100 Jaar Kiesrecht

Aanleiding/probleemstelling

De formele start van de viering van de invoering van 100 Jaar Kiesrecht zou oorspronkelijk op 12 december a.s. plaatsvinden in de Ridderzaal. Begin september is gekozen voor een andere opzet (zie verder onder toelichting). Er zijn nu nog twee zaken die de aandacht van BZK vergen:

1. Een brief aan de rector magnificus van de Rijksuniversiteit Groningen
2. Een bijeenkomst ter promotie van een of twee door BZK gefinancierde boeken over 100 jaar kiesrecht (dit verzoek wordt separaat aan u voorgelegd bij de eerstvolgende gebundelde nota met uitnodigingen via Protocol).

Met opmerkingen 1 11: 2/11 1

Advies/actie

- Graag uw akkoord met, en ondertekening van, de brief aan de rector magnificus van de Rijksuniversiteit Groningen.
- Graag uw akkoord met, en ondertekening van, de twee brieven aan de voorzitters van de Eerste- en Tweede Kamer der Staten-Generaal waarmee u de brief van de rector magnificus aan hen doorgeleidt.

Betrokken BZK onderdelen

Protocol, Communicatie

Toelichting

Achtergrond viering 100 Jaar Kiesrecht

- BZK nam in mei van dit jaar het voortouw voor de viering van 100 jaar algemeen kiesrecht over van een eerder daartoe opgerichte stuurgroep van wetenschappers, de Kiesraad en ProDemos. Dit was op verzoek van deze stuurgroep zelf, die bij de organisatie van de viering tegen problemen aanliep. De gekozen opzet voor de viering was een feestelijke startbijeenkomst in de Ridderzaal op 12 december 2017 (de datum waarop 100 jaar geleden het algemeen mannenkiesrecht en het passief vrouwenkiesrecht werden ingevoerd), een slotviering van volledig gelijkwaardige statuur in september 2019 (het moment van invoering van het actief vrouwenkiesrecht) en tijdens beide bijeenkomsten én bij activiteiten in de tussenliggende periode expliciet aandacht voor het vrouwenkiesrecht, burgerschap, jongeren en wetenschappelijke publicaties.
- De voorbereidingen voor 12 december waren begin september jl. vergevorderd, met toezegging van de aanwezigheid van Zijne Majesteit

Datum
31 oktober 2017
Kenmerk
2017-0000537230

de Koning, registratie door de NOS en een aansprekend programma. Ook was een comité van aanbeveling ingesteld met daarin de voorzitters van de Eerste Kamer, Tweede Kamer, IPO, VNG, de Kiesraad en de raad van toezicht van ProDemos.

- Op 8 september liep dit spaak: de voorzitter van de Tweede Kamer liet de minister van BZK weten zich niet te kunnen vinden in een viering in 2017 en gaf aan op 12 december niet aanwezig te zullen zijn. Kern van haar bezwaar is dat er in 2017 weinig te vieren valt omdat het vrouwenkiesrecht pas in 1919 werd voltooid. 11.1

- Nadat overleg met de Kamervoorzitter niet leidde tot wijziging van haar positie, besloot minister Plasterk 11.1 de viering op 12 december in de Ridderzaal te annuleren; gezien het onderwerp van de viering achtte hij steun en aanwezigheid van de voorzitter van de Tweede Kamer onontbeerlijk. Het comité van aanbeveling is vervolgens ontbonden en het voortouw voor de viering in 2019 is overgedragen aan de Eerste en de Tweede Kamer, zoals ook oorspronkelijk was voorzien.

Reactie op brief van de rector magnificus van Groningen

- De rector magnificus van de Rijksuniversiteit Groningen heeft op 23 augustus 2017 een brief aan de minister van BZK gestuurd, waarin hij namens de Rijksuniversiteit Groningen aanbiedt om samen met de Provincie en de Gemeente Groningen in 2019 de slotbijeenkomst over 100 Jaar Kiesrecht te organiseren, met een accent op het vrouwenkiesrecht. Deze brief dient nog beantwoord te worden.
- In de eerste brief die u bij deze nota als bijlage treft, dankt u de rector magnificus voor het aanbod, legt u uit hoe de opzet van de viering is gewijzigd en geeft u aan zijn aanbod door te zullen geleiden naar de voorzitters van de Eerste en Tweede Kamer en aan hun ambtelijke ondersteuning.
- Daartoe treft u in de bijlagen ook twee beknopte brieven aan de voorzitters van de Eerste en Tweede Kamer.

Uitreiking boek(en) over 100 Jaar kiesrecht

- BZK heeft twee boeken over 100 Jaar Kiesrecht gefinancierd:
 - *Alle stemmen tellen! Een eeuw algemeen kiesrecht*
Onder redactie van Rudy B. Andeweg en Monique Leyenaar
 - *Tussen geschiktheid en grondrecht De ontwikkeling van het Nederlandse kiesrecht 1795-2017*
Fleur de Beaufort, Peter van den Berg, Ron de Jong, Henk van der Kolk & Patrick van Schie
- Afspraak was dat de boeken op 12 december uitgereikt zouden worden aan beide Kamervoorzitters, mede als publiciteitsmoment voor de uitgever voor de verkoop. U ontvangt hierover een separaat verzoek bij de eerstvolgende gebundelde nota met uitnodigingen via Protocol.

Datum
31 oktober 2017
Kenmerk
2017-0000537230

Politieke context

11.1

Communicatie
n.v.t.

Bijlagen

1. Brief d.d. 23 augustus 2017 rector magnificus prof. Sterken (RUG) aan minister Plasterk
2. Concept reactiebrief van minister Ollongren aan rector magnificus Sterken
3. Concept brief van minister Ollongren aan de voorzitter van de Eerste Kamer ter doorgeleiding van de brief van rector magnificus Sterken
4. Concept brief van minister Ollongren aan de voorzitter van de Tweede Kamer ter doorgeleiding van de brief van rector magnificus Sterken
5. Column James Kennedy Trouw 28 oktober 2017

Prof. E. Sterken
T 050 363 52 89
cvb.rm@rug.nl

Aan de Minister van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties
De heer R.H.A. Plasterk
Ministerie van BZK
Postbus 20011
2500 ED Den Haag

Oude Boteringestraat 44
9712 GL Groningen
Postbus 72
9700 AB Groningen
www.rug.nl

Behandeld door
Prof. E. Sterken

Datum
23 augustus 2017

Ons kenmerk

Hooggeachte heer Plasterk,

In september 2019 zal de viering van 100 Jaar Algemeen Kiesrecht in Nederland worden afgesloten. In de stuurgroep, die door een van de hoogleraren van de Rijksuniversiteit Groningen, Prof. mr. dr. 10.2.e, werd voorgezeten is destijds besproken dat deze slotbijeenkomst mogelijk in Groningen zou worden gehouden, met een nadruk op de verwerving van het algemeen vrouwenkiesrecht, precies honderd jaar eerder.

Nu de stuurgroep tot klankbordgroep is geworden en er meer lijn in de organisatie van de viering is gekomen, biedt de Rijksuniversiteit Groningen door deze formeel aan om in samenwerking met de Provincie en de Gemeente Groningen in 2019 een slotbijeenkomst over 100 Jaar Kiesrecht te organiseren, met een accent op het vrouwenkiesrecht. De figuur van Aletta Jacobs, die zo belangrijk was voor de politieke strijd om het vrouwenkiesrecht, is in dezen de verbindende schakel. Zij werd geboren in Hoogezand-Sappemeer en woonde enkele jaren in de stad Groningen. Als eerste vrouwelijke student aan de RUG effende zij tevens de weg naar het hoger onderwijs voor alle Nederlandse vrouwen.

Graag treed ik hierover mede met de binnen Uw ministerie verantwoordelijke in contact.

Hoogachtend,
10.2.e.

Prof. dr. E. Sterken,
Rector Magnificus.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011, 2500 EA Den Haag 2511 DP Den Haag

Universiteit Groningen
Rector magnificus
Prof. Dr. E. Sterken
Postbus 72
9700 AB Groningen

**DGBW/Democratie en
Burgerschap**
Ministerie van Binnenlandse
Zaken en Koninkrijksrelaties

Turfmarkt 147
Postbus 20011, 2500 EA Den
Haag
2511 DP Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon

10.2.e
T 06 10.2.e
10.2.e@minbzk.nl

07 NOV 2017

Datum

Betreft Slotbijeenkomst 100 Jaar Kiesrecht

Kenmerk

2017-0000544256

Uw kenmerk

Geachte professor Sterken,

Op 23 augustus 2017 schreef u mijn ambtsvoorganger een brief over de bijzondere band die Groningen heeft met het vrouwenkiesrecht. In die brief deed u het aanbod om in 2019 in de stad Groningen een slotbijeenkomst voor de viering van 100 jaar kiesrecht te organiseren. Dat aanbod waardeer ik ten zeerste.

Inmiddels zijn in overleg tussen mijn ambtsvoorganger en beide Kamervoorzitters de plannen voor de viering van 100 Jaar Kiesrecht gewijzigd. In overleg met het parlement is besloten om in 2019 de viering te organiseren. Bovendien ligt het initiatief voor de organisatie van die viering in 2019 bij het parlement.

Tegen die achtergrond geleid ik uw aanbod dan ook graag door naar het parlement. Ik zal uw brief onder de aandacht brengen bij de voorzitters van de Eerste en Tweede Kamer, en bij hun ambtelijke ondersteuning, zodat zij hier verder met u in kunnen optrekken.

Hoogachtend,

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
10.2.e.

drs. K.H. Qilongren

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011, 2500 EA Den Haag 2511 DP Den Haag

Eerste Kamer der Staten-Generaal
T.a.v. de voorzitter
Mr. A. Broekers-Knol
Postbus 20017
2500 EA Den Haag

**DGBW/Democratie en
Burgerschap**
Ministerie van Binnenlandse
Zaken en Koninkrijksrelaties

Turfmarkt 147
Postbus 20011, 2500 EA Den
Haag
2511 DP Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Kenmerk
2017-0000546637

Uw kenmerk

Datum **07 NOV 2017**
Betreft Aanbod Rijksuniversiteit Groningen 100 Jaar Kiesrecht

Geachte mevrouw Broekers-Knol,

Beste Ankie,

Onlangs stuurde de Rector Magnificus van de Rijksuniversiteit Groningen, professor Sterken, mijn ambtsvoorganger de heer Plasterk, een aanbod om in het kader van 100 Jaar Kiesrecht een slotbijeenkomst in 2019 in Groningen te organiseren. Conform de afspraken die mijn voorganger met uw griffie en met de griffie van de Tweede Kamer heeft gemaakt, ligt de organisatie van de festiviteiten voor 100 Jaar Algemeen Kiesrecht in 2019 bij het parlement. Graag geleid ik daarom het aanbod van de Rector Magnificus aan u en de voorzitter van de Tweede Kamer door.

Hoogachtend,
De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
10.2.e.

drs. ~~K.A.~~ Ollenharen
10.2.e.

Prof. E. Sterken
T 050 363 52 89
evb.rm@rug.nl

Oude Boteringestraat 44
9712 GL Groningen
Postbus 72
9700 AB Groningen
www.rug.nl

Aan de Minister van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties
De heer R.H.A. Plasterk
Ministerie van BZK
Postbus 20011
2500 ED Den Haag

Behandeld door
Prof. E. Sterken

Datum
23 augustus 2017

Ons kenmerk

Hooggeachte heer Plasterk,

In september 2019 zal de viering van 100 Jaar Algemeen Kiesrecht in Nederland worden afgesloten. In de stuurgroep, die door een van de hoogleraren van de Rijksuniversiteit Groningen, Prof. mr. dr. D.J. Elzinga, werd voorgezeten is destijds besproken dat deze slotbijeenkomst mogelijk in Groningen zou worden gehouden, met een nadruk op de verwerving van het algemeen vrouwenkiesrecht, precies honderd jaar eerder.

Nu de stuurgroep tot klankbordgroep is geworden en er meer lijn in de organisatie van de viering is gekomen, biedt de Rijksuniversiteit Groningen door deze formeel aan om in samenwerking met de Provincie en de Gemeente Groningen in 2019 een slotbijeenkomst over 100 Jaar Kiesrecht te organiseren, met een accent op het vrouwenkiesrecht. De figuur van Aletta Jacobs, die zo belangrijk was voor de politieke strijd om het vrouwenkiesrecht, is in dezen de verbindende schakel. Zij werd geboren in Hoogezand-Sappemeer en woonde enkele jaren in de stad Groningen. Als eerste vrouwelijke student aan de RUG effende zij tevens de weg naar het hoger onderwijs voor alle Nederlandse vrouwen.

Graag treed ik hierover mede met de binnen Uw ministerie verantwoordelijke in contact.

Hoogachtend,
10.2.e.

Prof. dr. E. Sterken,
Rector Magnificus.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011, 2500 EA Den Haag 2511 DP Den Haag

Tweede Kamer der Staten-Generaal
T.a.v. de voorzitter
Drs. K. Arib
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

**DGBW/Democratie en
Burgerschap**
Ministerie van Binnenlandse
Zaken en Koninkrijksrelaties

Turfmarkt 147
Postbus 20011, 2500 EA Den
Haag
2511 DP Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Kenmerk
2017-0000546492

Uw kenmerk

Bijlage
Brief van de Rector Magnificus
van de Rijksuniversiteit
Groningen

Datum **07 NOV 2017**
Betreft Aanbod Rijksuniversiteit Groningen 100 Jaar Kiesrecht

Geachte mevrouw Arib,

Bone khedijs,

Onlangs stuurde de Rector Magnificus van de Rijksuniversiteit Groningen, professor Sterken, mijn ambtsvoorganger de heer Plasterk, een aanbod om in het kader van 100 Jaar Kiesrecht een slotbijeenkomst in 2019 in Groningen te organiseren. Conform de afspraken die mijn voorganger met uw griffie en met de griffie van de Eerste Kamer heeft gemaakt, ligt de organisatie van de festiviteiten voor 100 Jaar Algemeen Kiesrecht in 2019 bij het parlement. Graag geleid ik daarom het aanbod van de Rector Magnificus aan u en de voorzitter van de Eerste Kamer door.

Hoogachtend,
De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

10.2.e.

drs. K.H. Ollongren

10.2.e.

Prof. E. Sterken
T 050 363 52 89
e.b.rm@rug.nl

Oude Boteringestraat 44
9712 GL Groningen
Postbus 72
9700 AB Groningen
www.rug.nl

Aan de Minister van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties
De heer R.H.A. Plasterk
Ministerie van BZK
Postbus 20011
2500 ED Den Haag

Behandeld door
Prof. E. Sterken

Datum
23 augustus 2017

Ons kenmerk

Hooggeachte heer Plasterk,

In september 2019 zal de viering van 100 Jaar Algemeen Kiesrecht in Nederland worden afgesloten. In de stuurgroep, die door een van de hoogleraren van de Rijksuniversiteit Groningen, Prof. mr. dr. D.J. Elzinga, werd voorgezeten is destijds besproken dat deze slotbijeenkomst mogelijk in Groningen zou worden gehouden, met een nadruk op de verwerving van het algemeen vrouwenkiesrecht, precies honderd jaar eerder.

Nu de stuurgroep tot klankbordgroep is geworden en er meer lijn in de organisatie van de viering is gekomen, biedt de Rijksuniversiteit Groningen door deze formeel aan om in samenwerking met de Provincie en de Gemeente Groningen in 2019 een slotbijeenkomst over 100 Jaar Kiesrecht te organiseren, met een accent op het vrouwenkiesrecht.

De figuur van Aletta Jacobs, die zo belangrijk was voor de politieke strijd om het vrouwenkiesrecht, is in dezen de verbindende schakel. Zij werd geboren in Hoogezand-Sappemeer en woonde enkele jaren in de stad Groningen. Als eerste vrouwelijke student aan de RUG effende zij tevens de weg naar het hoger onderwijs voor alle Nederlandse vrouwen.

Graag treed ik hierover mede met de binnen Uw ministerie verantwoordelijke in contact.

Hoogachtend,
10.2.e.

Prof. dr. E. Sterken,
Rector Magnificus.